TÜRKÇE – RUSÇA - UKRAYNA DİLİ
ÖYKÜ ÇEVİRİLERİ
VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Iuliia PUSHKINA

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2016

TÜRKÇE – RUSÇA - UKRAYNA DİLİ ÖYKÜ ÇEVİRİLERİ VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Iuliia PUSHKINA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Hülya PİLANCI

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ağustos, 2016

Bu Tez Çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1502E056 nolu proje kapsamında desteklenmiştir

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İuliia PUSHKİNA'nın "Türkçe-Rusça-Ukrayna Dili Öykü Çevirileri ve Karşılaşılan Sorunlar" başlıklı tezi **11 Ağustos 2016** tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **Türk Dili ve Edebiyatı** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

		İmza
Üye (Tez Danışmanı)	**: Doç.Dr.Hülya PİLANCI**	.....
Üye	**: Doç.Dr.Selahittin TOLKUN**	.....
Üye	**: Yrd.Doç.Dr.Hilmi DEMİRAL**	.....

Prof.Dr.Kemal YILDIRIM
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yüksek Lisans Tez Özü

TÜRKÇE – RUSÇA - UKRAYNA DİLİ ÖYKÜ ÇEVİRİLERİ VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Iuliia PUSHKINA

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos, 2016

Danışman: Doç. Dr. Hülya PİLANCI

Çeviri; farklı halklar, ırklar ve ülkeler arasında anlaşmayı sağlayan ortak bir çözüm yoludur. Ülkelerin kültürü, tarihi, ulusal serveti ancak bu yolla dilden dile taşınmaktadır. Bu nedenle de çeviri her zaman için çok önemli bir bilim dalı olmuştur ve her ülkede bu konuya büyük bir önem verilmektedir.

Edebî çeviri ise, oldukça zor bir alandır. Kültürel ve tarihsel ögelerle bunların uyandırdığı çağrışımların aktarılması, dilsel karşılıklarının tam olarak bulunması ve metinler arası ilişkilerin aktarılması edebî çevirinin en zor noktalarından bir kısmıdır.

Bu çalışmada; Türkçe – Rusça - Ukrayna Dilinde yapılan çeviriler ele alınmıştır. Günümüze kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde üç ülke edebiyatlarının çevirisinde daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Çeviribilimin, nispeten yeni bir bilim dalı olması nedeniyle, özellikle Türkçe-Rusça ve Ukrayna Dilinde yapılmış olan çevirilerde, daha çok çözüm yolu geliştirilmrsine gerek duyulduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, edebî çevirilerde yaygın olarak kullanılan Yorumlayıcı Çeviri Kuramından yararlanılmıştır. Öncelikle, ilk kez, Rus edebiyatından Akeksandr Kuprin'in "Narlı Bilezik" ve Ukrayna edebiyatından Marko Vovçok'un "Kız Öğrenci" adlı öyküsü Türkçeye; Selim İleri'nin "Deniz Kızının Öyküsü" adlı çalışması Rusçaya ve Ukrayna Diline çevrilmiştir. Daha sonra karşılaşılan çeviri sorunları; maddeler hâlinde, örnekleri ve çevirmenlerden alınan çözüm önerileri de değerlendirilerek incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çeviri metotları, Rusça çeviri, Ukrayna Dili çeviri, Türkçe çeviri, Yorumlayıcı çeviri kuramı.

Abstract

STORY TRANSLATIONS AND PROBLEMS IN TRANSLATING BETWEEN TURKISH RUSSIAN AND UKRAINIAN

Iuliia PUSHKINA

Department of Literature

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, August 2016

Adviser: Prof. Dr. Hülya PİLANCI

The translation connects different nations, races and countries. The culture, history, national heritage of countries are passed on to people through a language. The translation was all the time a very important branch of science. Nowadays the ranslation is very important for every country.

And literary translation is a difficult branch. It contains difficult parts such as the translation of cultural or historical patterns, the finding of right equivalences, the translation of text relations.

Turkısh, Russian and Ukrainian languages were taken as target languages. According to the research more works related to this topic must be done with the literatures of three countries, Turkey, Russian and Ukraine. The translation is a young science. More corrections and improvements must be done with the three languages.

The Interpretive Translation Theory often used for lıterary translatıon was chosen for this research. Firstly, Alexander Krupin's "The Garnet Bracelet" Russian story, Marko Vovchok's "A Girl Student" Ukrainian story were translated into Turkish and Selim Ileri's "The Story of a Mermaid" Turkish story was translated into Russian. Then all the sentences with translation problems were collected and corrected. At the end some translation advices were given.

Keywords: Translation methods, Russian translation, Ukrainian translation, Turkish translation, interpretive translation theory.

11/08/2016

Etik ilke ve kurallara uygunluk beyannamesi

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilk eve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Ünivesitesi tarafından kullanılan ''bilimsel intihal tespit programı''yla tarandığını ve hiçbir şekilde ''intihal içemediğini'' beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

.....

(İmza)

Iuliia Pushkina

(Adı-Soyadı)

Özgeçmiş

Iuliia PUSHKINA

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yürksek Lisans

Eğitim

Ls.	2008	Luhansk Taras Shevchenko Milli Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü, İngiliz ve Türk Dili ve Edebiyatı
Lise	1998	Luhansk 2 Nolu Lise

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri/yılı: 01.03.1991/Luhansk
Cinsiyet: Kadın
Yabancı Dili: İngilizce, Rusça, Ukrayna Dili, Almanca

Kısaltmalar Listesi

MÖ	**:** Milâttan Önce
TDK	**:** Türk Dil Kurumu
Rus.	**:** Rusça
Türk.	**:** Türkçe
Ukr.	**:** Ukrayna Dili

İçindekiler

Sayfa

Jüri ve Ensitü Onayı ..... **i**
Özet ..... **ii**
Abstract ..... **iii**
Etik ilke ve kurallara uygunluk beyannamesi ..... **iv**
Özgeçmiş ..... **v**
Kısaltmalar Listesi ..... **vi**
İçindekiler ..... **vii**
1.Giriş **1**
1.1. Problem **4**
1.2. Amaç **4**
1.3. Önem **5**
1.4. Sınırlılıklar **5**
2. Analiz **6**
2.1. Ses Bilgisel Farklılıklar **6**
2.2. Kelime Hazinesi **8**
2.2.1. Karşılığı olmayan kelimeler **8**
2.2.2. Atasözleri, Deyimler ve Kalıp Sözler **10**
2.3. Cümle Yapıları **43**
2.3.1 Cümlelerin dilbilgisi kurallarına ve edebî dile göre düzenlenmesi **43**
2.3.3. Zaman değişikliği **53**
Sonuç **56**
Kaynakça **58**
Ekler **61**

1.Giriş

Dil, geçmişten günümüze kadar her toplum için en önemli ve birleştirici bir unsur olmuştur. İnsanoğlu isteğini, düşüncesini ve önemli belgelerini dili yardımıyla diğerlerine aktarmıştır. Farklı dilleri konuşan insanların da, ortak bir dil olmaması nedeniyle, birbiriyle anlaşabilmesi için bir dilden diğer bir dile çeviri yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

İnsanoğlu için bir dilden diğer bir dile aktarma, tarihin her döneminde bir ihtiyaç olmuştur ve çeviri çalışmalarına önem verilmiştir. Çeviri tarihi incelendiğinde, MÖ 3000 yıllarında, Eski Mısır Devleti'nin farklı dil bilen insanlar yardımıyla diğer uluslarla anlaştığı görülmektedir. Araştırmacılar, Mısır'da özel çevirmen gruplarının olduğunu belirtmektedir. Bu gruplar, özel bir eğitim görerek, diplomatik, siyasi, ticari, askeri konularda çeviriler yapmıştır (Nelübin ve Huhuni, 2012: 16).

Çevirinin ayrı bir bilim dalı olarak ele alınması ise oldukça yenidir. Çeviribilim XX. yüzyılının son döneminde oluşmuştur (Komissarov, 2002: 12). Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'nde ''çeviri": 1. Dilden başka bir dile aktarma, çevirme, tercüme 2. Bir dilden başka bir dile çevrilmiş yazı veya kitap, tercüme''[1] şeklinde tanımlanmaktadır. Berk de "çeviri"yi şöyle tanımlamaktadır: ''1. Özünde var olan iletişim parametrelerini ve çevirmeye getirilen kısıtlamaları da göz önüne alarak, iki metin arasında bir eşdeğerlik ilişkisi kurmak amacıyla kaynak metnin anlamının yorumlanmasını ve hedef metnin oluşturulmasını kapsayan bir diller arası aktarım işlemi 2. Bu işlemin herhangi bir ürünü 3. İki ya da daha fazla sayıda dil arasında iletişim sağlamak amacıyla yazılı olarak ifade edilmiş düşünceleri bir dilden diğerine aktaran bir meslek (Berk, 2005: 18).

Çeviribilimin kurucusunun James S. Holmes olduğu kabul edilmektedir. Çeviribilim ilk olarak 1972 yılında III. Uluslararası Uygulamalı Dilbilim Kongresi'nde James S. Holmes tarafından ayrı bir bilim dalı olarak tanıtılmıştır. Holmes'un bu kongrede sunduğu ''Çeviribilimin Adı ve Doğası'' başlıklı makale, çeviribilim konusunu dünyaya duyurmuştur (Karadağ, 2006: 252). R. Jakobson, V.S. Vinogradov, A.V. Fedorov, V.N.

[1] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.579b0c098270c7.73827353 (Erişim Tarihi: 29.07.2016)

Komissarov gibi büyük ve önemli bilim adamlarının bu bilim dalına önemli katkıları olmuştur.

Çeviribilim dalının, günümüze kadar olan gelişim sürecinde, farklı çeviri kuramları oluşturulmuştur. Gündoğdu'ya göre: *''Çeviri kuramları da kaynak metinden erek metne kadar uzanan süreçte izlenmesi gereken yöntemsel ilkeler ve her metin türüne özgü yöntem ya da her metnin işlevine uygun çeviri kuralları önermek doğrultusunda olmuştur''* (Gündoğdu, 2005: 94). Bu kuramlar içinde çağdaş çeviri kuramları genel olarak; Toury'nin "Betimleyici Çeviribilim Kuramı", Even-Zohar'ın "Çoğuldizge Kuramı", Holz-Mänttärri'nin "Bir Eylem Olarak Çeviri Kuramı", Hans Vermeer'in ve Katharina Reiss'in "Skopos Kuramı", Seleskovitch'in ve Lederer'in "Yorumlayıcı Kuram (Anlam Kuramı)" olarak sayılabilir.[2]

Bu çalışmamızda, öykülerin çevrilmesinde Yorumlayıcı Çeviri Kuramı seçilmiş ve bu kuramın temel ilkelerine bağlı kalınmıştır. Göktaş'a göre bu kuram, *''çıkış/kaynak metnini anlamak, anlamı dilbilgisel biçiminden sıyırmak ve anlaşılan anlamları ve metnin uyandırdığı duyguları öteki dilde ifade etmek''* açıklaması ile tanımlanmaktadır (Göktaş, 2014: 50). Bu açıklamaya göre, çevirmen bir metni yorumlama yardımıyla anlamaktadır ve ancak bundan sonra bu metni başka bir dile aktarabilmektedir. Bu süreçte, metnin doğru anlamının, diğer bir dile anlamsal ve biçimsel eşdeğerlilikle aktarımı çevirmene bağlıdır. Edebî çevirilerde, seçilen eserlerin anlamsal eşdeğerliğin aktarılması önemlidir. Bu nedenle çalışmamızda seçilen üç edebî metnin diğer bir dile aktarmasında Yorumlayıcı Çeviri kuramının en uygun çeviri kuramı olduğu düşünülmektedir.

Edebiyat her zaman insanoğlu ile birlikte gelişmektedir ve insanoğlu ile birlikte yaşamaya devam edecektir. Her gün farklı romanlar, öyküler, şiirler yazılmakta; güzel bir kitap yazmak için ciddi nedenler ortaya çıkmaktadır. Edebî çeviriler, bu sanat çalışmalarına, ortak bir halk serveti olmak için, dünyaya çıkma şansı vermektedir.

Edebî çeviri, oldukça zor bir alandır. Çünkü her metne, ana dili okuyucusuna hitap etmekte olan kültürel bir fon da eşlik etmektedir. Kültürel ve tarihsel ögelerle bunların uyandırdığı çağrışımların aktarılması, dilsel karşılıklarının tam olarak bulunması ve

[2] http://ceviribilim.com/?page_id=1496 (Erişim Tarihi: 29.07.2016)

metinler arası ilişkilerin aktarılması edebî çevirinin en zor noktalarından bir kısmıdır. Bu çalışmada ele aldığımız gibi dillerin alfabelerinin, gramerlerinin, kelime hazinelerinin birbirinden farklı olması da önemli zorluklara neden olmaktadır.

Edebî çevirinin tarihi oldukça eskilere gitmektedir. Ancak ilk edebî çevirilerin izleri günümüze kadar gelmiştir. İlk edebî çeviri çalışmaları olarak Livius Andronicus tarafından Latinceye çevrilmiş olan ‘‘Odissea Destanı” ve MÖ 1. yüzyılda Matius ve Ninnius Craussus tarafından Yunancaya çevirilmiş olan ‘‘İliada’’ sayılmaktadır (Aytaç, 1996: 30). Söz konusu tarihler, insanoğlunun edebî çeviriye tarihin en eski çağlarından bu yana ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Türkiye, Rusya ve Ukrayna büyük ve önemli ülkelerdir. Bu ülkeler arasında ekonomi, eğitim, kültür ve sanat alanlarında güzel ve sağlam ilişkiler kurulmuştur. Ülkelerin her biri tarih içinde çok zengin edebiyatlar oluşturmuştur. Üç ülkede de edebiyat alanı hızla gelişmektedir ve Türkiye, Rusya ve Ukrayna edebî servetlerini, çeviribilim yardımıyla daha fazla paylaşabilecektir.

Günümüze kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde üç ülke edebiyatlarının çevirisinde daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Çeviribilimin, nispeten yeni bir bilim dalı olması nedeniyle, özellikle Türkçe-Rusça ve Ukrayna Dilinde yapılmış olan çevirilerde, daha çok düzeltme ve gelişme gerektiği görülmektedir. Üç dil arasındaki edebî çevirilerde gelişme sağlanabilmesi için öncelikle bu eksiklerin giderilmesi gerekmektedir.

Türkçe,-Rusça ve Rusça-Türkçe çeviriler uzun yıllardır yapılmaktadır. Rusya’da 200 yıldan fazla bir süredir Osmanlı ve Türk edebiyatı incelenmekte ve öğretilmektedir. Rus okuyucuların, Türk edebiyatı ile tanışmaları 1764 yılında olmuştur. Bu tarihte, iki hikâye Dobroye Namereniye (İyi Niyet Dergisi)'nde yayımlanmıştır. Ancak her iki öykü de Almancadan Rusçaya çevrilmiştir. 1844 yılında ise ilk Türkçeden Rusçaya çeviri Grigoryev yapmıştır. Doğubilimci Türkologların 18. yüzyılda başlayan yoğun çabaları sonucunda, Rusya’da, Türk edebiyatına ait eserler sadece bilimsel anlamda ele alınmamıştır. Çeviriler aracılığı ile bu eserlerin tanınması da sağlanmıştır. Rusçadan Türkçeye yapılan ilk çeviri Mizancı Mehmet Murat tarafından 1883’te yapılan Rus yazarı Aleksander Griboyedov’un Akıldan Bela adlı dört perdelik tiyatro oyunu

olmuştur (Aykut, 2006: 3). 1940'lı yıllarda Türkiye'de, Maarif Bakanlığı desteği ile sistematik ve planlı bir çeviri etkinliği başlatılmıştır. 1944 yılında çevrilmiş 97 yabancı eserden 13'ü Rusçadandır.[3]

Ancak, Ukrayna ve Türk Edebiyatları arasındaki ilişkiler oldukça yeni ve sınırlıdır. Bu konuda yapılmış bilimsel çalışma ise yoktur. Yapılan ön araştırmada; Ukrayna Edebiyatından Şevçenko'nun ''Kobzar'' adlı eserinin Tudora Arnout tarafından 2009'da Türkçeye; Harun Tokak'ın ''Önden Giden Atlılar'' eserinin Irına Pruşkovska tarafından 2012'de Ukrayna Diline çevrildiği tespit edilmiştir.

Bu çalışmada öncelikle, ilk kez, Rus Edebiyatından Akeksandr Kuprin'in "Narlı Bilezik" ve Ukrayna Edebiyatından Marko Vovçok'un "Kız Öğrenci" adlı öyküsü Türkçeye; Selim İleri'nin "Deniz Kızının Öyküsü" adlı çalışması Rusçaya çevrilecektir. Daha sonra karşılaşılan çeviri sorunları; maddeler hâlinde, örnekleri ve çevirmenlerden alınan çözüm önerileri de değerlendirilerek incelenecektir.

1.1. Problem

Rusça ve Türkçe arasında eser çevirileri çok fazla olmasına rağmen çeviri sorunlarının kapsamlı incelemesi çok az sayıda çalışmaya konu olmuştur. Mevcut çalışmalar ise sorunların önemine işaret etmektedir. Ukrayna Dili ve Türkçe arasındaki çeviri sorunlarının ele alındığı bir çalışmaya ise rastlanamamıştır. Bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır;

1. Edebî eserlerin Türkçe, Rusça ve Ukrayna Dillerine çevirilerinde anlamsal eşdeğerliği sağlama sürecinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?

2. Edebî eserlerin Türkçe, Rusça ve Ukrayna Dillerine çevirilerinde anlamsal eşdeğerliği sağlama sürecinde karşılaşılan sorunlar nasıl çözülebilir?

1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, Türk, Rus ve Ukrayna edebiyatına ait üç öyküyü farklı dillere çevirerek, anlamsal eşdeğerliği sağlama sürecinde, karşılaşılan sorunları belirlemektir.

[3] https://cetinbayramoglunesir.wordpress.com/2014/01/07/rus-dilindeki-turk-edebiyati/ (Erişim Tarihi: 29.07.2016)

Bu amaçla Rus edebiyatından Akeksandr Kuprin'in "Narlı Bilezik" ve Ukrayna edebiyatından Marko Vovçok'un "Kız Öğrenci" adlı öyküsü Türkçeye; Selim İleri'nin "Deniz Kızının Öyküsü" adlı çalışması Rusçaya çevrilecektir. Ele alınan üç öykü, bu dillere ilk kez çevrilen öyküler olma özelliğini taşımaktadır.

Bu çalışmada Türkçe, Rusça, Ukrayna Dili ile yazılmış üç eserin diğer dillere çevrilerek okuyucuya sunulması; eserlerin çevirisi sırasında karşılaşılan sorunların belirlenmesi; sorunlara karşılık önerilen çeviri örneklerinin gösterilmesi yoluyla üç dil arasındaki çeviri çalışmalarının gelişimine katkıda bulunmak ve yabancı dil eğitim ve öğretim süreçlerinin kolaylaştırması amacıyla veri sağlamak amaçlanmaktadır.

1.3. Önem

Günümüzde uluslararası ilişkiler hayatımızın çok önemli bir parçası hâline gelmiştir. Diğer ülkeleri; insanı, kültürü, yemekleri, dini ve dili ile tanımak daha kolay ve daha eğlenceli bir duruma gelmiştir. Ancak farklı yaşam biçimlerini anlayabilmek bir yabancı için her zaman kolay olmayabilmektedir. Edebiyatlar ise ait oldukları ülkelerin kültür ve tarih damgalarının izlerini taşımaktadır. Yabancı hayatları anlamak için onların Edebiyatlarının okunması önemlidir.

Bu çalışmanın özgün değeri, çalışmanın daha önce çevrilmemiş olan Türk, Rus ve Ukrayna öyküleri üzerinde yapılmasıdır. Seçilen öyküler farklı dillerde ilk kez okunacak; farklı edebiyatlar, kültürler ve yaşam biçimlerinin tanınmasına fırsat sağlanacaktır. Ayrıca, çeviri sürecinde ortaya çıkan sorunlar ve çözüm önerileriyle Türkçe-Rusça-Ukrayna Dili arasındaki çeviri sürecinin kolaylaştırılmasına da katkıda bulunulacaktır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışmada sadece edebî çeviri ilgili konular ele alınmaktadır. Türk edebiyatından Selim İleri'nin ''Deniz Kızının Öyküsü'', Rus Edebiyatından Alexander Kuprin'in ''Narlı Bilezik'' ve Ukrayna Edebiyatından Marko Vovçok'un ''Kız Öğrenci'' öyküleri üzerinde inceleme yapılmaktadır.

2. Analiz

2.1. Ses Bilgisel Farklılıklar

Türkçe, Rusça ve Ukrayna dilinin alfabeleri ve ses yapıları farklıdır. Ses yapılarının farklı olması yazımda, özellikle, özel adların yazımında sorunlara neden olmaktadır.

Aşağıda Rusçada olan, Türkçede olmayan seslerin yazımına getirilen çözümler yer almaktadır.

Şeyin (Rus. Ше**и**н) kelimesinde, Rusça "и" sesi, Türkçe "yi" sesleriyle karşılanmaktadır.

Kolya (Rus. Кол**я**) kelimesinde, Rusça "я" sesi, Türkçe "ya" sesleriyle karşılanmaktadır.

Vasya (Rus. Ва**я**) kelimesinde, Rusça "я" sesi, Türkçe "ya" sesleriyle karşılanmaktadır.

Yalta (Rus. Ялта) kelimesinde, Rusça "я" sesi, Türkçe "ya" sesleriyle karşılanmaktadır.

Yakov (Rus. Яков) kelimesinde, Rusça "я" sesi, Türkçe "ya" seslerini karşılanmaktadır.

Vişnyakov (Rus. Вишняков) kelimesinde, Rusça "я" sesi, Türkçe "ya" sesleriyle karşılanmaktadır.

Volodya (Rus. Володя) kelimesinde, Rusça "я" sesi, Türkçe "ya" sesleriyle karşılanmaktadır.

Lukeriya (Rus. Лукерия) kelimesinde, Rusça "я" sesi, Türkçe "ya" sesleriyle karşılanmaktadır.

Nikolayevna (Rus. Николаевна) kelimesinde, Rusça "е" sesi, Türkçe "ye" sesleriyle karşılanmaktadır.

Friyesse (Rus. Фри**е**ссе) kelimesinde, Rusça "е" sesi, Türkçe "ye" sesleriyle karşılanmaktadır.

Yegorovskoye (Rus. Егоровское) kelimesinde, Rusça “e” sesi, Türkçe “ye” sesleriyle karşılanmaktadır.

Ponomaryov (Rus. Пономарёв) kelimesinde, Rusça “ë” sesi, Türkçe “yo” sesleriyle karşılanmaktadır.

Lyudmila (Rus. Людмила) kelimesinde, Rusça “ю” sesi, Türkçe “yu” sesleriyle karşılanmaktadır.

Lvovna (Rus. Львовна) kelimesinde, Rusça “ь”[4] sesi, Türkçede karşılayan bir ses yoktur.

Seğidoğlu (Rus. Сеид-оглы) kelimesindek,Türkçe birinci “ğ” sesi, Rusçada sessiz bırakılmaktadır, Türkçe ikinci “ğ”, Rusça “г” sesiyle karşılanmaktadır.

Aşağıda Türkçede olan, Rusçada olmayan seslerin yazımına getirilen çözümler yer almaktadır.

Эрзинджанлы (Türk. Erzincanlı) kelimesinde, Türkçe “c” sesi, Rusça “дж” sesleriyle karşılanmaktadır.

Джафер (Türk. Cafer) kelimesinde, Türkçe “c” sesi, Rusça “дж” sesleriyle karşılanmaktadır.

Бейоглу (Türk. Beyoğlu) kelimesinde, Türkçe “ğ” sesi, Rusça “г” sesini karşılamaktadır.

Гамлет (Türk. Hamlet) kelimesinde Türkçe “h” sesi, Rusça “г” sesini karşılamaktadır.

Деньйо (Türk. Denyo) kelimesinde, Rusçada yumuşatılmış “n” sesine karşılık gelebilecek olan “n” sesi = “нь” sesleri ile karşılanmıştır.

Пассаж (Türk. Pasaj) kelimesinde, Türkçe “s” sesi, Rusça “cc” sesleriyle karşılanmaktadır.

[4] Rusça yumuşatma harfi

Водка (Türk. Votka) kelimesinde, Türkçe “t” sesi, Rusça “д” sesini karşılamaktadır.

Абдулхамит (Türk. Abdülhamit) kelimesinde, Türkçe “ü” sesi, Rusça “у” sesini karşılamaktadır.

Эфталия (Türk. Eftalya) kelimesinde, Türkçe “ya” sesleri, Rusça “я” sesini karşılamaktadır (Rusçada Эфталия –Eftaliya-, Türkçede i sesi söylenmemektedir.).

Aşağıda Ukrayna Dilinde olan, Türkçede olmayan seslerin yazımına getirilen çözümler yer almaktadır.

Dubtsi (Ukr. Дубці) kelimesinde “ц” sesi, Türkçe “ts” seslerini karşılamaktadır.

Katrya (Ukr. Катря) kelimesinde “я” sesi, Türkçe “ya” seslerini karşılamaktadır.

Bahadır (Ukr. Багатир) kelimesinde “г” sesi, Türkçe “h” sesini; “т” sesi Türkçe “d” sesini karşılamaktadır.

Moskal (Ukr. Москаль) kelimesinde “ь” sesini Türkçede karşılayan bir ses yoktur.

Karbovanets (Ukr. Карбованець) kelimesinde “ц” sesi, Türkçe “ts” seslerini karşılamakta; “ь” sesi, Türkçede karşılayan bir ses yoktur.

2.2. Kelime Hazinesi

Çeviri sürecinde karşılaşılan önemli sorunlarından biri de Türkçe, Rusça ve Ukrayna Dilindeki bazı kelimelerin, kalıpların, deyimlerin ve atasözlerinin tam karşılıklarının bulunmamasıdır. Aşağıda, Türkçe, Rusça ve Ukrayna Dilindeki bazı kelimeler, kalıplar, deyimler ve atasözlerinin sınıflandırılmış örnekleri yer almaktadır.

2.2.1. Karşılığı olmayan kelimeler

Özel adlar; çevreye ilişkin ögeler, nesneler ve özellikleri; yiyecek, içecek ve giyecek adları; iş yaşamı ve özel yaşamla ilgili ögeler; davranış, eğilim, kültür, gelenek ve

göreneklerle ilgili kelimeler; atasözleri, deyim, kalıp sözler ve argo ifadeler, her dilde tam karşılığı bulunamayacak dil ögeleridir.

Çalışmamızda da çeviri yapılan diller arasında tam karşılığı bulunmayan kelimeler tespit edilmiştir. Öykülerin anlam özelliklerini kaybetmemek ve öykülerdeki kültürel ögeleri de korumak amacıyla bu kelimeler çevriyazı ile yazılmış ve anlamları dipnot olarak verilmiştir. Karşılığı olmayan kelimeler aşağıda dillere göre gruplandırılmıştır.

Aşağıda Rusça-Türkçe çeviride tam karşılığı olmayan kelimeler yer almaktadır. Kültüre ait olan bu kelimeler, çeviride aynen alınmış ve dipnotlar ile açıklanmıştır.

Giysi adları: Vlasyanitsa

Oyun adları: Vint, Ştos

Unvanlar: Kamer-yunker, Praporşik

Aşağıda Türkçe-Rusça çeviride tam karşılığı olmayan kelimeler yer almaktadır. Kültüre ait olan bu kelimeler, çeviride aynen alınmış ve dipnotlar ile açıklanmıştır.

Yer adı: Nişantası, Nergizlibahçe, Aynalı Pasaj, Çiçek Pazarı, Kapalı Çarşı.

Müzik aleti adları: Kanun

Aşağıda Ukrayna Dili-Türkçe çeviride tam karşılığı olmayan kelimeler yer almaktadır. Kültüre ait olan bu kelimeler, çeviride aynen alınmış ve dipnotlar ile açıklanmıştır.

Dinî adlar: İkon

Geleneksel içecek adları: Gorilka

Irk adları: Moskal

Kültüre ait adlar: İşlemeli ruşnık

Masal adları: Bahadır

Unvanlar: Kantonist

Ülke dövizi: Karbovanets

2.2.2. Atasözleri, Deyimler ve Kalıp Sözler

Atasözleri, deyimler ve kalıp sözler, her dilin kendine özgüdür ve o dili konuşanların dünyaya bakışını anlatmaktadır. Bu sözler dilin doğal konuşurlarının davranış, eğilim, gelenek ve göreneklerini yansıtmaktadır. Çeviri sırasında, ulusal kültürden ayrılamayan bu ifadeleri görmezden gelmek anlamsal çarpıtmaya ve metnin edebî değerinin, dilsel ifadelerin tahrifine yol açmaktadır (Üçgül, 2013:132).

Bu çalışmada Türkçe, Rusça ve Ukrayna Dilindeki bazı atasözü, deyim ve kalıpların tam karşılıkları bulunmuştur. Bazı atasözü, deyim ve kalıplarda ise çeviri yapılan dildeki anlamı tamamlamak için en uygun olan atasözü, deyim ve kalıplardan yararlanılmıştır. Bu yapılar aşağıda dillere göre gruplandırılmıştır.

Rusça-Türkçe

kuduz öküz gibi bağırmak (Rus.) - kuduz köpek gibi bağırmak (Türk.) : Rusçadaki "kuduz öküz gibi bağırmak" deyimi, Türkçedeki "kuduz köpek gibi bağırmak" deyimi ile karşılanmıştır.
То по целым суткам тяжело лежал над землею и морем густой туман, и тогда огромная сирена на маяке ревела днем и ночью, точно бешеный бык.

Fenerdeki alarm sesi, gece gündüz bir kuduz köpek gibi bağırıyordu.

sonsuza kadar (Rus.) - göz alabildiği kadar (Türk.) : Rusçadaki "sonsuza kadar" deyimi, Türkçedeki "göz alabildiği kadar" deyimi ile karşılanmıştır.
По размякшему шоссе без конца тянулись ломовые дроги, перегруженные всяческими домашними вещами: тюфяками, диванами, сундуками, стульями, умывальниками, самоварами.

Yağmurdan kabarıp yumuşamış yol boyunca göz alabildiği kadar somya, kanepe, sandık, sandalye, lavabo, semaver gibi ev eşyaları ile yüklü arabalar görünüyordu.

Rus. isim günü - Türk. isim günü: Rusçadaki "isim günü" kalıbı, Türkçede karşılığı olmadığı için yine "isim günü" kalıbı ile çevrilmiştir.

Кроме того, сегодня был день ее именин — 17 сентября.

Hem de bugün, 17 eylül, onun isim günüydü

harcamak (Rus.) - masrafa girmek (Türk.) : Rusçadaki "harcamak" deyimi, Türkçedeki "masrafa girmek" deyimi ile karşılanmıştır.
В городе пришлось бы тратиться на большой парадный обед, пожалуй даже на бал, а здесь, на даче, можно было обойтись самыми небольшими расходами.

Şehirde büyük bir şölen, belki de balo için masrafa girilmeliydi ama burada, yazlık evinde, küçük masraflar ile işin içinden çıkılabilirdi.

sonları sonları ile bir araya gelmemek (Rus.) - iki yakası bir araya gelmemek (Türk.) : Rusçadaki "sonları sonları ile bir araya gelmemek" deyimi, Türkçedeki "iki yakası bir araya gelmemek" deyimi ile karşılanmıştır.
Князь Шеин, несмотря на свое видное положение в обществе, а может быть, и благодаря ему, едва сводил концы с концами.

Prens Şeyin'in iki yakası hiç bir araya gelemiyordu.

deli aşkı (Rus.) - delicesine aşık olmak (Türk.) : Rusçadaki "deli aşkı" deyimi, Türkçedeki "delicesine aşık olmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Княгиня Вера, у которой прежняя страстная любовь к мужу давно уже перешла в чувство прочной, верной, истинной дружбы, всеми силами старалась помочь князю удержаться от полного разорения.

Eskiden kocasına delicesine aşık olan Prenses Vera, şimdi artık kocasını gerçek bir dost sevgisiyle seviyordu ve Prensin iflas etmemesi için elinden geleni yapıyordu.

her güç ile çalışmak (Rus.) - elinden geleni yapmak (Türk.) : Rusçadaki "her güç ile çalışmak" deyimi, Türkçedeki "elinden geleni yapmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Княгиня Вера, у которой прежняя страстная любовь к мужу давно уже перешла в чувство прочной, верной, истинной дружбы, всеми силами старалась помочь князю удержаться от полного разорения.

Eskiden kocasına delicesine aşık olan Prenses Vera, şimdi artık kocasını gerçek bir dost

sevgisiyle seviyordu ve Prensin iflas etmemesi için elinden geleni yapıyordu.

konuk karşılamak (Rus.) - konuk karşılamak (Türk.) : Rusçadaki "konuk karşılamak" deyimi, Türkçedeki "konuk karşılamak" deyimi ile karşılanmıştır.
Это подъезжала сестра княгини Веры — Анна Николаевна Фриессе, с утра обещавшая по телефону приехать помочь сестре принимать гостей и по хозяйству.

Sabah telefonda kardeşine konuklarını karşılamaya ve ev işlerinde yardım etmeye söz vermişti.

Rus. ince işitim - Türk. ince kulak : Rusçadaki "ince işitim" kalıbı, Türkçede karşılığı olmadığı için yine "ince kulak" kalıbı ile çevrilmiştir.
Тонкий слух не обманул Веру.

İnce kulağı Vera'yı yanıltmadı.

büyülemek (Rus.) - gönülleri fethetmek (Türk.) : Rusçadaki "büyülemek" deyimi, Türkçedeki "gönülleri fethetmek" deyimi ile karşılanmıştır.
... однако, пленяло какой-то неуловимой и непонятной прелестью, которая заключалась, может быть, в улыбке, может быть, в глубокой женственности всех черт, может быть, в пикантной, задорно-кокетливой мимике.

Ancak bu yüz belki gülümsemekten, belki de bütün çizgilerinin çok kadınımsı olduğundan, belki de merak uyandıran, ateşli ve cilveli bir mimikten tutulamaz ve anlaşılamaz bir çekicilik ile gönülleri fethediyordu.

merakını çekmek (Rus.) - merakını çekmek (Türk.) : Rusçadaki "merakını çekmek" deyimi, Türkçedeki "merakını çekmek" deyimi ile karşılanmıştır.
Ее грациозная некрасивость возбуждала и привлекала внимание мужчин гораздо чаще и сильнее, чем аристократическая красота ее сестры.

Ablasının aristokratik güzelliğinden çok onun zarif çirkinliği erkeklerin merakını çekiyordu.

mubah sınırlarından daha çok (Rus.) - mubah sınırları dışı (Türk.) : Rusçadaki

“mubah sınırlarından daha çok” deyimi, Türkçedeki “mubah sınırları dışı” deyimi ile karşılanmıştır.

Отправляясь на большие балы, она обнажалась гораздо больше пределов, дозволяемых приличием и модой.

Büyük balolara giderken terbiye ve moda mubah sınırları dışında giyinirdi.

yüksekten (Rus.) - tepeden bakmak (Türk.) : Rusçadaki “yüksekten” kalıbı, Türkçedeki “tepeden bakmak” kalıbı ile karşılanmıştır.

Вера же была строго проста, со всеми холодно и немного свысока любезна, независима и царственно спокойна.

Vera ise sade, herkese karşı soğuk ve tepeden bakıyor gibiydi.

Tanrı aşkına (Rus.) - Tanrı aşkına (Türk.) : Rusçadaki “Tanrı aşkına” deyimi, Türkçedeki “Tanrı aşkına” deyimi ile karşılanmıştır.

— Анна, дорогая моя, ради бога!

Anna, canım, Tanrı aşkına!

göz doyamamak (Rus.) - bakmaya doyamamak (Türk.) : Rusçadaki “göz doyamamak” deyimi, Türkçedeki “bakmaya doyamamak” deyimi ile karşılanmıştır.

— Ну хорошо, хорошо, села... Но ты только посмотри, какая красота, какая радость просто глаз не насытится.

Tamam, tamam, oturdum... Ama bir bakar mısın, ne kadar güzel, sevinç dolu, bakmaya doyamazsın.

özlemek (Rus.) - canı sıkılmak (Türk.) : Rusçadaki “özlemek” deyimi, Türkçedeki “canı sıkılmak” deyimi ile karşılanmıştır.

— Я скучаю, глядя на него, и уж стараюсь больше не смотреть.

Onu izlerken canım sıkılıyor ve artık ona bakmamaya çalışıyorum.

kibrit kutusundan daha büyük görünmemek (Rus.) - kibrit kutusundan daha küçük görünmemek (Türk.) : Rusçadaki “kibrit kutusundan daha büyük görünmemek” kalıbı, Türkçedeki “kibrit kutusundan daha büyük görünmemek” kalıbı

ile karşılanmıştır.

— Деревни внизу кажутся не больше спичечной коробки, леса и сады — как мелкая травка.

Alttaki köyler kibrit kutusundan daha küçük görünüyor.

kitabı rastgelmek (Rus.) - kitabı bulmak (Türk.) : Rusçadaki "kitabı rastgelmek" deyimi, Türkçedeki "kitabı bulmak" deyimi ile karşılanmıştır.

— Вот я и набрела на этот молитвенник.

"Karıştırırken bir dua kitabı buldum."

başa gelmek (Rus.) - akla gelmek (Türk.) : Rusçadaki "başa gelmek" deyimi, Türkçedeki "akla gelmek" deyimi ile karşılanmıştır.

— Но знаешь, Анна, это только тебе могла прийти в голову шальная мысль переделать молитвенник в дамский carnet [записная книжка (фр.)].

Ama biliyor musun Anna, dua kitabını bir kadın için not defterine dönüştürme fikri ancak senin aklına gelebilirdi.

sofrayı kapattırmak (Rus.) - sofrayı kurdurmak (Türk.) : Rusçadaki "sofrayı kapattırmak" deyimi, Türkçedeki "sofrayı kurdurmak" deyimi ile karşılanmıştır.

— Ты велишь здесь накрывать? — спросила Анна.

"Sofrayı buraya mı kurduruyorsun?" diye sordu Anna.

başı kaybetmek (Rus.) - kafası karışmak (Türk.) : Rusçadaki "başı kaybetmek" deyimi, Türkçedeki "kafası karışmak" deyimi ile karşılanmıştır.

— Я вчера, Анненька, просто голову потеряла.

Annacığım, dün kafam çok karıştı.

kişiler arasında (Rus.) - arada kalmak (Türk.) : Rusçadaki "kişiler arasında" deyimi, Türkçedeki "arada kalmak" deyimi ile karşılanmıştır.

lezzetli yemek zaafine sahip olmak (Rus.) - yemeyi çok sevmek (Türk.) : Rusçadaki "lezzetli yemek zaafine sahip olmak" deyimi, Türkçedeki "yemeyi çok

sevmek” deyimi ile karşılanmıştır.

— Ты не тревожься. Впрочем, между нами, у тебя у самой есть слабость вкусно поесть.

Sen merak etme. Mamafıh, aramızda kalsın, sen de yemeyi çok seviyorsun.

vicdanını kaybetmek (Rus.) - vicdanını kaybetmek (Türk.) : Rusçadaki “vicdanını kaybetmek” deyimi, Türkçedeki “vicdanını kaybetmek” deyimi ile karşılanmıştır.

— Дедушка у нас на юге всякую совесть потерял, — засмеялась Анна.

Anna: “Dedeciğim güneyde büsbütün vicdanını kaybetti.”

nasıl zıplamak (Rus.) – ne var ne yok (Türk.) : Rusçadaki “nasıl zıplamak” kalıbı, Türkçedeki “ne var ne yok” kalımı ile karşılanmıştır.

— Как прыгаете?

Ne var ne yok?

umudu kesmek (Rus.) – umudu kesmek (Türk.) : Rusçadaki “umudu kesmek” deyimi, Türkçedeki “umudu kesmek” deyimi ile karşılanmıştır.

her şey önde (Rus.) - her şey olmak (Türk.) : Rusçadaki “her şey önde” deyimi, Türkçedeki “her şey olmak” deyimi ile karşılanmıştır.

— Не отчаивайся... все впереди...

Umudunu kesme... her şey olacak...

tanıma şansı olmak (Rus.) - tanıma şansı olmak (Türk.) : Rusçadaki “tanıma şansı olmak” deyimi, Türkçedeki “tanıma şansı olmak” deyimi ile karşılanmıştır.

— Я уже давно имел эту честь! — сказал полковник Понамарев, кланяясь.

Albay Ponomaryov selam vererek: “Daha önce tanıma şansım oldu!” dedi.

ilga olunmak (Rus.) - ilga olunmak (Türk.) : Rusçadaki “ilga olunmak” deyimi, Türkçedeki “ilga olunmak” deyimi ile karşılanmıştır.

В то время — как и до сих пор — он был комендантом большой, но почти упраздненной крепости в г.К. и ежедневно бывал в доме Тугановских.

Eskiden beri K. şehrindeki büyük ama neredeyse ilga olunmuş kalenin komutanlığını yapıyordu.

sıkıcı zaman (Rus.) - sıkıcı zaman (Türk.) : Rusçadaki "sıkıcı zaman" kalıbı, Türkçedeki "sıkıcı zaman" kalıbı ile karşılanmıştır.
Но больше всего их очаровывали и крепче всего запечатлелись в их памяти его рассказы о военных походах, сражениях и стоянках на бивуаках, о победах и отступлениях, о смерти, ранах и лютых морозах, — неторопливые, эпически спокойные, простосердечные рассказы, рассказываемые между вечерним чаем и тем скучным часом, когда детей позовут спать.

Bunlar çocuklara akşam çayı ile uyku arasındaki sıkıcı zamanlarda anlatılan yavaş, epik sakin, ve açık kalpli hikâyelerdi.

inat etmek (Rus.) - inat etmek, inadı tutmak (Türk.) : Rusçadaki "inat etmek" deyimi, Türkçedeki "inat etmek, inadı tutmak" deyimleri ile karşılanmıştır.
Его хотели было по истечении двух лет мирной службы упечь в отставку, но Аносов заупрямился.

İki yıl sakin geçen hizmeti bittikten sonra istifası istendi ama Anosov'un inadı tuttu.

ceviz dişle ceviz kırmak gibi (Rus.) - dişle ceviz kırmak gibi (Türk.) : Rusçadaki "ceviz dişle ceviz kırmak gibi" kalıbı, Türkçedeki "ceviz dişle ceviz kırmak gibi" kalıbı ile karşılanmıştır.
— Точно орех разгрыз.

"Dişleriyle ceviz kırmış gibi."

doya doya bağırmak (Rus.) - doya doya bağırmak (Türk.) : Rusçadaki "doya doya bağırmak" deyimi, Türkçedeki "doya doya bağırmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Но, накричавшись досыта, он без всяких переходов и пауз осведомлялся, откуда офицеру носят обед и сколько он за него платит.

Ama doya doya bağırıp hemen konudan konuya geçiş bile yapmadan subaya öğle yemeğini nereden getirttiğini ve yemek için ne kadar ödediğini sorardı.

bir yemek ile kanıklanmak (Rus.) - bir yemek ile yetinmek (Türk.) : Rusçadaki "bir yemek ile kanıklanmak'', Türkçedeki "bir yemek ile yetinmek" deyimi ile karşılanmıştır.

Случалось, что какой-нибудь заблудший подпоручик, присланный для долговременной отсидки из такого захолустья, где даже не имелось собственной гауптвахты, признавался, что он, по безденежью, довольствуется из солдатского котла.

Tutuklu subayın, parasızlık dolayısıyla asker yemeğiyle yetindiğini itiraf ettiği olurdu.

bağlar ile bağlanmak (Rus.) - içten bağlanmak (Türk.) : Rusçadaki "bağlar ile bağlanmak" deyimi, Türkçedeki "içten bağlanmak" deyimi ile karşılanmıştır.

В г.К. он и сблизился с семьей Тугановских и такими тесными узами привязался к детям, что для него стало душевной потребностью видеть их каждый вечер.

Tuganovskiy ailesi ile K. şehrinde tanıştı ve çocuklarına o kadar içten bağlandı ki her akşam onları görme ihtiyacı duydu.

kendine yer bulamamak (Rus.) - heyecanlı olmak (Türk.) : Rusçadaki "kendine yer bulamamak" deyimi, Türkçedeki "heyecanlı olmak" deyimi ile karşılanmıştır.

Если случалось, что барышни выезжали куда-нибудь или служба задерживала самого генерала, то он искренно тосковал и не находил себе места в больших комнатах комендантского дома.

Onlar geciktiğinde merak ve heyecandan komutan evinin büyük odalarında dolaşıp dururdu.

zamanı geçirmek (Rus.) - zamanı geçirmek (Türk.) : Rusçadaki "zamanı geçirmek" deyimi, Türkçedeki "zamanı geçirmek" deyimi ile karşılanmıştır.

Каждое лето он брал отпуск и проводил целый месяц в имении Тугановских, Егоровском, отстоявшем от К. на пятьдесят верст.

Her yaz izin alıp bir ay boyunca K. şehrinden elli kilometre uzaklıkta bulunan Tuganovskiy'in malikânesi, Yegorovskoye'de, zamanı geçirirdi.

boyaları koyulaştırmak (Rus.) - abartmak (Türk.) : Rusçadaki "boyaları

koyulaştırmak” deyimi, Türkçedeki “abartmak” deyimi ile karşılanmıştır.

gülmekten kırılmak (Rus.) - gülmekten kırılmak (Türk.) : Rusçadaki “gülmekten kırılmak” deyimi, Türkçedeki “gülmekten kırılmak” deyimi ile karşılanmıştır.

Он брал в основу рассказа истинный эпизод, где главным действующим лицом являлся кто-нибудь из присутствующих или общих знакомых, но так сгущал краски и при этом говорил с таким серьезным лицом и таким деловым тоном, что слушатели надрывались от смеха.

Hikâyesinde bulunanlardan veya ortak tanıdıklarından birini seçip gerçek olayları anlatıyordu ama o kadar abartıyor ve aynı zamanda o kadar ciddi bir yüz ve ses ile anlatıyordu ki dinleyiciler gülmekten kırılıyordu.

birbirine geçmek (Rus.) - bir şeyi diğer bir şey ile karıştırmak (Türk.) : Rusçadaki “birbirine geçmek” deyimi, Türkçedeki “bir şeyi diğer bir şey ile karıştırmak” deyimi ile karşılanmıştır.

Но у князя правда чудесно переплелась с вымыслом.

Ama prens gerçek olanı hayal ile çok güzel karıştırdı.

en kritik dakika (Rus.) - en kritik dakika (Türk.) : Rusçadaki “en kritik dakika” kalıbı, Türkçedeki “en kritik dakika” kalıbı ile karşılanmıştır.

Свадьба, по словам рассказчика, чуть-чуть было не состоялась, но в самую критическую минуту отчаянная банда лжесвидетелей, участвовавших в деле, вдруг забастовала, требуя прибавки к заработной плате.

Hikâyeciye göre, düğün neredeyse yapılacaktı, ama en kritik dakikada işe katılan yalancı tanık grubu, birdenbire maaşa zam isteyerek grev yapmış.

kur yapmak (Rus.) - kur yapmak (Türk.) : Rusçadaki “kur yapmak” deyimi, Türkçedeki “kur yapmak” deyimi ile karşılanmıştır.

Он до сих пор обожал Анну, как и в первый день супружества, всегда старался сесть около нее, незаметно притронуться к ней и ухаживал за нею так влюбленно и самодовольно, что часто становилось за него и жалко и неловко.

Yanında oturmaya, ona gizlice dokunmaya çalışıyordu ve o kadar tutkulu ve kendini

beğenmiş edası ile ona kur yapıyordu ki çoğu zaman ona bakan insanlar mahcubiyet ve üzüntü hissederdi

belirsiz konuşmak (Rus.) - öter gibi konuşmak (Türk.) : Rusçadaki "belirsiz konuşmak" deyimi, Türkçedeki "öter gibi konuşmak'' deyimi ile karşılanmıştır.
— Я, ей-богу, не виновата, ваше сиятельство, — залепетала она, вспыхнув румянцем от обиды. — Он пришел и сказал...

"Vallahi! Suçlu değilim, Ekselans!" diye öter gibi konuştu ve sıkıntıdan yanakları pembeleşti. "O geldi ve söyledi..."

heyecanla düşünmek (Rus.) - endişeye kapılmak (Türk.) : Rusçadaki "heyecanla düşünmek" deyimi, Türkçedeki "endişeye kapılmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Точно кровь! — подумала с неожиданной тревогой Вера.

Aynı kan! – Vera'nın içine kötü bir endişe kapladı.

af rica etmek (Rus.) - af rica etmek /dilemek (Türk.) : Rusçadaki "af rica etmek" deyimi, Türkçedeki "af rica etmek/dilemek" deyimleri ile karşılanmıştır.
Еще раз прошу прощения, что обеспокоил Вас длинным, ненужным письмом.

Uzun ve gereksiz mektubumun getirdiği rahatsızlık için tekrar affınızı rica ederim.

bir şey yaptırmak (Rus.) – razı edilmek (Türk.) : Rusçadaki "bir şey yaptırmak" deyimi, Türkçedeki "razı edilmek" deyimi ile karşılanmıştır.
Полковника Понамарева едва удалось заставить сесть играть в покер.

Albay Ponomaryov, poker oynamaya zorla razı edildi.

ruh moralini bozmak (Rus.) - moral bozmak (Türk.) : Rusçadaki "ruh moralini bozmak" deyimi, Türkçedeki "moral bozmak" deyimi ile karşılanmıştır.

Все знали, что если не усадить Густава Ивановича за карты, то он целый вечер будет ходить около жены, как пришитый, скаля свои гнилые зубы на лице черепа и портя жене настроение духа.

Herkes biliyordu ki Gustav İvanoviç'i kâğıt oynamaya oturtmazlarsa eşinin hep yanında olur ve çürük dişlerini göstererek onun moralini bozardı.

cilve yapmak (Rus.) - cilve yapmak (Türk.) : Rusçadaki "cilve yapmak" deyimi, Türkçedeki "cilve yapmak" deyimi ile karşılanmıştır.

В углу на кушетке Анна отчаянно кокетничала с гусаром. Вера подошла и с улыбкой прислушалась.

Köşede kanapede Anna, bir subaya umutsuzca cilve yapıyordu. Vera yanına yaklaşıp gülümseyerek kulak kabarttı.

başı kırarak uçmak (Rus.) - hızlı gitmek (Türk.) : Rusçadaki "başı kırarak uçmak" deyimi, Türkçedeki "hızlı gitmek" deyimi ile karşılanmıştır.

— Вы, конечно, считаете за труд лететь сломя голову впереди эскадрона и брать барьеры на скачках.

"Tabii size göre bölüğün önünde hızlı gitmeniz ve atlarken engeli almanız önemlidir."

bir şey üzerine gülmek (Rus.) - dalga geçmek (Türk.) : Rusçadaki "üzerine gülmek" deyimi, Türkçedeki "dalga geçmek" deyimi ile karşılanmıştır.

— Перестаньте, как вам не совестно смеяться над такими вещами.

"Yeter! Böyle şeylerle dalga geçmeye utanmıyor musunuz Siz?"

bilinç uyandırmak (Rus.) - bilinç uyandırmak (Türk.) : Rusçadaki "bilinç uyandırmak" deyimi, Türkçedeki "bilinç uyandırmak" deyimi ile karşılanmıştır.

— ...поднять их нравственность, пробудить в их душах сознание долга...

"Ahlaklarını yükseltmek, sorumluluk bilincini uyandırmak istiyoruz..."

felaket atmak (Rus.) - suç atmak (Türk.) : Rusçadaki "felaket atmak" deyimi, Türkçedeki "suç atmak" deyimi ile karşılanmıştır.

Юнкер малодушно сваливает всю беду на кроткую Лиму.

Süvari adayı öğrenci suçu tamamen saf Lima'ya attı.

kelebek gibi parlak ışığa uçmak (Rus.) - kelebek gibi parlak ışığa uçmak (Türk.) : Rusçadaki "kelebek gibi parlak ışığa uçmak" kalıbı, Türkçedeki "kelebek gibi parlak ışığa uçmak" kalıbı ile karşılanmıştır.
Дитя, ты не знаешь жизни и летишь, как мотылек на блестящий огонь.

Kelebek gibi her parlak ışığa uçuyorsun.

güneş batmasının sönmesi (Rus.) - güneş batması (Türk.) : Rusçadaki "güneş batmasının sönmesi" kalıbı, Türkçedeki "güneş batması" kalıbı ile karşılanmıştır.
Долгий осенний закат догорел.

Güz güneşi yavaş yavaş battı.

memnuniyetle (Rus.) - memnun kalmak (Türk.) : Rusçadaki "memnuniyetle" kalıbı, Türkçedeki "memnun kalmak" kalıbı ile karşılanmıştır.
— Я дал им целковый, и они с удовольствием отдали мне его.

"Onlara bir bir ruble verdim. Onlar da memnun kaldı."

lanetli (Rus.) - lanet olsun (Türk.) : Rusçadaki "lanetli" deyimi, Türkçedeki "lanet olsun" deyimi ile karşılanmıştır.
— Солдаты, будучи довольны, добавили: Да вот еще, ваше высокоблагородие, какой-то турецкий горох, сколько его ни варили, а все не подается, проклятый.

"Ondan başka, beyefendi, bir Türk nohudu vardır. İstediğimiz kadar pişirirdik ama olmadı. Lanet olsun!' diye eklediler."

kadın üzerinde zafer (Rus.) - aşk zaferi (Türk.) : Rusçadaki "kadın üzerinde zafer" deyimi, Türkçedeki "aşk zaferi" deyimi ile karşılanmıştır.
— Воображаю, Яков Михайлович, сколько вы там побед одержали над женщинами, — сказала пианистка Женни Рейтер.

"Sizin kadınlar üzerinde ne kadar aşk zaferiniz olduğunu tahmin edebiliyorum."

aşık olmak (Rus.) - aşık olmak, aşka düşmek (Türk.) : Rusçadaki "aşık olmak" deyimi, Türkçedeki "aşıkolmak, aşka düşmek" deyimi ile karşılanmıştır.

— И вот среди разговора взгляды наши встретились, между нами пробежала искра, подобная электрической, и я почувствовал, что влюбился сразу — пламенно и бесповоротно.

“İşte konuşmamız sırasında onunla göz göze gelince aramızdan elektrik gibi aşk kıvılcımı geçti ve hemen aşka düştüğümü, ateşli ve kesin bir şekilde düştüğümü anladım.”

bir şeyi dudakla çekmek (Rus.) - bir şeyi özenle içmek (Türk.) : Rusçadaki “bir şeyi dudakla çekmek” deyimi, Türkçedeki “bir şeyi özenle içmek” deyimi ile karşılanmıştır.
Старик замолчал и осторожно потянул губами черное вино.

Yaşlı adam susup kara şarabı özenle içti.

hayal kırıklığı (Rus.) - hayal kırıklığı (Türk.) : Rusçadaki “hayal kırıklığı” kalıbı, Türkçedeki “hayal kırıklığı” kalıbı ile karşılanmıştır.
— И все? - спросила разочарованно Людмила Львовна.

Lyudmila Lyvovna: “O kadar mı?” diye hayal kırıklığıyla sordu.

sadık köpek gözleriyle bakmak (Rus.) - köpek gibi sadık gözlerle bakmak (Türk.) : Rusçadaki “sadık köpek gözleriyle bakmak” deyimi, Türkçedeki “köpek gibi sadık gözlerle bakmak” deyimi ile karşılanmıştır.
— А тут папа-мама ходят вокруг, за дверями подслушивают, глядят на тебя грустными такими, собачьими, преданными глазами.

Sana böyle köpek gibi sadık gözlerle bakıyor!

Allah’a şükür (Rus.) - Allah’a şükür, çok şükür, Elhamdülillah (Türk.) : Rusçadaki “Allah’a şükür” deyimi, Türkçedeki “Allah’a şükür, çok şükür, Elhamdülillah” deyimleri ile karşılanmıştır.
— Слава богу, что детей не было...

“Elhamdülillah ki çocuğumuz yoktu...” dedi.

daha iyi için olmak (Rus.) - her şeyin hayırlısı (Türk.) : Rusçadaki "daha iyi için olmak" deyimi, Türkçedeki "her şeyin hayırlısı" deyimi ile karşılanmıştır.
— Все к лучшему, Верочка.

Her şey şeyin hayırlısı, Veracığım.

yuva kurmak (Rus.) - yuva kurmak (Türk.) : Rusçadaki "yuva kurmak" deyimi, Türkçedeki "yuva kurmak" deyimi ile karşılanmıştır.
— К тому же потребность, прямо физическая потребность материнства, и чтобы начать вить свое гнездо.

Onunla birlikte anneliğe doğru fiziksel bir ihtiyacı ve kendi yuvasını kurmaya ihtiyacı da vardır.

azaba kararlamak (Rus.) - azap çekmek (Türk.) : Rusçadaki "azaba kararlamak" deyimi, Türkçedeki "azap çekmek" deyimi ile karşılanmıştır.
— Понимаешь, такая любовь, для которой совершить любой подвиг, отдать жизнь, пойти на мучение — вовсе не труд, а одна радость.

Biliyorsun, böyle bir aşk ki onun için herhangi bir kahramanlık yapmak, hayat vermek veya azap çekmek zor değil, sevinçlidir.

bir kişiye çıtlatmak (Rus.) - bir kişiye çıtlatmak (Türk.) : Rusçadaki "bir kişiye çıtlatmak" deyimi, Türkçedeki "bir kişiye çıtlatmak" deyimi ile karşılanmıştır.
— Друзья намекали ему, а он только руками отмахивался. Оставьте, оставьте... Не мое дело, не мое дело... Пусть только Леночка будет счастлива!..

Arkadaşları ona çıtlatıyordu ama o Beni bırakın, bırakın… Bu benim işim değil … Lenacığım mutlu olsun!.. diye kaçıyordu.

vallahi (Rus.) - vallahi (Türk.) : Rusçadaki "vallahi" kalıbı, Türkçedeki "vallahi" kalıbı ile karşılanmıştır.
— А это, заметь, Веруня, было в то время, когда башибузуки вырезывали наши пикеты так же просто, как ярославская баба на огороде срезает капустные кочни. Ей-богу, хотя и грех вспоминать, но все обрадовались, когда узнали, что Вишняков скончался в госпитале от тифа...

Ve bu, Veracığım, yaroslavlı kadının bahçede lahanayı kesiyor gibi başıbozukların da grev gözcüsü grubunu kestikleri zamanıydı. Vallahi!

her etkiye karşılık eşit ve zıt bir tepki vardır (Rus.) - her etkiye karşılık eşit ve zıt bir tepki vardır (Türk.) : Rusçadaki "her etkiye karşılık eşit ve zıt bir tepki vardır" deyimi, Türkçedeki "her etkiye karşılık eşit ve zıt bir tepki vardır" deyimi ile karşılanmıştır.

— Знаешь закон: сила действия равна силе противодействия.

Her etkiye karşılık eşit ve zıt bir tepki vardır. kuralını biliyor musun?

burun altında parmak ile uyarmak (Rus.) - uyarmak (Türk.) : Rusçadaki "burun altında parmak ile uyarmak" deyimi, Türkçedeki "uyarmak" deyimi ile karşılanmıştır.

— Пусть-ка он вызовет этого Ромео и погрозит у него пальцем под носом.

Bu Romeo'yu çağırsın ve uyarsın.

affedersiniz (Rus.) - affedersiniz, özür dilerim (Türk.) : Rusçadaki "affedersiniz" kalıbı, Türkçedeki "affedersiniz, özür dilerim" kalıbı ile karşılanmıştır.

— А теперь, друзья мои, — он вынул карманные часы и поглядел на них, — вы извините меня, если я пойду на минутку к себе.

Özür dilerim, ama odama gideceğim.

hastalıktan öne eğik vücudu olan (Rus.) - hastalıktan çökmüş (Türk.) : Rusçadaki "hastalıktan öne eğik vücudu olan" kalıbı, Türkçedeki "hastalıktan çökmüş" kalıbı ile karşılanmıştır.

На его звонок отворила дверь полная, седая, сероглазая женщина в очках, с немного согнутым вперед, видимо, от какой-то болезни, туловищем.

Şişman, kır saçlı, gri gözlü, gözlüklü, hastalıktan çökmüş bir kadın kapıyı açtı.

telaşla göz koşturmak (Rus.) - telaşla bakmak (Türk.) : Rusçadaki "telaşla göz koşturmak" deyimi, Türkçedeki "telaşla bakmak" deyimi ile karşılanmıştır.

Женщина тревожно забегала глазами от глаз одного мужчины к глазам другого и обратно.

Kadın önce birine sonra diğerine telaşla baktı.

çalmak (Rus.) - kapıyı çalmak (Türk.) : Rusçadaki "çalmak" deyimi, Türkçedeki "kapıyı çalmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Булат-Тугановский постучал три раза коротко и решительно.

Bulat-Tuganovskiy üç kere kararlı ve sert bir şekilde kapıyı çaldı

hizmette olmak (Rus.) - hizmette olmak (Türk.) : Rusçadaki "hizmette olmak" deyimi, Türkçedeki "hizmette olmak" deyimi ile karşılanmıştır.
— Я к вашим услугам.

Ben hizmetinizdeyim.

Ne demek? (Rus.) - Kusura bakma/ Lafımı olur/Ne demek? (Türk.) : Rusçadaki "Ne demek?" kalıbı, Türkçedeki "Kusura bakma/ Lafımı olur/Ne demek?" kalıbı ile karşılanmıştır.
— Как вы сказали?

Kusura bakmayın.

ekşimek (Rus.) - hamur gibi yumuşamak (Türk.) : Rusçadaki "ekşimek" kalıbı, Türkçedeki "hamur gibi yumuşamak" deyimi ile karşılanmıştır.
— А ты раскис и позволил ему распространяться о своих чувствах.

Sen de hamur gibi yumuşadın ve duygularından bahsetmesine izin verdin.

iki kelime ile yapmak (Rus.) - iki kelime ile bitirmek (Türk.) : Rusçadaki "iki kelime ile yapmak" deyimi, Türkçedeki "iki kelime ile bitirmek" deyimi ile karşılanmıştır.
— Я бы это сделал в двух словах.

Ben olsaydım, iki kelime ile her şeyi bitirecektim.

maskaralanmak (Rus.) - maskara olmak (Türk.) : Rusçadaki "maskaralanmak" kalıbı, Türkçedeki "maskara olmak" kalıbı ile karşılanmıştır.
— И мне не только что жалко, но вот я чувствую, что присутствую при какой-то

громадной трагедии души, и я не могу здесь паясничать.

“Bu adama acıdım. Aslında büyük bir ruh trajedisinin gözlemcisi olduğumu hissediyorum ve burada daha fazla maskara olamam.” dedi.

bir kama ile çarpmak (Rus.) - yanlışlıkla girmek (Türk.) : Rusçadaki “bir kama ile çarpmak” deyimi, Türkçedeki “yanlışlıkla girmek” deyimi ile karşılanmıştır.
— Я теперь чувствую, что каким-то неудобным клином врезался в Вашу жизнь.

Şimdi hayatınıza yanlışlıkla girdiğimi hissediyorum.

her şeyi kesmek (Rus.) - her şeyi yok etmek (Türk.) : Rusçadaki “her şeyi kesmek” deyimi, Türkçedeki “her şeyi yok etmek” deyimi ile karşılanmıştır.
— Кончено. Я все отрезал, но все-таки думаю и даже уверен, что Вы обо мне вспомните.

Tabi, ben her şeyi yok ettim.

güç toplamak (Rus.) - güç toplamak (Türk.) : Rusçadaki “güç toplamak” deyimi, Türkçedeki “güç toplamak” deyimi ile karşılanmıştır.
Вера собралась с силами и открыла дверь.

Vera gücünü toplayıp kapıyı açtı.

canı ikiye ayrılmış gibi olmak (Rus.) - canı ikiye ayrılmış gibi olmak (Türk.) : Rusçadaki “canı ikiye ayrılmış gibi olmak” deyimi, Türkçedeki “canı ikiye ayrılmış gibi olmak” deyimi ile karşılanmıştır.
И душа ее как будто бы раздвоилась.

Canı ikiye ayrılmış gibi oldu.

Türkçe - Rusça

akıldan geçmek (Türk.) – düşüncenin birbirini takip etmesi (Rus.) : Türkçedeki “akıldan geçmek” deyimi, Rusçadaki “düşüncenin birbirini takip etmesi” deyimi ile

karşılanmıştır.
Serserilikler, avarelikler geçiyordu aklımdan.

Мысли о безмятежности и безделии никак не покидали меня.

belirgin ortaya çıkmak (Türk.) – özellikle (Rus.) : Türkçedeki "belirgin ortaya çıkmak" deyimi, Rusçadaki "özellikle" kalıbı ile karşılanmıştır.
Son sıralar 'işlerim' – uğraşım, yazarlık -, adamakıllı bozulmuş; sanat yapıtının mal değeri taşımadığı, şaşılacak şey ama, her nedense, içinde yaşadığımız toplumda daha bir belirgin ortaya çıkmıştı: yazdıklarım, eskisi kadar 'alıcı' bulmuyordu.

Все же удивительно, почему произведения искусства не имеют никакой ценности, и особенно обесценились они в нашем современном обществе. Мои произведения уже не находили своего читателя, как было раньше.

kendini batırmak (Türk.) – kendini mahvetmek (Rus.) : Türkçedeki "kendini batırmak" deyimi, Rusçadaki "kendini mahvetmek" deyimi ile karşılanmıştır.
Kendi kendimizi batırmakta üstümüze yoktu.

Чтобы погубить самого себя, лучше себя нет.

tiksinti duymak (Türk.) – tiksinti yaratmak (Rus.) : Türkçedeki "tiksinti duymak" deyimi, Rusçadaki "tiksinti yaratmak" deyimi ile karşılanmıştır.
...isle kararmış akasyalardan sonsuz bir tiksinti duyuyordum.

...пыльные и почерневшие акации вызывали у меня бесконечное отвращение.

sürüklenmek (Türk.) – akışa doğru yüzmek (Rus.) : Türkçedeki "sürüklenmek'' deyimi, Rusçadaki "akışa doğru yüzmek" deyimi ile karşılanmıştır.
Böyle nereye sürükleniyorduk, böyle ne kadar çok ve ne kadar karanlıktık...

И куда мы вот так плыли по течению... нас было так много, и мы все были такими мрачными.

hayatı kirletmek (Türk.) – hayatı kirletmek (Rus.) : Türkçedeki "hayatı kirletmek" deyimi, Rusçadaki "hayatı kirletmek" deyimi ile karşılanmıştır.

Yalnızca hayatı kirletiyorduk.

Мы пачкали свои жизни.

kanı akıtmak (Türk.) – kanı ısıtmak (Rus.) : Türkçedeki "kanı akıtmak" deyimi, Rusçadaki "kanı ısıtmak'' deyimi ile karşılanmıştır.

içini titretmek (Türk.) – canını heyecanlandırmak (Rus.) : Türkçedeki "içini titretmek" deyimi, Rusçadaki "canını heyecanlandırmak" deyimi ile karşılanmıştır.

...sevgisiyle, donmuş kanımı yeniden akıtacak, içimi ürperişlerle titretecek bir hayal bile anımsamıyordum...

...что могло с любовью заново разогреть мою замерзшую кровь, даже мечту, которая смогла бы разволновать мою душу.

amansız hayat (Türk.) – amansız varlık okyanusu (Rus.) : Türkçedeki "amansız hayat" kalıbı, Rusçadaki "amansız varlık okyanusu" kalıbı ile karşılanmıştır.

...bu amansız hayatın ortasında bir başıma kaldım ve herkesi belleğini kaybetmiş bir adam gibi unuttum.

Я остался один посреди беспощадного океана бытия и забыл всех, как человек, потерявший память.

silinmek (Türk.) – bellekten silinmek (Rus.) : Türkçedeki "silinmek" kalıbı, Rusçadaki "bellekten silinmek" deyimi ile karşılanmıştır.

...renk, ten ve yürek çarpıntısı adeta silinmişti.

...оттенки и быстрое биение сердца незаметно стерлись из памяти.

yolu düşmek (Türk.) – bir yere gitmek (Rus.) : Türkçedeki "yolu düşmek" deyimi, Rusçadaki "bir yere gitmek" deyimi ile karşılanmıştır.

Temmuz başında yolum Aynalı Pasaj'ı düştü.

В начале июля я поехал в Айналы Пассаж.

hayatı kusmak (Türk.) – hayatı bırakmak (Rus.) : Türkçedeki "hayatı kusmak" deyimi, Rusçadaki "hayatı bırakmak" deyimi ile karşılanmıştır.

Hayatımızı sokağa kusuyorduk gitgide.

Постепенно мы оставляем нашу жизнь на улице.

umudu ıraksamak (Türk.) – geleceği imkansız sanmak (Rus.) : Türkçedeki "umudu ıraksamak" deyimi, Rusçadaki "geleceği imkansız sanmak" deyimi ile karşılanmıştır.
...yakın geleceğimiz için bütün umutları ıraksıyordum

Я считал все наше будущее невозможным

göz yaşından öteye açılanamamak (Türk.) – gözyaşı ekşi değildir (Rus.) : Türkçedeki "göz yaşından öteye açılanamamak" deyimi, Rusçadaki "gözyaşı ekşi değildir" deyimi ile karşılanmıştır.
...sapkın ilişkiler kuruluyor, esrimeyle acılar azıyor, kaba güce evriliyor ve göz yaşından ötesine açılanamıyordu.

Со временем утихает боль, потом становишься сильнее, и слезы уже не горьки.

akla gelmek (Türk.) – akla gelmek (Rus.) : Türkçedeki "akla gelmek" deyimi, Rusçadaki "akla gelmek" deyimi ile karşılanmıştır.
"Acılarınız üzerine düşünmek hiç aklınıza gelmedi mi?"

— Не приходило ли Вам на ум подумать о горе?

kendine yol açmak (Türk.) – kendine yolu delmek (Rus.) : Türkçedeki "kendine yol açmak" deyimi, Rusçadaki "kendine yolu delmek" deyimi ile karşılanmıştır.
...kendime yol açtım.

...я пробил себе путь.

bellekten silmek (Türk.) – bellekten silip atmak (Rus.) : Türkçedeki "bellekten silmek" deyimi, Rusçadaki "bellekten silip atmak" deyimi ile karşılanmıştır.
...bu çöküşü de belleğimden silip atacaktım.

Я бы стер из памяти эти разрушения

hayatı denemek (Türk.) – kader denemek (Rus.) : Türkçedeki "hayatı denemek" deyimi, Rusçadaki "kader denemek" deyimi ile karşılanmıştır.

çare kalmamak (Türk.) – çare kalmamak (Rus.) : Türkçedeki "çare kalmamak" deyimi, Rusçadaki "çare kalmamak" deyimi ile karşılanmıştır.

...artık hayatımızı kumar masalarında, yeşil çuha örtülerde; rulette (belki de Rus ruletinde) ve lotaryada denemekten başka çaremizin kalmadığını derin bir iç sızısıyla kavradım.

...я осознал всем своим естеством, что уже не осталось у нас другого выбора, кроме как испытывать судьбу за азартными играми, за зелеными столами казино, лотереей, рулеткой (может даже и русской рулеткой).

piyango vurmak (Türk.) – kazancı sökmek (Rus.) : Türkçedeki "piyango vurmak" deyimi, Rusçadaki "kazancı sökmek" deyimi ile karşılanmıştır.

İşte buna benzer bir önseziyle tayyare biletini satın alma aldım ve ertsei ay, büyük piyango bana vurdu.

С таким же чувством я купил билет и через месяц (мне очень повезло) сорвал джек-пот.

koku ile genzi yanmak (Türk.) – sarhoş aromayı yaymak (Rus.) : Türkçedeki "koku ile genzi yanmak" deyimi, Rusçadaki "sarhoş aromayı yaymak" deyimi ile karşılanmıştır.

Ve hanımelleri, akasyalar, gül ağaçları iç bayıltıcı kokularıyla genzinizi yakar.

Жимолость, акация, розовые деревья распространяют свои пьянящие ароматы.

akla gelmek (Türk.) – akla gelmek (Rus.) : Türkçedeki "akla gelmek" deyimi, Rusçadaki "akla gelmek" deyimi ile karşılanmıştır.

Bu alacalı bulacalı pazen perdeli evin içinde değerli porselen vazolarla, sedef kakma sehpalarla, hatta dantelalı markiz biblolarıyla karşılaşılacağı, karşılaşılabileceği kimin aklına gelirdi!

Кому могло прийти в голову, что в этом доме могут сочетаться пестрые фланелевые занавески, дорогие керамические вазы, перламутровые

гравированные столы и даже кружевные безделушки!

tüyleri ürpermek (Türk.) – baş saçı ürpermek (Rus.) : Türkçedeki "tüyleri ürpermek" deyimi, Rusçadaki "baş saçı ürpermek" deyimi ile karşılanmıştır.
Один из них я не забуду до смерти, и при этом волосы у меня на голове будут вставать дыбом.

Bunlardan bir tanesini mezara kadar tüylerim ürpererek hatırlayacağım

sevinç içinde olmak (Türk.) – coşkulu olmak (Rus.) : Türkçedeki "sevinç içinde olmak" deyimi, Rusçadaki "coşkulu olmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Köymüzün çocukları sevinç içindeydi.

Дети из нашей деревни были в восторге

birbirine karışmak (Türk.) – birbirine örülmek (Rus.) : Türkçedeki "birbirine karışmak" deyimi, Rusçadaki "birbirine örülмek" deyimi ile karşılanmıştır.
Bu seste makamlar birbirine karışıyor;...

В ее голосе все чувства были сплетены воедино.

kulağına çarpmak (Türk.) – bir kişiye gelmek (Rus.) : Türkçedeki "kulağına çarpmak" deyimi, Rusçadaki "bir kişiye gelmek" deyimi ile karşılanmıştır.
...bildiğim herhangi bir şarkının bestesinden anımsadığım kopuk kopuk dizeler kulağıma çarpıyor,...

До меня доходили оборванные строчки какой-то знакомой песни, которую я не мог вспомнить.

elde etmek (Türk.) – almak (Rus.) : Türkçedeki "elde etmek" kalıbı, Rusçadaki "almak" fiili ile karşılanmıştır.

Akdeniz'in bir limanından altın ödeyerek elde etmişlerdi.

...бездомные цыгане, купили Эфталию в одном из средиземноморских портов, заплатив золотом.

kasvet çöreklenmek (Türk.) – kasvetten durmak (Rus.) : Türkçedeki "kasvet çöreklenmek" deyimi, Rusçadaki "kasvetten durmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Akşam yaklaştıkça, yüreğime kasvet çörekleniyordu

К вечеру мое сердце останавливалось от горя.

zaman durdurmak (Türk.) – zaman dondurmak (Rus.) : Türkçedeki "zaman durdurmak" deyimi, Rusçadaki "zaman dondurmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Bir daha denizi, enginleri, akşam güneşini, şu arartılı güz yeşertisini sanki hiç böyle dupduru göremeyektik ve ben zaman durdurmak, bütün akrep ve yelkovanları saatlerden sökmek istiyordum.

А я хотел заморозить время и разобрать все большие и маленькие стрелки часов.

çocuk denizi (Türk.) – çocuk denizi (Rus.) : Türkçedeki "çocuk denizi" kalıbı, Rusçadaki "çocuk denizi" kalıbı ile karşılanmıştır.
Burada, kalabalığın üstünde bir çocuk denizi yükseliyordu.

Как будто над толпой раскачивалось море детей.

kulağı yırtmak (Türk.) – kulağı delmek (Rus.) : Türkçedeki "kulağı yırtmak" deyimi, Rusçadaki "kulapı delmek" deyimi ile karşılanmıştır.
...bu kez de çıngıraklı, kayıtsız kahkahalar kulaklarımı yırtıyordu...

В этот раз звонкий смех и постоянный громкий хохот пронзали мне уши.

akılda olmak (Türk.) – akılda canlı olmak (Rus.) : Türkçedeki "akılda olmak" deyimi, Rusçadaki "akılda canlı olmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Hala aklımdadır her şey!

Все до сих пор живо в моей памяти!

içine çekmek (Türk.) – canı almak (Rus.) : Türkçedeki "içine çekmek'' deyimi, Rusçadaki "canı almak" deyimi ile karşılanmıştır.
Bu gıcıklı, ama çıldırtıcı ses, bu ay ışıklı gecelrde sandal gezilerini anımsatan görüntü beni kendi içine çekti...

Этот раздражающий, но волнующий голос, этот ее вид, напоминающий прогулки на лодке при свете луны, меня самого пробрали до самой души,...

sarmaş dolaşmak (Türk.) – sarılışmak (Rus.) : Türkçedeki "sarmaş dolaşmak" deyimi, Rusçadaki "sarılışmak" fiili ile karşılanmıştır.
Öpüşler-öpüşler içinde sarmaş dolaştık.

Мы сплелись в поцелуе.

umurunda olmamak (Türk.) – hatırı olmamak (Rus.) : Türkçedeki "umurunda olmamak" deyimi, Rusçadaki "hatırı olmamak" deyimi ile karşılanmıştır.
Umurumda değildi.

Я был без памяти.

ayak basmak (Türk.) – ayak basmak (Rus.) : Türkçedeki "ayak basmak" deyimi, Rusçadaki "ayak basmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Bir daha karaya ayak basmayacaktım

...куда нога моя больше не ступит.

yarayı iyileştirmek (Türk.) – yarayı şifa vermek (Rus.) : Türkçedeki "yarayı iyileştirmek" deyimi, Rusçadaki "yarayı şifa vermek" deyimi ile karşılanmıştır.
...hayatımızın bugünkü yaralarını tansıklarla iyileştiriyordu.

...чудо исцеляло раны от нашей повседневной жизни.

Ukrayna Dili – Türkçe

dünyaya iyi huyla gelmek (Ukr.Dili) – dünyaya iyi huyla gelmek (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "dünyaya iyi huyla gelmek" deyimi, Türkçedeki "dünyaya iyi huyla gelmek" deyimi ile karşılanmıştır.
Dünyaya gelirken iyi huyla gel.

Уродись, кажуть, та і вдайся

kime doğmak (Ukr.Dili) – Türk. birine çekmek (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "kime doğmak" deyimi, Türkçedeki "birine çekmek" deyimi ile karşılanmıştır.
І в кого вона така вродилася!

Kime çekmiş böyle!

gücendirmek (Ukr.Dili) – kalbini kırmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "gücendirmek" deyimi, Türkçedeki "kalbini kırmak" deyimi ile karşılanmıştır.
— Скажи ж мені, як тебе там кривдили тії невірні душі?

Anlat bana, kötü insanlar kalbini çok mu kırdılar?

canını çıkarmak (Ukr.Dili) – canını çıkarmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "canını çıkarmak" deyimi, Türkçedeki "canını çıkarmak" deyimi ile karşılanmıştır.
— І морено, й мучено нас — та все дурницею.

Hem canımızı çıkardılar hem de kalbimizi kırdılar ama boş ver bunları.

Lânet olsun (Ukr.Dili) – Gözüm görmesin/Lânet olsun (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "Lânet olsun" kalıbı, Türkçedeki "Gözüm görmesin/Lânet olsun" kalıbı ile karşılanmıştır.
— А про ту заморську нісенітницю, то я в одно ухо впускала, а в друге випускала, та й зовсім-таки не знаю. Цур їй!

Ama başka ülkeler hakkındaki saçmalıkları iyi öğrenemedim, onları bilemem, gözüm de görmesin!

karıştırmak (Ukr.Dili) – kafa karıştırmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki"karıştırmak" fiili, Türkçedeki "kafa karıştırmak" deyimi ile karşılanmıştır.
— Я зо всього викручусь, іще й їх оступачу, — он як, бабусю!

Bir de kafalarını karıştırırım.

üzülerek hayat tarlasından geçilmez (Ukr.Dili) – üzülerek hayat tarlasından geçilmez (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "üzülerek hayat tarlasından geçilmez" kalıbı, Türkçedeki "üzülerek hayat tarlasından geçilmez" kalıbı ile karşılanmıştır.

— Журбою поле не перейдеш.

Üzülerek hayat tarlasından geçilmez

kaderinden kaçamamak (Ukr.Dili) – kaderinden kaçamamak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki“kaderinden kaçamamak” deyimi, Türkçedeki “kaderinden kaçamamak” deyimi ile karşılanmıştır.
— Журбою поле не перейдеш, та й од долі не втечеш.

Kaderimden kaçamam!

eline yanan kömürü almak (Ukr.Dili) – eline yanan kömürü almak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “eline yanan kömürü almak” deyimi, Türkçedeki “eline yanan kömürü almak” deyimi ile karşılanmıştır.
Лучче б жару червоного у руку набрала, як мені довелось туманіти коло її русої коси!..

Keşke elime yanan kömürü alsaydım saçını yapmak yerine!.

göz yaşına değmemek (Ukr.Dili) – göz yaşına değmemek (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “göz yaşına değmemek ” deyimi, Türkçedeki “göz yaşına değmemek” deyimi ile karşılanmıştır.
— Не плач, не плач, янголяточко моє: сліз твоїх вона не година!

“O gözyaşlarına değmez!”

günah atmak (Ukr.Dili) – günah atmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki“günah atmak” deyimi, Türkçedeki “günah atmak” deyimi ile karşılanmıştır.
Та на всіх такеньки вадить та й вадить навадниця наша.

Hepimize ne kadar çok günah atardı.

dert kopçasını öğrenmek karıştırmak (Ukr.Dili) – Türk. hayatı kararmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “dert kopçasını öğrenmek karıştırmak” deyimi, Türkçedeki “hayatı kararmak” deyimi ile karşılanmıştır.
Дознає неборак, почім ківш лиха!

Kimi tutturursa zavallının felaketi olacak, hayatı kararacaktı.

yüzünün haşhaş çiçeği gibi kızarması (Ukr.Dili) – yüzünün haşhaş çiçeği gibi kızarması (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "yüзünün haşhaş çiçeği gibi kızarması" kalıbı, Türkçedeki "yüzünün haşhaş çiçeği gibi kızarması" kalıbı ile karşılanmıştır.
Панночка вже дожидає коло вікна, гарна та убрана, і рум'яніє, як червона маківка.

Süslenirdi, yüzü haş haş çiçeği gibi kızarırdı.

gözü parlamak (Ukr.Dili) – gözü parlamak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "gözü parlamak" deyimi, Türkçedeki "gözü parlamak" deyimi ile karşılanmıştır.
bir kişi ile yürümek (Ukr.Dili) – eli ayağına karışmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki"bir kişi ile yürümek" deyimi, Türkçedeki "eli ayağına karışmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Панночка така весела, балаклива; очі блищать; водиться з ним попід руки.

Gözleri parlıyor, eli ayağına karışıyordu.

yeniden doğmak (Ukr.Dili) – yeniden doğmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "yeniden doğmak" deyimi, Türkçedeki "yeniden doğmak" deyimi ile karşılanmıştır.
— Одродили ви мене, рідна матінко!

Sanki yeniden doğdum, annem benim!

tükenmek (Ukr.Dili) – boşa gitmek (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "tükenmek" fiili, Türkçedeki "boşa gitmek" deyimi ile karşılanmıştır.
— Чи там, чи там покинути, — і хазяйство переведеться, і впокою душі не матимеш.

"Burası yoksa orası da boşa gider."

kazanda kaynamak gibi (Ukr.Dili) – kazan gibi kaynamak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "kazanda kaynamak gibi" deyimi, Türkçedeki "kazan gibi kaynamak" deyimi ile karşılanmıştır.
Як у казані кипіло!

Ev kazan gibi kaynıyordu!

arı kovanında gibi (Ukr.Dili) – arı kovanı gibi (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "arı kovanında gibi" kalıbı, Türkçedeki "arı kovanı gibi" kalıbı ile karşılanmıştır.
На весілля панів, паній понаїздило, — гуде у будинку, як у вулені.

Ev arı kovanı gibiydi

demirden yapılmış gibi (Ukr.Dili) – çelik gibi (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "demirden yapılmış gibi" deyimi, Türkçedeki "çelik gibi" deyimi ile karşılanmıştır.
Тут пани прощаються, гомонять, плачуть, а візника той сидить, як виконаний з заліза, — не обернеться, не гляне.

Faytoncu ise çelik gibi hiç kıpırdamadan oturuyordu.

arı kovanına çomak sokmak (Ukr.Dili) – arı kovanına çomak sokmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "arı kovanına çomak sokmak" deyimi, Türkçedeki "arı kovanına çomak sokmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Хутко перебігли до міста; наче межи комашню впали.

Şehre yaklaştık. Sanki bir arı kovanına çomak soktuk.

mayıs böcekleri gibi insan kaynamak (Ukr.Dili) – mayıs böcekleri gibi insan kaynamak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "mayıs böcekleri gibi insan kaynamak" fiili, Türkçedeki "mayıs böcekleri gibi insan kaynamak" deyimi ile karşılanmıştır.
А жиди довгополі, куди не глянеш, усюди вони, наче тії хрущі, шершавіють.

Nereye baksan, her yerde sanki uzun kıyafet giymiş mayıs böcekleri gibi insan kaynıyordu.

karga gibi siyah (Ukr.Dili) – karga gibi siyah (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "karga gibi siyah" deyimi, Türkçedeki "karga gibi siyahk" deyimi ile karşılanmıştır.
Такий чорнявий, як єсть тобі ворон

Karga gibi siyahtı.

yoğurt gibi bembeyaz (Ukr.Dili) – inci gibi bembeyaz (Türk.) : Ukrayna Dilindeki

“yoğurt gibi bembeyaz” deyimi, Türkçedeki “inci gibi bembeyaz” deyimi ile karşılanmıştır.
Засміявся — зубів у його незліченно, а білі ті зуби, білі, як сметана.

Dişleri ne kadar çoktu ve hepsi inci gibi bembeyazdı.

saç diplerine kadar kızarmak (Ukr.Dili) – saç diplerine kadar kızarmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “**saç diplerine kadar kızarmak**” deyimi, Türkçedeki “**saç diplerine kadar kızarmak**” deyimi ile karşılanmıştır.
Пані почервоніла по саме волосся.

Hanımefendinin yüzü saç diplerine kadar kızardı.

gözden şimşek çıkmak (Ukr.Dili) – gözde şimşek çakmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “gözden şimşek çıkmak” deyimi, Türkçedeki “gözde şimşek çakmak” deyimi ile karşılanmıştır.
А пані як гляне на його, — аж іскри із очей скакнули, на лиці міниться.

Fakat genç hanım, ona öyle bir baktı ki gözlerinde şimşek çaktı sanki

çok hızlı konuşmak (Ukr.Dili) – makara gibi konuşmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki“çok hızlı konuşmak ” deyimi, Türkçedeki “makara gibi konuşmak” deyimi ile karşılanmıştır.
— Я не хочу нічого знати, слухати, бачити! — задріботіла пані. — Ти мене з світу хочеш оце зігнати, чи що? — вигукує ридаючи.

Hiçbir şey bilmek, duymak ve görmek istemiyorum!’’ diye, makara gibi konuştu

hanım.

şansı hediye vermek (Ukr.Dili) – bir şans vermek (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “şansı hediye vermek ” deyimi, Türkçedeki “bir şans vermek” deyimi ile karşılanmıştır.
— Подаруй мені сей случай.

Bana bir şans verir misin?

günah şöyle konuşmak (Ukr.Dili) – günahına girmek (Türk.) : Ukrayna Dilindeki

“günah şöyle konuşmak ” deyimi, Türkçedeki “günahına girmek” deyimi ile karşılanmıştır.
— Гріх тобі так говорити!

Günahıma giriyorsun.

taşta gibi durmak (Ukr.Dili) – taş gibi durmak(Türk.) : Ukrayna Dilindeki “taşta gibi durmak ” deyimi, Türkçedeki “taş gibi durmak” deyimi ile karşılanmıştır.
І засоромилась, і злякалась; стою як у каменю, оніміла, та тільки дивлюсь йому в вічі.

Öyle taş gibi durmuş gözlerine bakıyordum.

sıcak olmak (Ukr.Dili) – sıcak basmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “sıcak olmak ” deyimi, Türkçedeki “sıcak basmak” deyimi ile karşılanmıştır.
Сама озирнулась, аж той парубок уже тут, — з кутка на мене задивився, аж гаряче мені стало.

Köşeden bana bakıyordu, beni bir sıcak basmaya başladı…

şöyle bakmak ki süt bile ekşimek (Ukr.Dili) – bakışından süt bile ekşimek(Türk.) : Ukrayna Dilindeki “şöyle bakmak ki süt bile ekşimek ” deyimi, Türkçedeki “bakışından süt bile ekşimek” deyimi ile karşılanmıştır.
— Поможеться, що гарна! — гукнув Назар, — коли дивиться так, що аж молоко кисне!

“Bakışından süt bile ekşir.”

hep düşünmek (Ukr.Dili) – aklından çıkmamak(Türk.) : Ukrayna Dilindeki “hep düşünmek ” deyimi, Türkçedeki “aklından çıkmamak” deyimi ile karşılanmıştır.
Думаю та й думаю… що, як він вдивився в мене очима!..

Hep onu düşünüyordum, hiç aklımdan çıkmıyordu…

çekişmek (Ukr.Dili) – laf sokmak(Türk.) : Ukrayna Dilindeki “çekişmek ” fiili, Türkçedeki “laf sokmak” deyimi ile karşılanmıştır.

Діти сади замітали, індиків пасли; каліки на городі сиділи, горобців, птаство полошили, да все ж то те якось уміла пані приправляти доріканням та гордуванням, що справді здавалось усяке діло каторгою.

Ama herşeye rağmen genç hanımefendi sitem ediyordu, laf sokuyordu ve her bir işi ızdıraba çeviriyordu

İyi bir efendi hiç vurmaz, paylamaz; ama umursamaz da (Ukr.Dili) – İyi bir efendi hiç vurmaz, paylamaz; ama umursamaz da (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "İyi bir efendi hiç vurmaz, paylamaz; ama umursamaz da" atasözü, Türkçedeki "İyi bir efendi hiç vurmaz, paylamaz; ama umursamaz da" kalıbı ile karşılanmıştır.
Сказано: добрий пан — не б'є, не лає, та нічим і не дбає

Şu sözde olduğu gibi: "İyi bir efendi hiç vurmaz, paylamaz; ama umursamaz da."

kızgın ateşte kızarsa bile şaka yapmak (Ukr.Dili) – kızgın ateşte yansa bile şaka yapmak(Türk.) : Ukrayna Dilindeki "kızgın ateşte kızarsa bile şaka yapmak " deyimi, Türkçedeki "kızgın ateşte yansa bile şaka yapmakk" deyimi ile karşılanmıştır.
Здається, хоч його на огні печи, він жартуватиме.

Onu kızgın ateşte yaksalar bile yine şaka yapardı.

beraber dertlemek(Ukr.Dili) – dert paylaşmak(Türk.) : Ukrayna Dilindeki "beraber dertlemek" deyimi, Türkçedeki "dert paylaşmak" deyimi ile karşılanmıştır.
Перейме та постоїмо удвійзі, погорюємо обойко…

Konuşurduk, dertlerimizi paylaşırdık…

belâ uyanınca bir daha yatmazmış (Ukr.Dili) – belâ uyanınca bir daha yatmazmış (Türk.) : Ukrayna Dilindeki "belâ uyanınca bir daha yatmazmış" kalıbı, Türkçedeki "belâ uyanınca bir daha yatmazmış" kalıbı ile karşılanmıştır.
Сказано: встань, лихо, та й не ляж!..

Dedikleri gibi, bela uyanınca bir daha yatmazmış!

iyice ağlamak (Ukr.Dili) – doya doya ağlamak(Türk.) : Ukrayna Dilindeki "iyice

ağlamak ” deyimi, Türkçedeki “doya doya ağlamak” deyimi ile karşılanmıştır.
Було, поки лає, коренить — несила моя, сльози ринуть, а наплачуся добре, утрусь, — така собі веселенька, жартую, пустую!..

Doya doya ağladıktan sonra yine neşeliydim, şaka yapardım!

gece gibi kara dolaşmak (Ukr.Dili) – kara kara düşünmek(Türk.) : Ukrayna Dilindeki“gece gibi kara dolaşmak ” deyimi, Türkçedeki “kara kara düşünmek” deyimi ile karşılanmıştır.
А Прокіп наче ніч темна ходить, і вже тоді ні до їдла, ні питва, ні до розмови.

Prokip ise, gece gibi, kara kara düşünüyordu; yüzünden belliydi. Yemez, içmez, konuşmaz oldu.

eli kolu bağlı (Ukr.Dili) – eli kolu bağlı (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “eli kolu bağlı ” kalıbı, Türkçedeki “eli kolu bağlı ” kalıbı ile karşılanmıştır.
Зв'язала єси мені руки!..

Elim kolum bağlı.

bilinmeyen şeyden üzülmek (Ukr.Dili) – boşuna üzülmek (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “bilinmeyen şeyden üzülmek ” deyimi, Türkçedeki “boşuna üzülmek” deyimi ile karşılanmıştır.
— Чого тобі смутитись не знать чим?

‘‘Neden boşuna üzülüyorsun?”

mantıksız mantıksız konuşmak (Ukr.Dili) – mantıksız mantıksız konuşmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “mantıksız mantıksız konuşmak ” deyimi, Türkçedeki “mantıksız mantıksız konuşmak ” deyimi ile karşılanmıştır.
І очі якісь страшні, і заговорить, то все не путнє…

Gözleri korkunçtu, mantıksız mantıksız konuşuyordu’’ dedi.

Tanri korusun (Ukr.Dili) – Allah/Tanrı korusun (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “**Tanri korusun** ” kalıbı, Türkçedeki “**Allah/Tanrı korusun**” kalıpları ile

karşılanmıştır.
— Що се ти, любко, бог з тобою!

‘‘Sevgilim, ne diyorsun sen ama! Allah korusun!”

kaknem(Ukr.Dili) – kaknem(Türk.) : Ukrayna Dilindeki “kaknem” sözü, Türkçedeki “kaknem” sözü ile karşılanmıştır.
— Запросив якесь убожество!..

“Sen kesinlikle bir kaknem davet etmişsindir!”

tebessümün soğuması (Ukr.Dili) – yüzündeki tebessümün soğuması (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “tebessümün soğuması ” deyimi, Türkçedeki “yüzündeki tebessümün soğuması” deyimi ile karşılanmıştır.
Усміх веселий простиг, гнівно на пана згляне й питає

Yüzündeki tebessüm birden soğudu.

asık suratlı (Ukr.Dili) – asık suratlı (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “asık suratlı” deyimi, Türkçedeki “asık suratlı” deyimi ile karşılanmıştır.
Тільки чоловік мій куди далі, то все хмурніший ходить, аж мені серце болить.

Ama her geçen gün kocam daha asık suratlı oluyordu

köleye şans gelse bile derde dönüşür (Ukr.Dili) – köleye şans gelse bile derde dönüşür (Türk.) : Ukrayna Dilindeki“kköleye şans gelse bile derde dönüşür ” kalıbı, Türkçedeki “köleye şans gelse bile derde dönüşür ” kalıbı ile karşılanmıştır.
А кріпаку хоч як щаститься, усе добро на лихо стане.

Ama köleye şans gelse bile derde dönüşür.’’.

içler çekmek (Ukr.Dili) – hasret çekmek(Türk.) : Ukrayna Dilindeki “içler çekmek ” deyimi, Türkçedeki “hasret çekmek” deyimi ile karşılanmıştır.
Зітхає раз у раз, частенько, було, й сплакне.

Bazen hasretlerini çeker ağlardı.

bıyık burmak (Ukr.Dili) – bıyık burmak (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “bıyık burmak ” deyimi, Türkçedeki “bıyık burmak ” deyimi ile karşılanmıştır.
Дядько тільки вуса покрутнув.

Efendi, bıyığını burdu.

Bunu satan meyhanecinin hayatı da bu vodka gibi olsun (Ukr.Dili) – Bunu satan meyhanecinin hayatı da bu vodka gibi olsun(Türk.) : Ukrayna Dilindeki “Bunu satan meyhanecinin hayatı da bu vodka gibi olsun” kalıbı, Türkçedeki “Bunu satan meyhanecinin hayatı da bu vodka gibi olsun” kalıbı ile karşılanmıştır.
- Бодай тому шинкареві таке життя добре! — одгримнувсь дядько.

Bunu satan meyhanecinin hayatı da bu vodka gibi iyi olsun!’’ diye, cevapladı efendi.

arkadaş için (Ukr.Dili) – arkadaş hatırına (Türk.) : Ukrayna Dilindeki “arkadaş için ” deyimi, Türkçedeki “arkadaş hatırına” deyimi ile karşılanmıştır.
— Для приятелів п'ємо всяку.

‘‘Arkadaş hatırına herşey içilir!

sağlıklı olmak (Ukr.Dili) – kendine iyi bakmak(Türk.) : Ukrayna Dilindeki “sağlıklı olmak ” deyimi, Türkçedeki “kendine iyi bakmak” deyimi ile karşılanmıştır.
— Ну, по сій же мові та будьмо здорові! — каже Назар.

İşte! Kendinize iyi bakın!’’ dedi, Nazar.

2.3. Cümle Yapıları

2.3.1 Cümlelerin dilbilgisi kurallarına ve edebî dile göre düzenlenmesi

Türkçe, Rusça ve Ukrayna dilinin cümle yapıları ve her bir dildeki edebî anlatım yolları, farklı özellikler taşımaktadır. Sadece kelimelerin ve dilbilgisi yapılarının çevrilmesiyle metinlerin özgün yapısı korunamamaktadır. Özellikle uluslara özgü olan çeşitli kültürel bileşenlerin bire bir çevirisi önemli anlam boşlukları ortaya çıkarmaktadır. Aşağıda bu durumu örneklendiren cümleler yer almaktadır. 1. Türkçe metindeki orijinal cümle, 2.

Türkçe cümlenin Rusçaya çevirisi ve bu çevirinin parantez içinde Türkçesi, 3. Rusça kurallara ve edebî dile göre düzenlenen cümle ve parantez içinde bu cümlenin bire bir Türkçesidir.

1. Böyle nereye sürükleniyorduk, böyle ne kadar çok ve ne kadar karanlıktık, bir gün geçmişi özlemek zorunda kalacağımız sanki hiç aklımıza gelmiyordu.

2. И куда мы вот так двигались, вот так насколько мы мрачнели. Как будто никто даже и не думал, что нам придется вспоминать со скукой о старых днях. (Ve nereye biz şöyle hareket ediyorduk, şöyle o kadar biz karalanıyorduk. Sanki hiçkimse bile ve düşünmüyordu ki bizim zorunda kalacaktık hatırlamak ile sıkıcı hakkında geçmiş günler).

3. И куда мы вот так плыли по течению... нас было так много и мы все были такими мрачными. Как будто никто даже и не думал, что нам придется вспоминать о прошедших временах с тоской и сожалением. (Ve nereye biz şöyle yüzüyorduk doğru akışa... biz çok olduk o kadar ve biz hepimiz böyle karamsardık. Sanki hiç kimse bile ve düşünmüyordu, ki bizim zorunda kalacaktık hatırlamak hakkında geçmiş zamanlar ile hüzün ve üzüntü).

- Türkçe cümledeki ‘‘nereye sürükleniyorduk’’ ifadesi “belirsiz bir yöne hareket etmek” anlamındadır. Rusçada ‘‘nereye biz şöyle yüzüyorduk doğru akışa’’ ifadesi ile karşılanmıştır.
- Türkçe cümledeki ‘‘geçmişi özlemek’’, Rusçaya ‘‘hatırlamak hakkında geçmiş zamanlar ile hüzün ve üzüntü’’ biçiminde çevrilmiştir.
- Türkçe cümledeki ‘‘aklımıza gelmiyordu’’ biçimi, Rusçaya ‘‘hiç kimse bile ve düşünmüyordu’’ biçiminde çevrilmiştir.

1. Zaten şehirde her şeye ölüm egemendi. Buradan ayrılacaktım.

2. Вообще все умирало в городе. Я уезжал отсюда. (Zaten her şey ölüyordu şehirde. Ben buradan gidiyordum).

3. Вообще над всем городом царила смерть. Я должен был уехать отсюда. (Zaten üstünde bütün şehrin hüküm sürüyordu ölüm. Ben zorunda kalacaktım gitmek buradan).

- Türkçe cümledeki ‘‘şehirde’’ kelimesinde yer ifade eden *–de* eki, Rusçaya anlamı daha edebî olarak taşıyan ‘‘üstünde bütün şehrin’’ kelime grubu ile çevrilmiştir.
- Türkçe cümledeki ‘‘buradan ayrılacaktım’’ cümlesi, kendinden önceki cümleyle birlikte ‘‘buradan ayrılmak zorunda kalacaktım’’ anlamını vermektedir. Rusçada cümleler arasında bu bağlantı sağlanamadığı için ‘‘Ben zorunda kalacaktım gitmek buradan’’ cümlesiyle karşılanmıştır.

1. Bense, kumpanyalardan, gezgin şarkıcı truplarından, çadır tiyatrolarından oldum olasıya sınırsız bir keder duyarım.

2. Я же бесконечно соболезную тому, что был очевидцем трупп, передвигающихся и поющих артистов, шатров (Ben ise sonsuza kadar üzülüyorum ki oldum görgü tanığı trup yürüyen ve söyleyen sanatçıları çadırların).

3. Я же, сколько себя помню, бесконечно соболезную бродячим труппам, передвигающимся по миру в шатрах артистам. (Ben ise, ne kadar kendimi hatırlıyorum, sonsuza kadar üzülüyorum yürüyen truplara, dolaşan dünyada çadırlarda sanatçılara).

- Türkçe cümledeki ‘‘oldum olasıya’’ ifadesi, Rusçada ‘‘ne kadar kendimi hatırlıyorum’’ kalıbıyla karşılanmıştır.
- Türkçe cümledeki ‘‘gezgin’’ kelimesi ‘‘seyahat eden veya dünyada dolaşan’’ anlamı vermektedir. Rusçada ‘‘dünyada dolaşan’’ anlamına gelen (Rus. передвигающимся по миру) fiilden türeyen sıfat fiil yapısı ile karşılanmıştır.
- Türkçe cümledeki ‘‘çadır tiyatroları’’ tamlaması Rusçadaki ‘‘çadırlarda sanatçı’’ (Rus. артистам в шатрах) kelime grubu ile karşılanmıştır.
- Türkçe ‘‘keder duymak’’ fiili, Rusça ‘‘üzülmek’’ fiili ile karşılanmıştır.

Bu nedenle çevirilerde büyük oranda “kelime”nin değil “anlam”ın çevirisi yapılmış, düşüncenin ifadesi aktarılmaya çalışılmıştır. Aşağıda dilbilgisi, kelime ve düşünce denkliği sağlanan cümle örnekleri dillere göre gruplandırılmıştır.

Rusça-Türkçe

Aşağıda Rusçadan Türkçeye çevrilen cümle örnekleri yer almaktadır. 1.Rusça metindeki orijinal cümle, 2. Rusçadan Türkçeye bire bir çeviri, 3. Cümlenin Türkçe kurallara ve edebî dile göre düzenlenmiş biçimidir.

1: Княгиня Вера Николаевна Шеина, жена предводителя дворянства, не могла покинуть дачи, потому что в их городском доме еще не покончили с ремонтом.

2: Prenses Vera Nikolayevna Şeyina, eşi reisinin soylular, terk edemedi yazlık evini, çünkü onların şehir evinde daha bitirilmedi ile tadilat.

3: Prenses Vera Nikolayevna Şeyina, soylular reisinin eşi, yazlık evini kapatıp gidemedi çünkü şehirdeki evinde tadilat hâlâ devam ediyordu.

- Rusça cümledeki "eşi reisinin soylular" kelime grubu Türkçeye "soylular reisinin eşi" isim tamlaması ile çevrilmiştir.
- Rusça cümledeki ‘‘bitirilmedi ile tadilat’’ yapısında geçen "ile edatı", ‘‘tadilatın devam ettiği’’ anlamını vermektedir. Bu yapı Türkçeye ‘‘evinde tadilat hâlâ devam ediyor’’ ifadesi ile çevrilmiştir.
- Rusça cümledeki ‘‘terk edemedi yazlık evini’’ yapısı; Türkçedeki "terk etmek" fiilinin ortaya çıkaracağı anlam boşluğu giderilerek ‘‘yazlık evini kapatıp gidemedi’’ biçiminde çevrilmiştir.

1. Муж, уезжая утром по спешным делам в город, положил ей на ночной столик футляр с прекрасными серьгами из грушевидных жемчужин, и этот подарок еще больше веселил ее.

2. Kocası giderken sabah acil işlere şehre koydu onun gece masasına kutu ile güzel küpeler armut şekli incilerden ve bu hediye daha çok eğlendirdi onu.

3. Kocası sabah acil bir iş için şehre giderken komodinin üzerine, içinde armut şeklinde incilerden yapılmış güzel küpeler olan bir kutu bıraktı. Bu hediye onu daha da mutlu etti.

- Rusça cümledeki ‘‘bu hediye daha çok eğlendirdi onu’’ yapısı, ‘‘eğlendirmek’’

fiilinin Türkçedeki anlam farklılığından dolayı ‘‘bu hediye onu daha da mutlu etti’’ biçiminde çevrilmiştir.

- Rusça cümledeki ‘‘güzel küpeler armut şekli incilerden’’ kelime grubu, Türkçeye ‘‘armut şeklinde incilerden yapılmış güzel küpeler’’ sıfat tamlaması ile çevrilmiştir.
- Rusça cümledeki ‘‘incilerden’’, Türkçede ‘‘incilerden yapılmış’’ sıfat fiil grubu karşılanmıştır. Rusçada ‘‘incilerden’’ kelimesindeki *–den* eki ‘‘bir şeyden yapılmış’’ anlamını vermektedir. Bu nedenle ‘‘yapılmış’’ fiiline gerek duyulmamaktadır. Türkçede aynı kalıp olmakla birlikte ‘‘incilerden güzel küpeler’’ ifadesi uygun düşmemektedir.
- Rusça cümledeki ‘‘kutu ile güzel küpeler’’ ifadesinde ‘‘ile’’, kutu ile küpelerin “birlikte olduğu” anlamını vermektedir. Bu anlam Türkçeye ‘‘içinde armut şeklinde incilerden yapılmış güzel küpeler olan bir kutu’’ şeklinde çevrilmiştir.

1. Князь Шеин, несмотря на свое видное положение в обществе, а может быть, и благодаря ему, едва сводил концы с концами.

2. Prens Şeyin, rağmen onun önemli yeri toplumda veya, belki, için onun, neredeyse götüremiyordu bitişler ile bitişler.

3. Toplumda özel bir yeri olmasına rağmen veya bu durumdan dolayı, Prens Şeyin’in iki yakası hiç bir araya gelemiyordu.

- Rusça cümledeki ‘‘neredeyse götüremiyordu bitişler ile bitişler’’ deyimi, Türkçedeki ‘‘iki yakası hiç bir araya gelemiyordu’’ deyimi ile karşılanmıştır.
- Rusça cümledeki ‘‘rağmen onun önemli yeri toplumda’’ yapısı, Türkçede *–e rağmen* zarfı ilgili olduğu kelime grubunun sonuna geldiği için ‘‘Toplumda özel bir yeri olmasına rağmen’’ biçiminde çevrilmiştir.
- Rusça cümledeki ‘‘belki, için onun’’ ifadesi; ‘‘belki’’ sözünün cümleye kattığı anlamdan yararlanılarak ve Rusçadaki ‘‘için onun’’ yapısı Türkçedeki *–den dolayı* yapısı ile karşılanarak ‘‘bu durumdan dolayı’’ şeklinde ifade edilmiştir.

1. Хорошо выходило, что именины совпали с дачным временем.

2. İyi çıktı ki isim gününü yazlık zamanı ile çakıştı.

3. İyi ki isim günü yaz sezonuna denk geldi.

- Rusça cümledeki ‘‘çakıştı’’ fiili ‘‘aynı zamanda ve üst üste meydana gelen olayları anlatmaktadır. Bu fiil Türkçede ‘‘denk geldi’’ fiili ile karşılanmıştır.
- Rusça cümledeki ‘‘yazlık zamanı’’, yazın daçaya (Rus. дача) gidilen zamanı anlatmaktadır. Bu yapı Türkçeye ‘‘ yaz sezonu’’ olarak çevrilmiştir.
- Rusça cümledeki ‘‘isim günü’’ tamlaması Türkçede karşılığı olmadığı için birebir çevrilmiştir.

1.Рыбачьи лодки, с трудом отмечаемые глазом — такими они казались маленькими, — неподвижно дремали в морской глади, недалеко от берега.

2. Zorlukla görülebilir, o kadar küçük gözüküyordu, sahilden yakın balıkçı tekneleri deniz aynasında hareketsiz uyuyordu.

3. Sahilin yakınında, zorlukla görülebilen çok küçük balıkçı tekneleri denizin üzerinde uyur gibi hareketsizdi.

- Rusça cümledeki ‘‘hareketsiz uyuyordu’’ ifadesi ‘‘aynı yerde durmak ve hiç hareket etmemek’’ anlamındadır. Türkçede ‘‘uyur gibi hareketsiz’’ ifadesi ile karşılanmıştır.
- Rusça cümledeki ‘‘zorlukla görülebilir’’ yapısı, Türkçede daha yaygın bir kullanım olan ‘‘zorlukla görülebilen’’ sıfat fiil grubu ile çevrilmiştir.
- Rusça cümledeki ‘‘o kadar küçük gözüküyordu’’ ara cümlesi, cümleye ‘‘çok uzak olan ve bu nedenle o kadar küçük ki fazla gözükmez’’ anlamı katmaktadır. Bu ifade Türkçede ‘‘zorlukla görülebilen çok küçük’’ sıfatıyla karşılanmıştır.
- Rusça cümledeki ‘‘sahilden bakıldığından yakın olan’’ anlamı veren ‘‘sahilden yakın’’ uzaklaşma grubu, Türkçeye ‘‘sahilin yakınında’’ tamlamasıyla çevrilmiştir.
- Rusça cümledeki ‘‘deniz aynası’’ (Rus. Морская гладь) anlamındaki tamlama, ‘‘denizin düz ve pürüzsüz yüzü’’ anlamı vermektedir. Türkçede ‘‘deniz aynası’’ TDK güncel sözlükte ‘‘isim denizin dibini açık ve seçik görebilmek için özel olarak yapılmış cam alet’’ anlamındadır. İki dildeki farklı anlamlar nedeniyle bu yapı Türkçeye ‘‘denizin üzerinde’’ biçiminde çevrilmiştir.

Türkçe-Rusça

Aşağıda Türkçeden Rusçaya çevrilmiş cümle örnekleri yer almaktadır. 1. Türkçe metindeki orijinal cümle, 2. Rusça kurallara ve edebî dile göre düzenlenen cümle, 3. Rusça kurallara ve edebî dile göre düzenlenen cümlenin bire bir Türkçeye çevirisidir.

1. Geçen yaz, kentin amansız hayatına artık dayanamayarak, sayfiyeye taşınmaya karar verdim.

2. Прошлым летом, не выдержав беспощадной городской жизни, я решил переехать на дачу.

3. Geçen yaz, dayanamayarak amansız kentin hayatına, karar verdim taşınmaya sayfiyeye.

- Türkçe cümledeki ‘‘kentin amansız hayatına artık dayanamayarak’’ zarf fiil grubu, Rusçada ‘‘dayanamayarak amansız kentin hayatına’’ biçiminde ifade edilmiştir.
- Türkçe cümledeki ‘‘taşınmaya karar verdim’’ ifadesi Rusçada ‘‘karar verdim taşınmaya’’ biçiminde ifade edilmiştir.

1. Bunları duyumsuyor ve ihtiras dolu gecenin bize epeydir gülümsemediğini fark ediyordum.

2. Я заметил, что полная страсти и чувств ночь не улыбалась нам.

3. Fark ettim, ki dolu ihtirası ve hissetmeyi gece epeydir gülümsemiyordu bize.

- Türkçe cümledeki ‘‘gülümsemediğini fark ediyordum’’ yapısı, Türkçedeki *–dık* sıfat fiil eki Rusçada *ki* bağlacı ile karşılanarak, ‘‘fark ettim, ki gülümsemiyordu’’ biçiminde çevrilmiştir.
- Türkçe cümledeki “ihtiras dolu” ifadesi, Rusça cümlede‘‘ dolu ihtirası ve

hissetmeyi'' ifadesindeki *–ı* belirtme hâl ekinin kazandırdığı anlam ile karşılanmıştır.

1. Akvaryumun altına çalgıcı takımı dizilmişti. iki keman, ut, klarnet, kanun ve darbuka.

2. Под аквариумом уместились музыканты с инструментами. две скрипки, уд, кларнет, канун и дарбука

3. Altında akvaryumun yerleşti müzisyenler ile aletleri: iki keman, ut, klarnet, kanun ve darbuka.

- Türkçe cümledeki ''dizilmişti'' yüklemi, Rusçaya anlamı tam karşılayan 'yerleşti'' (Rus. уместились) yüklemi ile çevrilmiştir.
- Türkçe ''akvaryumun altına'' isim tamlaması, Rusça sahiplik ifade eden ''altında akvaryumun'' şeklinde çevrilmiştir.

Ukrayna Dili-Türkçe

Aşağıda Ukrayna Dilinden Türkçeye çevrilmiş cümle örnekleri yer almaktadır. 1. Ukrayna Dili metindeki orijinal cümle, 2. Ukrayna Dilinden Türkçeye birebir çeviri, 3. Cümlenin Türkçe kurallara ve edebî dile göre düzenlenmiş biçimidir.

1. Стара пані немов одужала. коливає з кімнати до кімнати, виглядає у кожне віконце на шлях і нас туряє за село дивитись, чи не їде панночка.

2. Yaşlı hanımefendi sanki iyileşmişti. dolaşıyor odadan odaya, bakıyordu her bir pencereden yola ve bizi itiyordu köyün dışına bakmak için, gelmiyor mu küçük hanım.

3. Yaşlı hanımefendi sanki iyileşmişti. odadan odaya dolaşıyor, her bir pencereden yola bakıyordu. Bizi de küçük hanımın gelip gelmediğine bakmak için köyün dışındaki büyük yola gönderiyordu.

- Ukrayna Dili cümledeki ''dolaşıyor odadan odaya; bakıyordu her bir pencereden yola'' devrik cümle yapıları, Türkçede ''odadan odaya dolaşıyor; her bir

pencereden yola bakıyordu'' şeklinde kurallı cümleye çevrilmiştir.

- Ukrayna Dili cümledeki ''bakmak için gelmiyor mu küçük hanım'' yapısındaki ''gelmiyor mu'' ifadesi, ''gelip gelmediğine'' ikilemesiyle karşılanarak ''küçük hanımın gelip gelmediğine bakmak için'' biçiminde çevrilmiştir.
- Ukrayna Dili cümledeki ''it-'' fiili ''bir kişiyi bir yere göndermek'' anlamındadır. Türkçede ''it-'' fiilinin farklı anlamında kullanılmasıyla nedeniyle ''gönderiyordu'' yüklemi ile çevrilmiştir.
- Ukrayna Dili cümledeki ''ve'' bağlacıyla bağlanan ''bizi itiyordu köyün dışına bakmak için, gelmiyor mu küçük hanım'' cümlesi, uzun bir cümlenin yaratacağı anlam karışıklığının önüne geçmek için ''de'' bağlacıyla da pekiştirilerek yeni bir cümleye dönüştürülmüştür.

1. А в хаті за столом сидить Назар чорнявий і молодичка гарненька, жінка Назарова.

2. İse evde masada oturuyordu Nazar esmer ve bir genç kadın güzel, eşi Nazar'ın.

3. İçeride ise esmer Nazar ile güzel bir genç kadın, Nazar'ın eşi, masada oturuyordu.

- Ukrayna Dilinde, ilgili olduğu kelimeden önce yer alan ''ise'' Türkçe cümlede, bir önceki ''Yaşlı kadın eve girince 'İşte bir kız getirdim size.' dedi.'' cümlesinin anlamını da devam ettirerek ''içeride ise'' biçiminde çevrilmiştir.
- Ukrayna Dili cümledeki ''eşi Nazar'ın'' şeklinde sahiplik bildiren yapı Türkçeye ''Nazar'ın eşi'' isim tamlaması ile çevrilmiştir.

1. А вона плаче, а вона тужить, наче вже й справді її дитину пані своїм оком пожерла.

2. Da o ağlıyor, da o hüzünlüyor, sanki artık gerçekten onun bebeğini hanımefendi onun gözü ile yemiş.

3. O da ağladı, hüzünlendi. Sanki hanımefendi gözü ile bebeğini yemiş, gibiydi.

- Ukrayna Dili cümlede zamirden önce yer alan ''da'' bağlacı, Türkçede zamirden sonra kullanılmıştır.

- Ukrayna Dili cümlede ‘‘da o ağlıyor, da o hüzünlüyor’’ yapısı, ‘‘da’’ bağlacının iki fiili de pekiştirdiği ‘‘o da ağladı, hüzünlendi’’ biçiminde çevrilmiştir.
- Ukrayna Dili cümlede ‘‘ağlıyor, hüzünleniyor’’ fiillerindeki şimdiki zaman, Türkçe cümlede ‘‘ağladı, hüzünlendi’’ şeklinde, öyküdeki genel zaman yapısında uygun olarak görülen geçmiş zaman ile çevrilmiştir.

1. Опівдня сонячний промінь гарячий перекине через хату ясну стягу трепечущу… наче мене жаром обсипле.

2. Öğleyin güneş ışığı sıcak atar evden açık titreyen.... sanki beni bayrak ile döker.

3. Öğleyin sıcak güneş ışığı odaya parlak bir yol çizerek dolardı. Sıcaklığı beni bayıltacak gibi olurdu.

- Ukrayna Dili cümledeki ‘‘güneş ışığı sıcak atar evden açık titreyen’’ ifadesi ‘‘güneş ışığının bir evi parlak bir çizgi ile doldurarak aydınlatması’’ anlamını vermektedir. Türkçeye ‘‘güneş ışığı parlak bir yol çizerek odaya dolardı’’ ifadesiyle çevrilmiştir.
- Ukrayna Dili cümledeki ‘‘beni bayrak ile dökerdi” kalıbı, ‘‘birine sıcaklık vermek’’ anlamındadır. Türkçede ‘‘beni bayıltacak gibi olurdu’’ biçiminde karşılanmıştır.

1. За все ми одтерпіли!..

2. Bize döktü, her şey için biz sabrettik

3. Tüm öfkesini bizden çıkardı, sonuna kadar sabrettik.

- Ukrayna Dili cümledeki ‘‘bize döktü’’ ifadesi bir olaydan dolayı, bir kişiyi sorumlu yapıp ona kızmak demektir. Türkçede ‘‘Tüm kızgınlığını bizden çıkardı’’ deyimi ile karşılanmıştır.
- Ukrayna Dili cümledeki ‘‘Her şey için biz sabrettik!...’’ cümlesi, ‘‘çok kızgın bir insandan gelen her kötülüğe dayanmak’’ anlamını vermektedir. Türkçeye ‘‘sonuna kadar sabrettik’’ kalıbıyla çevrilmiştir.

2.3.3. Zaman değişikliği

Bu bölümde, ele alınan metinlerde gerek duyulan zaman değişikliklerine yer verilmiştir.

Rusça-Türkçe

Aşağıdaki örneklerde, 1. Rusça metindeki orijinal cümle, 2. Rusça cümlenin Türkçeye çevirisi, 3. Zaman değişikliği olan Türkçe cümledir.

1. То с утра до утра шел не переставая мелкий, как водяная пыль, дождик, превращавший глинистые дороги и тропинки в сплошную густую грязь, в которой увязали надолго возы и экипажи.

2. Bazen sabahtan sabaha durmadan hafif, su tozu gibi, yağmur yağardı, bütün yolları çamura dönüştürürdü ve yük ve at arabaları kilden oluşan çamurun içine saplanıp kalırdı. 3. Bazen bir sabahtan öbür sabaha kadar durmadan, hafif çisil çisil yağmur yağıyordu. Bütün yollar çamur oluyordu ve yük ve at arabaları kilden oluşan çamurun içine saplanıp kalıyordu.

- Rusça cümlede geniş zamanın hikâyesi ile çekimlenen ‘‘yağardı, dönüştürürdü, kalırdı’’ fiilleri Türkçe çeviride, edebî dilde olay tasvirini tam olarak aktarmak amacıyla şimdiki zamanın hikâyesiyle ‘‘yağıyordu, oluyordu, kalıyordu’’ biçiminde çevrilmiştir.

1. ... дед которого крестился только в начале XIX столетия...

2. Büyük babası sadece 19 yüzyılında Hristiyanlığı kabul etti

3. Büyük babası 19. yüzyılda Hristiyanlığı kabul etmişti

- Rusçada tarih belirtilen geçmiş zaman ifadelerini, Türkçede görülen geçmiş zaman karşılamaktadır. Rusçada duyulan geçmiş zaman ise cümlede bulunan diğer kelimelerin katkısıyla ifade edilmektedir. Rusça cümledeki ‘‘kabul etti’’ fiilindeki görülen geçmiş zaman eki Türkçeye, görülen değil duyulan bir ifade olması nedeniyle, duyulan geçmiş zaman ekiyle çevrilmiştir.

1. Когда я гляжу с такой высоты, у меня всегда как-то сладко и противно щекочет вгруди... и пальцы на ногах щемит... И все-таки тянет, тянет...

2. ‘‘Bu yüksekten baktığımda içimde hep tatlı ve aynı zaman iğrenç bir duygu kıpırdanır… ayak parmaklarım sızlar... Ve ne de olsa çeker, çeker...’’

3. ‘‘Bu yüksekten baktığımda içimde hep tatlı ve aynı zamanda iğrenç bir duygu kıpırdanıyor… ayak parmaklarım sızlıyor... Ve aşağıya doğru çekiyor, çekiyor...’’

- Rusça cümledeki geniş zaman ‘‘kıpırdanır, sızlar, çeker, çeker’’ fiilleri, Türkçe cümlede geniş zamanda gerçekleşen hareketleri anlatmak için yaygın olarak kullanılan şimdiki zaman ile çevrilmiştir.

Türkçe-Rusça

Aşağıdaki örneklerde, 1. Türkçe metindeki orijinal cümle, 2. Türkçe cümlenin Rusçaya çevirisi, 3. Rusça cümlenin zaman değişikliği yapılan Türkçesidir.

1. Kendi kendimizi batırmakta üstümüze yoktu.

2. Чтобы погубить самого себя, лучше себя нет.

3. İçin batırmak kendi kendisini daha iyi kendisinden yoktur.

- Türkçe cümlede ek fiilin görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenen ‘‘yoktu’’, Rusça cümlede edebî çeviri için; cümledeki anlamı vurgulayan, daha belirgin duruma getiren, Türkçedeki ek fiilin zamanını karşılayan aynı zamanda olumsuzluğu da anlatan ‘’yoktur’ ile çevrilmiştir.

1. Yeni yetme piyangocu bana gülümsüyordu.

2. Молодой продавец лотерейных билетов улыбнулся мне.

3. Genç satıcısı piyango biletlerin gülümsedi bana.

- Türkçe cümlede içinde bulunulan zamanda sürmekte olan bir oluş ve kılışı geçmişe aktararak anlatan şimdiki zaman kipinin hikâyesi ile çekimlenen

‘‘gülümsüyordu’’ fiili Rusça cümlede, arka arkaya gelen olayların ifade edilmesinde zaman birliği gerektiğinden görülen geçmiş zamanda ‘‘gülümsedi’’ şeklinde çekimlenmiştir.

Sonuç

Çevirinin misyonu; bir eylem olarak farklı kültürleri aktarmak, tanıtmak ve algılamaktır. Ancak bu eylemi tamamlamak kolay değildir. Ayrıca edebî çeviriler için sadece bire bir çeviri yeterli değildir; metni meydana getiren her bileşenin göz önüne alınması gereklidir.

Bu çalışmada daha önce çevrilmediği tespit edilen Rus edebiyatından Akeksandr Kuprin'in "Narlı Bilezik" ve Ukrayna edebiyatından Marko Vovçok'un "Kız Öğrenci" adlı öyküsü Türkçeye; Selim İleri'nin "Deniz Kızının Öyküsü" adlı çalışması Rusçaya ve Ukrayna Diline çevrilmiş ve çeviri sürecinde karşılaşılan sorunlar ele alınmaya çalışılmıştır. Çeviri sürecinde karşılaşılan sorunların, dillerin ses yapıları, gramer düzenleri, cümle yapıları ve kelime anlamları farklılıklarında ortaya çıktığı görülmektedir.

Ele alınan metinlerin farklı alfabelerde yazılmasından dolayı, karşılığı olmayan seslerle karşılaşılmıştır. Bu sorunun giderilmesinde transliteration yönteminden yararlanılmıştır.

Edebî çevirilerde kültürel ögelerin korunması, yazarın özel yazma yönteminin kaybedilmemesi, duyguların doğru aktarılması oönemli olduğu kadar da zor olabilmektedir. Özellikle, ulusal kültür bileşenleri, çeviriyi yavaşlatabilmektedir (Üçgül, 2013: 132). Dolayısıyla çevirmenin çeviri yaptığı kültürleri bilmesi ve takip etmesi gerektiği, önemli bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızda bu durumlarda kültürel kelimeleri kaybetmeden, söz bölüklerinin transliteration edilmesi ve kelimenin anlamının açıklaması için dipnot verilmesi yoluna gidilmiştir.

Çeviri sürecinde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri de Türkçe Rusça ve Ukrayna dili arasında kelimeleri anlamlandırma farklılıklarıdır. Her dilde kelimelerin ifade ettikleri anlamların dışında, anlamların da arkasında duran eylem, tanım ve nitelemeler bulunmaktadır. Ayrıca her bir dilde, diğer dillerde kesin ve eşdeğer karşılığı olmayan kelime veya ifadeler bulunmaktadır. Çünkü her dil ait olduğu ulusun düşünce ve bilinç sistemini ifade etmektedir; bu nedenle de diller arasında anlamsal karşılıklar kimi zaman boşlukta kalabilmektedir.

Dilbilgisi açısından da, özellikle, Rusçada her hangi bir cinsiyete dayalı olmaksızın tüm

cansız kelimelerin cinslere ayrılması, kendilerine özgü çekimleri ve sıfat, sıra sayıları, iyelik zamirleriyle uzlaşmalı kullanım ve çekimleri olması, çeviride kavramsal boşluklar ortaya çıkarmıştır.

Dilbilgisinde önemli sorunlardan biri de Rusça fiillerin tür kategorisinde ortaya çıkmıştır. Rusçada fiillerin genelinin ikiz olması, metin içerisinde, anlatılanın algılanmasına geçişle tür kavramının yerleştirilebilmesinin mümkün olması çeviriyi zorlaştırmıştır. Bu durumlarda aslında sadece kelimelerin değil düşüncelerin de okunmasının devreye girdiği durumlarla karşılaşılmıştır. Çeviri sürecinde sık sık, kelimenin mi yoksa anlamın mı çevrilmesi gerektiği, üzerinde durulmuştur.

Çeviri sürecinde, cümlelerde aynı olaylar için farklı zamanlara gerek duyulduğu, dillerin farklı zaman tercihleri olduğu dikkati çekmektedir. Edebî metinlerde resmî bir dil kullanılmamakta ve yazma yöntemi yazara bırakılmaktadır. Çalışmamızda böyle durumlarda çevirisi yapılan dilin gramer kurallarına sıkı sıkıya bağlı kalmak yerine; okuyucuya eseri kendi dilinde yazılmış gibi hissettirmesi için çeviri yapılan dildeki yaygın kullanımlardan yararlanılmıştır.

Çalışmamızda ele alınan metinlerde kullanılan deyim, atasözleri ve kalıp sözlerin çevirisi üzerinde de durulmaktadır. Bu yapıların çevirisi için önce, kültürel özellikleri yansıtan anlamların çıkartılması; daha sonra da çeviri yapılan dilde tamamen veya parça parça karşılayabilecek olan en uygun yapıların yardımı ile çevirilmesi en uygun yöntem olarak belirlenmiştir. Karşılığı olmayan deyim, atasözü ve kalıpların orijinal dilinden birebir çevrilmesi yoluna gidilmiştir. Edebî çevirilerde genel sözlükler, terim sözlükleri, atasözleri ve deyimler sözlüğü gibi farklı türlerde sözlüklerle çalışılması önerilmektedir.

Kaynakça

Aykut, A. (2006). Türkiye'de Rus Dili ve Edebiyatı çalışmaları. Rus Edebiyatından çeviriler (1884-1940) ve Rusça öğrenim (1883-2006). *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,* 46 (2), 1-27.

Aytaç, G. (1996). Karşılaştırmalı edebiyat biliminin hazırlayıcısı. Edebî çeviri etkinliği. *Littera Edebiyat Yazarları,* (7), 27-30.

Berk, Ö. (2005). *Kuramlar ışığında açıklamalı çeviribilim terimcesi.* İstanbul: Multilingual.

Göktaş, N. (2014). Yorumlayıcı çeviri kuramı'ndan çeviri eğitimine. Yorumlayıcı çeviri yöntemi. *Diyalog,* (2), 46-60.

Gündoğdu, M. (2005). Çeviride Kuram – Uygulama İlişkisi. *(Uluslararası) IV. Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu Bildirileri,* 93-101.

İleri, S. (1992). Deniz kızının öyküsü. *Kötülük* içinde (43-57). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Karadağ, A.B. (2006). Disiplinlerarası etkileşim bağlamında dilbilim–çeviribilim ilişkisine genel bir bakış. *Dilbilim*, (15), 251-262.

Komissarov, V.N. (2002). *Sovremennoye perevodovedeniye*. Moskva. ETS.

Kuznetsov, P.I (2000). *Uçebnik turetskogo yazıka. Zaverşayuşiy kurs.* Moskva. İD: ''Muravey-Gayd''.

Kuznetsov, P.I (2007). *Uçebnik turetskogo yazıka. Naçalnıy kurs.* Moskva. AST: Vostok-Zapad.

Nelübin, L.L. ve Huhuni, G.T. (2012) *Nauka o perevode.* (3. izdaniye). Moskva. Flinta.

Parlak, H. (2016). Rusçadaki hareket fiillerinin ana dili türkçe olan sınıflarda öğretilmesinin sorunları, prensipleri ve yöntemleri. *İdil*, (5), 33-42.

Şeka Y.V. (1996) *İntensivnıy kurs turetskogo yazıka.* Moskva. MGU.

Üçgül, S. (2013). Dilde ve metinde ulusal kültür bileşenleri. *Turkish Studies*, 8/9, 125-133.

Internet Kaynaklatı

Çeviribilim: Bir Giriş **http://ceviribilim.com/?page_id=1496** (Erişim Tarihi. 23.03.2016).

Kuprin, A. *Granatovıy braslet.* **http://www.noy-shevr.ru/books/Kuprin_Aleksandr_Granatovyi_braslet.pdf** (Erişim Tarihi: 31.07.2016)

Rus Dili'ndeki Türk Edebiyat **http.//tr.sputniknews.com/turkish.ruvr.ru/2013_11_20/Rus-Dilindeki-Turk-Edebiyati/** (Erişim Tarihi. 23.03.2016).

Slovar Poslovits i Pogovorok **http://slovarick.ru/** (Erişim Tarihi: 02.08.2016)

Slovnık Ukrayınskoyı Movı **http://www.inmo.org.ua/sum.html** (Erişim Tarihi: 02.08.2016)

Slovnık Ukrayınskoyı Movı. Akademiçnıy Tlumaçnıy Slovnık. **http://sum.in.ua/** (Erişim Tarihi: 02.08.2016)

Tolkovıy Slovar Ojogova **http://slovarozhegova.ru/** (Erişim Tarihi: 02.08.2016)

Tolkovıy Slovar Russkogo Yazıka **http://ozhegov.textologia.ru/** (Erişim Tarihi: 02.08.2016)

Tolkovıy Slovar Jıvago Velikoruskago Yazıka **http://slovardalja.net/** (Erişim Tarihi: 02.08.2016)

Türk Dil Kurumu **http.//www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56**

ead6a31d9095.25666180 (Erişim Tarihi. 17.03.2016).

Vovçok, M. *İnstıtutka*. **http://www.lib.ru/SU/UKRAINA/VOVCHOK/institut.txt** (Erişim Tarihi: 31.07.2016)

Ekler

EK-1 Rus hikâyesi. A. Kuprin ‘‘Narlı Bilezik[5]’’. (А. Куприн «Гранатовый браслет»).

L. van Beethoven. 2 Son. (op. 2, N 2). Largo Appassionatu I В середине августа, перед рождением молодого месяца, вдруг наступили отвратительные погоды, какие так свойственны северному побережью Черного моря. То по целым суткам тяжело лежал над землею и морем густой туман, и тогда огромная сирена на маяке ревела днем и ночью, точно бешеный бык. То с утра до утра шел не переставая мелкий, как водяная пыль, дождик, превращавший глинистые дороги и тропинки в сплошную густую грязь, в которой увязали надолго возы и экипажи. То задувал с северо-запада, со стороны степи свирепый ураган; от него верхушки деревьев раскачивались, пригибаясь и выпрямляясь, точно волны в бурю, гремели по ночам железные кровли дач, казалось, будто кто-то бегает по ним в подкованных сапогах, вздрагивали оконные рамы, хлопали двери, и дико завывало в	L. van Beethoven. 2 Son. (op. 2, N 2). Largo Appassionatu I Ağustos’un ortasında, yeni ay doğmadan önce havalar birdenbire bozuldu. Bu havalar, Kuzey Karadeniz sahiline özgüdür. Toprağın ve denizin üstünde kalın ve ağır bir sis günlerce durdu. Fenerdeki alarm sesi, gece gündüz bir kuduz öküz gibi bağırıyordu. Bazen bir sabahtan öbür sabaha kadar durmadan, çisil çisil yağmur yağıyordu. Bütün yollar çamur oluyordu ve yük ve at arabaları kilden oluşan çamurun içine saplanıp kalıyordu. Fırtına başladığında Kuzey-Batıdan, bozkırdan esen şiddetli rüzgârla, ağaçların dalları dalgalar gibi eğilerek, düzleşerek sallanıyordu. Geceleri yazlıkların demir çatıları gürlüyordu. Sanki çatıda nallanmış çizmeleri ile bir adam koşuyordu. Pencere çerçeveleri sarsılıyordu, kapılar çarpıyordu ve ocak bacalarından rüzgâr uğultusu duyuluyordu. Birkaç balıkçı sandalı denizde kayboldu, ikisi hiç geri dönmedi. Bir hafta sonra

[5] Lal taşı bilezik

печных трубах. Несколько рыбачьих баркасов заблудилось в море, а два и совсем не вернулись: только спустя неделю повыбрасывало трупы рыбаков в разных местах берега. Обитатели пригородного морского курорта — большей частью греки и евреи, — жизнелюбивые и мнительные, как все южане, — поспешно перебирались в город. По размякшему шоссе без конца тянулись ломовые дроги, перегруженные всяческими домашними вещами: тюфяками, диванами, сундуками, стульями, умывальниками, самоварами. Жалко, и грустно, и противно было глядеть сквозь мутную кисею дождя на этот жалкий скарб, казавшийся таким изношенным, грязным и нищенским; на горничных и кухарок, сидевших на верху воза на мокром брезенте с какими-то утюгами, жестянками и корзинками в руках, на запотевших, обессилевших лошадей, которые то и дело останавливались, дрожа коленями, дымясь и часто нося боками, на сипло ругавшихся дрогалей, закутанных от дождя в рогожи. Еще печальнее было видеть оставленные дачи с их внезапным простором, пустотой и оголенностью, с изуродованными клумбами, разбитыми стеклами, брошенными собаками и всяческим	sahilin farklı yerlerinde balıkçıların cesedi bulundu. Büyük şehre yakın olan sahildeki evlerinde oturan, her güneyli gibi yaşamayı seven, çoğu Yahudi ve Yunan olan insanlar, acele acele şehre taşınıyordu. Yağmurdan kabarıp yumuşamış yol boyunca göz alabildiği kadar somya, kanepe, sandık, sandalye, lavabo, semaver gibi ev eşyaları ile yüklü arabalar görünüyordu. Bulanık yağmur havasının ardından bu yıpranmış, kirli ve yoksul eşyalarına benzeyen bu sefil pılı pırtılara; arabanın üstündeki ıslak çadır bezi üzerinde oturan ve ellerinde ütü, teneke, kutu ve sepetleri tutan oda hizmetçilerine ve aşçı kadınlara; dizleri titreyen ve sürekli duran terli ve yorgun atlara; yağmurdan saklanmak için çuval bezine sarınmış, kısık ses ile küfür eden şoförlere bakmak acı ve iğrenme duygusu veriyordu. Fakat terk edilmiş, geniş ve boş yazlıkları, onların kırılmış camlarını, mahvolmuş çiçeklikleri, bırakılmış köpekleri, dağınık atılmış kağıtları, sigara izmaritlerini, kutuları, ilaç şişelerini ve başka ufak tefek çöpleri görmek daha da acı vericiydi.

дачным сором из окурков, бумажек, черепков, коробочек и аптекарских пузырьков.	
Но к началу сентября погода вдруг резко и совсем нежданно переменилась. Сразу наступили тихие безоблачные дни, такие ясные, солнечные и теплые, каких не было даже в июле. На обсохших сжатых полях, на их колючей желтой щетине заблестела слюдяным блеском осенняя паутина.	Ama eylülün başında hava birdenbire ve hiç beklenmeyen bir şekilde değişti. Öyle sakin, bulutsuz ve o kadar açık, güneşli ve ılık günler geldi ki temmuz ayında bile böyle günler olmazdı. Hasat edilmiş, kurumuş tarlaların sert sarı otları üzerinde, sonbahar mika rengi ile parlamaya başladı. Ağaçlar sarı yapraklarını sakin ve sessiz döküyordu.
Успокоившиеся деревья бесшумно и покорно роняли желтые листья. Княгиня Вера Николаевна Шеина, жена предводителя дворянства, не могла покинуть дачи, потому что в их городском доме еще не покончили с ремонтом. И теперь она очень радовалась наступившим прелестным дням, тишине, уединению, чистому воздуху, щебетанью на телеграфных проволоках ласточек, стаившихся к отлету, и ласковому соленому ветерку, слабо тянувшему о моря.	Prenses Vera Nikolayevna Şeyina, soylular reisinin eşi, yazlık evini kapatıp gidemedi çünkü şehirdeki evinde tadilat hâlâ devam ediyordu. Şimdi, güzel ve temiz hava, sessizlik, inziva, telefon kablolarında oturan kırlangıçların ötüşü ve denizden hafifçe esen rüzgâr onu çok mutlu ediyordu.
II	II
Кроме того, сегодня был день ее именин — 17 сентября. По милым, отдаленным воспоминаниям детства	Hem de bugün, 17 eylül, onun isim günüydü[6]. Bu gün onda hep uzak, neşeli çocukluk anılarını uyandırırdı. Bu özel

[6] katolik ve ortodoks için melek isim günü bayramı

она всегда любила этот день и всегда ожидала от него чего-то счастливо-чудесного. Муж, уезжая утром по спешным делам в город, положил ей на ночной столик футляр с прекрасными серьгами из грушевидных жемчужин, и этот подарок еще больше веселил ее.	günü hep severdi ve bu bünden mucize ve mutluluk beklerdi. Kocası sabah acil bir iş için şehre giderek komodinin üzerine, içinde armut şeklinde incilerden yapılmış güzel küpeler olan bir kutu bıraktı. Bu hediye onu daha da mutlu etti.
Она была одна во всем доме. Ее холостой брат Николай, товарищ прокурора, живший обыкновенно вместе с ними, также уехал в город, в суд. К обеду муж обещал привезти немногих и только самых близких знакомых. Хорошо выходило, что именины совпали с дачным временем. В городе пришлось бы тратиться на большой парадный обед, пожалуй даже на бал, а здесь, на даче, можно было обойтись самыми небольшими расходами. Князь Шеин, несмотря на свое видное положение в обществе, а может быть, и благодаря ему, едва сводил концы с концами. Огромное родовое имение было почти совсем расстроено его предками, а жить приходилось выше средств: делать приемы, благотворить, хорошо одеваться, держать лошадей и т.д. Княгиня Вера, у которой прежняя страстная любовь к мужу давно уже перешла в чувство прочной, верной, истинной дружбы, всеми силами	Kocaman evde tek başınaydı. Sürekli onlarla oturan bekâr kardeşi Nikolay da, savcının arkadaşı olarak, şehre, mahkemeye gitti. Kocası öğle yemeğine yakın tanıdıklarından birkaçını getireceğini söyledi. İyi ki isim günü yaz sezonuna denk geldi. Şehirde büyük bir şölen, belki de balo için masrafa girilmeliydi ama burada, yazlık evinde, küçük masraflar ile işin içinden çıkılabilirdi. Toplumda özel bir yeri olmasına rağmen veya bu durumdan dolayı, Prens Şeyin'in iki yakası hiç bir araya gelemiyordu. Büyük malikâne daha önce oturanlar tarafından neredeyse yok edilmişti, ayrıca Prens şık bir hayat sürdürmek zorundaydı; balolar yapılmalı, bağışlar verilmeli, güzel kıyafetler alınmalı, en pahalı atlar alınmalıydı vs. Eskiden kocasına delicesine aşık olan Prenses Vera, şimdi artık kocasını gerçek bir dost sevgisiyle seviyordu ve Prensin iflas etmemesi için elinden geleni yapıyordu. Kocasından gizli bir şekilde, istediği çoğu şeyden vazgeçip ev

старалась помочь князю удержаться от полного разорения. Она во многом, незаметно для него, отказывала себе и, насколько возможно, экономила в домашнем хозяйстве.	işlerinden mümkün olduğu kadar tasarruf ediyordu.
Теперь она ходила по саду и осторожно срезала ножницами цветы к обеденному столу. Клумбы опустели и имели беспорядочный вид. Доцветали разноцветные махровые гвоздики, а также левкой — наполовину в цветах, а наполовину в тонких зеленых стручьях, пахнувших капустой, розовые кусты еще давали — в третий раз за это лето — бутоны и розы, но уже измельчавшие, редкие, точно выродившиеся. Зато пышно цвели своей холодной, высокомерной красотою георгины, пионы и астры, распространяя в чутком воздухе осенний, травянистый, грустный запах. Остальные цветы после своей роскошной любви и чрезмерного обильного летнего материнства тихо осыпалина землю бесчисленные семена будущей жизни.	Şimdi, bahçede dolaşarak öğle yemeği için çiçekler topluyordu. Çiçek tarhı boş ve düzensiz görünüyordu. Rengârenk karanfiller son günlerini tamamlıyordu; yarı çiçek yarı lahana kokusu veren yeşil ince dallarla dolu şebboy da çiçek vermeyi bitiriyordu. Güller yaz boyunca üçüncü defa çiçek açtı fakat çiçekleri seyrek ve küçüktü artık. Buna karşılık havaya otsu ve hüzünlü kokuyu yayan soğuk, kibirli güzelliği ile göze çarpan yıldızçiçekleri, şakayık ve dalyalar görkemle çiçekleniyordu. Çiçekler, güzel bir aşktan ve cömert bir annelikten sonra hayat tohumlarını başka çiçekler için yavaşça toprağa döküyordu.
Близко на шоссе послышались знакомые звуки автомобильного трехтонного рожка. Это подъезжала сестра княгини Веры — Анна Николаевна Фриессе, с утра обещавшая по телефону приехать помочь сестре принимать гостей и по хозяйству.	Yakından şoseden, tanıdık, üç farklı tonlu korna sesi geldi. Bu Prenses Vera'nın kız kardeşi Anna Nikolayevna Friyesse'ydi. Sabah telefonda kardeşine konuklarını karşılamaya ve ev işlerinde yardım etmeye söz vermişti.

Тонкий слух не обманул Веру. Она пошла навстречу. Через несколько минут у дачных ворот круто остановился изящный автомобиль-карета, и шофер, ловко спрыгнув с сиденья, распахнул дверцу.	İnce kulağı Vera'yı yanıltmadı. Kardeşini karşılamaya çıktı. Birkaç dakika sonra yazlık kapısının yanında zarif bir araba ansızın duruverdi ve şoför koltuktan ustaca atlayıp kapıyı açtı.
Сестры радостно поцеловались. Они с самого раннего детства были привязаны друг к другу теплой и заботливой дружбой. По внешности они до странного не были схожи между собою. Старшая, Вера, пошла в мать, красавицу англичанку, своей высокой гибкой фигурой, нежным, но холодным и гордым лицом, прекрасными, хотя довольно большими руками и той очаровательной покатостью плеч, какую можно видеть на старинных миниатюрах. Младшая — Анна, — наоборот, унаследовала монгольскую кровь отца, татарского князя, дед которого крестился только в начале XIX столетия и древний род которого восходил до самого Тамерлана, или Ланг-Темира, как с гордостью называл ее отец, по-татарски, этого великого кровопийцу. Она была на полголовы ниже сестры, несколько широкая в плечах, живая и легкомысленная, насмешница. Лицо ее сильно монгольского типа с довольно заметными скулами, с узенькими глазами, которые она к тому же по	Kız kardeşler sevinçle sarılıp öpüştü. Onların arasında çocukluktan beri sıcak ve yakın bir dostluk vardı. Dış görünüşleri tuhaf bir şekilde birbirlerine hiç benzemiyordu. Abla olan Vera, uzun boylu ve şefkatli ama soğuk ve gururlu yüzlü, güzel ama epeyce büyük kolları ve eski minyatürlerde görülebilen füsunkâr omuz eğikliği ile güzel İngiliz annelerine benziyordu. Küçük kız kardeşi Anna'ya, tam tersine, tatar prensi olan babasından moğol kanı geçmiş olmalıydı. Babasının Büyük babası 19. yüzyılda Hristiyanlığı kabul etmişti. Soylu bir ailedendi, kökleri ta Tamerlan'a veya kızların babasının Tatarca ismini gururla kullandığı Lang-Temir büyük zalimine kadar uzanıyordu. Anna, ablasından biraz daha kısaydı, omuzları biraz geniş, canlı, umursamaz ve alaycıydı. Moğol tipli yüzünde elmacık kemikleri vardı, miyop olduğundan kıstığı, zaten çekik olan gözleri, küçük ağzı, özellikle biraz ileri çıkan dolgun alt dudağı, yüzüne kibirli bir ifade veriyordu. Ancak bu yüz belki gülümsemekten, belki de bütün çizgilerinin çok kadınımsı olduğundan, belki de merak uyandıran,

близорукости щурила, с надменным выражением в маленьком, чувственном рте, особенно в слегка выдвинутой вперед полной нижней губе, — лицо это, однако, пленяло какой-то неуловимой и непонятной прелестью, которая заключалась, может быть, в улыбке, может быть, в глубокой женственности всех черт, может быть, в пикантной, задорно-кокетливой мимике. Ее грациозная некрасивость возбуждала и привлекала внимание мужчин гораздо чаще и сильнее, чем аристократическая красота ее сестры.	ateşli ve cilveli bir mimikten tutulamaz ve anlaşılamaz bir çekicilik ile gönülleri fethediyordu. Ablasının aristokratik güzelliğinden çok onun zarif çirkinliği erkeklerin merakını çekiyordu.
Она была замужем за очень богатым и очень глупым человеком, который ровно ничего не делал, но числился при каком-то благотворительном учреждении и имел звание камер-юнкера. Мужа она терпеть не могла, но родила от него двух детей — мальчика и девочку; больше она решила не иметь детей и не имела. Что касается Веры — та жадно хотела детей и даже, ей казалось, чем больше, тем лучше, но почему-то они у нее не рождались, и она болезненно и пылко обожала хорошеньких малокровных детей младшей сестры, всегда приличных и послушных, с бледными мучнистыми лицами и с завитыми льняными	Çok zengin ve çok akılsız bir adam ile evliydi. Bu adam tam olarak hiç bir şey yapmıyordu ama hayır bir kurumunun üyesiydi ve kamer-yunker[7] ünvanını almıştı. Kocasından nefret ediyordu, ama iki çocuk, bir oğlan ve bir kız, doğurdu. Başka çocuk yapmak istemedi. Vera'ya gelince, o çocuk istiyordu hatta ne kadar çok çocuğu olursa o kadar iyi olur, diye düşünüyordu. Ama belirsiz bir nedenden dolayı doğuramıyordu. Bundan dolayı küçük kız kardeşinin her zaman edepli ve uslu duran, sarı yüzlü ve bebek gibi saçlı güzel çocuklarını hassasiyet ve tutku ile seviyordu.

[7] Rusya İmparatorluğunda sarayda en düşük askeri unvan

кукольными волосами. Анна вся состояла из веселой безалаберности и милых, иногда странных противоречий. Она охотно предавалась самому рискованному флирту во всех столицах и на всех курортах Европы, но никогда не изменяла мужу, которого, однако, презрительно высмеивала и в глаза и за глаза; была расточительна, страшно любила азартные игры, танцы, сильные впечатления, острые зрелища, посещала за границей сомнительные кафе, но в то же время отличалась щедрой добротой и глубокой, искренней набожностью, которая заставила ее даже принять тайно католичество. У нее были редкой красоты спина, грудь и плечи. Отправляясь на большие балы, она обнажалась гораздо больше пределов, дозволяемых приличием и модой, но говорили, что под низким декольте у нее всегда была надета власяница. Вера же была строго проста, со всеми холодно и немного свысока любезна, независима и царственно спокойна. III — Боже мой, как у вас здесь хорошо! Как хорошо! — говорила Анна, идя	Anna eğlenceli, tatlı ve biraz dikkatsizdi bazen de tuhaf çelişkilerle doluydu. O Avrupa'nın her bölgesinden kendisi için riskli bile olsa her flört teklifine memnuniyetle karşılık veriyordu. Ama önünden ve arkasından hor görerek hicvettiği kocasına hiç bir zaman hıyanet etmedi. O savurgandı, talih oyunuları oynuyor, danslara ve yurtdışındaki şüpheli kahvelere gidiyordu. Aynı zamanda cömert iyi kalpli ve derinden samimi inançlıydı. Bundan dolayı gizlice Katolik bile oldu. Sırtı, göğüsü ve omuzları çok güzeldi. Büyük balolara giderken terbiye ve moda mubah sınırları dışında giyinirdi. Ama düşük dekoltesinin altıa her zaman vlasyanitsa[8] giydiği söylenirdi. Vera ise sade, herkese karşı soğuk ve tepeden bakıyor gibiydi. Aynı zamanda nazik, sakin ve özgür ruhluydu. III Anna ablasıyla küçük ve hızlı adımlarla

[8] uzun bir iç giyisi

быстрыми и мелкими шагами рядом с сестрой по дорожке. — Если можно, посидим немного на скамеечке над обрывом. Я так давно не видела моря. И какой чудный воздух: дышишь — и сердце веселится. В Крыму, в Мисхоре, прошлым летом я сделала изумительное открытие. Знаешь, чем пахнет морская вода во время прибоя? Представь себе — резедой. Вера ласково усмехнулась: — Ты фантазерка. — Нет, нет. Я помню также раз, надо мной все смеялись, когда я сказала, что в лунном свете есть какой-то розовый оттенок. А на днях художник Борицкий — вот тот, что пишет мой портрет, — согласился, что я была права и что художники об этом давно знают. — Художник — твое новое увлечение? — Ты всегда придумаешь! — засмеялась Анна и, быстро подойдя к самому краю обрыва, отвесной стеной падавшего глубоко в море, заглянула вниз и вдруг вскрикнула в ужасе и отшатнулась назад с побледневшим лицом. — У, как высоко! — произнесла она ослабевшим и вздрагивающим голосом. — Когда я гляжу с такой высоты, у меня всегда как-то сладко и противно щекочет в груди... и пальцы на ногах щемит... И все-таки тянет, тянет...	yürürken ‘‘Aman Tanrım! Yeriniz ne kadar güzel!... Ne kadar güzel! Mümkünse yarın önündeki bankta biraz oturalım. Denizi çok uzun zamandır görmedim. Ve hava ne kadar güzel! Nefes alınca kalbim neşe doluyor. Geçen yaz Kırım’da, Mıshor’da harika bir şey keşfettim. Dalgalar çatladığı zaman deniz nasıl kokuyor biliyor musun? Muhabbet çiçeği gibi kokuyor, düşünebiliyor musun?’’ Vera şefkatle gülüp: ‘‘Sen bir hayalcisin.’’ dedi. ‘‘Hayır, hayır! Bir kez de ay ışığının pembenin bir tonu olduğunu söylediğim zaman benimle herkesin dalga geçtiğini hatırlıyorum. Birkaç gün önce portremi yapan ressam Boritskiy haklı olduğumu ve ressamların onu çoktan bildiklerini söyledi.’’ ‘‘Yeni tutkun bir resam mı??’’ Anna: ‘‘Hayallerle yaşıyorsun!’’ diye güldü ve dimdik denize inen uçurumun kenarına doğru aniden yaklaşıp aşağıya baktı. Birdenbire korkuyla bağırarak kendini geriye attı, yüzü bembeyaz olmuştu. Titreyen zayıf bir sesle: ‘‘Ay, ne kadar yüksek!’’ dedi. ‘‘Bu yüksekten baktığımda içimde hep tatlı ve aynı zamanda iğrenç bir duygu kıpırdanıyor… ayak parmaklarım sızlıyor... Ve aşağıya doğru

Она хотела еще раз нагнуться над обрывом, но сестра остановила ее. — Анна, дорогая моя, ради бога! У меня у самой голова кружится, когда ты так делаешь. Прошу тебя, сядь. — Ну хорошо, хорошо, села... Но ты только посмотри, какая красота, какая радость — просто глаз не насытится. Если бы ты знала, как я благодарна богу за все чудеса, которые он для нас сделал! Обе на минутку задумались. Глубоко-глубоко под ними покоилось море. Со скамейки не было видно берега, и оттого ощущение бесконечности и величия морского простора еще больше усиливалось. Вода была ласково-спокойна и весело-синя, светлея лишь косыми гладкими полосами в местах течения и переходя в густо-синий глубокий цвет на горизонте. Рыбачьи лодки, с трудом отмечаемые глазом — такими они казались маленькими, — неподвижно дремали в морской глади, недалеко от берега. А дальше точно стояло в воздухе, не подвигаясь вперед, трехмачтовое судно, все сверху донизу одетое однообразными, выпуклыми от ветра, белыми стройными парусами. — Я тебя понимаю, — задумчиво сказала старшая сестра, — но у меня	çekiyor, çekiyor...’’ Uçuruma doğru tekrar eğilmek istiyordu, ama ablası onu durdurdu. ‘‘ Anna, canım, Tanrı aşkına! Sen bunu yaparken benim de başım dönüyor. Otur lütfen!’’ ‘‘Tamam, tamam, oturdum... Ama bir bakar mısın, ne kadar güzel, sevinç dolu, bakmaya doyamazsın. Keşke bilseydin, Tanrının bizim için yarattığı bütün mücizeleri için ne kadar müteşekkirim!’’ İkisi de bir dakika kadar düşüncelere daldı. Onların altında derin mi derin bir deniz vardı. Oturdukları banktan sahil görünüyordu. Dolayısıyla uçsuz bucaksız denizin büyüklüğü daha iyi hissediliyordu. Su sakin ve maviydi, sadece akıntı olan yerlerde daha açık bir renge dönüşüyordu, ufukta ise koyu mavi daha derin bir renk alıyordu. Sahilin yakınında, zorlukla görülebilen çok küçük balıkçı tekneleri denizin üzerinde uyur gibi hareketsizdi. Biraz ileride havada duruyor gibi üç direkli bir gemi görünüyordu, beyaz düzgün yelkenleri rüzgârla doluyordu. Abla, üşünceli düşünceli ‘‘Seni

как-то не так, как у тебя. Когда я в первый раз вижу море после большого времени, оно меня и волнует, и радует, и поражает. Как будто я в первый раз вижу огромное, торжественное чудо. Но потом, когда привыкну к нему, оно начинает меня давить своей плоской пустотой... Я скучаю, глядя на него, и уж стараюсь больше не смотреть. Надоедает.	anlıyorum.'' dedi. ''Ama benim hissettiklerim seninkinden farklı. Uzun bir zamandan sonra denizi gördüğüm için hem heyecanlanıyorum hem seviniyorum hem de şaşırıyorum. İlk kez büyük bir mucize görüyor gibiyim. Ama ona alıştıktan sonra dümdüz boşluğuyla beni boğmaya başlıyor... Onu izlerken canım sıkılıyor ve artık ona bakmamaya çalışıyorum. Sıkılıyorum.''
Анна улыбнулась.	Anna güldü.
— Чему ты? — спросила сестра.	''Ne oldu?'' diye sordu abla.
— Прошлым летом, — сказала Анна лукаво, — мы из Ялты поехали большой кавалькадой верхом на Уч-Кош. Это там, за лесничеством, выше водопада. Попали сначала в облако, было очень сыро и плохо видно, а мы все поднимались вверх по крутой тропинке между соснами. И вдруг как-то сразу окончился лес, и мы вышли из тумана. Вообрази себе; узенькая площадка на скале, и под ногами у нас пропасть. Деревни внизу кажутся не больше спичечной коробки, леса и сады — как мелкая травка. Вся местность спускается к морю, точно географическая карта. А там дальше — море! Верст на пятьдесят, на сто вперед. Мне казалось — я повисла в воздухе и вот-вот полечу. Такая красота, такая легкость! Я оборачиваюсь назад и говорю	'' Geçen yaz'' diye kurnazca başladı Anna, ''Yalta'da büyük bir grupla atlara binip Uç-Koş'a doğru gittik. Uç-Koş, Orman Bölge Şefliğini geçince şelalenin üstündedir. İlk buluta girdik. Çok serindi ve hiçbir şey görünmüyordu. Çam ağaçlarının arasından dik bir yoldan geçtik. Birden bire orman bitti ve dumandan çıktık. Düşün, kayanın üstünde dar bir alan ve ayaklarımızın altında uçurum... Alttaki köyler kibrit kutusundan daha küçük görünüyor. Ormanlar ve bahçeler küçük birer ot gibiydi. Coğrafya haritası gibi bütün her yer denize iniyordu. Ondan sonra ise deniz vardı! 50-100 verst ileride. Kendimi havada hissettim, uçacak gibiydim. O kadar güzel, o kadar hafif tim ki! Arkaya dönüp rehbere coşkuyla ''Ne dersin? Güzel mi, Seğidoğlu?'' dedim. O da sadece dilini şapırdarak ''Ah, hanımefendi, herşeyden

проводнику в восторге: "Что? Хорошо, Сеид-оглы?" А он только языком почмокал: "Эх, барина, как мине все это надоел. Каждый день видим".	bıktım. Biz her gün görüyoruz.'' dedi.
— Благодарю за сравнение, — засмеялась Вера, — нет, я только думаю, что нам, северянам, никогда не понять прелести моря. Я люблю лес. Помнишь лес у нас в Егоровском?.. Разве может он когда-нибудь прискучить? Сосны!.. А какие мхи!.. А мухоморы! Точно из красного атласа и вышиты белым бисером. Тишина такая... прохлада.	Vera ''Böyle bir benzetme için teşekkür ediyorum.'' diye güldü. ''Hayır, ben sadece zannediyorum ki biz, yani kuzeyli insanlar, deniz güzelliğinden hiç anlayamayız. Ormanı seviyorum. Yegorovskoye'deki ormanı hatırlıyor musun? Orada hiç sıkılır mı insan? Çam ağaçları!.. Yapraklı kara yosunlar!.. Ya yalancı altın mantar nasıl! Kırmızı atlas üzerine beyaz küçücük boncuklar dikilmiş gibidir. Öyle bir sessizlik... serinlik…''
— Мне все равно, я все люблю, — ответила Анна. — А больше всего я люблю мою сестренку, мою благоразумную Вереньку. Нас ведь только двое на свете.	''Benim için fark etmez. Ben hepsini seviyorum.'' diye cevap verdi Anna. ''Ve ablamı, en çok akıllı Verenciğim'i, seviyorum. Dünyada sadece ikimiz varız.''
Она обняла старшую сестру и прижалась к ней, щека к щеке. И вдруг спохватилась.	Ablasını kucaklayıp yanağını yanağına yaklaştırdı. Tam o sırada birden bire bir şeyin farkına vardı.
— Нет, какая же я глупая! Мы с тобою, точно в романе, сидим и разговариваем о природе, а я совсем забыла про мой подарок. Вот посмотри. Я боюсь только, понравится ли?	''Hayır, ne kadar aptalım! Romanda gibi seninle oturup doğa hakkında konuşuyoruz ama hediyemi tamamen unuttum. İşte bak. Sadece sevip sevmeyeceğinden endişe ediyorum.''
Она достала из своего ручного мешочка маленькую записную книжку в удивительном переплете: на старом, стершемся и посеревшем от времени синем бархате вился тускло-золотой филигранный узор редкой сложности,	Küçük kol çantasından güzel kapaklı küçük bir defter çıkardı. Eski, aşınmış ve rengini atmış mavi kadifeden kapağın üzerinde donuk altın telkâri bir motif vardı. Bu motif az rastlanan bir giriftlik,

тонкости и красоты, — очевидно, любовное дело рук искусного и терпеливого художника. Книжка была прикреплена к тоненькой, как нитка, золотой цепочке, листки в середине были заменены таблетками из слоновой кости.	incelik ve güzellikteydi. Belki mahir ve sabırlı bir sanatçı tarafından yapılmış özenli bir çalışmaydı. Defter, ip gibi ince bir altın bir zincirle bağlanmıştı ve kâğıt yerinde fildişi lehalar vardı.
— Какая прекрасная вещь! Прелесть! — сказала Вера и поцеловала сестру.	Vera ‘‘Ne kadar güzel bir şey! Çok şeker!’’ diyerek kardeşini öptü.
— Благодарю тебя. Где ты достала такое сокровище?	‘‘Sana teşekkür ediyorum. Böyle bir serveti nereden aldın?’’
— В одной антикварной лавочке. Ты ведь знаешь мою слабость рыться в старинном хламе. Вот я и набрела на этот молитвенник. Посмотри, видишь, как здесь орнамент делает фигуру креста. Правда, я нашла только один переплет, остальное все пришлось придумывать — листочки, застежки, карандаш. Но Моллине совсем не хотел меня понять, как я ему ни толковала. Застежки должны были быть в таком же стиле, как и весь узор, матовые, старого золота, тонкой резьбы, а он бог знает что сделал. Зато цепочка настоящая венецианская, очень древняя.	‘‘Antikacı dükkânlarının birinden aldım! Eski püskü eşyaları karıştırmaya zaafım olduğunu biliyorsun ya! Karıştırırken bir dua kitabı buldum. Bak! buradaki haç işareti şeklindeki motifi görüyor musun? Doğrusu, sadece kapağını buldum ve diğerlerini, yani yaprakları, tutturmalıkları ve kurşun kalemi kendim düşündüm. Ama Mollini o kadar anlatmaya çalışmama rağmen beni hiç anlamak istemedi. Tutturmalıklar bütün motif gibi olmalıydı, yani donuk, eski altına benzemeli, ince oyma olmalıydı. Tanrı bilir o ne yaptı! Buna karşılık zincir gerçek Venedik zenciri ve çok eskidir.’’
Вера ласково погладила прекрасный переплет.	Vera güzel kapağı sevinçle sıvazladı.
— Какая глубокая старина!.. Сколько может быть этой книжке? — спросила она.	‘‘Nasıl bir antikadır bu!.. Bu kitap kaç yıllık olabilir?’’ diye sordu.
— Я боюсь определить точно.	

Приблизительно конец семнадцатого века, середина восемнадцатого...	‘‘Kesin bir tarih söyleyemem, emin değilim. Aşağı yukarı 17. yüzyılın sonu 18. yüzyılın ortası...’’
— Как странно, — сказала Вера с задумчивой улыбкой. — Вот я держу в своих руках вещь, которой, может быть, касались руки маркизы Помпадур или самой королевы Антуанетты... Но знаешь, Анна, это только тебе могла прийти в голову шальная мысль переделать молитвенник в дамский carnet [записная книжка (фр.)]. Однако все-таки пойдем посмотрим, что там у нас делается.	Vera düşünceli bir gülüşle ‘‘Ne kadar tuhaf! Elimde tuttuğum eşyayı belki de Pompadur Markizi veya Kraliçe Antuanetta bile elinde tutmuş olabilir... Ama biliyor musun Anna, dua kitabını bir kadın için not defterine dönüştürme fikri ancak senin aklına gelebilirdi. Haydi artık, gidip evde neler oluyor bakalım!’’ dedi.
Они пошли в дом через большую каменную террасу, со всех сторон закрытую густыми шпалерами винограда "изабелла". Черные обильные гроздья, издававшие слабый запах клубники, тяжело свисали между темной, кое-где озолоченной солнцем зеленью. По всей террасе разливался зеленый полусвет, от которого лица женщин сразу побледнели.	Üzüm asmaları ile her taraftan kaplanmış büyük taşlı terastan geçip eve girdiler. Güneşten altın rengini alan yeşillikler arasından birkaç yerde siyah iri salkımlar sarkıyordu. Bütün teras yeşil ve alaca karanlık olduğu için kadınların yüzleri de sönükleşiverdi.
— Ты велишь здесь накрывать? — спросила Анна.	‘‘Sofrayı buraya mı kurduruyorsun?’’ diye sordu Anna.
— Да, я сама так думала сначала... Но теперь вечера такие холодные. Уж лучше в столовой. А мужчины пусть сюда уходят курить.	‘‘ Önce öyle düşündüm... Ama akşamları artık soğuk oluyor. Yemek odası daha uygun olur. Erkekler buraya sigara içmek için çıksınlar’’
— Будет кто-нибудь интересный?	‘‘ İlginç biri gelecek mi?’’
— Я еще не знаю. Знаю только, что будет наш дедушка.	‘‘ Hâlâ bilmiyorum. Dedemizin geleceğini biliyorum sadece.’’
— Ах, дедушка милый. Вот радость! —	

воскликнула Анна и всплеснула руками. — Я его, кажется, сто лет не видала.	Anna ‘‘Ah! Canım dedeciğim! Ne kadar güzeldir!’’ diye haykırıp ellerini çırparak ‘‘Onu sanki 100 yıldır görmedim.’’
— Будет сестра Васи и, кажется, профессор Спешников. Я вчера, Анненька, просто голову потеряла. Ты знаешь, что они оба любят покушать — и дедушка и профессор. Но ни здесь, ни в городе — ничего не достанешь ни за какие деньги. Лука отыскал где-то перепелов — заказал знакомому охотнику — и что-то мудрит над ними. Ростбиф достали сравнительно недурной, — увы! — неизбежный ростбиф. Очень хорошие раки.	‘‘Vasya’nın kız kardeşi ve Profesör Speşnikov gelebilir. Annacığım, dün kafam çok karıştı. İkisinin, dede ve profesör, yemeklerden neleri sevdiklerini biliyorsun. Ama ne buradan ne de şehirden çok pahalı da olsa hiç bir şey alamazsın. Luka bir yerden, tanıdık bir avcıdan bıldırcınlar almış, onları pişiriyor. Bulabildiğimiz rosto da kötü değil… Çok güzel istakozlar da var!’’
— Ну что ж, не так уж дурно. Ты не тревожься. Впрочем, между нами, у тебя у самой есть слабость вкусно поесть.	‘‘Ya! O kadar da kötü değil. Sen merak etme. Mamafıh, aramızda kalsın, sen de yemeyi çok seviyorsun.’’
— Но будет и кое-что редкое. Сегодня утром рыбак принес морского петуха. Я сама видела. Прямо какое-то чудовище. Даже страшно.	‘‘Hatta özel bir şey de var! Bu sabah balıkçı, deniz horozu getirdi. Onu kendim gördüm. Bir canavar gibiydi. Korkunç!’’
Анна, до жадности любопытная ко всему, что ее касалось и что не касалось, сейчас же потребовала, чтобы ей принесли показать морского петуха. Пришел высокий, бритый, желтолицый повар Лука с большой продолговатой белой лоханью, которую он с трудом, осторожно держал за ушки, боясь расплескать воду на паркет.	Kendisiyle ilgili veya ilgili olmayan herşeye çok meraklı olan Anna, hemen deniz horozunu getirmelerini istedi. Uzun boylu, tıraşlı, sarı yüzlü Luka Usta parke döşemesine su dökülmesin diye büyük, uzunca beyaz bir çanağı dikkatle taşıyarak getirdi.
— Двенадцать с половиною фунтов,	

ваше сиятельство, — сказал он с особенной поварской гордостью. — Мы давеча взвешивали.	Ustaya ait özel bir gurur ile “ Tarttık 12,5 libre, Ekselans!” dedi.
Рыба была слишком велика для лоханки и лежала на дне, завернув хвост. Ее чешуя отливала золотом, плавники были ярко-красного цвета, а от громадной хищной морды шли в стороны два нежно-голубых складчатых, как веер, длинных крыла. Морской петух был еще жив и усиленно работал жабрами.	Çanak, balığa küçük gelmişti, balık kuyruğu bükülmüş şekilde çanağın dibinde yatıyordu. Pulları altın gibi parlıyordu, yüzgeçleri parlak kırmızıydı ve büyük yırtıcı başından yanlara açık mavi, yelpaze gibi kıvrımlı, uzun iki kanat uzuyordu. Deniz horozu hâlâ canlıydı ve solungaçları hareket ediyordu.
Младшая сестра осторожно дотронулась мизинцем до головы рыбы. Но петух неожиданно всплеснул хвостом, и Анна с визгом отдернула руку.	Kız kardeşi balığın başına küçük parmağı ile dokundu. Horoz birden bire kuyruğunu çırptı ve Anna tiz bir çığlık atarak elini çekti.
— Не извольте беспокоиться, ваше сиятельство, все в лучшем виде устроим, — сказал повар, очевидно понимавший тревогу Анны. — Сейчас болгарин принес две дыни. Ананасные. На манер вроде как канталупы, но только запах куда ароматнее. И еще осмелюсь спросить ваше сиятельство, какой соус прикажете подавать к петуху: тартар или польский, а то можно просто сухари в масле?	Usta, Anna’nın telaşını anlamış gibi: ‘‘ Ekselans! Hiç merak etmeyin! Biz en güzel şekilde her şeyi hazırlayacağız. Şimdi Bulgar iki kavun getirecek. Ananaslı kavunlar. Kantalup gibi, ama daha güzel kokulu. Bir sorum daha var. Horozun yanında hangi sosu vermeliyim? Tartar mı Polonyalı mı, yoksa sadece yağlı peksimetler mi? ’’ dedi.
— Делай, как знаешь. Ступай! — сказала княгиня.	Prenses ‘‘ İstediğini yap! Git!’’ diye emir verdi.
IV	IV

После пяти часов стали съезжаться гости. Князь Василий Львович привез с собою вдовую сестру Людмилу Львовну, по мужу Дурасову, полную, добродушную и необыкновенно молчаливую женщину; светского молодого богатого шалопая и кутилу Васючка, которого весь город знал под этим фамильярным именем, очень приятного в обществе уменьем петь и декламировать, а также устраивать живые картины, спектакли и благотворительные базары; знаменитую пианистку Женни Рейтер, подругу княгини Веры по Смольному институту, а также своего шурина Николая Николаевича. За ними приехал на автомобиле муж Анны с бритым толстым, безобразно огромным профессором Спешниковым и с местным вице-губернатором фон Зекком. Позднее других приехал генерал Аносов, в хорошем наемном ландо, в сопровождении двух офицеров: штабного полковника Понамарева, преждевременно состарившегося, худого, желчного человека, изможденного непосильной канцелярской работой, и гвардейского гусарского поручика Бахтинского, который славился в Петербурге как лучший танцор и несравненный распорядитель балов.	Akşam beşten sonra konuklar toplanmaya başladı. Prens Vasiliy Lvoviç, Durasov'un eşini, dul kız kardeşi Lyudmila Lvovna'yı getirdi. O şişman, iyi kalpli ve çok sessizdi. Şehirde Vasüçka lakabıyla tanınan sosyete, zengin, haylaz ve hovarda bir genci de getirdi. Şarkı söyleyebildiği güzel konuşmalar yaptığı, canlı sahne, oyun ve hayırseverlik pazarları yapabildiği için toplumda çok hoş karşılanırdı. Prenses Vera'nın Smolnıy Üniversitesinden arkadaşı ünlü piyanist Jenni Reyter'i getirdi. Ve kayınbiraderi Nikolay Nikolayeviç'i getirdi. Onlardan sonra da Anna'nın eşi ile tıraşlı, şişman, çirkin büyük profesör Speşnikov ve yerli vali yardımcısı fon Zek geldiler. Herkesten sonra kiralık bir lando ile general Anosov iki subay ile birlikte geldi. Onlardan biri erken yaşlanmış, zayıf, kançılarya çalışmasından cılızlaşmış kurmay albay Ponomaryov, diğeri ise muhafiz süvari teğmen Bahtinskiy ki Peterburg'un iyi dansçısı ve harika bir balo başı olarak ünlüydü.

Генерал Аносов, тучный, высокий, серебряный старец, тяжело слезал с подножки, держась одной рукой за поручни козел, а другой — за задок экипажа. В левой руке он держал слуховой рожок, а в правой — палку с резиновым наконечником. У него было большое, грубое, красное лицо с мясистым носом и с тем добродушно-величавым, чуть-чуть презрительным выражением в прищуренных глазах, расположенных лучистыми, припухлыми полукругами, какое свойственно мужественным и простым людям, видавшим часто и близко перед своими глазами опасность и смерть. Обе сестры, издали узнавшие его, подбежали к коляске как раз вовремя, чтобы полушутя, полусерьезно поддержать его с обеих сторон под руки.	Şişman, uzun boylu ve gümüş rengi saçlı ihtiyar General Anosov bir eli ile arabacının oturduğu yerden diğeri ile arabanın arkasından tutunarak basamaklardan zorlukla iniyordu. Sol kolda işitme cihazı, sağ kolda lastik uçlu bir değnek vardı. Yüzü büyük, kaba, kırmızı; burnu etliydi. Hafifçe şişmiş ve yarım daire olarak kısılmış gözlerinde iyi kalpli, haşmetli, birazcık hor gören bir bakış vardı. Bu bakış, sık sık gözlerinin önünde tehlike ve ölüm gören cesur ve mütevazı insanlarda görülür. Onu uzaktan tanıyan iki kız kardeşi, yarı ciddi yarı şaka, kollarından tutup kaldırmak için arabaya doğru koştular.
— Точно... архиерея! — сказал генерал ласковым хриповатым басом.	General tatlı, biraz da kısık bas bir sesle : ‘‘ Sanki... metropolitim!’’ dedi.
— Дедушка, миленький, дорогой! — говорила Вера тоном легкого упрека. — Каждый день вас ждем, а вы хоть бы глаза показали.	Vera sitemli ‘‘Canım, sevgili dedeciğim! Her gün sizi bekliyoruz. Gelseydiniz ya! ’’ dedi.
— Дедушка у нас на юге всякую совесть потерял, — засмеялась Анна. — Можно было бы, кажется, вспомнить о крестной дочери. А вы держите себя донжуаном, бесстыдник, и совсем забыли о нашем существовании...	Anna: ‘‘Dedeciğim güneyde büsbütün vicdanını kaybetti,’’ diye gülerek, ‘‘ Vaftiz kızınızı hatırlasaydınız ya. Donjuan gibi davranıyorsunuz, hiç utanmıyorsunuz,ve bizi unuttunuz.’’

Генерал, обнажив свою величественную голову, целовал поочередно руки у обеих сестер, потом целовал их в щеки и опять в руку.	General heybetli başını açıp iki kız kardeşin ellerini, sonra yanaklarını ve yine ellerini öptü.
— Девочки... подождите... не бранитесь, — говорил он, перемежая каждое слово вздохами, происходившими от давнишней одышки. — Честное слово... докторишки разнесчастные... все лето купали мои ревматизмы... в каком-то грязном... киселе, ужасно пахнет... И не выпускали... Вы первые... к кому приехал... Ужасно рад... с вами увидеться... Как прыгаете?.. Ты, Верочка... совсем леди... очень стала похожа... на покойницу мать... Когда крестить позовешь?	(Tık nefestir olduğundan) Yıllanmış nefes darlığından dolayı her söz arasında bir nefes alıp: ‘‘ Kızlar... bekleyin... azarlamayın!’’ dedi. ‘‘Gerçekten... uğursuz doktorlar... bütün yaz boyunca romatizma olduğumdan... pis bir su ile beni yıkıyordu... Berbat kokuyordu... Ve beni hiç bırakmıyorlardı... Size... ilk kez geldim... Görüştüğümüz... için çok mutluyum... Ne var ne yok? Sen, Veracım... Leydi oldun... Ölmüş annene... çok benziyorsun... Vaftiz baban olarak beni ne zaman çağıracaksın?’’
— Ой, боюсь, дедушка, что никогда...	‘‘ Ah! Dedeciğim, korkuyorum ki hiç bir zaman...’’
— Не отчаивайся... все впереди... Молись богу... А ты, Аня, вовсе не изменилась... Ты и в шестьдесят лет... будешь такая же стрекоза-егоза. Постойте-ка. Давайте я вам представлю господ офицеров.	‘‘Umudunu kesme... herşey olacak... Tanrıya dua et... Sen Anya, hiç değişmemişsin... 60 yaşındayken de... şimdiki gibi kızböceği olacaksın. Bekleyin! Sizi subay efendiler ile tanıştırayım!’’
— Я уже давно имел эту честь! — сказал полковник Понамарев, кланяясь.	Albay Ponomaryov selam vererek: ‘‘ Daha önce tanıma şansım oldu!’’ dedi.
— Я был представлен княгине в Петербурге, — подхватил гусар.	‘‘Peterburg’da prenses ile tanıştım.’’ diyerek süvari de konuşmaya katıldı.
— Ну, так представлю тебе, Аня, поручика Бахтинского. Танцор и буян, но хороший кавалерист. Вынь-ка, Бахтинский, милый мой, там из	‘‘ O zaman, Anna, seni Teğmen Bahtinskiy ile tanıştırayım! Dansçı ve

коляски... Пойдемте, девочки... Чем, Верочка, будешь кормить? У меня... после лиманного режима... аппетит, как у выпускного... прапорщика.	yaman bir kavgacıdır ama iyi bir süvaridir. Bahtinskiy, canım, arabadan birşey alır mısın?.. Kızlarım, hadi gidelim... Veracığım, ne ikram edeceksin? Liman rejiminden sonra... yeni mezun olmuş bir praporşik[9] gibi... acıktım. ’’
Генерал Аносов был боевым товарищем и преданным другом покойного князя Мирза-Булат-Тугановского. Всю нежную дружбу и любовь он после смерти князя перенес на его дочерей. Он знал их еще совсем маленькими, а младшую Анну даже крестил. В то время — как и до сих пор — он был комендантом большой, но почти упраздненной крепости в г.К. и ежедневно бывал в доме Тугановских. Дети просто обожали его за баловство, за подарки, за ложи в цирк и театр и за то, что никто так увлекательно не умел играть с ними, как Аносов. Но больше всего их очаровывали и крепче всего запечатлелись в их памяти его рассказы о военных походах, сражениях и стоянках на бивуаках, о победах и отступлениях, о смерти, ранах и лютых морозах, — неторопливые, эпически спокойные, простосердечные рассказы, рассказываемые между вечерним чаем и тем скучным часом, когда детей позовут спать.	General Anosov, Prens Mira-Bulat-Tuganovskiy’in savaş arkadaşı ve dostu oldu. Prens öldükten sonra prensin kızlarına hep müşfik bir arkadaşlık duygusuyla sevgilerini yolladı. Daha çocukluklarından beri onları tanıyordu ve küçük Anna’yı vaftiz etmişti. Eskiden beri K. şehrindeki büyük ama neredeyse ilga olunmuş kalenin komutanlığını yapıyordu. Her gün Tuganovskiy’in evini ziyaret ederdi. Çocukları şımarttığı, hediye getirdiği, tiyatro ve sirk locaları ayırttığı için ve Anosov’dan başka hiç kimse onlarla o kadar güzel ve ilgili oynayamadığı için onu çok severlerdi. Ama en çok askerî seferler, savaş, zafer ve ricat, ölüm, yaralanma ve sert soğuklar hakkındaki hikayelerini sever ve hatırlarlardı. Bunlar çocuklara akşam çayı ile uyku arasındaki sıkıcı zamanlarda anlatılan yavaş, epik sakin, ve açık kalpli hikâyelerdi.
По нынешним нравам этот обломок старины представлялся исполинской и	Şimdiki görünüşüne göre bu yaşlı bir dev ve olağanüstü güzel bir simaydı. Onun bir

[9] asteğmen rütbesinden daha düşük bir unvan

необыкновенно живописной фигурой. В нем совмещались именно те простые, но трогательные и глубокие черты, которые даже и в его времена гораздо чаще встречались в рядовых, чем в офицерах, те чисто русские, мужицкие черты, которые в соединении дают возвышенный образ, делавший иногда нашего солдата не только непобедимым, но и великомучеником, почти святым, — черты, состоявшие из бесхитростной, наивной веры, ясного, добродушно-веселого взгляда на жизнь, холодной и деловой отваги, покорства перед лицом смерти, жалости к побежденному, бесконечного терпения и поразительной физической и нравственной выносливости.	subaydan daha çok erlere özgü olan basit ama hüzün veren derin çizgileri vardı. Sadece Ruslar'a ait, olan ve kaliteli bir imaj veren erkek çizgileri… Bu imaj bazen neredeyse bir aziz gibi gösteriyordu. Saf, naif, inançlı, açık ve iyi kalpli, hayata neşeli bakan, soğuk ama olumlu bir cesareti olan, ölüme buyun eğen, zayıfa acıyan, sonsuz sabırlı ve şaşırtıcı fiziksel ve ahlaki dayanıklılıktan oluşan çizgilerdi.
Аносов, начиная с польской войны, участвовал во всех кампаниях, кроме японской. Он и на эту войну пошел бы без колебаний, но его не позвали, а у него всегда было великое по скромности правило: "Не лезь на смерть, пока тебя не позовут". За всю свою службу он не только никогда не высек, но даже не ударил ни одного солдата. Во время польского мятежа он отказался однажды расстреливать пленных, несмотря на личное приказание полкового командира. "Шпиона я не только расстреляю, — сказал он, — но, если прикажете, лично	Anosov, Polonya savaşından beri Japon seferinden dışında her sefere katıldı. Bu savaşa da şüphesiz gidecekti ama çağırılmadı. Her zaman alçakgönüllüydü ve ‘‘Seni çağırmadan, ölüme gitme!’’ kuralı vardı. Görev süresince ne bir askeri kamçıladı ne de vurdu. Bir gün, Polonya isyanı sırasında alay komutanı kendisine emir vermesine rağmen tutsakları kurşunlamayı reddetti. ‘‘Casusları kurşuna dizmekle kalmam, emrederseniz, öldürürüm de. Ama onlar tutsak! Yapamam!’’ dedi. Bunu o kadar basit, saygıyla, meydan okumadan veya artistlik yapamadan komutanın gözlerine bakarak

убью. А это пленные, и я не могу". И сказал он это так просто, почтительно, без тени вызова или рисовки, глядя прямо в глаза начальнику своими ясными, твердыми глазами, что его, вместо того чтобы самого расстрелять, оставили в покое.	bakarak söyledi ki onu öldürebilirlerdi ama bıraktılar.
В войну 1877-1879 годов он очень быстро дослужился до чина полковника, несмотря на то что был мало образован или, как он сам выражался, кончил только "медвежью академию". Он участвовал при переправе через Дунай, переходил Балканы, отсиживался на Шипке, был при последней атаке Плевны; ранили его один раз тяжело, четыре — легко, и, кроме того, он получил осколком гранаты жестокую контузию в голову. Радецкий и Скобелев знали его лично и относились к нему с исключительным уважением. Именно про него и сказал как-то Скобелев: "Я знаю одного офицера, который гораздо храбрее меня, — это майор Аносов".	Az eğitimli olmasına veya kendinin de söylediği gibi ‘‘ayı akademisi’’nden mezun olmasına rağmen 1877-1879 yılları arasında albaylık rütbesine kadar hızlı yükseldi. Tuna’dan, Balkan’dan geçişlere katıldı, Şıpka’da oturuyordu, Plevne’nin son hücumuna katıldı. Bir kez ağır, dört kez hafif yaralandı. Bir bomba parçasından başı ağır yaralandı. İyi tanıdıkları olan Radetskiy ve Skobelev Anosov’a her zaman saygısı olur. Skobelev ‘‘Benden daha çok cesur bir subay biliyorum. O Binbaşı Anosov’dur.’’ Diye ondan söz ederdi.
С войны он вернулся почти оглохший благодаря осколку гранаты, с больной ногой, на которой были ампутированы три отмороженных, во время балканского перехода, пальца, с жесточайшим ревматизмом, нажитым на Шипке. Его хотели было по истечении двух лет мирной службы	Savaştan sonra, bomba parçasından neredeyse sağır olan kulağı; Balkan geçişi sırasında soğuktan donan sonra da ameliyatla alınan, 3 parmağı olmayan hasta ayağı ve Şıpka’da yakalandığı romatizma ile döndü. İki yıl sakin geçen hizmeti bittikten sonra istifası istendi ama Anosov’un inadı tuttu. Daha önce

упечь в отставку, но Аносов заупрямился. Тут ему очень кстати помог своим влиянием начальник края, живой свидетель его хладнокровного мужества при переправе через Дунай. В Петербурге решили не огорчать заслуженного полковника, и ему дали пожизненное место коменданта в г. К. — должность более почетную, чем нужную в целях государственной обороны.	Tuna'dan geçişi sırasında Anosov'un soğğukkanlı cesaretine tanık olan ve şimdi de eyaletin müdür yardımcısı olarak çalışan bir adam ona çok yardımcı oldu. Peterburg'da emekli albayı üzmek istemediler ve onu K. şehrinin ömür boyu komutanı yaptılar. Bu görev, devlet savunması bakımından çok gerekli olmasa da yine de şerefliydi.
В городе его все знали от мала до велика и добродушно посмеивались над его слабостями, привычками и манерой одеваться. Он всегда ходил без оружия, в старомодном сюртуке, в фуражке с большими полями и с громадным прямым козырьком, с палкою в правой руке, со слуховым рожком в левой и непременно в сопровождении двух ожиревших, ленивых, хриплых мопсов, у которых всегда кончик языка был высунут наружу и прикушен. Если ему во время обычной утренней прогулки приходилось встречаться со знакомыми, то прохожие за несколько кварталов слышали, как кричит комендант и как дружно вслед за ним лают его мопсы.	Şehirde küçükten büyüğe herkes onu tanır; zaafları, alışkanlıkları ve giyinme tarzı ile ilgili şakalar yaparlardı. Her zaman silahsızdı. Çağdışı redingot, büyük kenarlı ve geniş siperli bir kasket giyiyordu. Sağ kolunda bir değnek, sol kolunda ise işitme cihazı vardı. Hep dili dişlerinin arasından dışarıya sarkmış iki şişman, tembel ve hırıltılı köpeğin eşliğinde gezerdi. Sabah gezisine çıktığında onu tanıyanlar, ta kaç sokak uzaktan bağırdığını ve arkasından köpeklerin uluduğunu duyardı.
Как многие глухие, он был страстным любителем оперы, и иногда, во время какого-нибудь томного дуэта, вдруг на весь театр раздавался его решительный	Birçok sağır gibi o da operadan çok hoşlanırdı ve bazen baygın bir düet söylendiği zaman bas sesi ile ‘‘Vay anasını, Do notasını çok temiz söyledi ya! Dişleriyle ceviz kırmış gibi.’’ diye

бас: "А ведь чисто взял до, черт возьми! Точно орех разгрыз". По театру проносился сдержанный смех, но генерал даже и не подозревал этого: по своей наивности он думал, что шепотом обменялся со своим соседом свежим впечатлением. По обязанности коменданта он довольно часто, вместе со своими хрипящими мопсами, посещал главную гауптвахту, где весьма уютно за винтом, чаем и анекдотами отдыхали от тягот военной службы арестованные офицеры. Он внимательно расспрашивал каждого: "Как фамилия? Кем посажен? На сколько? За что?" Иногда совершенно неожиданно хвалил офицера за бравый, хотя и противозаконный поступок, иногда начинал распекать, крича так, что его бывало слышно на улице. Но, накричавшись досыта, он без всяких переходов и пауз осведомлялся, откуда офицеру носят обед и сколько он за него платит. Случалось, что какой-нибудь заблудший подпоручик, присланный для долговременной отсидки из такого захолустья, где даже не имелось собственной гауптвахты, признавался, что он, по безденежью, довольствуется из солдатского котла.	söylendiği bütün tiyatroda duyulurdu. Seyirciler ses çıkarmamaya çalışarak gülerdi, fakat general bunu duymaz bilmezdi. Saf general, düşüncelerini komşusu ile sessizce paylaştığını zannederdi. Komutan görevini yerine getirirken hırıldayan köpekleri ile birlikte askerî hapishaneyi sık sık görmeye gelirdi. Orada tutuklu subaylar vint[10] oynayarak, çay içerek, fıkralar anlatarak askerî hizmetin külfetini çekerdi. Her birine dikkatle ‘‘Soyadın ne? Seni kim hapsetti? İçeride ne kadar kalacaksın? Niçin?’’ diye sorup soruştururdu. Bazen hiç beklenmeyen bir şekilde yasa dışı ama mert davranışı için bir subayı överdi. Bazen de sesi sokaktan duyulacak kadar bağırarak azarlamaya başlardı. Ama doya doya bağırıp hemen konudan konuya geçiş bile yapmadan subaya öğle yemeğini nereden getirttiğini ve yemek için ne kadar ödediğini sorardı. Tutuklu subayın, parasızlık dolayısıyla asker yemeğiyle yetindiğini itiraf ettiği olurdu. Anosov hemen askerî hapisaneye iki yüz adım uzakta olan komutan evinden adamcağıza yemek getirilmesini emrederdi.

[10] dört kişilik bir kart oyunu

Аносов немедленно распоряжался, чтобы бедняге носили обед из комендантского дома, от которого до гауптвахты было не более двухсот шагов. В г.К. он и сблизился с семьей Тугановских и такими тесными узами привязался к детям, что для него стало душевной потребностью видеть их каждый вечер. Если случалось, что барышни выезжали куда-нибудь или служба задерживала самого генерала, то он искренно тосковал и не находил себе места в больших комнатах комендантского дома. Каждое лето он брал отпуск и проводил целый месяц в имении Тугановских, Егоровском, отстоявшем от К. на пятьдесят верст. Он всю свою скрытую нежность души и потребность сердечной любви перенес на эту детвору, особенно на девочек. Сам он был когда-то женат, но так давно, что даже позабыл об этом. Еще до войны жена сбежала от него с проезжим актером, пленясь его бархатной курткой и кружевными манжетами. Генерал посылал ей пенсию вплоть до самой ее смерти, но в дом к себе не пустил, несмотря на сцены раскаяния и слезные письма. Детей у них не было. V	Tuganovskiy ailesi ile K. şehrinde tanıştı ve çocuklarına o kadar içten bağlandı ki her akşam onları görme ihtiyacı duydu. Genç kızlar bir yere gittikleri zaman veya görev için gidip geç döndüğü zaman, onları içten özlüyordu. Onlar geciktiğinde merak ve heyecandan komutan evinin büyük odalarında dolaşıp dururdu. Her yaz izin alıp bir ay boyunca K. şehrinden elli kilometre uzaklıkta bulunan Tuganovskiy'in malikânesi, Yegorovskoye'de, zamanı geçirirdi. Çocuklara, özellikle kızlara, bütün şefkatini ve kalpten gelen sevgisini sunardı. Kendisi evliymiş ama o kadar çok zaman önce ki onu unutmuş bile. Eşi, savaştan önce, kadife ceketinden ve dantelli kolluklarından büyülendiği gezici bir aktör ile kaçmış. Ölünceye kadar emekli maaşını eşine göndermeye kararlıydı ama pişmanlık gösterilerine ve üzüntülü mektuplar yazmasına rağmen onu evine sokmadı. Çocukları yoktu. V

Против ожидания, вечер был так тих и тепел, что свечи на террасе и в столовой горели неподвижными огнями. За обедом всех потешал князь Василий Львович. У него была необыкновенная и очень своеобразная способность рассказывать. Он брал в основу рассказа истинный эпизод, где главным действующим лицом являлся кто-нибудь из присутствующих или общих знакомых, но так сгущал краски и при этом говорил с таким серьезным лицом и таким деловым тоном, что слушатели надрывались от смеха. Сегодня он рассказывал о неудавшейся женитьбе Николая Николаевича на одной богатой и красивой даме. В основе было только то, что муж дамы не хотел давать ей развода. Но у князя правда чудесно переплелась с вымыслом. Серьезного, всегда несколько чопорного Николая он заставил ночью бежать по улице в одних чулках, с башмаками под мышкой. Где-то на углу молодого человека задержал городовой, и только после длинного и бурного объяснения Николаю удалось доказать, что он товарищ прокурора, а не ночной грабитель. Свадьба, по словам рассказчика, чуть-чуть было не состоялась, но в самую критическую	Beklenilenin aksine akşam, o kadar sakin ve ılıktı ki terastaki ve yemek odasındaki mumlar kımıldamadan yanıyordu. Yemek sırasında Vasiliy Lvoviç herkesi güldürdü. Olağanüstü ve çok özgün bir konuşma yeteneği vardı. Hikâyesinde bulunanlardan veya ortak tanıdıklarından birini seçip gerçek olayları anlatıyordu ama o kadar abartıyor ve aynı zamanda o kadar ciddi bir yüz ve ses ile anlatıyordu ki dinleyiciler gülmekten kırılıyordu. Bugün Nikolay Nikolayeviç'in zengin ve güzel bir kadınla başarısız evlenme girişimini anlatıyordu. Başarısızlığın tek nedeni kadının eşinin boşanmak istememesiydi. Ama prens gerçek olanı hayal ile çok güzel karıştırdı. Ciddi ve her zaman resmî olan Nikolay'ı çoraplarıyla ve kolunun altındaki ayakkabılarıyla gece sokakta koşmuş gibi anlattı. Nikolay, bir köşe başında delikanlı bir polis tarafından durdurulmuş. Uzun ve eğlenceli bir konuşmadan sonra Nikolay en nihayet bir soyguncu değil savcının arkadaşı olduğunu ispatlayabilmiş. Hikâyeciye göre, düğün neredeyse yapılacaktı, ama en kritik dakikada işe katılan yalancı tanık grubu, birdenbire maaşa zam isteyerek grev yapmış. Nikolay cimri olduğundan, o gerçekten cimriydi, ve grev ilkeline karşı olduğundan dolayı temyiz dairesi tarafından kabul edilmiş yasanın belirli maddesine atıf yaparak fazla para vermeyi

минуту отчаянная банда лжесвидетелей, участвовавших в деле, вдруг забастовала, требуя прибавки к заработной плате. Николай из скупости (он и в самом деле был скуповат), а также будучи принципиальным противником стачек и забастовок, наотрез отказался платить лишнее, ссылаясь на определенную статью закона, подтвержденную мнением кассационного департамента. Тогда рассерженные лжесвидетели на известный вопрос: "Не знает ли кто-нибудь из присутствующих поводов, препятствующих совершению брака?" — хором ответили: "Да, знаем. Все показанное нами на суде под присягой — сплошная ложь, к которой нас принудил угрозами и насилием господин прокурор. А про мужа этой дамы мы, как осведомленные лица, можем сказать только, что это самый почтенный человек на свете, целомудренный, как Иосиф, и ангельской доброты".	kesinlikle reddetmiş. Ondan sonra kızdırılmış yalancı tanıklar ‘‘Burada bulunanlardan biri bu evliliği engelleyen bir sebep biliyor mu?’’ sorusuna ‘‘Evet, biliyoruz! Mahkemede yemin altında verilen ifadelerimiz yalandı. Savcı bey bizi tehdit ve zorla öyle söylemeye zorladı.’’ diye bir ağızdan cevap vermiş. ‘‘Ve bu kadının eşi hakkında, onu tanıyan insanlar olarak, söyleyebiliriz ki, dünyanın en saygın adamıdır, İosif gibi ahlaklı ve melek gibi iyi kalplidir.’’ demişler.
Напав на нить брачных историй, князь Василий не пощадил и Густава Ивановича Фриессе, мужа Анны, рассказав, что он на другой день после свадьбы явился требовать при помощи полиции выселения новобрачной из родительского дома, как не имеющую отдельного паспорта, и водворения ее	Prens Vasiliy, Anna’nın eşi Gustav İvanoviç Friyesse’yi de bağışlamadı ve düğünden bir gün sonra polis yardımı ile ayrı pasaportunun olmaması nedeniyle gelinin ana baba evinden çıkarılması ve kanuni eşinin ikamet ettiği eve yerleştirmesini istediğini anlattı. Bu fıkranın temelinde bir gerçek vardı. Evliliğinin ilk günlerinde Anna, hasta

на место проживания законного мужа. Верного в этом анекдоте было только то, что в первые дни замужней жизни Анна должна была безотлучно находиться около захворавшей матери, так как Вера спешно уехала к себе на юг, а бедный Густав Иванович предавался унынию и отчаянию. Все смеялись. Улыбалась и Анна своими прищуренными глазами. Густав Иванович хохотал громко и восторженно, и его худое, гладко обтянутое блестящей кожей лицо, с прилизанными жидкими, светлыми волосами, с ввалившимися глазными орбитами, походило на череп, обнажавший в смехепрескверные зубы. Он до сих пор обожал Анну, как и в первый день супружества, всегда старался сесть около нее, незаметно притронуться к ней и ухаживал за нею так влюбленно и самодовольно, что часто становилось за него и жалко и неловко.	annesinin yanında sürekli kalmak zorundaydı; çünkü Vera güneyde bulunan evine acilen gitmek zorunda kaldı. Herkes gülüyordu. Anna da gözlerini kısarak gülüyordu. Gustav İvanoviç çok yüksek sesle ve çoşkulu gülüyordu. Yalanmış gibi duran seyrek saçları ve çökük göz çukurları, kafatasına benzeyen zayıf, parlak, pürüzsüz bir yüzü vardı. gülerken de iğrenç dişleri görünüyordu. Evliliğinin ilk günlerindeki gibi Anna'dan hâlâ hoşlanıyordu. Yanında oturmaya, ona gizlice dokunmaya çalışıyordu ve o kadar tutkulu ve kendini beğenmiş edası ile ona kur yapıyordu ki çoğu zaman ona bakan insanlar mahcubiyet ve üzüntü hissederdi.
Перед тем как вставать из-за стола, Вера Николаевна машинально пересчитала гостей. Оказалось — тринадцать. Она была суеверна и подумала про себя: "Вот это нехорошо! Как мне раньше не пришло в голову посчитать? И Вася виноват — ничего но сказал по телефону".	Vera Nikolayevna sofradan kalkmadan önce olarak konuklarını saydı. On üç oldu. Batıl inanç sahibi olan kadın kendi kendine ''İşte bu iyi değil! Daha önce neden saymadım? Vasya'nın suçu, telefonda hiç bir şey söylemedi.'' diye düşündü.
Когда у Шейных или у Фриессе	Şeyin'in veya Friyesse'nin yanında yakın akrabalar topladığı zaman öğleden sonra

собирались близкие знакомые, то после обеда обыкновенно играли в покер, так как обе сестры до смешного любили азартные игры. В обоих домах даже выработались на этот счет свои правила: всем играющим раздавались поровну костяные жетончики определенной цены, и игра длилась до тех пор, пока все костяшки не переходили в одни руки, — тогда игра на этот вечер прекращалась, как бы партнеры ни настаивали на продолжении. Брать из кассы второй раз жетоны строго запрещалось. Такие суровые законы были выведены из практики, для обуздания княгини Веры и Анны Николаевны, которые в азарте не знали никакого удержу. Общий проигрыш редко достигал ста — двухсот рублей.	genellikle poker oynanırdı, çünkü her iki kız kardeş de garip bir şekilde şans oyunlarını çok severdi. Her iki evde bu hususta kendi kurallarını koymuştu. Belirli bir fiyatı olan kemik jetonlar, her oyuncuya eşit bir şekilde dağıtılırdı ve bir oyuncu bütün taşları alıncaya kadar oyun devam ederdi. Kazanan ortaklar oyunun devamını ısrar istemesine rağmen o akşamki oyun biterdi. İkinci kez gişeden taşları almak kesinlikle yasaktı. Bu sıkı kurallar Prenses Vera ve Anna Nikolayevna'yı durdurmak amacıyla konuldu. Çoşkuyla kendilerini hiç tutamazlardı. Kaybedilen para nadiren yüz iki yüz rubleye kadar çıkardı.
Сели за покер и на этот раз. Вера, не принимавшая участия в игре, хотела выйти на террасу, где накрывали к чаю, но вдруг ее с несколько таинственным видом вызвала из гостиной горничная.	Bu akşam da Poker oynamaya başladılar. Oyuna katılmayan Vera terasa çıkmak istedi. Orada çay için için hazırlık yapılıyordu. O sırada, misafir odasından, oda hizmetçisi, onu esrarlı bir tavırla çağırdı.
— Что такое, Даша? — с неудовольствием спросила княгиня Вера, проходя в свой маленький кабинет, рядом со спальней. — Что у вас за глупый вид? И что такое вы вертите в руках?	Prenses Vera, yatak odasının yanındaki kendi küçük ofisine yürüyerek memnuniyetsizce ‘‘Daşa, ne oldu?’’ diye sordu. ‘‘ Neden budalaca görünüyorsun? Ve ellerinde ne var?’’
Даша положила на стол небольшой квадратный предмет, завернутый	Daşa masaya beyaz kağıda özenle paketlenmiş ve pembe kurdele ile özene

аккуратно в белую бумагу и тщательно перевязанный розовой ленточкой.	özene bağlanmış küçük kare bir şey koydu.
— Я, ей-богу, не виновата, ваше сиятельство, — залепетала она, вспыхнув румянцем от обиды. — Он пришел и сказал...	‘‘ Vallahi! Suçlu değilim, Ekselans!’’ diye öter gibi konuştu ve sıkıntıdan yanakları pembeleşti. ‘‘O geldi ve söyledi...’’
— Кто такой — он?	‘‘ Kim?’’
— Красная шапка, ваше сиятельство... посыльный...	‘‘ Kırmızı şapkalı… kargocu… Ekselans!’’
— И что же?	‘‘ Sonra ne oldu?’’
— Пришел на кухню и положил вот это на стол. "Передайте, говорит, вашей барыне. Но только, говорит, в ихние собственные руки". Я спрашиваю: от кого? А он говорит: "Здесь все обозначено". И с теми словами убежал.	‘‘ Mutfağa gelip bunu masaya koydu. Hanımınıza verin, dedi ama sadece kendisine verin dedi. Kimden, diye sordum ama her şey yazıyor, dedi. Onu söyleyip kaçtı.’’ diye cevap verdi.
— Подите и догоните его.	“Gidin, onu yakalayın!”
— Никак не догонишь, ваше сиятельство. Он приходил в середине обеда, я только вас не решалась обеспокоить, ваше сиятельство. Полчаса времени будет.	‘‘ Olmaz, Prensesim. Öğle yemeği ortasında geldi. Prensesim, sizi rahatsız etmeye cesaret edemedim. Yarım saat geçti.’’
— Ну хорошо, идите.	‘‘ Tamam, gidin.’’
Она разрезала ножницами ленту и бросила в корзину вместе с бумагой, на которой был написан ее адрес. Под бумагой оказался небольшой ювелирный футляр красного плюша, видимо, только что из магазина. Вера подняла крышечку, подбитую бледно-голубым шелком, и увидела втиснутый в черный бархат овальный золотой браслет, а внутри его бережно	Kurdeleyi kesip üzerinde adres yazılılı kâğıt ile çöpe attı. Paketin içinden kuyumcularda bulunan küçük, kırmızı, peluş bir kutu çıktı. Mağazadan yeni alınmış gibiydi. Vera açık mavi ipek kapağı açtı. Siyah kadifeden altın bir bilezik ve onun içinde özenli, güzel bir biçimde sekizgen katlanmış bir not gördü. Notu açtı. El yazısı tanıdık geldi ama her kadın gibi önce bileziğe bakmak için notu yan tarafa koyuverdi.

сложенную красивым восьмиугольником записку. Она быстро развернула бумажку. Почерк показался ей знакомым, но, как настоящая женщина, она сейчас же отложила записку в сторону, чтобы посмотреть на браслет.	
Он был золотой, низкопробный, очень толстый, но дутый и с наружной стороны весь сплошь покрытый небольшими старинными, плохо отшлифованными гранатами. Но зато посредине браслета возвышались, окружая какой-то странный маленький зеленый камешек, пять прекрасных гранатов-кабошонов, каждый величиной с горошину. Когда Вера случайным движением удачно повернула браслет перед огнем электрической лампочки, то в них, глубоко под их гладкой яйцевидной поверхностью, вдруг загорелись прелестные густо-красные живые огни.	Bilezik ayarı düşük altından ve çok kalındı. İçi boş bir altın bilezikti ve üzeri küçük, eski, kötü, işlenmiş lale taşlarla kaplıydı. Fakat ortasında tuhaf bir yeşil taşı çevreleyen ve her biri bir bezelye kadar cabochon* şeklinde işlenmiş, beş tane mükemmel nar taşı vardı. Vera lambanın ışığından bileziği rast gele çevirdiği zaman taşların düz oval yüzeylerinin derinliğinde birdenbire güzel, koyu kırmızı canlı ışıklar parladı.
"Точно кровь!" — подумала с неожиданной тревогой Вера.	‘’Aynı kan!’’ – Vera’nın içine kötü bir endişe kapladı.
Потом она вспомнила о письме и развернула его. Она прочитала следующие строки, написанные мелко, великолепно-каллиграфическим почерком:	Sonra notu hatırlayıp açtı. Küçük, bir hattat gibi güzel yazı ile yazılmış şu cümleleri okudu:
"Ваше Сиятельство, Глубокоуважаемая Княгиня Вера Николаевна!	‘‘Sayın Prenses Vera Nikolayevna! Aziz ve sevinçli melek gününüzü kutlayarak size küçük ve sadık hediyemi vermeye cesaretinde bulunuyorum.’’

Почтительно поздравляя Вас с светлым и радостным днем Вашего Ангела, я осмеливаюсь препроводить Вам мое скромное верноподданническое подношение".	
"Ах, это — тот!" — с неудовольствием подумала Вера. Но, однако, дочитала письмо...	Vera ‘‘Ah! O, şudur!’’ diye memnun olmadığını belirten bir yüz ifadesiyle notu sonuna kadar okudu…
"Я бы никогда не позволил себе преподнести Вам что-либо, выбранное мною лично: для этого у меня нет ни права, ни тонкого вкуса и — признаюсь — ни денег. Впрочем, полагаю, что и на всем свете не найдется сокровища, достойного украсить Вас.	‘‘Size kendi seçtiğim bir şey vermeyi cesaret edemezdim. Onun için ne hakkım, ne ince zevkim, ne de, itiraf edeyim, param var. Mamafih bütün dünyada sizi süsleyecek kadar değerli bir mücevher bulunmadığını düşünüyorum.
Но этот браслет принадлежал еще моей прабабке, а последняя, по времени, его носила моя покойная матушка. Посередине, между большими камнями, Вы увидите один зеленый. Это весьма редкий сорт граната — зеленый гранат. По старинному преданию, сохранившемуся в нашей семье, он имеет свойство сообщать дар предвидения носящим его женщинам и отгоняет от них тяжелые мысли, мужчин же охраняет от насильственной смерти.	Ancak bu bilezik benim büyük büyük anneme aittir ve onu en son takan annemdi. Büyük taşların ortasında bir yeşil taş göreceksiniz. O yeşil lal taşı çok az bulunur. Ailemizden kalan eski bir befsaneye göre bu bilezik onu takan kadınlara kehanet yeteneğini veriyor ve onları kara düşüncelerden kurtarıyor, erkekleri ise kötü ölümlerden koruyor.
Все камни с точностью перенесены сюда со старого серебряного браслета, и Вы можете быть уверены, что до Вас никто еще этого браслета не надевал.	Eski bir gümüş bilezikten elinizdeki yeni altın bileziğe bütün taş aktarıldı ve sizden önce hiç kimsenin onu takmadığına emin olabilirsiniz.
Вы можете сейчас же выбросить эту	Bu komik oyuncağı atabilirsiniz veya başka birine verebilirsiniz ama ona

смешную игрушку или подарить ее кому-нибудь, но я буду счастлив и тем, что к ней прикасались Ваши руки. Умоляю Вас не гневаться на меня. Я краснею при воспоминании о моей дерзости семь лет тому назад, когда Вам, барышне, я осмеливался писать глупые и дикие письма и даже ожидать ответа на них. Теперь во мне осталось только благоговение, вечное преклонение и рабская преданность. Я умею теперь только желать ежеминутно Вам счастья и радоваться, если Вы счастливы. Я мысленно кланяюсь до земли мебели, на которой Вы сидите, паркету, по которому Вы ходите, деревьям, которые Вы мимоходом трогаете, прислуге, с которой Вы говорите. У меня нет даже зависти ни к людям, ни к вещам. Еще раз прошу прощения, что обеспокоил Вас длинным, ненужным письмом. Ваш до смерти и после смерти покорный слуга Г.С.Ж.". "Показать Васе или не показать? И если показать — то когда? Сейчас или после гостей? Нет, уж лучше после — теперь не только этот несчастный будет смешон, но и я вместе с ним". Так раздумывала княгиня Вера и не могла отвести глаз от пяти алых	dokunmanızdan bile mutlu olacağım. Yalvarırım bana kızmayın. Yedi yıl önce size, ilk genç kız olduğunuz zaman, saçma ve müthiş mektuplar yazdığım ve cevaplarınızı beklediğim için hâlâ utanıyorum. Şimdi size karşı çok derin bir saygı, sonsuz bir hayranlık ve kölece bir sadakat kaldı. Size her dakika sadece mutluluk dileyebilir vebunun için sevinebilirim. Oturduğunuz mobilyayı, yürüdüğünüz parke döşemeyi, dokunduğunuz ağaçları, konuştuğunuz hizmetçileri içimden selamlıyorum. Ne insanları ne de eşyaları kıskanıyorum. Uzun ve gereksiz mektubumun getirdiği rahatsızlık için tekrar affınızı rica ederim. Sonsuza kadar sizin G.S.J.’’. ‘‘Vasya’ya göstereyim mi yoksa göstermeyeyim mi? Ona göstersem ne olacak? Şimdi mi yoksa misafir gittikten sonra mı? Hayır, gittikten sonra daha doğru olur. Şimdi söylersem bu zavallı adama ve bana gülerler.’’ Böyle düşünürken beş lal taşın içinde

кровавых огней, дрожавших внутри пяти гранатов.	parlayan beş al kanlı ışığa bakıyordu.
VI	VI
Полковника Понамарева едва удалось заставить сесть играть в покер. Он говорил, что не знает этой игры, что вообще не признает азарта даже в шутку, что любит и сравнительно хорошо играет только в винт. Однако он не устоял перед просьбами и в конце концов согласился.	Albay Ponomaryov, poker oynamaya zorla razı edildi. Bu oyunu bilmediğini, oyunun heyecanını şaka olsa bile anlayamadığını ve sadece vint* oyununu severek oynadığını söylüyordu. Ama ricaları kıramadı ve en sonunda oynamayı kabul etti.
Сначала его приходилось учить и поправлять, но он довольно быстро освоился с правилами покера, и вот не прошло и получаса, как все фишки очутились перед ним.	İlk oyunda oynamayı öğrettiler ama bir süre sonra poker oynamayı öğrendi. Yarım saat bile geçmedi, o kazandı.
— Так нельзя! — сказала с комической обидчивостью Анна. — Хоть бы немного дали поволноваться.	Anna: ‘‘ Böyle olmaz!’’ dedi, küsmüş gibi yaparak, ‘‘Biraz olsun heyecan yaşamamıza izin verseydiniz!’’
Трое из гостей — Спешников, полковник и вице-губернатор, туповатый, приличный и скучный немец, — были такого рода люди, что Вера положительно не знала, как их занимать и что с ними делать. Она составила для них винт, пригласив четвертым Густава Ивановича. Анна издали, в виде благодарности, прикрыла глаза веками, и сестра сразу поняла ее. Все знали, что если не усадить Густава Ивановича за карты, то	Misafirlerden üç kişi; Speşnikov, Albay ve kalın kafalı, edepli ve sıkıcı vali yardımcısı öyle insanlardı ki Vera onları nasıl eğlendirebileceğini ve onlarla ne yapabileceğini hiç bilemiyordu. Onlara vint oyunu hazırlayıp dördüncü kişi olarak Gustav İvanoviç’i davet etti. Anna uzaktan gözlerini kırparak teşekkür edince kız kardeşi onu hemen anladı. Herkes biliyordu ki Gustav İvanoviç’i kâğıt oynamaya oturtmazlarsa eşinin hep yanında olur ve çürük dişlerini göstererek onun moralini bozardı.

он целый вечер будет ходить около жены, как пришитый, скаля свои гнилые зубы на лице черепа и портя жене настроение духа. Теперь вечер потек ровно, без принуждения, оживленно. Васючок пел вполголоса, под аккомпанемент Женни Рейтер, итальянские народные канцонетты и рубинштейновские восточные песни. Голосок у него был маленький, но приятного тембра, послушный и верный. Женни Рейтер, очень требовательная музыкантша, всегда охотно ему аккомпанировала. Впрочем, говорили, что Васючок за нею ухаживает. В углу на кушетке Анна отчаянно кокетничала с гусаром. Вера подошла и с улыбкой прислушалась. — Нет, нет, вы, пожалуйста, не смейтесь, — весело говорила Анна, щуря на офицера свои милые, задорные татарские глаза. — Вы, конечно, считаете за труд лететь сломя голову впереди эскадрона и брать барьеры на скачках. Но посмотрите только на наш труд. Вот теперь мы только что покончили с лотереей-аллегри. Вы думаете, это было легко? Фи! Толпа, накурено, какие-то дворники, извозчики, я не знаю, как их там зовут... И все пристают с жалобами, с какими-то обидами... И целый, целый день на	Akşamın diğer kısmı beklendiği gibi ve neşeli geçti. Vasüçok, Jenni Reyter'in eşliğinde yavaş sesle İtalyan halk şarkıları söyledi. Sesi yumuşak, tek düze ve küçük ama tınısı hoştu. Sert müzisyen olarak tanınan Jenni Reyter ona her zaman memnuniyetle eşlik ediyordu. Mamafih Vasüçok'un ona kur yaptığı da söyleniyordu. Köşede kanapede Anna, bir subaya umutsuzca cilve yapıyordu. Vera yanına yaklaşıp gülümseyerek kulak kabarttı. Anna: ‘‘Hayır! Hayır! Gülmeyin, ne olursunuz!’’ diyordu subaya, güzel ve ateşli tatar gözlerini kısarak, ‘‘Tabii Size göre bölüğün önünde hızlı gitmeniz ve atlarken engeli almanız önemlidir. Ama bizim yaptığımız işe bir bakın! Allegri piyangoyu yeni bitirdik. Sizce kolay mıydı? Yok! Kalabalık, sigara dumanı, kapıcılar, arabacılar ve bilmem neydi... Ve herkes küsüyor, bize şikâyetlerini anlatıyor... Ve bütün gün oturacak zaman yoktu. Şimdi de planlarımızda, maddi sıkıntıları olan eğitimli çalışan kadınları desteklemek için konser düzenleme sonra da beyaz balo var. ’’

ногах. А впереди еще предстоит концерт в пользу недостаточных интеллигентных тружениц, а там еще белый бал...	
— На котором, смею надеяться, вы не откажете мне в мазурке? — вставил Бахтинский и, слегка наклонившись, щелкнул под креслом шпорами.	Bahtinskiy ‘‘Umarım bu balda benimle mazurka dansı edersiniz.’’ derken biraz eğilip koltuğun altında mahmuzlarını şakırdattı.
— Благодарю... Но самое, самое мое больное место — это наш приют. Понимаете, приют для порочных детей...	‘‘ Teşekkür ederim... Ama en en zayıf noktam bizim yetimhanemizdir. Yani, ahlaksız ebeveylerin çocukları için olan yetimhanedir...’’
— О, вполне понимаю. Это, должно быть, что-нибудь очень смешное?	‘‘ Oh! Pekâlâ anlıyorum! Bu eğlenceli bir şey olmalı?’’
— Перестаньте, как вам не совестно смеяться над такими вещами. Но вы понимаете, в чем наше несчастие? Мы хотим приютить этих несчастных детей с душами, полными наследственных пороков и дурных примеров, хотим обогреть их, обласкать...	‘‘Yeter! Böyle şeylerle dalga geçmeye utanmıyor musunuz Siz? Ama bizim en büyük sorunumuz nedir biliyor musunuz? Bu zavallı çocukları barındırmak, onlara sevgi, ilgi ve şefkat göstermek istiyoruz.’’
— Гм!..	‘‘ Hım!..’’
— ...поднять их нравственность, пробудить в их душах сознание долга... Вы меня понимаете? И вот к нам ежедневно приводят детей сотнями, тысячами, но между ними — ни одного порочного! Если спросишь родителей, не порочное ли дитя, — так можете представить — они даже оскорбляются! И вот приют открыт, освящен, все готово — и ни одного воспитанника, ни одной воспитанницы! Хоть премию	‘‘ Ahlaklarını yükseltmek, sorumluluk bilincini uyandırmak istiyoruz... Beni anlıyor musunuz? Her gün bize yüzlerce, binlerce çocuk getiriliyor ama aralarında hiç ahlaksız yok! Anne babaya çocuğun ahlaksız olup olmadığını sorarsak, onların hislerinin nasıl incineceğini tahmin bile edemezsiniz! İşte yetimhane açık, kutsallaştırılmış ve herşey hazır olmasına rağmen ne erkek ne de kız öğrenci var! Ödül verileceğini söylesen de ahlaksız diye getirilen öğrenci yok.

предлагай за каждого доставленного порочного ребенка.	
— Анна Николаевна, — серьезно и вкрадчиво перебил ее гусар. — Зачем премию? Возьмите меня бесплатно. Честное слово, более порочного ребенка вы нигде не отыщете.	Subay: ‘‘ Anna Nikolayevna!’’ diye ciddi ve yılışık bir biçimde sözünü keserek, ‘‘Ne için ödül? Beni bedava alın! Gerçekten, hiç bir yerde böyle bir ahlaksız çocuk bulamazsınız!’’
— Перестаньте! С вами нельзя говорить серьезно, — расхохоталась она, откидываясь на спинку кушетки и блестя глазами.	Anna ‘‘Yeter ya! Sizinle ciddi konuşamıyorum.’’ diye parlayan gözleri ile sehpanın arkasına yatarak kahkaha ile gülüyordu.
Князь Василий Львович, сидя за большим круглым столом, показывал своей сестре, Аносову и шурину домашний юмористический альбом с собственноручными рисунками. Все четверо смеялись от души, и это понемногу перетянуло сюда гостей, не занятых картами.	Prens Vasiliy L’voviç büyük yuvarlak masada oturup kız kardeşine, Anosov’a ve kayınbiraderine kendi eliyle yaptığı resimler ile aile mizah albümünü gösteriyordu. Dördü de öyle çok gülüyordu ki kart oynamayan misafirler yavaş yavaş buraya gelmeye başlamıştı.
Альбом служил как бы дополнением, иллюстрацией к сатирическим рассказам князя Василия. Со своим непоколебимым спокойствием он показывал, например: "Историю любовных похождений храброго генерала Аносова в Турции, Болгарии и других странах"; "Приключение петиметра князя Николя Булат-Тугановского в Монте-Карло" и так далее.	Bu albüm, Prens Vasiliy’in yergi hikâyesinin devamıydı. İçinde, General Anosov’un Türkiye’de, Bulgaristan’da ve diğer ülkelerdeki cesur aşk maceraları, Prens Nikolay Bulat-Tuganovskiy’in Monte-Karlo’daki maceraları ve bunlara benzeyen başka maceralar vardı.
— Сейчас увидите, господа, краткое жизнеописание нашей возлюбленной сестры Людмилы Львовны, — говорил	‘‘Şimdi arkadaşlar, sevgili kız kardeşimiz Lyudmila L’vovna’nın kısa hayat hikâyesini göreceksiniz!’’ derken gülerek kız kardeşine baktı. ‘‘Birinci bölüm

он, бросая быстрый смешливый взгляд на сестру. — Часть первая — детство. "Ребенок рос, его назвали Лима".	çocukluktur! ‘‘Bebek büyüyordu ona Lima adı verildi.’’
На листке альбома красовалась умышленно по-детски нарисованная фигура девочки, с лицом в профиль, но с двумя глазами, с ломаными черточками, торчащими вместо ног из-под юбки, с растопыренными пальцами разведенных рук.	Albümün yaprağında kasıtlı olarak çocukça çizilmiş bir kızın slüeti vardı. Yüzü profil olarak çizilmişti fakat iki gözü, eteğin altından bacakları yerine çizilmiş kırık iki çizgi, yana açılmış iki eli ve yayılmış parmakları vardı. Lyudmila L’vovna ‘‘ Beni Lima olarak hiç kimse, hiç bir zaman adlandırmadı.’’ diye güldü.
— Никогда меня никто не называл Лимой, — засмеялась Людмила Львовна.	
— Часть вторая. Первая любовь. Кавалерийский юнкер подносит девице Лиме на коленях стихотворение собственного изделия. Там есть поистине жемчужной красоты строки:	‘‘İkinci bölüm! İlk aşktır! Süvari adayı öğrenci genç, Lima’ya kendi yazdığı şiiri okuyor! Orada inci gibi gerçek güzel bir satır vardır:
Твоя прекрасная нога -	‘‘Senin güzel bacağın
Явленье страсти неземной!	Olağanüstü bir ihtiras sebebidir!’’
Вот и подлинное изображение ноги.	İşte bu bacağın asıl resmidir.
А здесь юнкер склоняет невинную Лиму к побегу из родительского дома. Здесь самое бегство. А это вот — критическое положение: разгневанный отец догоняет беглецов. Юнкер малодушно сваливает всю беду на кроткую Лиму.	Bu da süvari adayı öğrencinin Lima’ya evden kaçma teklifi. Bu bir kaçıştı ve kritik bir durumdu. Kızgın babası kaçakları yakaladı. Süvari adayı öğrenci suçu tamamen saf Lima’ya attı.
Ты там все пудрилась, час лишний провороня,	Pudra sürerken bir saat geçti,
И вот за нами вслед ужасная погоня...	Bizi baban ani yakaladı.
Как хочешь с ней разделывайся ты,	Bu sorunu çözmek sana düşer,
А я бегу в кусты.	Ben de kaçar ve saklanırım.

После истории девицы Лимы следовала новая повесть: "Княгиня Вера и влюбленный телеграфист".	Lima’nın hikâyesinden sonra sırada yeni ‘‘Prenses Vera ve Aşık telgrafçı’’nın uzun öyküsü vardı.’’
— Эта трогательная поэма только лишь иллюстрирована пером и цветными карандашами, — объяснял серьезно Василий Львович. — Текст еще изготовляется.	Vasiliy L’voviç: ‘‘Bu duygulandırıcı uzun şiir, kalem ve renkli kalemler ile resimlendi. Metin hâlâ yazılıyor.’’ diye ciddi ciddi anlatıyordu.
— Это что-то новое, — заметил Аносов, — я еще этого не видал.	Anosov: ‘‘Bu yeni bir şey! Daha önce onu görmedim.’’ dedi.
— Самый последний выпуск. Свежая новость книжного рынка.	‘‘Bu en son bölümdür! Kitap pazarının yeni ürünü!’’
Вера тихо дотронулась до его плеча.	Vera ‘‘En iyisi bunu yapma!’’ dedi omzuna yavaşça dokunurken.
— Лучше не нужно, — сказала она.	
Но Василий Львович или не расслышал ее слов, или не придал им настоящего значения.	Vasiliy L’voviç ya bu sözleri duymadı ya da ona önem vermedi.
— Начало относится к временам доисторическим. В один прекрасный майский день одна девица, по имени Вера, получает по почте письмо с целующимися голубками на заголовке. Вот письмо, а вот и голуби.	‘‘Başlangıç tarihten önceye aittir. Güzel bir mayıs gününde, güzel bir kadın Vera’ya başlığında öpüşen güvercinler olan bir mektup getirdi. İşte bu mektup, bu da güvercinler.
Письмо содержит в себе пылкое признание в любви, написанное вопреки всем правилам орфографии. Начинается оно так: "Прекрасная Блондина, ты, которая... бурное море пламени, клокочущее в моей груди. Твой взгляд, как ядовитый змей, впился в мою истерзанную душу" и так далее. В конце скромная подпись: "По роду оружия я бедный телеграфист, но	Bu, yazım kurallarına tamamen aykırı olarak yazılmış bir aşk mektubuydu. ‘‘ Çok güzel bir sarışınsın. Sen göğüsümde kaynayan fırtınalı ateş denizisin! Bakışın, zehirli yılan gibi perişan canıma girdi’’ ve

чувства мои достойны милорда Георга. Не смею открывать моей полной фамилии — она слишком неприлична. Подписываюсь только начальными буквами: П.П.Ж. Прошу отвечать мне в почтамт, посте рестанте" [до востребования (искаж. фр. poste restante)]. Здесь вы, господа, можете видеть и портрет самого телеграфиста, очень удачно исполненный цветными карандашами.	benzer satırlar... Sonunda küçük bir imza da var. ‘‘Ben yoksul bir telgrafçıyım. Ama duygularım Lord Georg’a layıktır. Soyadımı size açıklayamam, çünkü fazla yakışıksızdır. Baş harfleri yazıyorum. P.P.J. Bana merkez postanesine cevap yazmanızı rica ediyorum.” İşte bu da telgrafçının renkli kalemler ile güzel çizilmiş bir fotoğrafıdır.
Сердце Веры пронзено (вот сердце, вот стрела). Но, как благонравная и воспитанная девица, она показывает письмо почтенным родителям, а также своему другу детства и жениху, красивому молодому человеку Васе Шеину. Вот и иллюстрация. Конечно, со временем здесь будут стихотворные объяснения к рисункам.	Vera’nın kalbi delinmişti. İşte bu kalbi, bu da ok. Ama hayırlı ve terbiyeli bir kadın olarak saygın anne babasına ve çocukluk arkadaşı, nişanlı, yakışıklı delikanlı Vasya Şeyin’e bu mektubu gösterdi. İşte bu fotoğraf. Tabii ki gelecekte buradaki resimlerin yanında şiir şeklinde resimlerin açıklaması da olacak.
Вася Шеин, рыдая, возвращает Вере обручальное кольцо. "Я не смею мешать твоему счастию, — говорит он, — но, умоляю, не делай сразу решительного шага. Подумай, поразмысли, проверь и себя и его. Дитя, ты не знаешь жизни и летишь, как мотылек на блестящий огонь. А я, — увы! — я знаю хладный и лицемерный свет. Знай, что телеграфисты увлекательны, но коварны. Для них доставляет неизъяснимое наслаждение обмануть своей гордой красотой и	Vasya Şeyin Vera’ya ağlayarak yüzüğü geri verdi. O: ‘‘Mutluluğuna engel olamam. Ama hemen karar vermemeni rica ediyorum. İyice düşün, kendini ve onu dene! Bebeğim, hayatı hiç bilmiyorsun. Kelebek gibi her parlak ışığa uçuyorsun. Ben sert ve ikiyüzlü dünyayı tanıyorum. Tüm telegrafçıların çok çekici ama hain olduklarını bil. Acemi bir kurbanı gururlu güzelliği ve yapmacık duyguları ile aldatıp onunla acımasız bir şekilde dalga geçmekten anlaşılmaz bir zevk alıyorlar.’’ dedi.

фальшивыми чувствами неопытную жертву и жестоко насмеяться над ней". Проходит полгода. В вихре жизненного вальса Вера позабывает своего поклонника и выходит замуж за красивого Васю, но телеграфист не забывает ее. Вот он переодевается трубочистом и, вымазавшись сажей, проникает в будуар княгини Веры. Следы пяти пальцев и двух губ остались, как видите, повсюду: на коврах, на подушках, на обоях и даже на паркете. Вот он в одежде деревенской бабы поступает на нашу кухню простой судомойкой. Однако излишняя благосклонность повара Луки заставляет его обратиться в бегство. Вот он в сумасшедшем доме. А вот постригся в монахи. Но каждый день неуклонно посылает он Вере страстные письма. И там, где падают на бумагу его слезы, там чернила расплываются кляксами. Наконец он умирает, но перед смертью завещает передать Вере две телеграфные пуговицы и флакон от духов — наполненный его слезами... — Господа, кто хочет чаю? — спросила Вера Николаевна. VII	Altı ay kadar sonra Vera, hayat telaşı içinde, hayranını unutup yakışıklı delikanlı Vasya ile evlendi. Ama telegrafçı onu unutmadı. İşte burada baca temizleyicisi gibi giyinip kurumlar sürünüp Prenses Vera'nın odasına giriyor. Gördüğünüz gibi beş parmağının ve dudaklarının izleri her yerde: halıda, yastıkta, duvar kâğıdında ve parkede bile kaldı. Köylü kadın elbisesini giyip mutfağımızda bulaşıkçı olarak çalışmaya başlıyor. Ancak Şef Luka'nın ona fazla ilgi göstermesinden dolayı kaçıyor. Burada tımarhanededir. Burada ise keşişliğe gidiyor. Hatta Vera'ya her gün devamlı ateşli mektup yazıyor. Ve kâğıt üzerinde mürekkep lekesi varsa gözyaşı düşmüş demektir. Sonunda ölüyor ama ölmeden önce Vera'ya iki telgraf düğmesinin ve gözyaşlarıyla dolu parfüm şişesinin teslim edilmesini vasiyet ediyor.'' Vera Nikolayevna '' Baylar ve Bayanlar! Kimler çay istiyor?'' diye sordu. VII

Долгий осенний закат догорел. Погасла последняя багровая, узенькая, как щель, полоска, рдевшая на самом краю горизонта, между сизой тучей и землей. Уже не стало видно ни земли, ни деревьев, ни неба. Только над головой большие звезды дрожали своими ресницами среди черной ночи, да голубой луч от маяка подымался прямо вверх тонким столбом и точно расплескивался там о небесный купол жидким, туманным, светлым кругом. Ночные бабочки бились о стеклянные колпаки свечей. Звездчатые цветы белого табака в палисаднике запахли острее из темноты и прохлады.	Güz güneşi yavaş yavaş battı. Ufuk çizgisinin en başındaki mavimsi gri bulut, uçurum gibi dar, koyu kırmızı son ışık çizgisi de söndü. Artık ne toprak, ne ağaç, ne de gökyüzü görünüyordu. Karanlık gecede sadece gökteki büyük yıldızların kirpikleri titriyor ve fenerin ince mavi ışığı yukarıya doğru yükselip gök kubbeye çarpıp sulu, sisli ve sisli bir zincir gibi dökülüyordu. Pervaneler, mumun cam bajuruna çarpıyordu. Karanlığın serinliğinde küçük bahçedeki beyaz tütün yıldızlı çiçeklerin kokusu daha da keskindi.
Спешников, вице-губернатор и полковник Понамарев давно уже уехали, обещав прислать лошадей обратно со станции трамвая за комендантом. Оставшиеся гости сидели на террасе. Генерала Аносова, несмотря на его протесты, сестры заставили надеть пальто и укутали его ноги теплым пледом. Перед ним стояла бутылка его любимого красного вина Pommard, рядом с ним по обеим сторонам сидели Вера и Анна. Они заботливо ухаживали за генералом, наполняли тяжелым, густым вином его тонкий стакан, придвигали ему спички, нарезали сыр и так далее. Старый комендант хмурился от блаженства.	Speşnikov, Vali Yardımcısı ve Albay Ponomaryov, kamutan için tramvay istasyonundan atları yollayacaklarına söz verip daha önce gitmişlerdi. Kalan konuklar terasta oturuyorlardı. Kız kardeşler, General Anosov'un isyan etmesine rağmen ona palto giydirip ayaklarını sıcak iskoç şalı ile sardırdı. Önünde sevdiği kırmızı şarabı vardı ve iki tarafında Vera ile Anna oturuyordu. Generala özenle bakıyorlardı, ince kâğıt külahına koyu şarabı koyuyorlar, kibrit veriyorlar, peynir kesiyorlar… Yaşlı komutan duyduğu mutluluktan gözlerini kısıyordu.

— Да-с... Осень, осень, осень, — говорил старик, глядя на огонь свечи и задумчиво покачивая головой. — Осень. Вот и мне уж пора собираться. Ах, жаль-то как! Только что настали красные денечки. Тут бы жить да жить на берегу моря, в тишине, спокойненько...	Yaşlı adam: ‘‘Evet! Sonbahar, sonbahar, sonbahar. İşte gitmem lazım. Ah! Ne yazık ya! Güzel günler yeni geldi! Burada deniz kenarında, sessizlikte, sakin sakin yaşamak varken’’ diye mumun ışığına bakarak düşünceli başını hafifçe sallıyordu.
— И пожили бы у нас, дедушка, — сказала Вера.	Vera ‘‘İşte bizimle kalsanıza, dedeciğim.’’ dedi.
— Нельзя, милая, нельзя. Служба... Отпуск кончился... А что говорить, хорошо бы было! Ты посмотри только, как розы-то пахнут... Отсюда слышу. А летом в жары ни один цветок не пахнул, только белая акация... да и та конфетами.	‘‘ Olmaz, canım, olmaz! İşlerim var... İznim bitti... Ama kesinlikle iyi olurdu! Gülün ne kadar güzel koktuğunu hissediyor musun?.. Taa buraya kadar kokusu geliyor... Yazın sıcakta işte hiç bir çiçek kokmazdı, sadece beyaz akasya kokardı... O da şeker gibi kokuyordu...’’.
Вера вынула из вазочки две маленькие розы, розовую и карминную, и вдела их в петлицу генеральского пальто.	Vera vazodan iki küçük pembe ve lal rengi gül alıp onları generalin paltosunun yakasına taktı.
— Спасибо, Верочка. — Аносов нагнул голову к борту шинели, понюхал цветы и вдруг улыбнулся славной старческой улыбкой.	Anosov ‘‘Veracım, sana teşekkür ediyorum!’’ derken çiçekleri kokladı.
— Пришли мы, помню я, в Букарест и разместились по квартирам. Вот как-то иду я по улице. Вдруг повеял на меня сильный розовый запах, я остановился и увидал, что между двух солдат стоит прекрасный хрустальный флакон с розовым маслом. Они смазали уже им сапоги и также ружейные замки. "Что это у вас такое?" — спрашиваю.	‘‘Bir gün Buharest’e geldiğimizi ve dairelere yerleştiğimizi hatırlıyorum. Sokaktan geçiyorum bir gün. Aniden burnuma güzel ve keskin bir gül kokusu geldi, durakladım ve duran iki asker arasında gül yağı dolu güzel billur bir şişeyi gördüm. Bu yağ ile çizmeleri ve tüfek kilitlerini yağladılar. ‘Bu ne?’ diye soruyorum. ‘Bir yağ, beyefendi. Lapaya koyuyorduk, ama olmadı. Ondan ağzımız

"Какое-то масло, ваше высокоблагородие, клали его в кашу, да не годится, так и дерет рот, а пахнет оно хорошо". Я дал им целковый, и они с удовольствием отдали мне его. Масла уже оставалось не более половины, но, судя по его дороговизне, было еще, по крайней мере, на двадцать червонцев. Солдаты, будучи довольны, добавили: "Да вот еще, ваше высокоблагородие, какой-то турецкий горох, сколько его ни варили, а все не подается, проклятый". Это был кофе; я сказал им: "Это только годится туркам, а солдатам нейдет". К счастию, опиуму они не наелись. Я видел в некоторых местах его лепешки, затоптанные в грязи.	acıdı ama kokusu çok güzeldir.' dediler. Onlara bir bir ruble verdim. Onlar da memnun kaldı. Yağ yarımdan daha az kaldı ama yüksek fiyatlı olmasına göre kalan miktar en az yirmi onluk ederdi. Mutlu askerler 'Ondan başka, beyefendi, bir Türk nohudu vardır. İstediğimiz kadar pişirirdik ama olmadı. Lanet olsun!' diye eklediler. O kahveydi. Onlara 'Türkler için askerler için değil.' dedim. Çok şükür, afyon yemediler. Bazı yerlerde, çamurun içinde çiğnemiş parçalarını gördüm'' dedi.
— Дедушка, скажите откровенно, — попросила Анна, — скажите, испытывали вы страх во время сражений? Боялись?	Anna '' Dedeciğim! Savaş zamanında korkup korkmadığınızı açık açık söyler misiniz? Korkuyor muydunuz?'' diye sordu.
— Как это странно, Анночка: боялся — не боялся. Понятное дело — боялся. Ты не верь, пожалуйста, тому, кто тебе скажет, что не боялся и что свист пуль для него самая сладкая музыка. Это или псих, или хвастун. Все одинаково боятся. Только один весь от страха раскисает, а другой себя держит в руках. И видишь: страх-то остается всегда один и тот же, а уменье держать себя от практики все возрастает; отсюда и герои и храбрецы. Так-то. Но	''Annacığım! Ne tuhaf bir sorudur! Korktum mu korkmadım mı? Tabii ki korkuyordum. Hiç korkmadığını ve en sevdiği tatlı ses fişek sesi olduğunu söyleyenlere hiç inanma, lütfen! O ya deli ya da palavracıdır. Herkesin korkusu aynıdır. Ama biri korkudan titriyor, diğeri ise kendine hâkim oluyor. Bak, korku aynı kalır, ama kendine hâkim olabilme tecrübeye göre artar. Dolayısıyla hem kahraman hem de cesur adam vardır. İşte böyle. Ama neredeyse ölecektim o kadar korktum.'' dedi.

испугался я один раз чуть не до смерти. — Расскажите, дедушка, — попросили в один голос сестры. Они до сих пор слушали рассказы Аносова с тем же восторгом, как и в их раннем детстве. Анна даже невольно совсем по-детски расставила локти на столе и уложила подбородок на составленные пятки ладоней. Была какая-то уютная прелесть в его неторопливом и наивном повествовании. И самые обороты фраз, которыми он передавал свои военные воспоминания, принимали у него невольно странный, неуклюжий, несколько книжный характер. Точно он рассказывал по какому-то милому, древнему стереотипу.	İki kız kardeş ‘‘ Dedeciğim! Anlatır mısınız?’’ diye aynı zamanda rica etti. Anosov’un hikâyelerini çocukluğundan beri aynı coşku ile dinliyordu. Anna çocuk gibi masaya dirseklerini dayayıp çenesini avuçlarına koydu bile. Yavaş ve saf anlatımında rahat bir çekicilik vardı. Ve askerî anılarını anlatmak için kurduğu cümleler tuhaf, hantal ve biraz kitap konuşması gibiydi. Sevimli, eskiçağ stereotiplere göre anlatıyor gibiydi.
— Рассказ очень короткий, — отозвался Аносов. — Это было на Шипке, зимой, уже после того, как меня контузили в голову. Жили мы в землянке, вчетвером. Вот тут-то со мною и случилось страшное приключение. Однажды поутру, когда я встал с постели, представилось мне, что я не Яков, а Николай, и никак я не мог себя переуверить в том. Приметив, что у меня делается помрачение ума, закричал, чтобы подали мне воды, помочил голову, и рассудок мой воротился.	Anosov: ‘‘Hikâye çok kısa. Olay kışın Şıpka’da geçti. Başımın yaralanmasından sonra oldu. Zemin katta dört kişi oturuyorduk… Bir sabah uyanıp Yakov değil Nikolay olduğumu zannettim. Bayılacağımı farkedip su getirsinler diye bağırdım. Başımı ıslatıp kendime geldim.’’ dedi.
— Воображаю, Яков Михайлович,	Piyanist Jenni Reyter: ‘‘Yakov

сколько вы там побед одержали над женщинами, — сказала пианистка Женни Рейтер. — Вы, должно быть, смолоду очень красивы были.	Mihayloviç! Sizin kadınlar üzerinde ne kadar aşk zaferiniz olduğunu tahmin edebiliyorum. Çocukluğunuzdan beri çok yakışıklı olmalıydınız!'' dedi.
— О, наш дедушка и теперь красавец! — воскликнула Анна.	Anna: ''Dedeciğimiz şimdi de yakışıklıdır!'' diye haykırdı.
— Красавцем не был, — спокойно улыбаясь, сказал Аносов. — Но и мной тоже не брезговали. Вот в этом же Букаресте был очень трогательный случай. Когда мы в него вступили, то жители встретили нас на городской площади с пушечною пальбою, от чего пострадало много окошек; но те, на которых поставлена была в стаканах вода, остались невредимы. А почему я это узнал? А вот почему. Пришедши на отведенную мне квартиру, я увидел на окошке стоящую низенькую клеточку, на клеточке была большого размера хрустальная бутылка с прозрачной водой, в ней плавали золотые рыбки, и между ними сидела на примосточке канарейка. Канарейка в воде! — это меня удивило, но, осмотрев, увидел, что в бутылке дно широко и вдавлено глубоко в середину, так что канарейка свободно могла влетать туда и сидеть. После сего сознался сам себе, что я очень недогадлив.	Anosov ''Yakışıklı değildim'', diye hafifçe gülerek ''ama benden iğrenen de olmadı. Bukarest'te çok duygulandırıcı bir olay oldu. Oraya girdiğimiz zaman şehirliler, meydanda bizi ateş ederek karşıladı. Dolayısıyla, çok pencere hasar gördü ama önünde bir bardak su olan pencere sağlam kaldı. Nasıl öğrendim onu? İşte anlatayım. Bana ayrılan apartmana gelince pencerede küçücük bir kafes gördüm. Üzerinde berrak su ile dolu, büyük, billur bir şişe vardı. Bu şişenin içinde altın renginde bir balık yüzüyor ve küçücük köprüde bir kanarya oturuyordu. Su içinde kanarya! Ondan şaşırdım, ama iyice inceleyince şişenin dibinin geniş ve ortaya doğru itilmiş olduğunu gördüm. Dolayısıyla kanarya içine girip orada oturabilirdi. Ondan sonra kendime çok dikkatsiz olduğumu itiraf ettim.
Вошел я в дом и вижу прехорошенькую болгарочку. Я предъявил ей квитанцию на постой и кстати уж спросил, почему	Eve girince güzel bir bulgar kadın gördüm. Ona müşteri makbuzunu verirken çatışmadan sonra pencere camlarının nasıl sağlam kaldığını sordum. O da sudan

у них целы стекла после канонады, и она мне объяснила, что это от воды. А также объяснила и про канарейку: до чего я был несообразителен!.. И вот среди разговора взгляды наши встретились, между нами пробежала искра, подобная электрической, и я почувствовал, что влюбился сразу — пламенно и бесповоротно.	sağlam kaldığını söyledi. Bir de kanarya hakkında konuştuk. Ne kadar dikkatsizdim!.. İşte konuşmamız sırasında onunla göz göze gelince aramızdan elektrik gibi aşk kıvılcımı geçti ve hemen aşka düştüğümü, ateşli ve kesin bir şekilde düştüğümü anladım.''
Старик замолчал и осторожно потянул губами черное вино.	Yaşlı adam susup kara şarabı özenle içti.
— Но ведь вы все-таки объяснились с ней потом? — спросила пианистка.	Piyanist ''Ama sonra ona duygunuzu anlattınız mı?'' diye sordu.
— Гм... конечно, объяснились... Но только без слов. Это произошло так...	'' Hımm... Tabii ki anlattım... Ama sözsüz anlattım... Bak anlatayım...''
— Дедушка, надеюсь, вы не заставите нас краснеть? — заметила Анна, лукаво смеясь.	Anna ''Dedeciğim! Bizi utandırmayacağınızı umarım, değil mi?'' diye kurnaz kurnaz güldü.
— Нет, нет, — роман был самый приличный. Видите ли: всюду, где мы останавливались на постой, городские жители имели свои исключения и прибавления, но в Букаресте так коротко обходились с нами жители, что когда однажды я стал играть на скрипке, то девушки тотчас нарядились и пришли танцевать, и такое обыкновение повелось на каждый день.	''Hayır! Hayır! Aşk hikâyesi en ziyansız hikâyelerdir. Bakın! Kaldığımız her yerde şehirlilerin hem olumsuz hem de olumlu tarafları vardı. Ama Bukarest'te yaşayanlar bize daha yakın davranıyordu. Bir gün keman çalarken kızlar hemen süslenip dans etmeye geldi. Ondan sonra her gün mutat olarak böyle oldu.
Однажды, во время танцев, вечером, при освещении месяца, я вошел в сенцы, куда скрылась и моя болгарочка. Увидев меня, она стала притворяться, что перебирает сухие лепестки роз,	Bir gece dans zamanında ay ışığında koridora girdim. Bulgarcım da oraya gitmiş. Beni görünce kurumuş gül taçyapraklarını ayıklıyormuş gibi yapmaya başladı. Şehirliler bu taçyaprakları

которые, надо сказать, тамошние жители собирают целыми мешками. Но я обнял ее, прижал к своему сердцу и несколько раз поцеловал.	torbalarla topluyormuş. Onu kucakladım, kalbime bastırdım ve birkaç kere öptüm.
С тех пор каждый раз, когда являлась луна на небе со звездами, спешил я к возлюбленной моей и все денные заботы на время забывал с нею. Когда же последовал наш поход из тех мест, мы дали друг другу клятву в вечной взаимной любви и простились навсегда.	Daha sonra da ay ve yıldızlar gökyüzüne çıktıktığı vakitler hiç vakit kaybetmeden sevgilimle buluşuyor ve gündüz dertlerimi unutuyordum. O yerden ayrılırken birbirimizi ebedi olarak seveceğimize söz verip vedalaştık.''
— И все? — спросила разочарованно Людмила Львовна.	Lyudmila Lyvovna: ''O kadar mı?'' diye hayal kırıkıyla sordu.
— А чего же вам больше? — возразил комендант.	Kumandan ''Daha ne istiyorsunuz?'' diye itiraz etti.
— Нет, Яков Михайлович, вы меня извините — это не любовь, а просто бивуачное приключение армейского офицера.	''Özür dilerim, Yakov Mihayloviç ama bu aşk değil, bir ordu subayının geçici bir macerasıymış.''
— Не знаю, милая моя, ей-богу, не знаю — любовь это была или иное чувство...	''Bilmiyorum, canım! Vallahi, bilmiyorum! Aşk mıydı yoksa diğer bir şey miydi… ''
— Да нет... скажите... неужели в самом деле вы никогда не любили настоящей любовью? Знаете, такой любовью, которая... ну, которая... словом... святой, чистой, вечной любовью... неземной... Неужели не любили?	'' Hayır ya… söyleyin… Gerçek aşk hissetmediniz mi hiç? Yani aşk… kısacası... kutsal, temiz ve ebedi aşktır... olağanüstü... Böyle sevmediniz mi hiç?''
— Право, не сумею вам ответить, — замялся старик, поднимаясь с кресла. — Должно быть, не любил. Сначала все было некогда: молодость, кутежи, карты, война... Казалось, конца не будет	Yaşlı adam: ''Vallah cevaplayamam ki!'' diye koltuktan kalkarak sustu. '' Sevmedim demek ki! Öncelikle, onun için zamanım olmadı; yani gençtim, gürültülü işret âlemi, haritalar, savaş vardı... Hayat, delikanlık ve sağlık sonsuz gibi görünüyordu. Sonra ise dönüp bakınca

жизни, юности и здоровью. А потом оглянулся — и вижу, что я уже развалина... Ну, а теперь, Верочка, не держи меня больше. Я распрощаюсь... Гусар, — обратился он к Бахтинскому, — ночь теплая, пойдемте-ка навстречу нашему экипажу.	yaşlı olduğumu anladım. İşte şimdi, Veracığım, ben artık izin isteyeceğim. Ben vedalaşayım... Husar!'' Bahtinskiy'e söyledi. ''Gece ılıktır, arabamıza doğru yürüyelim''.
— И я пойду с вами, дедушка, — сказала Вера.	Vera ''Ben de sizinle geleyim, dedeciğim!'' dedi.
— И я, — подхватила Анна.	Anna ''Ben de!'' diye ekledi.
Перед тем как уходить, Вера подошла к мужу и сказала ему тихо:	Gitmeden önce Vera kocasına gidip:
— Поди посмотри... там у меня в столе, в ящичке, лежит красный футляр, а в нем письмо. Прочитай его.	''Git, bak... masamın içinde, bir çekmecede kırmızı bir kutu var. İçinde bir mektup var. Onu oku.'' Diye yavaşça fısıldadı.
VIII	VIII
Анна с Бахтинским шли впереди, а сзади их, шагов на двадцать, комендант под руку с Верой. Ночь была так черна, что в первые минуты, пока глаза не притерпелись после света к темноте, приходилось ощупью ногами отыскивать дорогу. Аносов, сохранивший, несмотря на годы, удивительную зоркость, должен был помогать своей спутнице. Время от времени он ласково поглаживал своей большой холодной рукой руку Веры, легко лежавшую на сгибе его рукава.	Anna Bahtinskiy ile ileride, arkasında ise, yirmi adım mesafede kumandan Vera ile yürüyordu. Gece o kadar karaydı ki ışıktan sonra gözün karalığa alışılması için ilk dakika yolu aramak lazımdı. Yaşlı olmasına rağmen keskin gözleri olan Anosov'un yoldaşına yardım etmesi lazımdı. Zaman zaman kolundaki Vera'nın hafif kolunu kendi büyük soğuk kolu ile şefkatle sıvazlıyordu.
— Смешная эта Людмила Львовна, —	Kumandan: ''O Lyudmila L'vovna

вдруг заговорил генерал, точно продолжая вслух течение своих мыслей. — Сколько раз я в жизни наблюдал: как только стукнет даме под пятьдесят, а в особенности если она вдова или старая девка, то так и тянет ее около чужой любви покрутиться. Либо шпионит, злорадствует и сплетничает, либо лезет устраивать чужое счастье, либо разводит словесный гуммиарабик насчет возвышенной любви. А я хочу сказать, что люди в наше время разучились любить. Не вижу настоящей любви. Да и в мое время не видел!	komiktir!'' diye birdenbire düşüncelerini yüksek sesle anlatmaya başladı. ''Hayatım boyunca o kadar çok gördüm ki neredeyse elli yaşında olsa hem de dul veya evlenmemiş bir kız da olsa başkalarının aşk hikâyelerine çok fazla ilgi duyarlar. Ya da casusluk yapıp kına yakıyorlar ve dedikodu yapıyorlar ya da başkasının mutluluğunu kıskanıyorlar ya da büyük bir aşk hakkında sıkıcı bir dedikodu yapıyorlar. Günümüzde insanların sevmeyi unuttuklarını söylemek istiyorum. Gerçek bir aşk görmüyorum. Benim zamanımda bile yoktu!"
— Ну как же это так, дедушка? — мягко возразила Вера, пожимая слегка его-руку. — Зачем клеветать? Вы ведь сами были женаты. Значит, все-таки любили?	Vera ''Dedeciğim, nasıl böyle olur?'' diye kolunu sıkarken hafif itiraz ederek ''Neden iftira ediyorsunuz? Siz de evliydiniz. Demek ki sevmiştiniz!''
— Ровно ничего не значит, дорогая Верочка. Знаешь, как женился? Вижу, сидит около меня свежая девчонка. Дышит — грудь так и ходит под кофточкой. Опустит ресницы, длинные-длинные такие, и вся вдруг вспыхнет. И кожа на щеках нежная, шейка белая такая, невинная, и руки мяконькие, тепленькие. Ах ты, черт! А тут папа-мама ходят вокруг, за дверями подслушивают, глядят на тебя грустными такими, собачьими, преданными глазами. А когда уходишь	'' Bu hiç bir şey demek değildir, canım Veracığım. Nasıl evlendiğimi biliyor musun? Yanımda oturan genç kadını gördüm. Nefes alıp verirken bluzun altında göğsü öyle bir titriyordu ki… Uzun mu uzun kirpiklerini indirip birdenbire kızarıverdi. Yanak cildi yumuşak, boynu bembeyaz, elleri yumuşak ve ılıktı. Tüh, Tanrı kahretsin! Ve anne babası her yerde, kapının arkasından dinliyor. Sana böyle köpek gibi sadık gözleri ile bakıyor! Ayrılık zamanında ise hızlı hızlı öpüşler... Çay zamanında masanın altında

— за дверями этакие быстрые поцелуйчики... За чаем ножка тебя под столом как будто нечаянно тронет... Ну и готово. "Дорогой Никита Антоныч, я пришел к вам просить руки вашей дочери. Поверьте, что это святое существо..." А у папы уже и глаза мокрые, и уж целоваться лезет... "Милый! Я давно догадывался... Ну, дай вам бог... Смотри только береги это сокровище..." И вот через три месяца святое сокровище ходит в затрепанном капоте, туфли на босу ногу, волосенки жиденькие, нечесаные, в папильотках, с денщиками собачится, как кухарка, с молодыми офицерами ломается, сюсюкает, взвизгивает, закатывает глаза. Мужа почему-то на людях называет Жаком. Знаешь, этак в нос, с растяжкой, томно: "Ж-а-а-ак". Мотовка, актриса, неряха, жадная. И глаза всегда лживые-лживые... Теперь все прошло, улеглось, утряслось. Я даже этому актеришке в душе благодарен... Слава богу, что детей не было...	tesadüfmüş gibi ayakların dokunması... İşte oldu! ‘Sayın Nikita Antonıç, Sizden kızınızın benimle evlenmesini istmeye geldim, dedim. Babasının gözleri sulandı ve artık sıra öpüşmeye geldi... ‘Canım! Uzun zamandır bunu tahmin ediyordum... Size Tanrı versin... Ama bu servete iyi bak...’ dedi. Ve işte üç ay sonra bu kutsal servetin pis pelerini, çıplak ayağında iskarpini vardı ve saçı kalmadı. Tarak girmemişti ama bigudi vardı. Hizmet eri ile aşçı kadın gibi kavga ediyordu. Genç subaylara karşı sesi değişiyor, peltek oluyor, keskin çığlıklar koparıyor, gözlerini yuvarlıyordu. Nedense toplum içinde eşini Jak diye çağırıyordu. Böyle baygın, gererek genizden konuşuyor gibi ‘‘J-a-a-ak’’. Mirasyedi, aktris, çapaçul ve cimriydir. Ve hep yalan dolu gözleri... Şimdi ise her şey geçmiş, sakinleşmiş, unutulmuştur. Canım ise bu aktrise müteşekkirdir... Elhamdülillah ki çocuğumuz yoktu... ’’ dedi.
— Вы простили им, дедушка?	Vera ‘‘ Onu affettiniz mi, dedeciğim?’’ diye sordu.
— Простил — это не то слово, Верочка. Первое время был как бешеный. Если бы тогда увидел их, конечно, убил бы обоих. А потом понемногу отошло и отошло, и ничего не осталось, кроме презрения. И хорошо. Избавил бог от лишнего пролития крови. И кроме того,	‘‘ Affetmek uygun bir söz değil, Veracığım. Önce deli gibiydim, görseydim ikisini de öldürürdüm ama sonra yavaş yavaş sakinleştim ve hor görmekten başka içimde hiç bir şey kalmadı. Bu da güzel. Fazla kan dökülmesinden bizi Tanrı

избежал я общей участи большинства мужей. Что бы я был такое, если бы не этот мерзкий случай? Вьючный верблюд, позорный потатчик, укрыватель, дойная корова, ширма, какая-то домашняя необходимая вещь... Нет! Все к лучшему, Верочка.	kurtardı. Onunla birlikte çoğu erkeğin kaderinden kurtuldum. Ne olacaktım eğer bu iğrenç olay olmasaydı? Yük devesi mi, şerefsiz ve yataklık eden mi, yağlı bir kuyruk mu yoksa önemli bir ev eşyası mıydım?.. Hayır! Her şey şeyin hayırlısı, Veracığım.''
— Нет, нет, дедушка, в вас все-таки, простите меня, говорит прежняя обида... А вы свой несчастный опыт переносите на все человечество. Возьмите хоть нас с Васей. Разве можно назвать наш брак несчастливым?	''Hayır, hayır, dedeciğim! Beni affedin ama şimdiye kadar dargınsınız... Hem de mutsuz tecrübenizi bütün insanlığa taşıyorsunuz. Beni ve Vasya'yı örnek olarak alalım. Evliliğimizin mutsuz olduğunu söyleyebilir misiniz?''
Аносов довольно долго молчал. Потом протянул неохотно:	Anosov uzun bir süre sustu. Sonra istemeyerek:
— Ну, хорошо... скажем — исключение... Но вот в большинстве-то случаев почему люди женятся? Возьмем женщину. Стыдно оставаться в девушках, особенно когда подруги уже повыходили замуж. Тяжело быть лишним ртом в семье. Желание быть хозяйкой, главною в доме, дамой, самостоятельной... К тому же потребность, прямо физическая потребность материнства, и чтобы начать вить свое гнездо. А у мужчины другие мотивы. Во-первых, усталость от холостой жизни, от беспорядка в комнатах, от трактирных обедов, от грязи, окурков, разорванного и разрозненного белья, от долгов, от бесцеремонных товарищей, и прочее и	''Tamam. Diyelim ki bu bir istisnadır... Ama genellikle insan neden eveleniyor? Kadını örnek alalım. Evde kalmak utanç verici bir şeydir, özellikle arkadaşları artık evliyse. Kendi ailesi için yük olmak zordur. Hamarat kadın, ev kadını ve hanım efendi, bağımsız olmaya da ihityacı vardır... Onunla birlikte anneliğe doğru fiziksel bir ihtiyacı ve kendi yuvasını kurmaya ihtiyacı da vardır. Erkeğin nedenleri ise farklıdır. İlk önce bekârlıktan sıkılması, odasının dağınık olması, lokanta yemeği, pislik, sigara izmariti, yırtılmış ve kopuk çamaşır, borç, küstah arkadaşlar vb. nedenleriyle evlenme düsünceleri çıkar. İkinci olarak aile olarak daha kazançlı, sağlam ve idareli yaşamayı düşünürsün. Üçüncü olarak çocuklarım doğsun. Ben

прочее. Во-вторых, чувствуешь, что семьей жить выгоднее, здоровее и экономнее. В-третьих, думаешь: вот пойдут детишки, — я-то умру, а часть меня все-таки останется на свете... нечто вроде иллюзии бессмертия. В-четвертых, соблазн невинности, как в моем случае. Кроме того, бывают иногда и мысли о приданом. А где же любовь-то? Любовь бескорыстная, самоотверженная, не ждущая награды? Та, про которую сказано — "сильна, как смерть"? Понимаешь, такая любовь, для которой совершить любой подвиг, отдать жизнь, пойти на мучение — вовсе не труд, а одна радость. Постой, постой, Вера, ты мне сейчас опять хочешь про твоего Васю? Право же, я его люблю. Он хороший парень. Почем знать, может быть, будущее и покажет его любовь в свете большой красоты. Но ты пойми, о какой любви я говорю. Любовь должна быть трагедией. Величайшей тайной в мире! Никакие жизненные удобства, расчеты и компромиссы не должны ее касаться.	kesin öleceğim, ama dünyada benim parçam yine de kalacak... Ölümsüzlük hayali gibidir... Dördüncü olarak bana olduğu gibi ergenlik çekiciliği. Ondan başka çeyiz hakkında düşünceler de bazen neden olabilir. Aşk nerede ama? Özverili, ödülsüz aşk nerede? ‘Ölüm gibi güçlü, denen aşk nerede? Biliyorsun, böyle bir aşk ki onun için herhangi bir kahramanlık yapmak, hayat vermek veya azap çekmek zor değil, sevinçlidir. Bekle, bekle, Vera! Senin Vasya’dan mı bahsediyorsun? Onu seviyorum. Güzel bir delikanlıdır. Gelecekte belki de sevgisini çok güzel bir şekilde gösterir. Kimse bilemez! Ama hangi aşktan bahsettiğimi anla! Aşk trajedi olmalı. Dünyada en büyük sır olmalı! Herhangi bir hayat kolaylığı, yarar ve uzlaşma onu hiç dokunmamalı.’’ dedi.
— Вы видели когда-нибудь такую любовь, дедушка? — тихо спросила Вера. — Нет, — ответил старик решительно. — Я, правда, знаю два случая похожих. Но один был продиктован глупостью, а другой... так... какая-то кислота... одна	Vera ‘‘Dedeciğim, böyle bir aşk gördünüz mü?’’ diye yavaşça sordu. ‘‘ Hayır! İki benzer olay biliyorum. Ama biri mantıksız, diğeri ise… önemsiz… yazıktır! İstersen, anlatabilirim. Çok zaman almaz.’’ dedi yaşlı adam kararlı bir şekilde.

жалость... Если хочешь, я расскажу. Это недолго.	
— Прошу вас, дедушка.	‘‘ Lütfen, dedeciğim anlatın!’’
— Ну, вот. В одном полку нашей дивизии (только не в нашем) была жена полкового командира. Рожа, я тебе скажу, Верочка, преестественная. Костлявая, рыжая, длинная, худущая, ротастая... Штукатурка с нее так и сыпалась, как со старого московского дома. Но, понимаешь, этакая полковая Мессалина: темперамент, властность, презрение к людям, страсть к разнообразию. Вдобавок — морфинистка.	‘‘ İşte, bir tümenimizin bir alayında, ama bizimkinde değildi, alay kamutanının eşi vardı. Veracığım, şunu söyleyeyim ki yüzü çok sıradandı. Kemikli, kızıl saçlı, uzun boylu, zayıftı ve büyük bir ağzı vardı. Makyajı eski Moskova evlerindeki sıvalar gibiydi. Mütehakkim, insanı hor gören, değişiklere tutkulu bir mizacı vardı. Bu yetmezmiş gibi uyuşturucu kullanırdı.
И вот однажды, осенью, присылают к ним в полк новоиспеченного прапорщика, совсем желторотого воробья, только что из военного училища. Через месяц эта старая лошадь совсем овладела им. Он паж, он слуга, он раб, он вечный кавалер ее в танцах, носит ее веер и платок, в одном мундирчике выскакивает на мороз звать ее лошадей. Ужасная это штука, когда свежий и чистый мальчишка положит свою первую любовь к ногам старой, опытной и властолюбивой развратницы. Если он сейчас выскочил невредим — все равно в будущем считай его погибшим. Это — штамп на всю жизнь.	Bir gün alaya yeni bir asteğmen gönderildi. Askerî okuldan yeni çıkan asteğmen, sarı ağızlı bir serçe gibiydi. Bir ay sonra bu yaşlı at onu ele geçirdi. Köle gibi, onun ebedi kavalyesiydi, yelpazesini ve mendilini taşıyordu. Arabasını çağırmak için soğuk havada bile tek ince bir ceket giyip çıkıyordu. Toy ve temiz delikanlının yaşlı, tecrübeli ve egemenliği seven bu ahlaksız kadına kalbini vermesi çok kötü oldu. Bu hayat boyunca taşıyacağı bir mühürdür.
К рождеству он ей уже надоел. Она	Noel’e gelmeden ondan sıkıldı kadın.

вернулась к одной из своих прежних, испытанных пассий. А он не мог. Ходит за ней, как привидение. Измучился весь, исхудал, почернел. Говоря высоким штилем — "смерть уже лежала на его высоком челе". Ревновал он ее ужасно. Говорят, целые ночи простаивал под ее окнами.	Eski, denenmiş aşklarından birine döndü. Adam işte dayanamıyordu. Onu hayalet gibi takip ediyordu. Yoruldu, çok zayıfladı, somurtkan biri oldu. Kısaca neredeyse ölecekti. Onu çok kıskanıyordu. Penceresinin altında bütün gece durduğu söyleniyordu.
И вот однажды весной устроили они в полку какую-то маевку или пикник. Я и ее и его знал лично, но при этом происшествии не был. Как и всегда в этих случаях, было много выпито. Обратно возвращались ночью пешком по полотну железной дороги. Вдруг навстречу им идет товарный поезд. Идет очень медленно вверх, по довольно крутому подъему. Дает свистки. И вот, только что паровозные огни поравнялись с компанией, она вдруг шепчет на ухо прапорщику: "Вы все говорите, что любите меня. А ведь, если я вам прикажу — вы, наверно, под поезд не броситесь". А он, ни слова не ответив, бегом — и под поезд. Он-то, говорят, верно рассчитал, как раз между передними и задними колесами: так бы его аккуратно пополам и перерезало. Но какой-то идиот вздумал его удерживать и отталкивать. Да не осилил. Прапорщик как уцепился руками за рельсы, так ему обе кисти и оттяпало.	Ve işte ilkbaharda bir gün, alayda bir Mayıs toplantısı veya pikniği yapıldı. Ben hem erkeği hem de kadını şahsen tanıyordum. Her zamanki gibi çok içki içildi. Gece demiryolundan yürüyerek dönüyorlarmış. Aniden onlara doğru yük katarının yaklaştığını fark etmişler. Pek dik bir yamaçtan yavaş yavaş yukarıya doğru gidiyormuş. Korna çalıyor, sinyal veriyormuş. Ve katarın ışığı takım ile aynı hizaya gelince kadın asteğmenin kulağına ‘‘Beni sevdiğinizi hep söylüyorsunuz ama size emretsem, herhalde katarın altına kendinizi atmayacaksınız.’’ diye fısıldamış. O da hiç cevap vermeden katarın altına atlayıvermiş. Tam ön ve arka tekerleklerin arasına girip bedeni ikiye ayrılacakmış ki… Fakat bir salak onu tutmaya ve çekmeye başlamış, başaramamış. Asteğmen de raylardan tuttmaya çalışıyormuş ve iki eli kesilmiş’’ dedi.

— Ох, какой ужас! — воскликнула Вера. — Пришлось прапорщику оставить службу. Товарищи собрали ему кое-какие деньжонки на выезд. Оставаться-то в городе ему было неудобно: живой укор перед глазами и ей, и всему полку. И пропал человек... самым подлым образом... Стал попрошайкой... замерз где-то на пристани в Петербурге. А другой случай был совсем жалкий. И такая же женщина была, как и первая, только молодая и красивая. Очень и очень нехорошо себя вела. На что уж мы легко глядели на эти домашние романы, но даже и нас коробило. А муж — ничего. Все знал, все видел и молчал. Друзья намекали ему, а он только руками отмахивался. "Оставьте, оставьте... Не мое дело, не мое дело... Пусть только Леночка будет счастлива!.." Такой олух! Под конец сошлась она накрепко с поручиком Вишняковым, субалтерном из ихней роты. Так втроем и жили в двумужественном браке — точно это самый законный вид супружества. А тут ваш полк двинули на войну. Наши дамы провожали нас, провожала и она, и, право, даже смотреть было совестно: хотя бы для приличия взглянула разок на мужа, — нет, повесилась на своем поручике, как черт на сухой вербе, и не	Vera ‘‘Ah! Ne fecidir!’’ diye haykırdı. ‘‘İşini bırakmak zorunda kaldı. Arkadaşları gidiş yolu için para topladı. Şehirde kalması doğru olmazdı. Hem kadın için hem de bütün tümen için… Ve bu insan kayboldu… ne kadar alçak bir biçimde… bir dilenci olmuş… Sonunda Petersburg’ta bir iskelede donmuş. Diğer olay ise ne kadar acıdır! Az önce anlattığım kadın gibiydi ama bu genç ve güzel kadındı. Çok kötü davranıyordu. Biz aşk hikâyelerine çok normal bakardık ama bu yine de sinirimize dokunuyordu. Kocası ise herşeyi bilmesine, görmesine rağmen susuyor hiçbir şey yapmıyordu. Arkadaşları ona çıtlatıyordu ama o “Beni bırakın, bırakın… Bu benim işim değil … Lenacığım mutlu olsun!..” diye kaçıyordu. Budala işte! Sonunda bölüğün asteğmeni Vişnyakov ile birbilerine aşık oldular. Böylece üç kişilik, iki kocalı evlilik, yasal bir evlilik tipiymiş gibi yaşıyordu. Alayımız savaşa çıktı. Kadınlarımız bizi yolcu etti. O da geldi. Bakmak bile yazıktı. Kocasına bir kere baksaydı ya… ama değil, o hala teğmene asılıp ondan hiç uzaklaşmadı. Sonunda biz vagonlara bindikten sonra utanmaz kadın kocasına ‘Unutma! Volodya’ya iyi bak! Ona bir şey olursa evden ayrılacağım ve

отходит. На прощанье, когда мы уже уселись в вагоны и поезд тронулся, так она еще мужу вслед, бесстыдница, крикнула: "Помни же, береги Володю! Если что-нибудь с ним случится — уйду из дому и никогда не вернусь. И детей заберу".	dönmeyeceğim. Çocuklarımızı da alacağım' diye bağırdı.
Ты, может быть, думаешь, что этот капитан был какая-нибудь тряпка? размазня? стрекозиная душа? Ничуть. Он был храбрым солдатом. Под Зелеными Горами он шесть раз водил свою роту на турецкий редут, и у него от двухсот человек осталось только четырнадцать. Дважды раненный — он отказался идти на перевязочный пункт. Вот он был какой. Солдаты на него богу молились. Но она велела... Его Леночка ему велела!	Bu kaptanın huysuz mu uyuşuk mu veya her şeyi bağışlamış korkak bir can mı olduğunu düşünmelisin? Hiç… Cesur bir askerdi. Yeşil Tepelerin altında altı sefer Türk alayına karşı gitti. İki yüz kişiden sadece on dört kişi kalmıştı. İki kez yaralansa da pansumana gitmek istemedi. İşte böyleydi. Askerler onun için dua ediyorlardı. Ama o emretmişti… Lenacığı emretmişti!
И он ухаживал за этим трусом и лодырем Вишняковым, за этим трутнем безмедовым, — как нянька, как мать. На ночлегах под дождем, в грязи, он укутывал его своей шинелью. Ходил вместо него на саперные работы, а тот отлеживался в землянке или играл в штос. По ночам проверял за него сторожевые посты. А это, заметь, Веруня, было в то время, когда башибузуки вырезывали наши пикеты так же просто, как ярославская баба на	Ve bu korkak adam; tembel, faydasız asalak Vişnyakov'a bir bakıcı veya bir anne gibi çok iyi bakıyordu. Geceleri yağmurlu havada, çamurda onu kaputu ile sarıyordu. Onun yerine istihkâm görevine gidiyordu. Öteki ise yatıyor veya ştos[11] oynuyordu. Geceleri onun yerine nöbetçi noktalarını kontrol ediyordu. Ve bu, Veracığım, yaroslavlı kadının bahçede lahanayı kesiyor gibi başıbuzukların da grev gözcüsü grubunu kestikleri zamanıydı.(O kadar kolaydi)Vallah!

[11] iki kişilik mizalı bir kart oyunu

огороде срезает капустные кочни. Ей-богу, хотя и грех вспоминать, но все обрадовались, когда узнали, что Вишняков скончался в госпитале от тифа...	Hatırlamak ne kadar kötü ise… ama herkes Vişnyakov'un tifo hastalığından öldüğünü öğrenince sevindi."
— Ну, а женщин, дедушка, женщин вы встречали любящих?	‘‘Peki, kadınlar, dedecim, seven kadınları gördünüz mü?’’
— О, конечно, Верочка. Я даже больше скажу: я уверен, что почти каждая женщина способна в любви на самый высокий героизм. Пойми, она целует, обнимает, отдается — и она уже мать. Для нее, если она любит, любовь заключает весь смысл жизни — всю вселенную! Но вовсе не она виновата в том, что любовь у людей приняла такие пошлые формы и снизошла просто до какого-то житейского удобства, до маленького развлечения. Виноваты мужчины, в двадцать лет пресыщенные, с цыплячьими телами и заячьими душами, неспособные к сильным желаниям, к героическим поступкам, к нежности и обожанию перед любовью. Говорят, что раньше все это бывало. А если и не бывало, то разве не мечтали и не тосковали об этом лучшие умы и души человечества — поэты, романисты, музыканты, художники? Я на днях читал историю Машеньки Леско и кавалера де Грие... Веришь ли, слезами обливался... Ну скажи же, моя милая, по совести, разве каждая	‘‘Tabii, Veracığım! Bir şey daha ekleyeyim. Neredeyse her kadın aşk için büyük kahramanlıklar yapabilir. Anla! Eğer öpüyorsa, kucaklıyorsa, kendisini veriyorsa hemen anne oluyor. Eğer seviyorsa, onun için hayat nedeni, dünya nedeni aşktır. Ama o suçlu değil ki aşk insanlar için edep dışı olmuş ve yaşam konforu, küçük eğlenceye dönüştürülmüş. Erkekler suçludur! Yirmi yaşında, her şeyden doyup bıkmış, gevrek bedeni ve ödlek canlı erkekler. Onlar ciddi isteğe, kahramanlığa ait bir davranışa, aşk için şevkate ve aşka tapmaya hazır değildir. Önceden böyle şeyler varmış diye anlatıyorlar. Olmadıysa bile, dünyanın en güzel akılları ve canları, yani şair, romancı, müzisyen, ressamlar, onu hayal etmiyor muydu? Bu günlerde Maşa Lesko ile kavalye Griye hikâyesini okudumm… Çok ağladığıma inan… Canım benim, bana gerçeği söyle, her kadın içinde böyle bir aşkın hayalini kurmuyor mu? Sadece, her şeyiyle helal olan, her şeye hazır olan, temiz ve özverili bir aşkı hayal etmiyor mu?’’

женщина в глубине своего сердца не мечтает о такой любви — единой, всепрощающей, на все готовой, скромной и самоотверженной?	
— О, конечно, конечно, дедушка...	“Tabii, tabii, dedeciğim…”
— А раз ее нет, женщины мстят. Пройдет еще лет тридцать... я не увижу, но ты, может быть, увидишь, Верочка. Помяни мое слово, что лет через тридцать женщины займут в мире неслыханную власть. Они будут одеваться, как индийские идолы. Они будут попирать нас, мужчин, как презренных, низкопоклонных рабов. Их сумасбродные прихоти и капризы станут для нас мучительными законами. И все оттого, что мы целыми поколениями не умели преклоняться и благоговеть перед любовью. Это будет месть. Знаешь закон: сила действия равна силе противодействия.	‘‘ Öyle bir aşk olmayınca, kadınlar intikam alıyorlar. Otuz yıl daha geçer… ben görmemiş olabilirim, ama sen görebilirsin, Veracığım. Söylediğimi unutma. Otuz yıl sonra kadınlar inanılmaz bir biçimde iktidarı alacaklar. Onlar Hint putları gibi giyinecekler. Bir köle gibi bizi, erkekleri, ayakları altına alacaklar. Bizim için onların zıpırca istekleri ve nazları kural olacak. Bunun nedeni, bizim kuşaktan kuşağa aşkın önünde saygı ile eğilmememiz ve pek derin bir saygı beslememizdir. Bu intikam olacak. ‘‘Her etkiye karşılık eşit ve zıt bir tepki vardır.’’ kuralını biliyor musun?’’.
Немного помолчав, он вдруг спросил:	Biraz susup:
— Скажи мне, Верочка, если только тебе не трудно, что это за история с телеграфистом, о котором рассказывал сегодня князь Василий? Что здесь правда и что выдумка, по его обычаю?	‘‘Veracığım, eğer zorlanmazsan, bugün prens Vasiliy’in anlattığı telgrafçı hikâyesini anlatır mısın? Ne gerçek? Ne uydurma?’’ diye aniden sordu.
— Разве вам интересно, дедушка?	‘‘Dedeciğim, onu gerçekten merak ediyor musunuz acaba?’’
— Как хочешь, как хочешь, Вера. Если тебе почему-либо неприятно...	‘‘Nasıl istersen, nasıl istersen, Vera! Eğer hoşuna gitmeyen bir şey varsa …’’
— Да вовсе нет. Я с удовольствием расскажу.	‘‘Hayır. Size memnuniyetle anlatırım.’’
И она рассказала коменданту со всеми	Komutana, evlenmden iki yıl önce ona aşık olan ve takip eden bir deliyi ayrıntılı

подробностями о каком-то безумце, который начал преследовать ее своею любовью еще за два года до ее замужества.	bir şekilde anlattı.
Она ни разу не видела его и не знает его фамилии. Он только писал ей и в письмах подписывался Г.С.Ж. Однажды он обмолвился, что служит в каком-то казенном учреждении маленьким чиновником, — о телеграфе он не упоминал ни слова. Очевидно, он постоянно следил за ней, потому что в своих письмах весьма точно указывал, где она бывала на вечерах, в каком обществе и как была одета. Сначала письма его носили вульгарный и курьезно пылкий характер, хотя и были вполне целомудренны. Но однажды Вера письменно (кстати, не проболтайтесь, дедушка, об этом нашим: никто из них не знает) попросила его не утруждать ее больше своими любовными излияниями. С тех пор он замолчал о любви и стал писать лишь изредка: на пасху, на Новый год и в день ее именин. Княгиня Вера рассказала также и о сегодняшней посылке и даже почти дословно передала странное письмо своего таинственного обожателя...	Onu hiç görmedi ve soyadını bile bilmiyordu. Mektuplarında sadece G.S.J. büyük harfleri ile imza atıyordu. Bir gün sadece bir devlet kurumunda memur olarak çalıştığını söyledi. Telegraftan bahsetmedi.. Galiba onu sürekli takip ediyordu. Çünkü mektuplarında akşamları nerede olduğunu, ne giydiğini tamamen doğru anlatıyordu. İlk mektupları pekâlâ ahlaklı olmalarına rağmen kaba ve tuhaf ateşliydi. Ama bir gün Vera ona yazıp (bu arada, dedeciğim, bizimkilere onu söylemeyin, çünkü hiç kimse bilmiyor.) aşk mektupları ile rahatsız etmemesini rica etti. O zamandan beri aşkı hakkında susuyor, ara sıra, ayrıca Paskalya, Yılbaşı ve isim gününde yazıyordu. Prenses Vera bugün bir paketin geldiğini söyledi ve gizli hayranının tuhaf mektubunu neredeyse aynen aktardı.
— Да-а, — протянул генерал наконец. — Может быть, это просто ненормальный малый, маниак, а —	General nihayet uzatarak ‘‘Evveet!’’ dedi. “Sadece deli bir delikanlı, belki de manyaktır, bilemeyiz ya da Veracığım,

почем знать? — может быть, твой жизненный путь, Верочка, пересекла именно такая любовь, о которой грезят женщины и на которую больше не способны мужчины. Постой-ка. Видишь, впереди движутся фонари? Наверно, мой экипаж.	hayat yolundan her kadının hayal ettiği ve başka erkeklerin veremediği büyük bir aşk geçmiş olabilir. Dur! İleride ışıkları görüyor musun? Arabam olmalı.''
В то же время сзади послышалось зычное рявканье автомобиля, и дорога, изрытая колесами, засияла белым ацетиленовым светом. Подъехал Густав Иванович.	Aynı zamanda araba kornası duyuldu ve tekerleklerden aşınmış yol arabanın beyaz beyaz ışğıyla aydınlandı. Gustav İvanoviç geldi.
— Анночка, я захватил твои вещи. Садись, — сказал он. — Ваше превосходительство, не позволите ли довезти вас?	''Annacığım, eşyalarını aldım, arabaya bin.'' dedi. ''Ekselans! Sizi de bırakayım mı?''
— Нет уж, спасибо, мой милый, — ответил генерал. — Не люблю я этой машины. Только дрожит и воняет, а радости никакой. Ну, прощай, Верочка. Теперь я буду часто приезжать, — говорил он, целуя у Веры лоб и руки.	General: ''Hayır, canım. Ama teşekkür ediyorum. Arabayı sevmiyorum. Sadece sarsıyor ve pis kokuyor. Hiç eğlenceli değil. Haydi Veracığım, güle güle. Bundan sonra sık sık geleceğim.'' diyerek Vera'nın alnını ve ellerini öptü.
Все распрощались. Фриессе довез Веру Николаевну до ворот ее дачи и, быстро описав круг, исчез в темноте со своим ревущим и пыхтящим автомобилем.	Herkesle vedalaştı. Friyesse Vera Nikolayıvna'yı yazlığının kapısına kadar götürdü ve araba hızla, homurtular çıkararak karanlıkta kayboldu.
IX	IX
Княгиня Вера с неприятным чувством поднялась на террасу и вошла в дом. Она еще издали услышала громкий голос брата Николая и увидела его	Prenses Vera eve huzursuz girdi. Nikolay, kardeşinin oradan oraya dolaştığını gördü. Vasiliy Lvoviç kumar masanın yanında oturuyor ve yeşil kumaşın üzerine tebeşir

высокую, сухую фигуру, быстро сновавшую из угла в угол. Василий Львович сидел у ломберного стола и, низко наклонив свою стриженую большую светловолосую голову, чертил мелком по зеленому сукну.	ile şekiller çiziyordu.
— Я давно настаивал! — говорил Николай раздраженно и делая правой рукой такой жест, точно он бросал на землю какую-то невидимую тяжесть. — Я давно настаивал, чтобы прекратить эти дурацкие письма. Еще Вера за тебя замуж не выходила, когда я уверял, что ты и Вера тешитесь ими, как ребятишки, видя в них только смешное... Вот, кстати, и сама Вера... Мы, Верочка, говорим сейчас с Василием Львовичем об этом твоем сумасшедшем, о твоем Пе Пе Же. Я нахожу эту переписку дерзкой и пошлой.	Nikolay sinirli sinirli ‘‘Çok uzun zamandır ısrar ediyorum!’’ dedi. Görülmez bir ağırlığı yere atıyormuş gibi hareketler yaparak, ‘‘Bu saçma mektupları durdurmaya çok uzun zamandır ısrar ediyorum. Vera seninle evlenmeden önce siz ikiniz bu mektuplara sadece güldüğünüzü söylüyordun… İşte kendisi Vera... Biz, Veracığım, Vasiliy L’voviç ile senin bu deli Pe Pe Je hakkında konuşuyoruz. Bana göre bu mektuplaşma çok cüretli ve edep dışı’’ dedi.
— Переписки вовсе не было, — холодно остановил его Шеин. — Писал лишь он один...	Şeyin ‘‘Mektuplaşma bile yoktu… Sadece o yazıyordu…’’ diye onu durdurdu.
Вера покраснела при этих словах и села на диван в тень большой латании.	Vera bu sözleri duyunca kızardı ve büyük ağacın gölgesindeki kanepeye oturdu.
— Я извиняюсь за выражение, — сказал Николай Николаевич и бросил на землю, точно оторвав от груди, невидимый тяжелый предмет.	Nikolay L’voviç ‘‘Sözlerim için özür dilerim.’’ dedi.
— А я не понимаю, почему ты называешь его моим, — вставила Вера, обрадованная поддержкой мужа. — Он	Vera eşinden destek aldığına sevinip ‘‘Ben de onun benim olduğunu neden söylediğini anlayamıyorum. O senin olduğu kadar benimdir.’’ diye ekledi.
	‘‘Tamam… Tekrar özür diliyorum.

так же мой, как и твой... — Хорошо, еще раз извиняюсь. Словом, я хочу только сказать, что его глупостям надо положить конец. Дело, по-моему, переходит за те границы, где можно смеяться и рисовать забавные рисуночки... Поверьте, если я здесь о чем хлопочу и о чем волнуюсь, — так это только о добром имени Веры и твоем, Василий Львович. — Ну, это ты, кажется, уж слишком хватил, Коля, — возразил Шеин. — Может быть, может быть... Но вы легко рискуете попасть в смешное положение. — Не вижу, каким способом, — сказал князь. — Вообрази себе, что этот идиотский браслет... — Николай приподнял красный футляр со стола и тотчас же брезгливо бросил его на место, — что эта чудовищная поповская штучка останется у нас, или мы ее выбросим, или подарим Даше. Тогда, во-первых, Пе Пе Же может хвастаться своим знакомым или товарищам, что княгиня Вера Николаевна Шеина принимает его подарки, а во-вторых, первый же случай поощрит его к дальнейшим подвигам. Завтра он присылает кольцо с брильянтами, послезавтра жемчужное колье, а там — глядишь — сядет на скамью подсудимых за растрату или	Kısaca, onun kafasızlığına engel olunmalıdır. Bu olay artık komik değil… Vera'nın ve senin, Vasiliy L'voviç, güzel imajınız için endişe duyuyorum'' Şeyin ''Abartıyorsun ama Kolya!'' diye itiraz etti. ''Olabilir! Olabilir… Ama komik bir pozisyona düşme riskine giriyorsunuz'' dedi. Prens: '' Nasıl? Anlayamadım'' dedi. ''Sadece düşün ki bu saçma bilezik,'' diyerek Nikolay kırmızı kutuyu kaldırıp hemen masaya iğrenir gibi bıraktı, ''Bu iğrenç şey bizde kalırsa onu atarsak veya Daşa'ya hediye verirsek, o zaman, ilk önce, Pe Pe Je arkadaşı veya tanıdıklarına Prenses Vera Nikolayevna Şeyina'nın onun hediyesini aldığını anlatıp övünebilir ve bu, gelecekteki cesur davranışlarına yol açabilir. Yarın pırlantalı yüzük, ertesi gün incili kolye gönderecek. Sonra da ihtilas veya sahtekârlık nedeniyle mahkemeye gidecek. Şeyin Prensleriz ise tanık olarak mahkemeye davet edilecektir… Ne kadar güzel bir durum!''

подлог, а князья Шеины будут вызваны в качестве свидетелей... Милое положение!	
— Нет, нет, браслет надо непременно отослать обратно! — воскликнул Василий Львович.	Vasiliy L'voviç: ''Hayır! Hayır! Bilezik geri gönderilmelidir!'' diye haykırdı.
— Я тоже так думаю, — согласилась Вера, — и как можно скорее. Но как это сделать? Ведь мы не знаем ни имени, ни фамилии, ни адреса.	Vera: ''Bana göre de en kısa zamanda bu yapılmalı. Ama nasıl yapılacak? Ne adını ne soyadını ne de adresini biliyoruz.'' dedi.
— О, это-то совсем пустое дело! — возразил пренебрежительно Николай Николаевич. — Нам известны инициалы этого Не Не Же... Как его, Вера?	Nikolay Nikolayeviç: ''Bu çok kolay!'' diye itiraz ederek '' Bu Ne Ne Je'nin baş harflerini biliyoruz. Vera onlar nedir?'' diye sordu.
— Ге Эс Же.	''Ge Es Je''.
— Вот и прекрасно. Кроме того, нам известно, что он где-то служит. Этого совершенно достаточно. Завтра же я беру городской указатель и отыскиваю чиновника или служащего с такими инициалами. Если почему-нибудь я его не найду, то просто-напросто позову полицейского сыскного агента и прикажу отыскать. На случай затруднения у меня будет в руках вот эта бумажка с его почерком. Одним словом, завтра к двум часам дня я буду знать в точности адрес и фамилию этого молодчика и даже часы, в которые он бывает дома. А раз я это узнаю, то мы не только завтра же возвратим ему его сокровище, а и	''Güzel! Bununla birlikte onun bir yerde çalıştığını biliyoruz. Bu yeterlidir. Yarın hemen adında aynı baş harfler olan memuru veya çalışanı arımaya başlıyorum. Eğer onu bulamazsam polisi arayıp onu bulmasını söyleyeceğim. Zorlanırsam, bende el yazısı ile bu kâğıt var. Kısaca, yarın iki saatte bu delikanlının adresini, soyadını ve kaçta evde olduğunu öğrenmiş olacağım. Eğer onu öğrenirsem ona bu serveti geri vereceğiz ve bir daha bize kendisini hatırlatmaması için önlemler alacağız.''.

примем меры, чтобы он уж больше никогда не напоминал нам о своем существовании.	
— Что ты думаешь сделать? — спросил князь Василий.	Prens Vasiliy: ‘‘Ne yapmayı düşünüyorsun?’’ diye sordu.
— Что? Поеду к губернатору и попрошу...	‘‘ Ne yapacağım? Valiye gidip rica edeceğim…’’
— Нет, только не к губернатору. Ты знаешь, каковы наши отношения... Тут прямая опасность попасть в смешное положение.	‘‘Hayır! Yalnızca valiye değil… Onunla ilişkimizi biliyorsun… Kuvvetli bir olasılıkla komik bir durumda kalırız.
— Все равно. Поеду к жандармскому полковнику. Он мне приятель по клубу. Пусть-ка он вызовет этого Ромео и погрозит у него пальцем под носом. Знаешь, как он это делает? Приставит человеку палец к самому носу и рукой совсем не двигает, а только лишь один палец у него качается, и кричит: "Я, сударь, этого не потерплю-ю-ю!"	‘‘Fark etmez. Jandarma albayına gideceğim. Onunla külüp arkadaşıyız. Bu Romeo’yu çağırsın ve uyarsın. Nasıl yaptığını biliyor musun?” Burnuna bir parmağını koyup elini hareket ettirmeden sadece parmağı sallandırarak ‘Ben, beyefendi, bunu kaldıramam!’ diye bağırıyor.’’.
— Фи! Через жандармов! — поморщилась Вера.	Vera: ‘‘Vay! Jandarma yardımıyla!’’ diye yüzünü buruşturdu.
— И правда, Вера, — подхватил князь. — Лучше уж в это дело никого посторонних не мешать. Пойдут слухи, сплетни... Мы все достаточно хорошо знаем наш город. Все живут точно в стеклянных банках... Лучше уж я сам пойду к этому... юноше... хотя бог его знает, может быть, ему шестьдесят лет?.. Вручу ему браслет и прочитаю хорошую строгую нотацию.	Prens: ‘‘Haklısın, Vera! Bu olaya yabancı insanları karıştırmamak daha doğrudur. Söylentiler, dedikodular dolaşacak… Şehrimizi iyi biliyoruz. Herkes cam kutularda yaşıyor gibi… Kendim gitsem, daha iyi olur bu delikanlıya… Yoksa altmış yaşında biri mi acaba? Ona bileziği geri verip her şey iyiyice açıklayacağım.’’.
— Тогда и я с тобой, — быстро прервал	‘‘Ben de seninle gitmek istiyorum.’’. Nikolay Nikolayeviç sözünü keserek, ‘‘Çok naziksin ama onunla ben

его Николай Николаевич. — Ты слишком мягок. Предоставь мне с ним поговорить... А теперь, друзья мои, — он вынул карманные часы и поглядел на них, — вы извините меня, если я пойду на минутку к себе. Едва на ногах держусь, а мне надо просмотреть два дела.	konuşayım… Şimdi arkadaşlarım!'' cebinden saatini çıkarıp baktı. ''Özür dilerim, ama odama gideceğim. Çok yorgunum ama iki olay üzerinde çalışmam lazım.''.
— Мне почему-то стало жалко этого несчастного, — нерешительно сказала Вера.	Vera kararsız: ''Bu zavallı adam için üzgünüm.'' dedi.
— Жалеть его нечего! — резко отозвался Николай, оборачиваясь в дверях. — Если бы такую выходку с браслетом и письмами позволил себе человек нашего круга, то князь Василий послал бы ему вызов. А если бы он этого не сделал, то сделал бы я. А в прежнее время я бы просто велел отвести его на конюшню и наказать розгами. Завтра, Василий Львович, ты подожди меня в своей канцелярии, я сообщу тебе по телефону.	Nikolay kapıdan çıkarken öfkeyle: '' Onun için hiç pişman olmamalısın!'' dedi. ''Aramızdan bir kişi bunun gibi bir şey yapsaydı, Prens Vasiliy onu düelloya çağırırdı. O yapmasaydı ben yapardım. Eskiden olsaydı tavlaya götürmeyi ve ceza vermeyi düşünürdüm. Vasiliy Lvoviç, yarın beni büronda bekle. Sana telefon edeceğim.''.
X	X
Заплеванная лестница пахла мышами, кошками, керосином и стиркой. Перед шестым этажом князь Василий Львович остановился.	Tükürük içindeki merdivende fare, kedi, petrol ve çamaşır kokuları vardı. Prens L'voviç altıncı kata çıkarken durdu.
— Подожди немножко, — сказал он шурину. — Дай я отдышусь. Ах, Коля, не следовало бы этого делать...	''Biraz bekle'', dedi. ''Dinlenmem lazım. Ah! Kolya, bunu yapmasak mı?…'' dedi.

Они поднялись еще на два марша. На лестничной площадке было так темно, что Николай Николаевич должен был два раза зажигать спички, пока не разглядел номера квартиры.	İki kat daha yukarı çıktılar. Merdiven o kadar karanlıktı ki daire numarasını görene kadar Nikolay Nikolayeviç kibriti iki defa yakmak zorunda kaldı.
На его звонок отворила дверь полная, седая, сероглазая женщина в очках, с немного согнутым вперед, видимо, от какой-то болезни, туловищем.	Zile bastılar. Şişman, kır saçlı, gri gözlü, gözlüklü, hastalıktan çökmüş bir kadın kapıyı açtı.
— Господин Желтков дома? — спросил Николай Николаевич.	Nikolay Nikolayeviç: ‘‘Jeltkov Bey evde mi?’’ diye sordu.
Женщина тревожно забегала глазами от глаз одного мужчины к глазам другого и обратно. Приличная внешность обоих, должно быть, успокоила ее.	Kadın önce birine sonra diğerine telaşla baktı. Sonra, galiba ikisi de düzgün göründiği için, kadın sakinleşti.
— Дома, прошу, — сказала она, открывая дверь. — Первая дверь налево.	‘‘ Evde, buyrun!’’ diye kapı açarken ‘‘ Sağdaki ilk oda.’’ dedi.
Булат-Тугановский постучал три раза коротко и решительно. Какой-то шорох послышался внутри. Он еще раз постучал.	Bulat-Tuganovskiy üç kere kararlı ve sert bir şekilde kapıyı çaldı. İçeriden bir ses geldi. O tekrar çaldı.
— Войдите, — отозвался слабый голос.	Zayıf ses: ‘‘Girebilirsiniz.’’ dedi.
Комната была очень низка, но очень широка и длинна, почти квадратной формы. Два круглых окна, совсем похожих на пароходные иллюминаторы, еле-еле ее освещали. Да и вся она была похожа на кают-компанию грузового парохода. Вдоль одной стены стояла узенькая кровать, вдоль другой очень большой и широкий	Oda düşük tavanlı, ama geniş ve uzundu, şekli kare gibiydi. Gemi lombozlara* benzeyen iki yuvarlak pencere ile biraz aydınlanıyordu. Bütün oda bir yük gemisi kabinine benziyordu. Bir duvarın yanında küçük bir yatak diğer duvarın yanında çok büyük, geniş bir kanepe vardı. Üstünde yıpranmış ama güzel bir teke* halı vardı. Ortada renkli ve küçük bir Rus masa örtüsü ile örtülmüş masa vardı.

диван, покрытый истрепанным прекрасным текинским ковром, посередине — стол, накрытый цветной малороссийской скатертью.	
Лица хозяина сначала не было видно: он стоял спиною к свету и в замешательстве потирал руки. Он был высок ростом, худощав, с длинными пушистыми, мягкими волосами.	Sesin sahibinin yüzünü önce göremediler. Aydınlığa doğru dönüktü ve ellerini ovallıyordu. Uzun boylu, zayıf; kıvırcık ve uzun saçlıydı.
— Если не ошибаюсь, господин Желтков? — спросил высокомерно Николай Николаевич.	Nikolay Nikolayeviç: ‘‘Eğer yanılmıyorsam, Jeltkov Bey sizsiniz?’’ diye kibirle sordu.
— Желтков. Очень приятно. Позвольте представиться.	‘‘ Evet, Jeltkov’um. Memnun oldum. Kendimi tanıtayım.’’ dedi adam.
Он сделал по направлению к Тугановскому два шага с протянутой рукой. Но в тот же момент, точно не замечая его приветствия, Николай Николаевич обернулся всем телом к Шеину.	Selamlaşmak için elini uzatıp Tuganovskıy’a doğru birkaç adım attı ama Nikolay Nikolayeviç onu görmüyor gibi Şeyin’e doğru döndü.
— Я тебе говорил, что мы не ошиблись.	‘‘Sana haklı olduğumuzu söyledim’’ dedi.
Худые, нервные пальцы Желткова забегали по борту коричневого короткого пиджачка, застегивая и расстегивая пуговицы. Наконец он с трудом произнес, указывая на диван и неловко кланяясь:	Jeltkov’un zayıf, titreyen parmakları kısa kahverengi ceketinin düğmelerini bir kapatıp bir açıyordu. Kanepeye işaret ederek ve becereksizce, zorlukla:
— Прошу покорно. Садитесь.	‘‘Buyurun, oturun.’’ dedi.
Теперь он стал весь виден: очень бледный, с нежным девичьим лицом, с голубыми глазами и упрямым детским подбородком с ямочкой посредине; лет ему, должно быть, было около	Bir anda bütün yüzüo göründü. Bir kadın yüzü gibi güzel, sapsarı bir yüzü; mavi gözleri; ortasında gamze olan ve adamı inatçı bir çocuğa benzeten bir çenesi vardı. Galiba otuz, otuz beş yaşlarındaydı.

тридцати, тридцати пяти. — Благодарю вас, — сказал просто князь Шеин, разглядывавший его очень внимательно. — Merci, — коротко ответил Николай Николаевич. И оба остались стоять. — Мы к вам всего только на несколько минут. Это — князь Василий Львович Шеин, губернский предводитель дворянства. Моя фамилия — Мирза-Булат-Тугановский. Я — товарищ прокурора. Дело, о котором мы будем иметь честь говорить с вами, одинаково касается и князя и меня, или, вернее, супруги князя, а моей сестры. Желтков, совершенно растерявшись, опустился вдруг на диван и пролепетал омертвевшими губами: "Прошу, господа, садиться". Но, должно быть, вспомнил, что уже безуспешно предлагал то же самое раньше, вскочил, подбежал к окну, теребя волосы, и вернулся обратно на прежнее место. И опять его дрожащие руки забегали, теребя пуговицы, щипля светлые рыжеватые усы, трогая без нужды лицо. — Я к вашим услугам, ваше сиятельство, — произнес он глухо, глядя на Василия Львовича умоляющими глазами. Но Шеин промолчал. Заговорил Николай Николаевич. — Во-первых, позвольте возвратить	Jeltkov'u gözleriyle dikkatle inceleyen Prens Şeyin: ‘‘Teşekkür ederim.’’ dedi. Nikolay Nikolayeviç de: ‘‘Teşekkür ederim’’ dedi. İkisi de ayakta kaldılar. ‘‘Size birkaç dakika için uğradık. Bu Vasiliy L'voviç Şeyin, soylu validir. Soyadım Mirza-Bulat-Tuganovskiy. Ben savcının arkadaşıyım. Sizinle konuşacağımız konu hem prensi hem de beni veya daha doğrusu prensin eşini, kız kardeşimi yakından ilgilendiriyor.’’ dedi. Jeltkov çok şaşırdı, kanepeye oturup titreyen dudaklarıyla ‘‘Buyurun, oturun, beyefendiler!’’ dedi. Ama önce aynı şeyi daha önce önerdiğini hatırlayarak kalktı, saçlarını karıştırarak pencereye doğru ilerledi sonra tekrar döndü. Titreyen elleriyle tekrar düğmelerine dokunmaya, açık turuncu bıyığını çimdiklemeye başladı. Vasiliy L'voviç'e doğru yalvaran gözlerle bakıp: ‘‘Ben hizmetinizdeyim, Prens!’’ dedi boğuk sbir sesle. Ama Şeyin susuyordu. Nikolay Nikolayeviç: ‘‘ İlk önce, sizden eşyanızı geri almanızı rica edeceğim.’’ diye başlayıp cebinden kırmızı kutuyu

вам вашу вещь, — сказал он и, достав из кармана красный футляр, аккуратно положил его на стол. — Она, конечно, делает честь вашему вкусу, но мы очень просили бы вас, чтобы такие сюрпризы больше не повторялись.	çıkartıp masaya özenle koyarak, ‘‘Çok zevklisiniz ama bu olay bir daha tekrarlanmazsa çok memnun oluruz.’’ dedi.
— Простите... Я сам знаю, что очень виноват, — прошептал Желтков, глядя вниз, на пол, и краснея. — Может быть, позволите стаканчик чаю?	Jeltkov: ‘‘Kusura bakmayın… Ben de suçlu olduğumu biliyorum’’ diye düşük bir ses ile yere bakarak ve kızararak ‘‘Bir bardak çay ister misiniz?’’ dedi.
— Видите ли, господин Желтков, — продолжал Николай Николаевич, как будто не расслышав последних слов Желткова. — Я очень рад, что нашел в вас порядочного человека, джентльмена, способного понимать с полуслова. И я думаю, что мы договоримся сразу. Ведь, если я не ошибаюсь, вы преследуете княгиню Веру Николаевну уже около семи-восьми лет?	Nikolay Nikolayeviç Jeltkov’un son sözlerini duymamış gibi devam etti: ‘‘ Jeltkov Bey! Anladığınız için çok mutluyum, karşımızda düzgün asil anlayışlı bir beyefendi görmek beni memnun etti. Hemen anlaşacağımızı düşünüyorum. Yanlış hatırlamıyorsam, Prenses Vera Nikolayevna’yı yedi sekiz yıldır takip ediyorsunuz, değil mi?’’
— Да, — ответил Желтков тихо и опустил ресницы благоговейно.	Jeltkov gözlerini saygıyla aşağıya indirip: ‘‘ Evet.’’ diye cevapladı.
— И мы до сих пор не принимали против вас никаких мер, хотя — согласитесь — это не только можно было бы, а даже и нужно было сделать. Не правда ли?	‘‘Şimdiye kadar size karşı hiçbir şey yapmadık fakat, siz de kabul edersiniz, yapabilirdik ve açıkçası yapmalıydık da. Değil mi?’’
— Да.	‘‘Evet.’’
— Да. Но последним вашим поступком, именно присылкой этого вот самого гранатового браслета, вы переступили те границы, где кончается наше	‘‘Evet. Ama en son yaptığınız şey ayrıca bu lal taşı bileziği göndermeniz, sabırımızın sonu oldu. Anlıyor musunuz? Sabrımız taşmak üzere. Açık söyleyeyim

терпение. Понимаете? — кончается. Я от вас не скрою, что первой нашей мыслью было — обратиться к помощи власти, но мы не сделали этого, и я очень рад, что не сделали, потому что — повторяю — я сразу угадал в вас благородного человека,	ki aklımıza gelen ilk şey yetkililere başvurmaktı. Başvurmadığımız için mutluyum. Çünkü, tekrar edeyim, düzgün asil bir insan olduğunuzu hemen anladım.''
— Простите. Как вы сказали? — спросил вдруг внимательно Желтков и рассмеялся. — Вы хотели обратиться к власти?.. Именно так вы сказали?	Jeltkov: ''Kusura bakmayın. Ne dediniz?'' Aniden dikkatle sorup güldü, ''Yetkililere başvurmak istediğinizi mi söylediniz? Öyle mi dediniz?''
Он положил руки в карманы, сел удобно в угол дивана, достал портсигар и спички и закурил.	Ellerini cebine sokup kanepenin köşesine oturdu sonra da sigara tabakası ve kibrit çıkartıp bir sigara yaktı.
— Итак, вы сказали, что вы хотели прибегнуть к помощи власти?.. Вы меня извините, князь, что я сижу? — обратился он к Шеину. — Ну-с, дальше?	''Yani yetkililerinden yardımı istemeyi düşündüğünüzü mü söylediniz?.. Prens, oturduğum için kusura bakmayın.'' Dedi. Şeyin'e dönerek: '' Peki, devam edelim mi?''
Князь придвинул стул к столу и сел. Он, не отрываясь, глядел с недоумением и жадным, серьезным любопытством в лицо этого странного человека.	Prens masanın yanına bir sandalye koyup oturdu. O bu garip insanın yüzüne şaşkınlıkla ve büyük bir merakla bakıyordu.
— Видите ли, милый мой, эта мера от вас никогда не уйдет, — с легкой наглостью продолжал Николай Николаевич. — Врываться в чужое семейство...	Nikolay Nikolayeviç biraz saygısızca: ''Canım benim, böyle bir araca istediğimiz zaman başvurabiliriz, başkasının ailesine rahatsızlık vermek…'' diye devam ediyordu ki…
— Виноват, я вас перебью...	''Suçluyum. Sözünüzü kesiyorum…''
— Нет, виноват, теперь уж я вас перебью... — почти закричал прокурор.	Savcı: ''Hayır, şu an ben keseceğim…'' diye az kalsın bağıracaktı.
— Как вам угодно. Говорите. Я	''İsteğinize göre… Buyrun. Sizi dinliyorum. Ama Prens Vasilliy L'voviç'e bir şey söylemek istiyorum.'' Tuganovskiy'i artık hiç önemsemeden:

слушаю. Но у меня есть несколько слов для князя Василия Львовича. И, не обращая больше внимания на Тугановского, он сказал: — Сейчас настала самая тяжелая минута в моей жизни. И я должен, князь, говорить с вами вне всяких условностей... Вы меня выслушаете? — Слушаю, — сказал Шеин. — Ах, Коля, да помолчи ты, — сказал он нетерпеливо, заметив гневный жест Тугановского. — Говорите. Желтков в продолжение нескольких секунд ловил ртом воздух, точно задыхаясь, и вдруг покатился, как с обрыва. Говорил он одними челюстями, губы у него были белые и не двигались, как у мертвого. — Трудно выговорить такую... фразу... что я люблю вашу жену. Но семь лет безнадежной и вежливой любви дают мне право на это. Я соглашаюсь, что вначале, когда Вера Николаевна была еще барышней, я писал ей глупые письма и даже ждал на них ответа. Я соглашаюсь с тем, что мой последний поступок, именно посылка браслета, была еще большей глупостью. Но... вот я вам прямо гляжу в глаза и чувствую, что вы меня поймете. Я знаю, что не в силах разлюбить ее никогда... Скажите, князь... предположим, что вам это неприятно... скажите, — что бы вы	‘‘Şu an hayatımın en zor anıdır. Ve Sizinle, Prens, açık açık konuşmam lazım… Beni dinler misiniz?’’ Şeyin ‘‘Dinliyorum!’’ dedi. Tuganovskiy’in el hareketini görünce sabırsızlıkla ‘‘Kolya, bir susar mısın?” dedikten sonra tekrar: “ Buyrun.’’dedi. Jeltkov ilk saniyeler boğuluyor gibiydi. Derin derin nefes almayı çalışıyordu. Aniden bir yerden kayarak aşağı iniyormuş gibi konuşmaya başladı. Çenesi konuşuyordu ama dudakları beyaz ve bir ölünün dudakları gibi harekesizdi. ‘‘Söylemek çok zor….olsa da ….eşinizi seviyorum. Ama yedi yıllık umutsuz ve sabırlı bir aşk bana bu hakkı veriyor. Başlangıçta Vera Nikolayevna’nın genç kızlığında ona budalaca mektuplar yazdığımı ve mektuplarıma cevap yazacağına inandığımı kabul ediyorum. En son yaptığım şeyin, ayrıca lal taşı bileziği göndermemin, daha büyük bir saçmalık olduğunu kabul ediyorum. Ama… gözlerinizin içine bakıyorum şu an ve beni anlayacağınıza inanıyorum. Onu sevmeden yapamayacağımı biliyorum… Prens, cevaplayın… Diyelim ki böyle bir şeyden hoşlanmıyorsunuz… Bu duyguyu yok etmek için ne yaparsınız? ... Cevap verir misiniz? Nikolay Nikolayeviç’in dediği gibi beni başka bir yere gönderir misiniz? Orada da her şeye rağmen Vera Nikolayevna’yı sevmeye devam edeceğim.

сделали для того, чтоб оборвать это чувство? Выслать меня в другой город, как сказал Николай Николаевич? Все равно и там так же я буду любить Веру Николаевну, как здесь. Заключить меня в тюрьму? Но и там я найду способ дать ей знать о моем существовании. Остается только одно — смерть... Вы хотите, я приму ее в какой угодно форме.	Beni hapseder misiniz? Ama oradan da ona hâlâ hayatımda olduğumu bildirmek için bir yol bulurum. Sadece bir çözüm kalıyor, o da ölüm… İsterseniz, herhangi bir şekilde ölümeyi kabul ederim.’’.
— Мы вместо дела разводим какую-то мелодекламацию, — сказал Николай Николаевич, надевая шляпу. — Вопрос очень короток: вам предлагают одно из двух: либо вы совершенно отказываетесь от преследования княгини Веры Николаевны, либо, если на это вы не согласитесь, мы примем меры, которые нам позволят наше положение, знакомство и так далее.	Nikolay Nikolayeviç şapkaysını giyip: ‘‘Davayı konuşmak yerine melodram oldu. Sorun çok kolay. İki çözmünüz vardır. Birinci ise Prenses Vera Nikolayevna’yı takip etmekten tümüyle vazgeçersiniz. Eğer birinci çözümü kabul etmezseniz, ikinci çözüm olarak konumumuzu kullanıp tanıdıklarımızın yardımıyla önlem alırız.’’ dedi.
Но Желтков даже не поглядел на него, хотя и слышал его слова. Он обратился к князю Василию Львовичу и спросил:	Söylediklerini duymasına rağmen Jeltkov ona bakmadı bile. Prens Vasiliy L’voviç’e: ‘‘On dakika müsade eder misiniz?’’ dedi.
— Вы позволите мне отлучиться на десять минут? Я от вас не скрою, что пойду говорить по телефону с княгиней Верой Николаевной. Уверяю вас, что все, что возможно будет вам передать, я передам.	‘‘Size Prenses Vera Nikolayevna ile telefonda konuşacağımı gizlemeden söylüyorum. İnanın, size konuştuklarımızla ilgili aktarabileceğim her şeyi aktarırım .’’.
— Идите, — сказал Шеин. Когда Василий Львович и Тугановский остались вдвоем, то Николай Николаевич сразу набросился на своего	Şeyin ‘‘Gidebilirsiniz’’ diye cevapladı. Vasiliy L’voviç Tuganovskiy ile yalnız kaldıklarında Nikolay Nikolayeviç kayinbiraderine çattı.

шурина. — Так нельзя, — кричал он, делая вид, что бросает правой рукой на землю от груди какой-то невидимый предмет. — Так положительно нельзя. Я тебя предупреждал, что всю деловую часть разговора я беру на себя. А ты раскис и позволил ему распространяться о своих чувствах. Я бы это сделал в двух словах.	Sağ eli ile bağrından görülmez bir şeyi yere atıyor gibi: ‘‘Olmaz böyle!’’ diye bağırarak “Kesinlikle olmaz! Sana konuşmanın önemli kısmını kendim yapacağımı söyledim. Sen de hamur gibi oldun ve duygularından bahsetmesine izin verdin. Ben olsaydım, iki kelime ile her şeyi bitirecektim.’’
— Подожди, — сказал князь Василий Львович, — сейчас все это объяснится. Главное, это то, что я вижу его лицо, и я чувствую, что этот человек не способен обманывать и лгать заведомо. И правда, подумай, Коля, разве он виноват в любви и разве можно управлять таким чувством, как любовь, — чувством, которое до сих пор еще не нашло себе истолкователя. — Подумав, князь сказал: — Мне жалко этого человека. И мне не только что жалко, но вот я чувствую, что присутствую при какой-то громадной трагедии души, и я не могу здесь паясничать.	Prens Vasiliy L’voviç ‘‘Biraz bekler misin? Şimdi her şey anlaşılacak. Onun yüzüne bakınca çok şeyi görüyorum, bu adam bilerek yalan söyleyemez onu hissediyorum. Gerçekten, bir düşünsene, Kolya, aşık olmasından suçlu olabilir mi? Aşk gibi bir duygu kontrol edilebilir mi? Henüz bir yorum bulunamamış bir duygudur.’’ Dedi. Prens biraz düşünüp ‘‘Bu adama acıdım. Aslında büyük bir ruh trajedisinin gözlemcisi olduğumu hissediyorum ve burada daha fazla maskara olamam.’’ dedi.
— Это декадентство, — сказал Николай Николаевич.	Nikolay Nikolayeviç: ‘‘Şaka gibi.’’ dedi.
Через десять минут Желтков вернулся. Глаза его блестели и были глубоки, как будто наполнены непролитыми слезами. И видно было, что он совсем забыл о светских приличиях, о том, кому где надо сидеть, и перестал	On dakika sonra Jeltkov geri geldi. Gözleri parlıyordu ve dökülmemiş gözyaşları ile doluymuş gibi derindi. Sosyete kurallarını centilmen davranışını unutmuş gibiydi. Prens Şeyin, (kendisine)ona özgü olan bir incelik yardımıyla, yine onu anladı.

держать себя джентльменом. И опять с больной, нервной чуткостью это понял князь Шеин.	
— Я готов, — сказал он, — и завтра вы обо мне ничего не услышите. Я как будто бы умер для вас. Но одно условие — это я вам говорю, князь Василий Львович, — видите ли, я растратил казенные деньги, и мне как-никак приходится из этого города бежать. Вы позволите мне написать еще последнее письмо княгине Вере Николаевне?	‘‘Hazırım! Yarın hakkımda hiçbir şey duymayacaksınız. Sizin için ölmüş biri gibi olacağım. Ama bir şartım var. Ben Size, Prens Vasiliy L’voviç, diyorum. Kurumun parasını harcadım. Buradan ne olursa olsun kaçmak zorundayım. Prenses Vera Nikolayevna’ya son bir mektup yazmamı izin verir misiniz? ’’
— Нет. Если кончил, так кончил. Никаких писем, — закричал Николай Николаевич.	Nikolay Nikolayeviç ‘‘Hayır! Bittiyse bitmiştir. Artık mektup yok!’’ diye bağırdı.
— Хорошо, пишите, — сказал Шеин.	Şeyin ‘‘Tamam, yazabilirsiniz’’ diye cevapladı.
— Вот и все, — произнес, надменно улыбаясь, Желтков. — Вы обо мне более не услышите и, конечно, больше никогда меня не увидите. Княгиня Вера Николаевна совсем не хотела со мной говорить. Когда я ее спросил, можно ли мне остаться в городе, чтобы хотя изредка ее видеть, конечно не показываясь ей на глаза, она ответила: "Ах, если бы вы знали, как мне надоела вся эта история. Пожалуйста, прекратите ее как можно скорее". И вот я прекращаю всю эту историю. Кажется, я сделал все, что мог?	Jeltkov küstahça gülümseyerek ‘‘Hepsi bu! Hakkımda bir daha hiç bir şey duymayacaksınız ve tabii beni hiç görmeyeceksiniz. Prenses Vera Nikolayevna benimle konuşmayı hiç istemedi. Tabii onu görmeden buralarda kalıp kalamayacağımı sorduğum zaman ‘‘Ah! Bu olaydan ne kadar bıkıtığımı bilemezsiniz. Bunu en kısa zamanda bitirin, lütfen’’ diye cevapladı. İşte bu hikâyeyi bitiriyorum. Sanki yapabileceğim her şeyi yaptım.’’ dedi.
Вечером, приехав на дачу, Василий Львович передал жене очень точно все подробности свидания с Желтковым.	Akşam Vasiliy L’voviç yazlığa gelip eşine Jeltkov ile görüşmesini ayrıntılı bir şekilde anlattı. Bunu yapmak zorundaymış gibi

Он как будто бы чувствовал себя обязанным сделать это.	hissediyordu kendini.
Вера хотя была встревожена, но не удивилась и не пришла в замешательство. Ночью, когда муж пришел к ней в постель, она вдруг сказала ему, повернувшись к стене:	Vera telaşlı olmasına rağmen şaşırmadı. Gece kocası yanına geldiği zaman yüzünü duvara dönüp aniden:
— Оставь меня, — я знаю, что этот человек убьет себя.	‘‘Sakın beni rahatsız etme! O adamın kendini öldüreceğini biliyorum.’’ dedi.
XI	XI
Княгиня Вера Николаевна никогда не читала газет, потому что, во-первых, они ей пачкали руки, а во-вторых, она никогда не могла разобраться в том языке, которым нынче пишут.	Prenses Vera Nikolayevna gazete hiç okumazdı. Çünkü birincisi gazete ellerini kirletirdi, ikincisi ise çağdaş yazı dilinden anlamazdı.
Но судьба заставила ее развернуть как раз тот лист и натолкнуться на тот столбец, где было напечатано:	Ama kaderiymiş o sayfayı açıp aşağıdaki sütunu okumak:
"Загадочная смерть. Вчера вечером, около семи часов, покончил жизнь самоубийством чиновник контрольной палаты Г.С.Желтков. Судя по данным следствия, смерть покойного произошла по причине растраты казенных денег. Так, по крайней мере, самоубийца упоминает в своем письме. Ввиду того что показаниями свидетелей установлена в этом акте его личная воля, решено не отправлять труп в анатомический театр".	‘‘Gizemli bir ölüm. Dün akşam saat yedi sıralarında, kontrol odası memuru G.S. Jeltkov intihar etti. Soruşturma sonucuna göre devletin parasını harcadığı için intihar etti Bunu bıraktığı mektupta kendisi ifade ediyor. Tanıkların ifadesine göre, vasiyetinden dolayı, morga gönderilmemesine karar verildi.
Вера думала про себя:	Vera kendi kendine:

"Почему я это предчувствовала? Именно этот трагический исход? И что это было: любовь или сумасшествие?"	‘‘Böyle feci bir sonucu nasıl hissettim? O neydi? Aşk mı yoksa çılgınlık mı?’’ diye düşündü.
Целый день она ходила по цветнику и по фруктовому саду. Беспокойство, которое росло в ней с минуты на минуту, как будто не давало ей сидеть на месте. И все ее мысли были прикованы к тому неведомому человеку, которого она никогда не видела и вряд ли когда-нибудь увидит, к этому смешному Пе Пе Же.	Bütün gün çiçek ve meyve bahçelerinde dolaştı. Her dakika yükselen telaşlı bir duygu, sanki onu bir yerde oturtmadı Hep o esrarengiz adamı düşündü. O adamı hiç görmedi ve hiç göremeyecek, o komik Pe Pe Je’yi.
"Почем знать, может быть, твой жизненный путь пересекла настоящая, самоотверженная, истинная любовь", — вспомнились ей слова Аносова.	Anosov’un ‘‘Nereden bileceksin, belki hayatın yolunu asıl, özverili ve gerçek bir aşk kesmiş olabilir.’’ sözlerini hatırladı.
В шесть часов пришел почтальон. На этот раз Вера Николаевна узнала почерк Желткова и с нежностью, которой она в себе не ожидала, развернула письмо:	Saat altıda postacı geldi. Bu sefer Vera, Nikolayevna Jeltkov’un yazısını tanıyıp kendinden beklemediği bir sevecenlik ile mektubu açtı.
Желтков писал так:	Jeltkov şöyle yazmıştı:
"Я не виноват, Вера Николаевна, что богу было угодно послать, мне, как громадное счастье, любовь к Вам. Случилось так, что меня не интересует в жизни ничто: ни политика, ни наука, ни философия, ни забота о будущем счастье людей — для меня вся жизнь заключается только в Вас. Я теперь чувствую, что каким-то неудобным клином врезался в Вашу жизнь. Если можете, простите меня за это. Сегодня я	‘‘Vera Nikolayevna, Tanrının bana büyük bir sizi sevmek, hediyesi göndermesinden ben suçlu değilim. Hayatta hiç bir şey ne siyaset ne bilim ne felsefe ne insanoğlunun geleceği beni ilgilendiriyor, hayatım sizsiniz. Şimdi hayatınıza yanlışlıkla girdiğimi hissediyorum. Eğer mümkünse beni afedin. Bugün ben gidiyorum ve bir daha dönmeyeceğim. Artık hiçbir şey size beni hatırlatmayacak.”

уезжаю и никогда не вернусь, и ничто Вам обо мне не напомнит.	Size sonsuza kadar, var olduğunuz için teşekkür ediyorum. Bu hastalık veya çılgın bir fikir değil, ben eminim. Bu aşk, Tanrının bana bilmediğim bir şey için, büyük bir hediyesi, ödülüdür.
Я бесконечно благодарен Вам только за то, что Вы существуете. Я проверял себя — это не болезнь, не маниакальная идея — это любовь, которою богу было угодно за что-то меня вознаградить.	
Пусть я был смешон в Ваших глазах и в глазах Вашего брата, Николая Николаевича. Уходя, я в восторге говорю: "Да святится имя Твое".	Neyse ki sizin için ve erkek kardeşiniz, Nikolay Nikolayeviç için eğlence oldum. Coşkuyla ‘‘Senin adın kutsansın!’’ diyorum.
Восемь лет тому назад я увидел Вас в цирке в ложе, и тогда же в первую секунду я сказал себе: я ее люблю потому, что на свете нет ничего похожего на нее, нет ничего лучше, нет ни зверя, ни растения, ни звезды, ни человека прекраснее Вас и нежнее. В Вас как будто бы воплотилась вся красота земли...	Sekiz yıl önce sirkte bir locada sizi gördüm. Aynı zamanda kendi kendime dedim ki onu seviyorum çünkü ona benzeyen başka hiçbir şey yok, ondan daha iyi bir şey yok, Sizden daha güzel ve şefkatli, bir hayvan, bir bitki, bir yıldız, bir insan yok. Tüm toprağın güzelliği Sadece size ait gibi…
Подумайте, что мне нужно было делать? Убежать в другой город? Все равно сердце было всегда около Вас, у Ваших ног, каждое мгновение дня заполнено Вами, мыслью о Вас, мечтами о Вас... сладким бредом. Я очень стыжусь и мысленно краснею за мой дурацкий браслет, — ну, что же? — ошибка. Воображаю, какое он впечатление произвел на Ваших гостей.	Ne yapmam gerektiğini düşünüyorsunuz? Başka bir şehre kaçmak mı? Herşeye rağmen kalbim yanınızda, ayaklarınızın dibinde kalacaktı. Günün her anı sizinle, hakkınızdaki düşünce ve hayaller ile, tatlı bir hezeyan ile doludur. O saçmasapan lal taşı bilezik için utanıp kızarıyorum. Hataydı. Konuklarınızı nasıl etkilediğini tahmin edebiliyorum.
Через десять минут я уеду, я успею только наклеить марку и опустить письмо в почтовый ящик, чтобы не	On dakika sonra gidiyorum. Sadece zarfa pulu yapıştırıp posta kutusuna atmayı yetişebilirim. Başka birine yaptırmayayım.

поручать этого никому другому. Вы это письмо сожгите. Я вот сейчас затопил печку и сжигаю все самое дорогое, что было у меня в жизни: ваш платок, который, я признаюсь, украл. Вы его забыли на стуле на балу в Благородном собрании. Вашу записку, — о, как я ее целовал, — ею Вы запретили мне писать Вам. Программу художественной выставки, которую Вы однажды держали в руке и потом забыли на стуле при выходе... Кончено. Я все отрезал, но все-таки думаю и даже уверен, что Вы обо мне вспомните. Если Вы обо мне вспомните, то... я знаю, что Вы очень музыкальны, я Вас видел чаще всего на бетховенских квартетах, — так вот, если Вы обо мне вспомните, то сыграйте или прикажите сыграть сонату D-dur, N 2, op. 2.	Siz de bu mektubu yakın. Ben de şimdi ocağı yakıp hayatta benim için en değerli olan şeyleri yakacağım. Onlardan biri başörtünüz ki açıkçası çaldım. Onu Noble toplantısında bir sandalyede unutmuştunuz. Size yazmamı yasakladığınızı yazdığınız mektup. Onu öpüyordum. Elinde tuttuğunuz ve çıkışta sandalyede unutuğunuz sanat sergisi programı… Tabi, ben her şeyi yok ettim. Ama beni hatırlarsanız, o zaman… müziği çok sevdiğinizi biliyorum, sizi en çok Bethoven'in kuartedinde gördüm. İşte beni hatırlarsanız, D-dur №2. op.2 sonatı çalın veya çaldırın.
Я не знаю, как мне кончить письмо. От глубины души благодарю Вас за то, что Вы были моей единственной радостью в жизни, единственным утешением, единой мыслью. Дай бог Вам счастья, и пусть ничто временное и житейское не тревожит Вашу прекрасную душу. Целую Ваши руки. Г.С.Ж.".	Mektubu nasıl bitireceğimi bilemiyorum. Hayatımdaki tek sevinç, teselli ve düşünce olduğunuz için kalbimin derinliğinden size teşekkür ediyorum. Tanrı Size mutluluk versin, hayatınızda hiç bir şey güzel ruhunuzu rahatsız etmesin. Ellerinizden öpüyorum. G.S.J''.
Она пришла к мужу с покрасневшими от слез глазами и вздутыми губами и, показав письмо, сказала:	Ağlamaktan kıpkırmızı olmuş gözler ve şişmiş dudaklar ile kocasına mektubu gösterdi:

— Я ничего от тебя не хочу скрывать, но я чувствую, что в нашу жизнь вмешалось что-то ужасное. Вероятно, вы с Николаем Николаевичем сделали что-нибудь не так, как нужно.	‘‘Senden hiçbir şey gizlemek istemiyorum ama hayatımıza feci bir şeyin girdiğini hissediyorum. Belki Nikolay Nikolayeviç ile gerektiği gibi yapamadınız.’’
Князь Шеин внимательно прочел письмо, аккуратно сложил его и, долго помолчав, сказал:	Prens Şeyin mektubu dikkatle okuyup kapattıktan sonra uzun bir süre susup:
— Я не сомневаюсь в искренности этого человека, и даже больше, я не смею разбираться в его чувствах к тебе.	‘‘Bu adamın gerçeği söylediğinden eminim bir de sana olan duygularını karıştırmak veya yargılamak bana düşmez.’’ dedi.
— Он умер? — спросила Вера.	Vera ‘‘ Öldü mü?’’ diye sordu.
— Да, умер, я скажу, что он любил тебя, а вовсе не был сумасшедшим. Я не сводил с него глаз и видел каждое его движение, каждое изменение его лица. И для него не существовало жизни без тебя. Мне казалось, что я присутствую при громадном страдании, от которого люди умирают, и даже почти понял, что передо мною мертвый человек. Понимаешь, Вера, я не знал, как себя держать, что мне делать...	‘‘ Evet. Öldü. Ama deli değildi, seni seviyordu. Ona çok dikkatli baktım. Her hareketini, yüzünün değişikliğini gördüm. Sensiz bir hayat yoktu onun için. Büyükacı çeken bir adam vardı yanımda. Öyle acıdan insan ölür ya; karşımda ölmüş bir insanın olduğunu neredeyse anladım. Nasıl davracağımı veya ne yapacağımı bilemiyordum, Vera…’’ dedi.
— Вот что, Васенька, — перебила его Вера Николаевна, — тебе не будет больно, если я поеду в город и погляжу на него?	Vera Nikolayevna sözünü kesip: ‘‘ İşte, Vasyacığım, şehre gidip ona bakarsam, üzülür müsün?’’ diye sordu.
— Нет, нет. Вера, пожалуйста, прошу тебя. Я сам поехал бы, но только Николай испортил мне все дело. Я боюсь, что буду чувствовать себя принужденным.	‘‘Yok, yok, Vera! Çok rica ediyorum. Ben de gidecektim ama Nikolay her şeyi bozdu. Kendimi zorlayıcı gibi hissedeceğimden korkuyorum.’’

XII	XII
Вера Николаевна оставила свой экипаж за две улицы до Лютеранской. Она без большого труда нашла квартиру Желткова. Навстречу ей вышла сероглазая старая женщина, очень полная, в серебряных очках, и так же, как вчера, спросила: — Кого вам угодно? — Господина Желткова, — сказала княгиня. Должно быть, ее костюм — шляпа, перчатки — и несколько властный тон произвели на хозяйку квартиры большое впечатление. Она разговорилась. — Пожалуйста, пожалуйста, вот первая дверь налево, а там сейчас... Он так скоро ушел от нас. Ну, скажем, растрата. Сказал бы мне об этом. Вы знаете, какие наши капиталы, когда отдаешь квартиры внаем холостякам. Но какие-нибудь шестьсот-семьсот рублей я бы могла собрать и внести за него. Если бы вы знали, что это был за чудный человек, пани. Восемь лет я его держала на квартире, и он казался мне совсем не квартирантом, а родным сыном. Тут же в передней был стул, и Вера опустилась на него. — Я друг вашего покойного	Vera Nikolayevna arabasını Lüteranskaya sokağından iki sokak uzaklıkta bıraktı. Jeltkov'un dairesini kolayca buldu. Ona doğru yaşlı, çok şişman, gümüş gözlüklü bir kadın gelip dünkü gibi : ‘‘Kiminle görüşeceksiniz?’’ diye sordu. Prenses ‘‘Jeltkov Bey ile görüşeceğim’’ dedi. Dairenin sahibi kıyafetinden, şapkasından, eldiveni ve biraz amirane ses tonundan etkilenmiş olabilirdi. ‘‘Buyurun, buyurun. Şu ilk sol kapı, orada da… bir saniye… Bizi çok erken bıraktı. Kayıp işte. Bana anlatsaydı. Bekârlara daire verince kârımızı biliyorsunuz. Altı veya yedi yüz ruble toplayıp onun için yatırabilecektim. Ne kadar güzel bir insan olduğunu keşke bilseydiniz, hanımefendi. Dairemde sekiz yıldır oturuyordu. Artık benim için kiracı değil, oğlumdu.’’ diye konuşmaya başladı. Holde bir sandalye vardı. Vera sandalyeye çöktü. Sözlerini seçerek ‘‘Ölmüş kiracınızın

квартиранта, — сказала она, подбирая каждое слово к слову. — Расскажите мне что-нибудь о последних минутах его жизни, о том, что он делал и что говорил.	arkadaşıyım. Son dakikalarından bahsedebilir misiniz? Ne yapıyordu? Neler söylüyordu?'' diye sordu.
— Пани, к нам пришли два господина и очень долго разговаривали. Потом он объяснил, что ему предлагали место управляющего в экономии. Потом пан Ежий побежал до телефона и вернулся такой веселый. Затем эти два господина ушли, а он сел и стал писать письмо. Потом пошел и опустил письмо в ящик, а потом мы слышим, будто бы из детского пистолета выстрелили. Мы никакого внимания не обратили. В семь часов он всегда пил чай. Лукерья — прислуга — приходит и стучится, он не отвечает, потом еще раз, еще раз. И вот должны были взломать дверь, а он уже мертвый.	''Hanımefendi, buraya iki bey gelip onunla çok uzun süre konuştu. Onlar gittikten sonra bir iş önerisi olduğunu anlattı. Bir telefon konuşması yaptı, çok neşeliydi. Sonra ise o iki beyefendi gitti. O da oturup bir mektup yazmaya başladı. Posta kutusuna mektubu attı. Biraz sonra çocuk tabancası sesi gibi bir ses duyduk. Biz hiç önem vermedik. Her zaman akşam saat yedide çay içerdi. Lukerya, hizmetçi, kapısını bir iki kere, ondan sonra bir daha çaldı, cevap gelmedi. Kapısını kırıp açtık ama o artık ölüydü.''
— Расскажите мне что-нибудь о браслете, — приказала Вера Николаевна.	Vera Nikolayevna ''Bilezikten bahseder misiniz?'' diye emreder gibi konuştu.
— Ах, ах, ах, браслет — я и забыла. Почему вы знаете? Он, перед тем как написать письмо, пришел ко мне и сказал: "Вы католичка?" Я говорю: "Католичка". Тогда он говорит: "У вас есть милый обычай — так он и сказал: милый обычай — вешать на изображение матки боски кольца, ожерелья, подарки. Так вот исполните	''Ah, ah, ah ne bileziktir. Ben onu unutmuştum. Siz nereden biliyorsunuz? Mektubu yazmadan yanıma gelip 'Katolik misiniz?' diye sordu. Ben de ' Evet' diye cevapladım. O da 'Matki Boski'nin* resmine yüzük, kolye veya hediye asmak gibi güzel bir geleneğiniz var mı?' diye sordu. Kesin olarak güzel bir gelenek dedi. 'İşte rica etsem, yapar mısınız? İkona bu bileziği asar mısınız?' diye sordu. Ben de

мою просьбу: вы можете этот браслет повесить на икону?" Я ему обещала это сделать.	ona asacağımı söz verdim.''
— Вы мне его покажете? — спросила Вера.	Vera ''Onu gösterebilir misiniz?'' diye sordu.
— Прошу, прошу, пани. Вот его первая дверь налево. Его хотели сегодня отвезти в анатомический театр, но у него есть брат, так он упросил, чтобы его похоронить по-христиански. Прошу, прошу.	'' Buyurun, buyurun, hanımefendi. İşte bu ilk sol kapı. Morga götürülecekti, ama onun erkek arkadaşı varmış. O da Hristiyan olarak gömülmesini istemiş. Buyurun, buyurun'' dedi.
Вера собралась с силами и открыла дверь. В комнате пахло ладаном и горели три восковые свечи. Наискось комнаты лежал на столе Желтков. Голова его покоилась очень низко, точно нарочно ему, трупу, которому все равно, подсунули маленькую мягкую подушку. Глубокая важность была в его закрытых глазах, и губы улыбались блаженно и безмятежно, как будто бы он перед расставаньем с жизнью узнал какую-то глубокую и сладкую тайну, разрешившую всю человеческую его жизнь. Она вспомнила, что то же самое умиротворенное выражение она видала на масках великих страдальцев — Пушкина и Наполеона.	Veragücünü toplayıp kapıyı açtı. İçeride buhur kokusu vardı ve üç mum yanıyordu. Odanın köşesinde, masada Jeltkov yatıyordu. Başı aşağıda idi. . Sanki ona, fark etmez diye düşünüp, mahsus küçük yumuşak bir yastık koymuşlar. Kapalı gözleri çok kurumluydu. Dudakları ölmeden önce hayatın gizeminini çözen, akla sığmaz tatlı bir sır anlamış gibi keyifli ve sakin gülümsüyordu. Puşkin ve Napoleon gibi büyük cefakârkarın ölüm maskelerinde, aynı sakin ifadeyi gördüğünü hatırladı.
— Если прикажете, пани, я уйду? — спросила старая женщина, и в ее тоне послышалось что-то чрезвычайно интимное.	Yaşlı kadın: ''İsterseniz, ben gideyim, hanımefendi'' dedi.
— Да, я потом вас позову, — сказала	Vera: ''Evet. Sizi birazdan çağıracağım.''

Вера и сейчас же вынула из маленького бокового кармана кофточки большую красную розу, подняла немного вверх левой рукой голову трупа, а правой рукой положила ему под шею цветок. В эту секунду она поняла, что та любовь, о которой мечтает каждая женщина, прошла мимо нее. Она вспомнила слова генерала Аносова о вечной исключительной любви — почти пророческие слова. И, раздвинув в обе стороны волосы на лбу мертвеца, она крепко сжала руками его виски и поцеловала его в холодный, влажный лоб долгим дружеским поцелуем.	dedi. Bluzunun küçük yan cebinden büyük kırmızı bir gül çıkardı. Sol eli ile ölünün başını kaldırdı, sağ eli ile boynunun arkasına çiçeği koydu. Aynı anda her kadının istediği aşkın, onun kenarından geçip gittiğini anladı. General Anosov'un neredeyse kehanete benzeyen ölümsüz aşk hakkında söylediklerini hatırladı. Ölünün alındaki saçları iki tarafa ayırıp sert şakaklarına bastırıp soğuk nemli alını dostça ve yavaşça öptü.
Когда она уходила, то хозяйка квартиры обратилась к ней льстивым польским тоном:	Giderken dairenin sahibi Polonyalı, pohpohlayıcı bir ses tonu ile:
— Пани, я вижу, что вы не как все другие, не из любопытства только. Покойный пан Желтков перед смертью сказал мне: "Если случится, что я умру и придет поглядеть на меня какая-нибудь дама, то скажите ей, что у Бетховена самое лучшее произведение..." — он даже нарочно записал мне это. Вот поглядите...	‘‘Hanımefendi, diğerleri gibi sırf merak ettiğiniz için gelmediniz. Ölen Jeltkov Bey bana: ‘Ölürsem ve beni görmek için bir kadın gelirse, ona Bethoven'un en güzel eserini söyleyin.’ dedi. O yazdı. İşte bakın… ’’ dedi.
— Покажите, — сказала Вера Николаевна и вдруг заплакала. — Извините меня, это впечатление смерти так тяжело, что я не могу удержаться. И она прочла слова, написанные знакомым почерком:	Vera ‘‘Gösterir misiniz?’’ derken ağlamaya başladı. ‘‘Kusura bakmayın, ölümden çok etkileniyorum sakin olamam.’’ dedi. Tanıdık yazı ile yazılmış: ‘‘L. Van Beethoven. Son №2, op. 2. Largo Appassionato’’ satırlarını okudu.

"L. van Beethoven. Son. N 2, op. 2. Largo Appassionato".	
Вера Николаевна вернулась домой поздно вечером и была рада, что не застала дома ни мужа, ни брата.	Vera Nikolayevna eve geç döndü. Kocası ve erkek kardeşi evde olmadığı için sevindi.
Зато ее дожидалась пианистка Женни Рейтер, и, взволнованная тем, что она видела и слышала, Вера кинулась к ней и, целуя ее прекрасные большие руки, закричала:	Fakat onu piyanist Jenni Reyter bekliyordu. Gördüğü ve duyduğu şeylerden çok etkilenen Vera yanına koşup büyük ellerini öperek: ‘‘Jenni, canım! Benim için bir şey çalar mısın?’’ diye bağırdı. Ve hemen odadan çıkıp bahçe bankına oturdu.
— Женни, милая, прошу тебя, сыграй для меня что-нибудь, — и сейчас же вышла из комнаты в цветник и села на скамейку.	
Она почти ни одной секунды не сомневалась в том, что Женни сыграет то самое место из Второй сонаты, о котором просил этот мертвец с смешной фамилией Желтков.	Jenni’nin ikinci Sonat’ın belli bir kısmını çalacağından emindi. Çünkü o komik soyadlı ölmüş Jeltkov’un istediği kısımdı.
Так оно и было. Она узнала с первых аккордов это исключительное, единственное по глубине произведение. И душа ее как будто бы раздвоилась. Она единовременно думала о том, что мимо нее прошла большая любовь, которая повторяется только один раз в тысячу лет. Вспомнила слова генерала Аносова и спросила себя: почему этот человек заставил ее слушать именно это бетховенское произведение, и еще против ее желания? И в уме ее слагались слова. Они так совпадали в ее мысли с музыкой, что это были как	Ve öyleydi. İlk akordlardan derin bir eser olduğunu anladı. Canı ikiye ayrılmış gibi oldu. Aynı zamanda hayatından tek ve büyük bir aşkın geçtiğini düşünüyordu. Bu bin yılda bir defa rastlanan bir aşktı. General Anosov’un söylediklerini hatırladı. Bu adamın Bethoven’in sadece bu eserini neden ona dinlettiğini sordu kendi kendide. Aklına sözler ve cümleler geliyordu. Onlar müziğe çok uygundu. ‘‘Senin adın kutsansın!’’ son cümle bir kuple gibiydi.

будто бы куплеты, которые кончались словами: "Да святится имя Твое".	
"Вот сейчас я вам покажу в нежных звуках жизнь, которая покорно и радостно обрекла себя на мучения, страдания и смерть. Ни жалобы, ни упрека, ни боли самолюбия я не знал. Я перед тобою — одна молитва: "Да святится имя Твое".	Yumuşak seslerle ıstıraba, acıya ve ölüme mahkûm edilmiş hayatı göstereceğim. Ne şikâyet ne sitem ne de acım var. Önündeyim. ‘‘ Senin adın kutsansın!’’ diye, dua ediyorum.
Да, я предвижу страдание, кровь и смерть. И думаю, что трудно расстаться телу с душой, но, Прекрасная, хвала тебе, страстная хвала и тихая любовь. "Да святится имя Твое".	Evet, ıstırap, kan ve ölümün olacağını öngörüyorum. Ruhun vucüt ile vedalaşmakta zorlanacağını biliyorum, ama güzelim, teşekkür ediyorum sana, tutkuyla övüyorum, sessizce seviyorum seni ‘‘Senin adın kutsansın!’’
Вспоминаю каждый твой шаг, улыбку, взгляд, звук твоей походки. Сладкой грустью, тихой, прекрасной грустью обвеяны мои последние воспоминания. Но я не причиню тебе горя. Я ухожу один, молча, так угодно было богу и судьбе. "Да святится имя Твое".	Her attığın adımı, gülümsemeni, bakışını, yürüyüşünün sesini hatırlıyorum. Son anım tatlı hüzünlü, sessiz ve güzeldir. Ama seni incitmem. Ben yalnız gidiyorum, Tanrı ve kaderim böyle istedi. ‘‘Senin adın kutsansın!’’.
В предсмертный печальный час я молюсь только тебе. Жизнь могла бы быть прекрасной и для меня. Не ропщи, бедное сердце, не ропщи. В душе я призываю смерть, но в сердце полон хвалы тебе: "Да святится имя Твое".	Bu son üzücü saatte senin için dua ediyorum. Benim için de hayat güzel olabilirdi. Homurdanma, kalbim, homurdanma. Ruhum ölmek istiyor, kalbim de ‘‘Senin adın kutsansın!’’ diye övüyor.
Ты, ты и люди, которые окружали тебя, все вы не знаете, как ты была прекрасна. Бьют часы. Время. И, умирая, я в скорбный час расставания с жизнью все-таки пою — слава Тебе.	Sen, yanındakiler, hepiniz ne kadar güzel olduğunu bilmiyorsunuz. Çalıyor. Vakit geldi. Ölünce, hayattan ayrılma kederli zamanında yine ‘‘Sana şan olsun!’’ diyorum.
Вот она идет, все усмиряющая смерть, а	İşte herşeyi yatıştıran ölüm geliyor, ben de

я говорю — слава Тебе!.." Княгиня Вера обняла ствол акации, прижалась к нему и плакала. Дерево мягко сотрясалось. Налетел легкий ветер и, точно сочувствуя ей, зашелестел листьями. Острее запахли звезды табака... И в это время удивительная музыка, будто бы подчиняясь ее горю, продолжала: "Успокойся, дорогая, успокойся, успокойся. Ты обо мне помнишь? Помнишь? Ты ведь моя единая и последняя любовь. Успокойся, я с тобой. Подумай обо мне, и я буду с тобой, потому что мы с тобой любили друг друга только одно мгновение, но навеки. Ты обо мне помнишь? Помнишь? Помнишь? Вот я чувствую твои слезы. Успокойся. Мне спать так сладко, сладко, сладко". Женни Рейтер вышла из комнаты, уже кончив играть, и увидала княгиню Веру, сидящую на скамейке всю в слезах. — Что с тобой? — спросила пианистка. Вера, с глазами, блестящими от слез, беспокойно, взволнованно стала целовать ей лицо, губы, глаза и говорила: — Нет, нет, — он меня простил теперь. Все хорошо. <1910>	‘‘Sana şan olsun!’’ diyorum. Prenses Vera akasya gövdesine sarıldı, sokuldu ve ağlamaya başladı. Ağaç yavaş yavaş sallanıyordu. Hafif rüzgâr başladı. Rüzgâr sanki acısını paylaşıyormuş gibi yapraklarını hışırdatıyordu. Tütün yıldızı kokusu geldi… Acısına itaat ediyor gibi mükemmel bir müzik devam ediyordu: ‘‘ Sakin ol, canım, sakin ol! Beni unutmadın mı? Hatırlıyor musun? Sen tek ve son aşkımsın. Sakin ol, yanındayım. Beni düşün, yanında olacağım; çünkü birbirimizi bir an ama sonsuza kadar sevdik. Beni unutmadın mı? Hatırlıyor musun? Hatırlıyor musun? İşte gözyaşını hissediyorum. Sakin ol. Tatlı, tatlı, tatlı uyuyorum.’’. Jenni Reyter çalmayı bitirip odadan çıktı ve bahçe bankında ağlayan Vera’yı gördü. Piyanist: ‘‘Sana ne oldu?’’diye, sordu. Ağlamasından dolayı ıslak gözlü Vera Jenni’nin yüzü, dudağı ve gözlerini heyecanla öperek: ‘‘ Hayır, hayır! Beni affetti. Şimdi her şey yolunda.’’ diyordu. <1910>

EK-2 Türk hikâyesi. S. İleri ‘‘Deniz Kızının Hikâyesi’’. (С. Илери «Рассказ о русалке»)

Geçen yaz, kentin amansız hayatına artık dayanamayarak, sayfiyeye taşınmaya karar verdim. Serserilikler, avarelikler geçiyordu aklımdan.	Прошлым летом, не выдержав беспощадной городской жизни, я решил переехать на дачу. Мысли о безмятежности и безделии никак не покидали меня.
Gerçekte bunu yapabilmekliğime pek imkan yoktu. Son sırala ‘işlerim’ – uğraşım, yazarlık -, adamakıllı bozulmuş; sanat yapıtının mal değeri taşımadığı, şaşılacak şey ama, her nedense, içinde yaşadığımız toplumda daha bir belirgin ortaya çıkmıştı: yazdıklarım, eskisi kadar ‘alıcı’ bulmuyordu. Ben, inceliklerden söz açmaya çalışıyordum; hüzünlerden. Gelgelelim ‘renkli sanat dergileri’ ve satış yapan yazarlar konusunda amansız, handiyse isem isteminde bulunan, çoğu kıskançlık ve ruh hastalıkları nedeniyle kaleme alınmış yazılara çok sık rastlanılıyordu o sırala. Herkes birbirini suçluyordu; zaten herkes birbirinde düşmandı. Posası çıkmış sermaye gücü, yalnızca davranışlarımıza ve tutumlarımıza etkimeye devam ediyor; ' malarımızsa' gitgide pazardan el ayak çekiyordu. Kendi kendimizi batırmakta üstümüze yoktu. Kısacası, ateşten bir hayatı göğüslemeye çalışıyorduk. Fakat bu şehir beni boğur; külrengi yapılardan, ilkyaz sonuna karşın çiçeğe	Честно говоря, у меня не было возможности вот так взять и уехать. В последнее время моя «работа», то есть писательство, и дела мои шли не очень. Все же удивительно, почему произведения искусства не имеют никакой ценности, и особенно обесценились они в нашем современном обществе. Мои произведения уже не находили своего читателя, как было раньше. Я пытался писать об утонченных вещах, о грусти. Увы! В то время в «цветных журналах по искусству» и у самых продаваемых авторов очень часто встречались произведения, написанные из зависти или же под влиянием душевных болезней. Все обвиняли друг друга, все были врагами. Сила капитала все также продолжала влиять на наше поведение и отношения; все больше и больше, в то время, как наши произведения занимали все меньше и меньше места на рынке. Чтобы погубить самого себя, лучше себя нет. Короче говоря, мы

durmamış, kimbilir hangi İttihat'çı konağının sonradan görme geniş bahçesinden arta kalmış tektük ihtiyar meyva ağaçlarından, tozla ve isle kararmış akasyalardan sonsuz bir tiksinti suyuyordum: Böyle nereye sürükleniyorduk, böyle ne kadar çok ve ne kadar karanlıktık, bir gün geçmişi özlemek zorunda kalacağımız sanki hiç aklımıza gelmiyordu.	пытались защитить свою жизнь от огня. Но этот город меня душил. Серые здания, бесцветие, несмотря на конец весны, кое-где оставшиеся единицы старых фруктовых деревьев в большом саду за особняком никому неизвестного члена профсоюза, пыльные и почерневшие акации вызывали у меня бесконечное отвращение. И куда мы вот так плыли по течению... нас было так много, и мы все были такими мрачными. Как будто никто даже и не думал, что нам придется вспоминать о прошедших временах с тоской и сожалением.
Yalnızca hayatı kirletiyorduk. İşte bunun maddi, somut bir görünümü gibi, denizde yalnızca karpuz kabuklarıyla mazot artıkları yüzer olmuştu; uskumrular ve boğunçlar kentinden uzaklaşırsam, bir şeyler değişir sanıyordum: ne aldanış!	Мы пачкали свои жизни. И эта грязь была в виде отходов мазута или арбузных корок, плавающих в море. Я думал, что, если вырвусь из города скумбрий и грязи, что-то изменится. Какое заблуждение!
Çölde yol alır gibi yalnız ve aşksızdım. Öylesine ki; kimileyin arkadaş toplantılarınan (sözgelimi evlilik yıldönümlerini kutlayan ve bitpazarlarında ucuza kapattıkları eskipüskü eşyası, Nişantası'nda[12] bir dükkana yığarak antikacılıkla geçinen, her yaz Ada'ya giden, genç, girişimci, uyanık bir karıkoca dostlarımda), çağrılısı olduğum akşam	Я был одинок и без любви, как будто был в пустыне. Случалось, что кто-нибудь из друзей приглашал меня (например, празднующие юбилей свадьбы, закрывшие бизнес на блошином рынке и открывшие маленькую антикварную лавку на Нишантасы, каждое лето ездившие на Острова, молодые предприниматели

[12] İstanbul'daki Şişli ilçesinde meşhur bir yer

yemeklerinden (çoğuna doğrudan doğruya ben kendimi çağırtıyordum), bir lokantadan, A.B.D. 'kültür' elçisiyle gittiğim lüks, deniz kıyısında bir otelin terasındaki beş çayından kaçarak, oturduğum evin en küçük odasında, tek kişilik yatağımın üstüne kapandığımda beni avutacak, sevgisiyle, donmuş kanımı yeniden akıtacak, içimi ürperişlerle titretecek bir hayal bile anımsamıyordum. Ama birini bir insanı sevmek istiyordum ben.	муж и жена) на ужин, (чаще всего я сам напрашивался на приглашение), уйдя оттуда или из ресторана, или с послеполуденного чаепития с атташе «культуры» США с террасы люксового отеля, находящегося на берегу моря, убежав домой, лежа на своей маленькой кровати в самой маленькой комнате дома, я не чувствовал ничего, что могло бы меня утешить, что могло с любовью заново разогреть мою замерзшую кровь, даже мечту, которая смогла бы разволновать мою душу. Но я хотел любить кого-то, хоть одно живое существо.
Böyle zamanlarda eski aşklarımı anımsamaya çalışıyorum. Onları- yaşarken- hiçbir zaman unutmayacağımı, unutamayacağımı sanmıştım: benimle birlikte ölüme dek geleceklerdi ve hiç ayrılmayacaktık… Elini uzat. Elimi hiç hayatımdan çekildiler. Ben, bu amansız hayatın ortasında bir başıma kaldım ve herkesi belleğini kaybetmiş bir adam gibi unuttum. Eski aşklarımın anıları, Hamlet'i canlandıran oyuncunun tuttuğu ve seyircilere gösterdiği kurukafayı çağrıştırıyordu. Anılar öylesine ürkünç ve solgundu.	В такие моменты я стараюсь вспоминать былые времена. Каждый раз я полагал, что не забуду и не смогу их забыть, что будем вместе до конца, до смерти неразлучны…. Протяни руку. Никого нет, все они ушли из моей жизни. Я остался один посреди беспощадного океана бытия и забыл всех, как человек, потерявший память. Воспоминания о старой любви подобны черепу, который держит актер, играющий Гамлета, и показывает публике. Воспоминания такие же страшные и бледные.
Yüzlerini bir türlü çıkaramıyordum eskiden sevdiğim insanların. Hangisinin gözleri ışıkta ela, loşlukta zehir yeşiliydi;	Я даже и не помню лиц людей, которых раньше любил. У кого на свету глаза были карие, а во тьме зеленые; кто пах

hangisiydi daima manolya kokan; yoo, o değildi, ötekiydi saatlerin tiktakını gülümseyerek, kendinden geçmiş dinleyen… (Belki de boi yere inanıyordum onları unuttuğuma.) Sesler, kokular (çiçek ya da tek kokusu: sevdikten sonra ne fark eder), renk, ten ve yürek çarpıntısı adeta silinmişti.	магнолией; нет, не она, другая, та, которая, улыбаясь тиканью часов, в восторге слушала… (Может, я просто верил в то, что позабыл их). Звуки, запахи (цветок или же просто его запах: после любви не имеет значения), цвет, оттенки и быстрое биение сердца незаметно стерлись из памяти.
Şu kır gazinosunda, deniz üstü sekide, bir masada karşılıklı oturduğumuza, Nergislibahçe[13] Sokağı'nın köşesinde el sıkışarak yalnızca günü birliğine veda ettiğimize, üstelik tam da saatinde kalkan bir trenin – bu bana, yataklı vagonla Roma'ya giden Mussolini'nin gar şefine, ‘’Tam saatinde varacağım. Bundan böyle her iş tam saatinde yapılacak…’’ demesini ne çok çağırıştırıyor – ardından saniyelerce beyaz mendil saladığıma – onca meraklı gözün hapsi altında -, kimse inandıramazdı beni artık. Ama yağmur yağıyordu, güney yeli fırtınası azgın dalgaları alıp alıp denizden, zehir yeşili gözlerini yüreğimden öptüğüm o akşamın camlarına çarpıyordu, lokantanın camlarında yağmurlar, dalgalar geçiyordu. Bunlar da yitmişti. Zaten şehirde her şeye ölüm egemendi: buradan ayrılacaktım. Mutlaka ayrılacaktım.	В том сельском казино на террасе над морем сидели за столом друг напротив друга, попрощались, пожав руки на углу улицы Нергислибахче, кроме того, именно тогда, когда уезжал поезд. Как мне это напоминает обращение к начальнику вокзала Муссолини, направлявшимся в Рим в спальном вагоне: «Я буду вовремя. Теперь все, что я делаю, будет вовремя». А после я махал белым платком вслед, словно в плену у десятков любопытных глаз. Никто больше не сможет меня так воодушеваить. Шел дождь, шторм с юга уносил разъяренные волны. Ядовито-зеленые глаза, которые я поцеловал, волны и дождь, которые бились об окна ресторана.
Evim, bir otel odası gibiydi. Kimi günler	И все прошло. Вообще над всем городом царила смерть. Я должен был уехать отсюда. Непременно должен уехать. Мой дом как будто комната в отеле.

[13] İstanbul'da bir sokak

ben bile uğramıyordum; hele akşamlar, günbatımları, bazı geceler, yaşam yürek için dayanılmazsa… çıkıp gidiyordum buradan. Sonra dönünce; sabahlar; evin öteki odalarından sesler işitiyordum: hıçkırıklı insan sesleri. Birileri – belki çoktan ölmüş annem, babam, belki bir arkadaşım, sevdiğim biri, bir aşk, bir yalnızlık – beni çağırıyor; fakat ben, bir türlü onları göremiyordum. Öylesine terk edilmiş bir evde yaşıyordum işte.	Были дни, когда я даже не появлялся здесь; особенно вечерами, во время заката, ночами, если не выдерживал… отсюда бежал. Возвращаясь по утрам, я улавливал голоса, доносящиеся из других комнат. Заикавшиеся голоса. Кто-то из умерших, быть может мать, отец или же друг, любимая, любовь, одиночество... они меня звали, но я их не видел. Вот так вот жил я один в покинутом доме.
Bir zamanlar ünlenmiş, adı kılavuzlarda özellikle anılmış, salonlarında düğünlerin yaşandığı, çiçek sepetlerininse geniş kapılardan sığamadığı, pembe mermer sütunlu, dörtbir yanında büyük yol halılarıyla kaplı merdivenler, ayaklı lambalar, zenci çocuk heykelleri, kuyruklu bir piyano, yabancı gezmenlerin kat koridorlarından rüzgar gibi geçtiği, kadınların uzun tafta eldivenlerini bri vals eşliğinde çıkardığı, erkeklerin Valentino saçlarınıa Yardley marka briyantin sürdüğü, aynaları boy aynası, altın yaldız çerçeveli, odalarında kimbilir hangi aşk yıkımlarının yaşandığı, bordo kadife perpdelerinden ille sırma püsküller sarkan şu çok eski, şu çok geçkin, modası geçmiş otel gibi tıpkı. Öyle acıklı. Öylesine tek bir gece konaklanabilir burada ve bu şehirde. Geceyarısını hemen gece bir zamanların seçkin oteline gelenler, bu yeni zaman müşterileri, iki kişilik parayı peşin	Когда-то известный, имя которого упоминается в учебниках, место, где проходили свадьбы, не проходящие через дверь цветочные корзины, розовые мраморные колонны и лестницы, покрытые со всех сторон коврами, торшеры, черные скульптуры детей арапчат, рояль, как будто гуляющий по чужим коридорам, ветер, танцующие в паре вальс женщины в длинных перчатках, мужские прически в стиле Валентино и брильянтин от Ярдли, зеркала в полный рост, оформленные позолотой, кто знает какие любовные потрясения пережиты в этих комнатах, серебряные кисточки, свисающие на бордовых бархатных шторах, это всё обветшалое, отголоски давно прошедшей моды, действительно напоминало интерьер старого отеля. Все навевает грусть и тоску. И здесь, и в этом городе можно было оставаться

ödüyorlar.	разве что проездом, на одну ночь. Так после полуночи приходящие в отель гости платят наличными за одну ночь.
Bunları duyumsuyor ve ihtiras dolu gecenin bize epeydir gülümsemediğini fark ediyordum. Bundan ibaretti o günlerin yaşantısı.	Я заметил, что полная страсти и чувств ночь не улыбалась нам. Это был опыт тех дней.
Temmuz başında yolum Aynalı Pasaj'ı[14] düştü. Yine korkunç sıcaklıkta, insanın beyinin eridiği canından usandığı bir gündü. Öğle vakti, kentin bu en işlek caddesi bile tenhaydı. Tarihimizi o kadar ilgilendiren, yakın geçmişimizi gizlerle donatan İngiliz Konsolosluğu'nun oradan sapmış, arkamda kalan pavyonları, büyük bol bardaklarını ve kızıl saçlı dansöz yaşantılarını görmezden gelerek, iki saniye gölge altında kalabilmek arzusuyla Aynalı Pasaj'a girmiştim.	В начале июля я поехал в Айналы Пассаж. И снова страшная жара. Был раскаленный и скучный день. Полдень. Даже эта, самая живая улица города, была пуста. Свернув от Английского Консульства, где так интересовались нашей историей и приукрашали тайнами наше недавнее прошлое, пройдя далее и не замечая оставшиеся позади павильоны, длинные полные стаканы и красноволосых танцовщиц, я вошел в Айналы Пассаж с желанием остаться в тени на две секунды.
Manifaturacıların önünden geçtim. Aynada yansılarım terli ve yorgundu. Düğmelere, plastik boncuklara (benim çocukluğumda hepsi billurdu), kordelalara, saç tokalarına, renkli ibrişimlere, Ören bayan ipiklerine, Princess Viktoria'nın ille kraliyet tacı altındaki iki numara delikli iğnelerine ve daha bri süür ufak tefek süs eşyasına, garnitüre baktım, salt oyalanmak için. Ne kadar çok kolonya ve parfüm çeşidi	Прошел мимо текстильных магазинов. В отражении зеркал видно было меня, вспотевшего и уставшего. Я просматривал пуговицы, пластиковые бусинки (я помню это все с детства), ленточки, резинки для волос, разноцветные крученые шелковые ленточки, нитки для вязания, иголки под короной Принцессы Виктории и прочие украшения и гарнитуры, только для того, чтобы отвлечься. Сколько же

[14] İstanbul'daki Beyoğlu'nda yirmi iki dükkanlı bir pasajdır. Avrupa Pasajı olarak bilinmektedir.

vardı…	разных духов и одеколонов там было…
Pasaj'ın çıkışında, dışarıda herkes kokoreç, midye zartması yiyor, ayaküstü votkalı bir içiyordu: bu da, kentin yeni töresiydi. Hayatımızı sokağa kusuyorduk gitgide. Hayatımız çoktan yaldız ışıltılı bir Beyoğlu taşına dönmüştü ve ben, böyle kolonya markaları, rujlar, esanslar, makyajla sıvanmış görüntüler arasında, yakın geleceğimiz için bütün umutları ıraksıyordum. Her şeyi o andaki gibi, insanı çıldırasıya bunaltan sam yelleri gibi hissedince; yaşamın bugünkü donukluğundan, aldırışsızlığından, dediğim gibi o amansız kemikleşmeden, iğrenç ve aşağılık kanıksayıştan, yaşama biçimine dönüşmüş katılıklardan bir kez daha etkilendim.	Я вышел из Пассажа. На улице все ели кокореч, мидий, кто-то стоя пил водку. Вот какие новые нравы и обычаи города. Постепенно мы оставляем нашу жизнь на улице. Она стала больше похожа на сверкающий позолоченный камень Бейоглу. Я считал все наше будущее невозможным среди вот таких брендов одеколонов, помад, эфирных масел и наштукатуренных макияжем фотографий. Чувствуя все как в тот момент. Чувствуя человека, как задыхающийся от безумия самум, я ошеломлен тусклостью, незначительностью настоящей жизни и, как уже было сказано ранее, беспощадной закостенелостью, ужасным и низким отвращением, жесткостью жизни.
Aşksızlığa ve ölüme karşın, insanlar hala ayaküstü votkalı bira içmeyi, yumuşamış patates kızartması atıştırarak, sadece efkârlanmayı yeğliyorlardı; hatta bu, bir öngörü yerine geçiyordu, bir kural, düpedüz ilke! Her şey gelgeçti. Aleladenin hükümleri bütün bir yaşam'a, yaşamın dokusuna sızmıştı. Bireyliğe yansımadığı, gün ışığına kavuşturulmadığı sürece her şey ve her ilişki serbestti. Ama bireyliğin bir yansıması olduğunda, mahkum edilebilirdi. Mahkum edilmişti daima. Bundan sonra da mahkum edilecekti.	В мире, где нет любви и есть только смерть, все, на что люди были способны, – это пить стоя водку с пивом и поглощать обмякший картофель фри, жалуясь на свою жизнь. Это даже не предусмотрительность, это правило, совершенно простой принцип! Все изменчиво. Неприметность господства влилась во всю жизнь и ее структуру. Пока ты не проявляешь индивидуальность и не показываешь ее всем при свете дня, всё и все отношения свободны. Но когда проявляется

Buralarda böyle ayaküstü tanışıyorlar, birbirlerine anlamların dökülmemiş, gizli kapaklı alışverişlerde bulunuyorlar, sapkın ilişkiler kuruluyor esrimeyle acılar azıyor, kabagüce evriliyor ve gözyaşından ötesine açılınamıyordu.	индивидуальность, может появиться и осуждение. Оно было всегда. И будет так и дальше. Здесь вот так стоя знакомятся, обмениваются чем-то секретным. Непонятные, извращенные отношения. Со временем утихает боль, потом становишься сильнее, и слезы уже не горьки.
Çiçek Pazarı'ndan [15]bira içen bir adama yaklaşarak, -Acılarınız üzerine düşünmek hiç aklınıza gelmedi mi? Diye sordum. Ah o yanaşma ruhu! Rastgele kazanma; zenginlik için her türlü aykırı yola sapma çabası! Eminim ki evlisiniz. Evini, karınız ve çocuklarınızla görüşecek, dünyayı bilmeksizin yaşıyorsunuz. Kapalı Çarşı'da[16] esnaf mısınız? Kendi cemaatiniz dışında kimselerle ilişkiniz yok. Ancak bugünü, şimdiyi, şu an'ı düşünebilirsiniz siz! Bir yandan da az ötenizdeki sarışın delikanlıya gözlerinizi dikmişsiniz… ah o sizin esnaf ahlakınız! Büyük dugular taşımayan yürek! Herpinizden nefret ediyorum… Yanaşma – yanaşma! Ben böyle bağırıp çağırmaya koyulunca, adam irkilerek geri çekilmişti: sanırım kime söylediğimi de ayrımsamıyordu. Yağlı saçlarından bir tutam alnına düşmüştü; alnı, yanakları cilalıymışçasına parlamaktaydı. Demin gözlerini dikmiş	Приблизившись к одному мужчине, который пил пиво на Цветочном Рынке, я спросил: «Не приходило ли Вам на ум подумать о горе?». Ох, это чувство сближения! Заработки, старание достичь богатства любым способом! Я уверен, что вы женаты. Не видя дом, жены и детей, живете вы не узнав света. Вы продавец на Капалычарши? Кроме вашей общины, никого и нет у вас. Вы можете думать только о сегодняшнем дне и нынешней минуте! Кроме этого, взгляд ваш прилип к блондину неподалеку… ох, эта ваша этика продавцов! Неспособное к великим чувствам сердце! Я ненавижу вас всех… Не приближайтесь, не приближайтесь! Когда я начал это говорить, а потом кричать, мужчина повернулся, но, по-моему, он даже не понял, кому я это сказал. Только пучок жирных волос упал на его лоб. Лоб и щеки блестели,

[15] İstanbul'daki Eminönü'nde meşhur bir çiçek pazardır.
[16] İstanbul kentinin merkezinde meşhur bir pazar. Grand Pazar olarak bilinmektedir.

olduğu iri kıyım sarışın delikanlı birasını ve kokoreç tabağını alarak yanına gelmişti. Adam, iki altın dişini göstererek gülümsedi.	как налакированные. Только молодой блондин, на которого он так пристально смотрел, взяв свои пиво и кокореч, подошел к нему. Мужчина улыбнулся, показав два золотых зуба.
Her tarafta kızartma kokuyordu. Oradan kaçtım. Çevremde insanlar toplanmaya başlamıştı. Galiba beni dinliyorlardı; fakat ilgileri, daha çok mahallenin delisine gösterilen alaycı bir ilgiydi. Onları iterek kendime yol açtım ve uzaklaştım.	Везде пахло жареным. Я ушел оттуда. Возле меня стали собираться люди. Может, они меня услышали. Однако их интерес был похож на насмешку над сумасшедшим. Оттолкнув их, я пробил себе путь и ушел.
Bununla birlikte, Çiçek Pazarı'ndan çıkıp, bir zamanlar meyhanelerin, elinde arkodeonuyla bir çalgıcı kadının soluduğu, şurada hem meyhanelerin, hem insanların, fıçı üstünde mermer masaların, bardaktaki taçyaprakları döküldükçe dökülecek güllerin, kirli taburelerin çepeçevre sıralandığı, o şişman akordeoncu kadınınsa neredeyse tüllere sarınmış bir peri hafifliğiyle önlerinden uyumlu geçtiği, şimdiyse yıkık, savaş sonrasının bir hayalet kenti gibi bomboş duran büyük avluda yürürken , az sonra anacaddeye varacak, şehrin ortasındaki bu çöküşü de belleğimden silip atacaktım -, piyango bileti satan çocukla karşılaşınca; artık hayatımızı kumar masalarında, yeşil çuha örtülerde; rulette (belki de Rus ruletinde) ve lotaryada denemekten başka çaremizin kalmadığını derin bir iç sızısıyla kavradım. Avluya çiğ bir güneş yansıyordu ve gözlerim kamaştı. Avlunun dörtbir yanını çevreleyen yıkık binanın	Выйдя из Цветочного рынка, пройдя бывшие кабаки, дыхание девушки-музыканта, играющей на аккордеоне, и кабаки, и людей, мраморные столы на бочках, опадающие лепестки роз в стакане, выстроенные вокруг грязные табуреты, эта полная музыкантша как будто укутанная тюлем с легкостью феи, опустевший, как будто послевоенный, недавно разрушенный город, большой двор. Немного позже я попал на главную улицу. Я бы стер из памяти эти разрушения в центре города, но, встретив ребенка, продававшего лотерейные билеты, я осознал всем своим естеством, что уже не осталось у нас другого выбора, кроме как испытывать судьбу за азартными играми, за зелеными столами казино, лотереей, рулеткой (может даже и русской рулеткой). Во двор падали лучи солнца. Я был ослеплен. Постаревшие и

kimi pencerelerinden, yağmurla, mevsimlerle lekelenmiş çok eski pembe atlas perdeler uçuşuyordu. Çocuksa, bu görkemli perişanlık içinde, insanı baştan çıkartacak kadar albeniliydi. Molozların üstünden atlayarak, yanına gittim. Yeniyetme piyangocu bana gülümsüyordu.	грязные от дождя и погоды, розовые атласные занавески на развалинах, окружавших двор, парили в воздухе. В этом великолепном беспорядке ребенок смотрелся неимоверно живописно. Взбежав на битые камни, я подошел к нему. Молодой продавец лотерейных билетов улыбнулся мне.
Şimdiye değin ne at yarışlarına, ne de şans oyunlarına güvendim. Gelgelelim şu an, bir önsezi beni kışkırtıyordu. Doru at'a oynarsam, ille ben kazanacaktım… Bazen olur böyle şeyler: sabahleyin, uykuylu uyanıklık arasında eski bir tanışınız, yıllardır görmediğiniz o silik çehre, şöyle bir belirip yiter ve o günkü gazetelerde onun ölüm duyurusuyla karşılaşırsınız. İşte buna benzer bir önseziyle tayyare biletini satın alma aldım ve ertsei ay, büyük piyango bana vurdu.	До нынешнего момента я не верил ни в скачки, ни в игры на удачу. Но сейчас меня что-то как-будто подталкивало. Если я поставлю на правильную лошадь, выиграю... Иногда такое бывает. По утрам в дремоте ваш старый знакомый, забытую физиономию которого вы не видели годами, вот так вот, дав о себе знать, исчезает, и в тоте день вы сталкиваетесь с новостью о его смерти в газетах. С таким же чувством я купил билет и через месяц (мне очень повезло) сорвал джек-пот.
Ağustos ortasında kentten derhal ayrılım. Boğaz'ın Rumeli yakasındaki uzak ve hırçın bir köşesinde, yüzyıllık bir ahşap evin üst katını kiralamıştım. Alt kattaysa evin sahibi anne-kız oturuyorlardı. Hayli alçakgönüllü bir hayat sürmelerine karşın, geç darlığı bellerini bükmüş, burayı kiraya vermek zorunda kalmışlardı. Bahçeden üst kata ayrıca bir merdiven çıktığından, müstakil bir evde yaşıyor gibiydim.	Немедленный побег из города в середине августа. На Европейском берегу Босфора, в далеком уголке, я снял помещение в столетнем доме на третьем этаже. Этажом ниже жили хозяева: мать и дочь. Несмотря на скромный образ жизни, они были отягощены житейскими трудностями и безденежьем и были вынуждены сдавать внаем часть квартиры. Я жил как будто в отдельном доме, так как там

	была лестница, ведущая из сада на верхний этаж.
Burası güzel bir yerdir. Yalnız çiçekler, ağaçlar, küçük Rum kiliseleri ve servili mezarlık vardır. Günün çeşitli zamanlarında yuvarlak kubbeli ve eski kiliselerden tanrısal bir ezgi gibi tekdüze çan sesleri yükselir. Mezarlıkta, servi dallarına konmuş siyah bülbüller öter geceleyin. Ve hanımelleri, akasyalar, gül ağaçları iç bayıltıcı kokularıyla genzinizi yakar. Köşede taa Abdülhamit döneminden kalma kimsesiz bir köşk, bahçesinde hala açan o ipek çiçekleriyle gerçekten şaşırtıcıdır.	Здесь очень красиво. Особенно потому, что есть цветы, деревья, маленькие Римские церкви и кладбище с кипарисами. В разное время суток, как будто божественный напев, слышен монотонный звон колокола с куполообразных и старых церквей. На кладбище по ночам поют черные соловьи, сидящие на кипарисе. Жимолость, акация, розовые деревья распространяют свои пьянящие ароматы. В углу пустой летний особняк, стоящий со времен Абдулхаммита, и до сих пор цветущий портулак были по-настоящему ошеломляющими.
Sanki kalbin uzak köylerinden birine çekilmiştim. Orada bu dünyanın kederlerinden, aylak sevinçlerinden, ruh gurbetinden, insan sıcaklığı, ıssızlığından ırak yaşayacak; orada sonsuz bir arınmışlık içinde, kitaplarım ve yazılarımla bütün bir yaz sonunu, bütün bir sonbaharı, sanatın enginlerine açacaktım. Gelgelelim dış yaşam öylesine karmaşıktı ki, ne çok didinirsem didineyim, somut gerçekliklerden kendimi yalıtamıyordum. Pek kanlı bir dehşet tarihinin ortalık yerindeydik. Sonra ve daha acısı, sanki gerçekliklerden kaçmak istercesine; yazış tarzıma fantezi renkli bir kartpostala yapıştırılmış pul	Как будто из далеких поселков твое сердце выбрало один. Оно будет жить далеко от горя этого мира, пустой радости, духовной чужбины, человеческих теплоты и одиночества. Вот там-то вместе со своими книгами я и собирался посвятить литературе весь конец лета и всю осень. Однако окружающая жизнь была так запутана, что, как бы я ни старался, я не мог изолировать себя от реальности. Мы были в самом разгаре кровавой трагедии. Позже, к большему моему огорчению,

tozanları gibi yapay bir şeyler etkidikçe etkiyordu. O sahte romansları karaladıkça çılgına dönüyordum.	наверное, от желания убежать от реальности, на мой стиль стали воздействовать какие-то нереальные фантазии, они были словно приклеенные к тексту цветные открытки. Эти ненастоящие романы стали меня раздражать и угнетать.
Yine de günlerim dingin geçiyordu. Ev sahiplerim düşkün, fakat 'buralı' olmakla övünen kişilerdi. Bu alacalı bulacalı pazen perdeli evin içinde değerli porselen vazolarla, sedef kakma sehpalarla, hatta dantelalı markiz biblolarıyla karşılaşılacağı, karşılaşılabileceği kimin aklına gelirdi! Boğaz'ın şu uzak köşesinde eskinin incelmiş, süzülmüş hayatıyla yeni zamanların gelgeçliği, ayaküstülüğü hep iç içeydi.	Мои дни проходили впустую. Хозяева мои были бедными людьми, но гордились тем, что были здешними. Кому могло прийти в голову, что в этом доме могут сочетаться пестрые фланелевые занавески, дорогие керамические вазы, перламутровые гравированные столы и даже кружевные безделушки! В этом дальнем уголке Босфора старая пройденная жизнь имела непрерывную связь с непостоянством и суетой нового времени.
Bir evin önünden geçiyordum. Çinko kaplıydı ev ve çinko üstünde ERZİNCANLI CAFER 1934 yazılıydı. Mezarlığa gidiyordum; devrik bir taşta eski yazıyla AH ÖMÜR sözü beni ölümün bilinemezliklerine çekip götürüyordu. Sona çağdaş bir kahvede bilardo oynayan gençlerle burun buruna geliyordum… Duvarlarda çoğu yanlış yazılmış siyasal sözcükler okunuyordu. Bunlardan bir tanesini mezara kadar tüylerim ürpererek hatırlayacağım: bu sözde, insanlığın tümüne kastediliyordu. Bahçede mangalda yaz sonu geceleri kekikli külbastı ğişiyor; otobüs durağının bitişiğindeki büfede tost,	Я проходил мимо одного дома. Это был оцинкованный дом с надписью ЭРЗИНДЖАНЛЫ ДЖАФЕР 1934. Шел на кладбище. Слова на перевернутом камне АХ ОМЮР (Ах, жизнь!), написанные старым стилем, меня притягивали неизвестностью смерти. Затем столкнулся с молодыми парнями, играющими в бильярд, в современном кафе…. На стенах можно было прочитать политические лозунги, в основном неправильно написанные. Один из них я не забуду до смерти, и

sosisli sandviç satılıyordu. Bazı geceler, tepelerde, vınlayarak yankılanan kurşun seslerine, yanık bir erkek sesinin söylediği Dokunma Kalbime Zira Çok İncedir Kırılır ya da Akşam Yine Ruhumdaki Hicran İle Yandım şarkıları karışıyor, bir ut, bu çağsayan bestelere, durgun, kıpırtısız yaz sonu karanlığında titreyerek eşlik ediyordu.	при этом волосы у меня на голове будут вставать дыбом. Эти слова относятся ко всему человечеству. По летним вечерам в саду на мангале готовилось мясо с тимьяном. А в ларьке у остановки продавались горячие бутерброды и бутерброды с колбасой. Иногда по вечерам в горах сливалось жужжащее эхо свинцовых пуль и хриплый мужской голос, поющий песни «Не трогай сердце, потому что оно хрупкое и разобьется» или же «Вечером моя душа снова сгорает от разлуки». Под аккомпанемент уда эта мелодия звучала в тихой, неподвижной темноте последних летних дней.
Bense, yalnızca bir hülya aranıyordum… Eylülün ilk günleri, servili mezarlığın bitişindeki boş ve geniş alana kumpanya geldi. Oraya pek derme çatma bir luna park da kurdular. Köymüzün çocukları sevinç içindeydi. Fakat kumpanyanın asıl büyük gösterisi, akşamları saat ondan sonra şarkı söyleyen denizkızıydı.	Я же, однако, искал грезы… Начало сентября. Возле кипарисового кладбища расположилась на пустой и широкой местности труппа. Там и установили луна-парк. Дети из нашей деревни были в восторге. Основным гвоздем программы была поющая песни русалка, которая выступала после десяти вечера.
Denizkızının varlığını önce kumpanyanın kiraladığı taksiden öğrendik. Yine otobüs durağının oradaki telefonlu taksiden bir araba kiralayan çingene kumpanyacılar, Boğaz köyünün bütün mahallelerini dolaşmışlar, Denizkızı Eftalya'nın burada her akşam en güzel şarkıları söyleyeceğini bize duyurmuşlardı. Gelgelelim böylesi eğlentilerle artık kimsenin ilgilendiği yoktu. Düşlem ve aşk	Мы узнали о ней от таксиста, который подвозил артистов. Один цыган из труппы, арендовав такси, недалеко от автобусной остановки, обьездил все районы Босфорской деревни. Так и дошли до нас слухи о русалке Эфталии, которая здесь поет песни каждый вечер.

yoktu, dediğim gibi. Bense, kumpanyalardan, gezgin şarkıcı truplarından, çadır tiyatrolarından oldum olasıya sınırsız bir keder duyarım. Fakat geceler, Denizkızı Eftalya'nın sesiyle ağıyordu artık. Bu, inanılmaz bir şeydi. Hayır, sesi güzel değildi. (Kendi güzelliği konusundaki söylentiler de çok çelişikti). Bu seste makamlar birbirine karışıyor; ağlayış, inleyiş, derken çığlık ve haykırış sanki tek, uzun, ağız gibi, ilahi gibi, bir yandan da oynak, baygın, iç gıcıklayıcı bir şarkıyla dönüşüyordu. Bu, nasıl şeydi! Ne zaman asma yapraklarının bezediği balkona çıksam, luna parkın renkli fakat titrek ışıklarını görüyor, o sesin çağrısıyla irkiliyordum. Çünkü bu ses, beni yalnızca efkâr dolu akşamlara, esrimelere çağırıyordu. Şarkının sözlerini anlamıyordum, hiçbir şarkının; birkaç sözcük, bildiğim herhangi bir şarkının bestesinden anımsadığım kopuk kopuk dizeler kulağıma çarpıyor, beni de herkes gibi şimdinin amansız sarılışlarından, çatırdayan her şeyden ötelere geçmişin hayatını betimlese de, bazen yepyeni bir gelecek umuduna alıp sürüklüyordu. '' Gel!'' diyordu adeta. Yalnızca gel. Yalnızca ve ne olursa olsun terk etme. Terk etme. Etme – etme – etme!	Однако, такие развлечения уже никого не интересовали. Как я и говорил, не осталось ни мечты, ни любви. Я же, сколько себя помню, бесконечно соболезную бродячим труппам, передвигающимся по миру в шатрах артистам. Но по вечерам все забывалось, как только Эфталия начинала петь. В это было сложно поверить. Нет, ее голос был некрасив. (И красота ее была противоречивая). В ее голосе все чувства были сплетены воедино: плачь, стон, крик и возглас, как будто одна длинная мелодия, песнопение сливались с живой, пьянящей, щекочущей нутро песней. Что же это такое! Как только выйду на украшенный подвешенными растениями балкон, вижу разноцветные переливающиеся огни луна-парка и вздрагиваю, услышав этот голос. Потому что этот голос манит меня вечерами, полными грусти. Я не понимал слов песни, ни одной из них. До меня доходили оборванные строчки какой-то знакомой песни, которую я не мог вспомнить. Этот голос, хоть и напоминал о прошлой жизни, уносил меня от беспощадности окружающей реальности и иногда внушал необъяснимую веру в будущее. Он будто бы звал «Приходи!» «Один

Çok geçmeden Eftalya'nın olağanüstü güzelliğinden söz açılır oldu. Onu görenler, şarkı söyleyen 'sahici' bir de denizkızı olduğunu ileri sürüyorlardı. Uzak limanlardan kaçırılmıştı; denizin dibinde yeşil bir sarayı vardı; sığ suara gönül verdiğinden balıkçıların ağlarına yakalanmıştı… Eftalya gerçek bir denizkızıydı, söylentiye göre. Kumpanyacılar, o göçebe, yersiz yurtsuz çingeneler Eftalya'yı Akdeniz'in bir limanından altın ödeyerek elde etmişlerdi. Bu hayale hepimiz gülüyor, ama bir özlem gibi de, kendi kendimize, bir başımıza kaldığımıza inanıyorduk. Ve ben, hayalin etkisini bozmamak için, servili mezarlığın bitişiğindeki alana gitmemekte diretiyordum. Bir başka söylentiyse, Eftalya'nın o kadar güzel olmadığıydı. Ev sahibemin kızı dudak büküyor, -Makyaj güzeli, diyordu. O sarı saçları hep boya… Aklımı çelen Eftalya söylencesinden kurtulmanın yollarını arıyordum. Ama sabahlara ergeç ağan, ağış içindeki koyu gecelerde, yıldızlarla dolu gökyüzüne bakarken ve günahla yüklü bir yaşamın karanlıklarında çırpınıp dururken, o sesi susturamazdım ki! O ses, bize unuttuklarımızı,	приходи. Не смотря ни на что, не покинь. Не покинь, не покинь, не покинь!» Немного позже все стали говорить о неземной красоте Эфталии. Очевидцы подтверждали существование настоящей поющей русалки. Говорили, что ее поймали в далекой гавани, что у нее был зеленый замок в глубинах моря, что она попалась в сети рыбаков на мелководье… По слухам, Эфталия была настоящей русалкой. Труппа, эти кочующие бездомные цыгане, купили Эфталию в одном из средиземноморских портов, заплатив золотом. Все мы посмеивались над этой легендой, но, оставшись наедине с собой, каждый с грустью начинал в нее верить. Я же, чтобы не испортить влияние этой мечты, упорствовал и не хотел идти в то место возле кипарисового кладбища. Другое поверье говорило, что Эфталия не была такой уж красивой. Дочь моей хозяйки, скривив губы, говорила: «Это все макияж. А светлые волосы – краска…». Я пытался найти способ освободить себя от мыслей про Эфталию. Утром или вечером в кромешной тьме, смотря на небо, засеянное звездами, метаясь в темноте грешной жизни, я не мог

yadsıdıklarımızı, düşünmemekte direttiklerimizi, gözümüzü karartarak bizi yoldan çıkaran her şeyi… yükselişi ve cinayeti… bir kez daha fısıldıyor, haykırıyor, yineliyor ve bundan asla usanmıyordu. Gündüzleri bir bakıma daha kolaydı. Çünkü ses yoktu. Gündüzleri uyduruk dönme dolap çocukların çığrışmaları arasında inip çıkıyor, kayık biçimindeki salınacaklar sanki sonbaharın ilk rüzgarlarıyla sallanıp duruyordu. Yeniyetme delikanlılar hep hedef tahtasının önünde toplanıyorlardı. Sonra içbükey, dışbükey aynaların önü ne kadar kalabalıktı… Galiba herkes, olduğundan başka türlü görünmek istiyordu. Ama geceyle birlikte, saat ondan sonra Ftalya'nın şarkıları başlıyordu; Denizkızı Eftalya'nın! Akşam yaklaştıkça, yüreğime kasvet çörekleniyordu. Sanki ağır ağır bir şeyi öldürüyorduk. Şimdi dörtbir yanımıza renkler üşüşüyordu. Serviler, yüzyıllık çınarlar, akasyalar altından denize yürüyordum. Kızılların, turuncuların, yeşilin, sarartının, güneşin ve lacivert gökyüzünün ortasından geçiyordum. Aşağıda, indiğim, denizkızlarını, pul pul balıklarını çaldığımız, dalgalı, ak köpüklü deniz vardı. Gökyüzünün doğusuna eflatunlar, çuhaçiçekleri üşüşmüştü. Fakat kuşkusuz bu, yalancı şafaktı! Bazı	заставить замолчать этот голос, который постоянно звучал у меня в ушах! Этот голос, не уставая, шептал, кричал и повторялся, напоминая нам о забытом, прожитом, о том, что мы так тщетно пытались забыть, о том, что, опьяняя, сбивало нас с пути... о наших взлетах и падениях... По утрам было намного легче, потому что этого голоса не было. По утрам неприкрытая сторона лжи выходит наружу среди детского галдежа. Качели-лодочки раскачивались и останавливались, как будто при первом осеннем ветре. Молодежь все собиралась перед доской заслуг. После было настолько людно перед вогнутыми и выпуклыми зеркалами…. Наверное, все хотели казаться не теми, кем они были на самом деле. Но с приходом ночи, после 10 часов, Эфталия начинала свои песни, песни русалки Эфталии! К вечеру мое сердце останавливалось от горя. Как будто мы что-то очень серьезное убивали. Вокруг нас собралось много цвета. Я ходил по морю под кипарисами, столетними чинарами, акациями. Я ходил среди красного, оранжевого, зеленого цветов в желтизне солнца и синеве неба.

bulutlar, ürkünç bir fırtınayı haber veriyordu. Bir daha denizi, enginleri, akşam güneşini, şu arartılı güz yeşertisini sanki hiç böyle dupduru göremeyektik ve ben zaman durdurmak, bütün akrep ve yelkovanları saatlerden sökmek istiyordum.	Внизу было волнующееся и светлое пенистое море, откуда мы и брали русалок, чешуйчатых рыб. Восточная часть неба была в светло-лиловых первоцветах*. Но, несомненно, это была ненастоящая заря! По некоторым признакам можно было предугадать облачную погоду и страшную бурю.
Oysa kasırga yaklaşmıştı. Bir çığırtkan kolumdan tutmuş, zorla bir çadıra sokmuştu beni. (Ne zaman gelmiştim panayır yerine?) Çadırın içi tıklım tıklım doluydu. Uçta, krepon kağıdından fenerlerle bezenmiş bir balkon kuruluydu galiba. Kalabalıktan seçik biçimde göremiyordum. O krepon fenerli balkona doğru kadınlar küçücük çocuklarını sallıyorlardı. Burada, kalabalığın üstünde bir çocuk denizi yükseliyordu. Sonra şişman bir adamın balkona çıktığını hayal meyal fark ettim. Ama o çıkar çıkmaz, anababalar çocuklarını büsbütün sallamaya koyuldular. Şişman adamı tanımıyordum. Yanakları yanılmıyorsam allık kırmızısıydı. Bir şeyler söylemek istiyordu; fakat ağzını açar açmaz, kalabalığın gösterisi daha coşkunlaşıyor, daha da artıyordu. Hep bir ağızdan müthiş bir çığlık yükseliyordu. Bir sevincin çığlığı olması gereken bu uğultulu ses, bende uçsuz bucaksız yalnızlığın iniltisi, inildeyişi gibi facia kokan bir etki bıraktı.	Как будто мы бы не увидели еще раз море и его просторы, вечернее солнце и зелень осени вот такими ясными. А я хотел заморозить время и разобрать все большие и маленькие стрелки часов. Вот так вот подобралась буря. Какой-то напев увлек меня и затащил в шатер. (Когда это я добрался до ярмарки?) Шатер был забит. В конце, сделанный из крепированной бумаги и украшенный фонарями, было сделано что-то, напоминающее балкон. Из-за толпы я не мог ничего увидеть. Возле того балкона с фонарями женщины раскачивали маленьких детей. Как будто над толпой раскачивалось море детей. После я увидел, как на балкон вышел какой-то полный мужчина. Но как только он вышел, взрослые стали раскачивать детей все больше. Я не знал этого полного человека. Если не ошибаюсь, щеки его были красно-алые. Он что-то хотел сказать, но не успел открыть рта, как толпа стала еще больше волноваться и увеличиваться.

Küçük kağıt bayraklar ve buruşuk mendiller uçultukça; balkondaki şişman adam selam veriyordu, üst üste, tam yedi kez. Burada sanatçı karşısında bütünleşmiş bir kitle mi söz konusuydu? Bir rüyada gibi dışarı çıktım. Çadır tiyatrosundan beylik bir güldürünün kaba saba sözleri işiltiliyor; bu kez de çıngıraklı, kayıtsız kahkahalar kulaklarımı yırtıyordu: PİŞEKAR Güzel ya, birader, bari bunu olsun peşine takma. Bunun insana bir faydası olmaz ki. KAVUKLU Onu ben de biliyorum. DENYO Yaa! İsmail Efendi Hanım-amca, bu kabuklu Hanım amaca yala söylüyor. Allah aşkına inanma. Olur mu, Hanım-amca! KAVUKLU Ulan, seni ben çağırdım? Aptal sen de! DENYO Ay! Hanımefendi-amca, iki gözüm önüme aksın ki yalan söylüyor. KAVUKLU Ulan, seni tepelerim kerata! Sen peşime takılmadın mı, köpek? DENYO Ayyyy! Vallahi de yalan, billabi de yalan! Ulan, ‘’Haydi, ben cami avlusuna gidiyorum, sen de gel, orada ceviz	Крики все больше усиливались. Эти гулкие звуки, похоже, были криками радости. Для меня же они оставили впечатление катастрофы, такой, как безграничный стон одиночества. В воздухе парили маленькие бумажные флаги и смятые платки, полный мужчина поклонился семь раз. Было ли это из-за собравшейся целой толпы, стоявшей напротив артиста? Я выбрался из шатра, как будто из сна. Из палаточного театра доносились грубые слова заурядной комедии. В этот раз звонкий смех и постоянный громкий хохот пронзали мне уши. ПИШЕКАР: — Замечательно, друг мой, но ты хоть этого за собой не води. От него человеку никакой пользы. КАВУКЛУ: — Знаю я. ДЕНЙО: — Ах! Дорогой Госпожа-дядя Исмаил. Вот Госпожа говорит неправду. Ради Бога, не верь. Возможно ли такое, Госпожа-дядя! КАВУКЛУ: — Эй ты, я тебя разве звал? Дурак ты! ДЕНЙО: — Ах! Госпожа-дядя, даю зуб, что он лжет. КАВУКЛУ: — Растяпа. Ты разве не сам пристал ко

oynarız,’’demedin mi? Neye söylüyorsun? Aptal sen de!	мне, собака?
	ДЕНЙО:
	— Ах! Ей Богу, ложь! Ей Богу! Эй ты! Разве не ты сказал мне: «Давай! Я иду в мечеть, ты тоже иди, там поиграем в кости»? Что ты теперь говоришь? Ты дурак?
O kahkahalara, ö sözlere,	На этот смех и эти слова я говорил себе:
-Bir kabustur- bir kabustur… diyordum.	«Кошмар какой-то! Кошмар какой-то».
Tabii benimki bir sayıklamaydı. İşte şu iki çadırda eskiyle yeni, modernle klasik sanki çatışıyordu. Bizim isteklerimizi, özlemlerimizi, sanatla alışverişimizi yansıtan bu gösterilere ben niye bütün ömrüm boyunca yabancı kalmış, karşı koymuş, hatta niye bu gösterilerden tiksinmiştim? Yoksa, gösteri sandığım bu gariplikler, hayatımızın özü müydü? Olabilir miydi? Bu kadar korkunç bir şey olabilir miydi? Fakat Denyo’yla Kavuklu arasında geçen o konuşma, hele cami avlusundaki ‘ceviz oynama’ düşüncesi, bir sara nöberi sarsıntısıyla Çiçek Pasajı’ndaki adam, terli, parıl parıl, yağ içindeki yüzünü, kalın ve kıllı parmaklı ellerini, sonra o sarışın, iriyarı delikanlıyı çağrıştırmıştı bana. Evet, tümü birbirine bağlıydı.	Понятно, что для меня это был бредом. Как будто классика и модернизм, прошлое и настоящее столкнулись в этих двух шатрах. Почему же наши желания, тоска, понимание искусства, отражающиеся в этом шоу, остались для меня навеки чужими? И почему же эти шоу были отвратительны для меня? Или же те нелепости, которые я считал шоу, были самой нашей жизнью? Могли ли быть? Могло ли быть что-то настолько страшным? Однако мысль в разговоре Денйо и Кавуклу об игре в кости во дворике мечети, вместе с потрясениями приступа эпилепсии при виде потного, блестящего, жирнолицого, с толстыми и волосатыми пальцами рук мужчины на Цветочном Базаре, а после еще и тем крупным блондином припомнились мне. Да, все было связано.
Sarsak adımlarla Denizkızı Eftalya’ya sürüklendim. Eftalya kendi çardınındaydı. Kapıdaki yağlıboya resmşnde tam bir denizkızıydı.	Дрожа, я подошел к русалке Эфталии. Она была в своем шатре. На картинке,
Ama o kahkahalardan, o kabustan… çocuk denizinden, buruşuk mendillerin sallanışından ölesiye bitkin düşmüştm. İşte	

sonunda dayanamayıp, ben de denizkızının çadırına sığınmıştım. Seni hiç unutmadım Eftalya! Hala aklımdadır her şey! Eftalya, bir akvaryumdaydı. Düşlenmiş denizkızlarının tersine siyah saçlı (demek, ev sahibemin kızı yalan söylemişti) ve iri yeşil gözlüydü. Belden aşağısı yeşil payetten balık kuyruğuydu. Akvaryumun altına çalgıcı takımı dizilmişti: iki keman, ut, klarnet, kanun[17] ve darbuka. Çalgıcıların tümü de bıyıklı, efkar dolu adamlardı. Herhalde Eftalya'ya deli gibi aşıktılar; bu, bakışlarından, hüzün, pişmanlık dolu ve ateşli coşkunlarından belli oluyordu. Yeşil payet balık kuyruklu Eftalya, bir masal kadar güzeldi. Hiç konuşmuyor, yalnızca şarkı söylüyrodu. Bu gıcıklı, ama çıldırtıcı ses, bu ay ışıklı gecelrde sandal gezilerini anımsatan görüntü beni kendi içine çekti ve ben, kurumuş dere yataklarında, kanlı cesetlerden, ölümden ve cinayet kasırgalarından geçerek, o çok uzun, çok yorucu mutsuz yolculuktan sonra uçsuz bucaksız bir denize açıldım. Eftalya'dan göslerimi arıyamıyordum. Bir ara göz göze geldik. Beni handiyse	висящей на двери, была масляными красками нарисована русалка. Но от всего этого смеха, кошмара… детского моря, махания смятых платков, я полностью обессилел. В конце концов, не выдержав, я тоже пробрался в шатер к русалке. Я тебя ни за что не забуду, Эфталия! Все до сих пор живо в моей памяти! Эфталия была в аквариуме. Волосы ее, наоборот, были черные (значит дочь хозяйки соврала), а глаза зеленые и большие. У нее был зеленый рыбий хвост. Под аквариумом уместились музыканты с инструментыами: две скрипки, уд, кларнет, канун и дарбука. Все они были с бородами и грустные. Все, как сумасшедшие, были влюблены в Эфталию. Это выдавал их взгляд и пылкое волнение, полное печали, разочарования. Эфталия со своим хвостом, покрытым зеленой чешуей, была сказочно красива. Ни слова из уст, только песни пела. Этот раздражающий, но волнующий голос, этот ее вид, напоминающий прогулки на лодке при свете луны, меня самого пробрали до самой души, и, пройдя сквозь иссушенные русла рек, кровавых трупов, смерть и убийственную бурю, я вошел в

[17]ince bir saz çalgısı

deliliğe götürecek bir sanat kaygısına kapıldım. Yeşil-yeşil-yeşil! Gergin sinirlerim şiddetle boşanıyor, uçucu bir dans sanki duyuşlara evrilmiş, dörtbir yanımda dönüyordu. Yeşil, öncesiz sonrasız bir sevecenlik gibi yüreğime akıyordu. Öpüşler-öpüşler içinde sarmaş dolaştık.	безграничное, бесконечное море после долгого несчастливого и очень утомительного пути. Я не мог отвести глаз от Эфталии.
Umurumda değildi aynalı pasajlar, çiçek pazarları, plastik boncuklar, birahaneler, ortaoyunları; işte her şey benden el ayak çekiyordu: arz ve talep kanunu, mübadele değeri, ücret, sermaye, kanlı saltanatlar…	В какой-то момент наши взляды встретились. Меня охватила творческая печаль, почти граничащая с сумасшествием. Зеленая, зеленая, зеленая! Моя злость, как будто летящий танец, вырывается на свободу и парит вокруг меня. Она капает мне на сердце, словно новое бесконечное сострадание. Мы сплелись в поцелуе.
Yakamozlar arasında yüzüyorduk. Deniz yeşil ve lacivert; uzakta bütün adalar birer yıldız ışığıydı. Bir daha karaya ayak basmayacaktım. Kendisine Çiçek Pazarı'nda haykıra haykıra bağırdığım yanaşma ruhlu adam da, kokoreççiler de, yanık zeytinyağı kokusu da bir daha ayak atmayacağım karada kalmışlardı. Orada uçsuz bucaksız deniz, gökle birleşen ufuk çizgisi bize sonsuz umutlar söz veriyor; bir şarkıda, hayatımızın bugünkü yaralarını tansıklarla iyileştiriyordu.	Я был без памяти. Зеркальный пассаж, цветочный рынок, пластиковые бусинки, пивные, игры, вообще все это потеряло всякое значение для меня, и закон предложения и спроса, ценность обмена, цена, капитал, кровавое господство – все уже не имело значения… Мы плавали среди фосфорического блеска моря. Море было зеленым и синим, а вдалеке все острова были блеском звезд. Больше я не собирался возвращаться на сушу. Человек, которого я окрикнул на Цветочном базаре, продавцы кокореч, запах горелого оливкового масла остались на суше, куда нога моя больше не ступит. Там бесконечное море, соединённое с небом линией горизонта, давало нам шанс на бесконечное счастье. В одной песне чудо исцеляло
Ölmüş annemi gördüm: beni kucakladı. Seni çoktan unuttum… diye yazdığım bir arkadaşım, yüreğinin erdenlikleriyle boynuma sarıldı ve kalbinin çarpışını,	

onun bileklerinde hissettim. Elime alıp baktım sedeflenmiş bir istiridye kabuğuna; sedefinde barışmış insanlar gördüm, yalnız incelik kalmıştı geriye, yalnız duyarlık. Az ötemde gökyüzünün bütün bulutları dağıldı ve fırtına başlamadan dindi. Eldebran yıldızının kırmızımtırak ışığını izledim açık denizlerde. Samanyolları aktı. Mermer limanlarda durduk birkaç gün; yeniden açık denizleri özledim. Çadırdaki herkes büyülenmişçesine Eftalya'yı dinliyor, tıpkı mutluluk gibi, insanoğlunun sevinci gibi, her şey gibi yeniden var oluyordu. Ben sudaki bu gümüş serviyi usul usul öpüyordum. Ama bunlar birer düş, birer sevgi, birer aşktı ve sonra Denizkızı Eftalya'nın şarkıları bitti. Eylülün ortaladığı o gece, Denizkızın Eftalya son kez şarkı söylemişti bize, son kez! Ertesi günü sabahleyin, servili mezarlığın bitişiğindeki alan boştu; çaldırlarını, tezgahlarını söküp, renkli ampullerini çıkarıp, dönmedolaplarıyla, kayıktan salıncaklarıyla çekip gitmişti kumpanyacılar. Sonradan yayılan bir söylentiye göre, göç sırasında Eftalya'nın akvaryumu kırılmışve Eftalya da sahici bir denizkızı olduğundan can çekişerek ölmüştü.	раны от нашей повседневной жизни. Я увидел мою покойную мать. Она обняла меня... и почувствовал пульс в запястье друга, которому я написал: Я тебя давным давно позабыл... Я поднял ракушку от устрицы и посмотрел на нее, я увидел в ее перламутре помирившихся людей, осталось только понимание, только доброта...Немного дальше я увидел, что все тучи на небе разошлись, и буря миновала, не успев начаться. В открытом море я следовал за красноватым светом звезды. Мимо проносился Млечный путь. Мы на несколько дней остановились в мраморном порту, я опять соскучился по открытому морю. В шатре все заворожено слушали Эфталию. Все будто возрождалось вновь, радость, человеческое счастье, все... Я покорно целовал этот серебряный кипарис. Но это были только мечты, любовь, влюбленность... и потом песни русалки Эфталии закончились. В ту ночь, в середине сентября, русалка Эфталия в последний раз спела для нас, в последний раз! Утром следующего дня место рядом с кипарисовым кладбищем опустело. Артисты труппы, собрав все шатры, прилавки и качели, уехали. Согласно

Bir yıl oluyor, şehre döndüm. Çiçek Pazarı'ndaki birahanelere dadandım. Buralara yine tayyare bileti satan küçük çocuklar geliyor, yine Kapalıçarşı esnafı ve sarışın delikanlılar. Kentte her şey sakin. Yanakları allık kırmızısı adam ve onu alkışlayanlar gözümün önünden bir türlü gitmiyor. Ben Eftalya'nın kuzguni siyah saçlarını, uzun kirpikli gözlerini, yeşil payetten kuruğuyunu, bakıştığımız o kıpkısa an'ı düşlemek istedikçe; Boğaz'ın uzak ve hırçın bir köşesindeki yazevimin hep fotoroman okuyan geçkin kızını anımsıyorum sadece, bir tek onu. Oturduğum apartman katıysa, eski fakat soylu bir otel bile değil artık. Denizkızı Eftalya'yı, bileklerinde kalbinin atışını auyduğum sevgili arkadaşımı, annemin mahzun yüzünü… yani bütün bir hayatı ve aşkı, nerede öncesiz sonrasız yitirdiğimi boş yere sorup duruyorum. Yalnız bu yaz başlangıcı, ırak bir sesin yankısını da işittim. Kimbilir, belki de Eftalya söylüyordu. Eftalya, geri dön! (1981)	слухам, вскоре распространившимся по округе, во время переезда аквариум Эфталии разбился, и она, настоящая русалка, умерла в муках. Уже прошел год с тех пор, как я вернулся в город. Я стал часто посещать пивные на Цветочном базаре. Сюда, как всегда, приходят маленькие дети, продающие билеты, торговцы с Капалычаршы и молодые блондины. В городе все спокойно. Только никак не выходит из головы картинка с краснощеким человеком и рукоплещущей ему публикой. Но когда я пытаюсь вспомнить иссиня черные волосы Эфталии, ее длинные ресницы, то короткое мгновение, когда наши взгляды встретились, у меня в памяти всплывает только вечно читающая романы перезрелая девица в доме в далеком уголке Босфора, только она. Этаж, где я сейчас проживаю, уже даже не похож на старый, но аристократический отель. Я беспрестанно спрашиваю себя, где и когда я безвозвратно и навеки потерял Эфталию, друга, биение сердца которого я слышал в его запьястях, мою мать с грустным лицом, мою любовь, мою жизнь…. Однако, в начале этого лета я услышал эхо звонкого прозрачного голоса. Кто знает, может,

	это пела Эфталия. Эфталия, вернись ко мне! (1981)

EK-3 Ukrayna hikâyesi. M. Vovçok ‘‘Kız Öğrenci’’. (М. Вовчок «Інститутка»).

Інститутка Т. Г. Шевченку I Люди дивуються, що я весела: надійсь, горя-біди не знала. А я зроду така вдалася. Уродись, кажуть, та і вдайся… Було, мене й б'ють (бодай не згадувать!) — не здержу серця,заплачу; а роздумаюсь трохи — і сміюся. Бува лихо, що плаче, а бува, що й скаче, — то так і моє лишенько. Якби мені за кожною бідою моєю плакати, досі б і очі я виплакала. Батька-матері не зазнаю: сиротою зросла я, при чужині, у людях. Хоч не було діла важкого, — так забували про мене, чи я не голодна, не холодна, чи жива я… На десятоліттях взяли мене в двір. Стара пані була не що, сумирна собі, — може, тому, що вже благенька була, ледве ноги волочила, а заговорить — тільки шам-шам, одразу й не розбереш; так куди вже бійка! не на умі. Увесь день на ганочках; нічка йде — охає та стогне. А за молодого віку, славлять, вигадочки були чималі і в неї… та треба ж колись і перестати. За мене, то вже в дворі жили ми	Kız Öğrenci T.G.Şevçenko için. I Herkes bu kadar mutlu olmama şaşırıyor, sanki ben kötülüğü hiç bilmiyorum. Ben böyleyim işte… Dünyaya gelirken iyi huyla gel, derler ya… Bir gün beni döverler (hatırlamak bile istemiyorum!) ben de ağlarım sonra sakinleşip yine gülerim. Bazen dertten ağlanır bazen de gülünür. İşte ben de öyle yaparım hep. Bana her kötülük yapıldığında ağlasaydım, şimdiye kadar gözlerim kalmazdı. Anne, babamı hiç bilmedim, öksüzüm. Yabancı insanlarla büyüdüm. Fazla iş yapmadım ama beni hep unuttular, aç mıyım üşüdüm mü hayatta mıyım, diye hiç kimse sormadı. On yaşındayken beni bir aile hizmetçi olarak aldı. Kadın, belki yaşlı olduğundan, sakindi, zor yürürdü, konuşurken “şam şam” gibi anlaşılmaz bir ses çıkarırdı. Hiç dövmezdi! Bütün gün dışarıda otururdu, geceleri ise oflayıp puflayarak inlerdi. Gençken onun da çok eğlenceli bir hayatı varmış, diye anlatırlar… Fakat bir gün o hayata son vermesi gerekmiş. Çok sakin yaşıyorduk ama dışarı

спокійненько; одно було горе, що з двору й ступити не пустять. Хіба вже на велике свято, що до церкви однросимось, а в неділю й не думай. "Розволочитесь, — було, каже пані гніваючись, — не пущу!.. Не той ще вік ваш, щоб бога пильнувати: ще матимете час, — не зараз вам умирати".	çıkmamıza izin vermemesi bir dertti. Sadece büyük bayramlarda kiliseye gidebilirdik. Pazar günleri çıkmamıza hiç izin vermezdi. Hanımefendi "Sürteceksiniz! İzin vermem." Derdi, kızardı bize. "Pazar günleri kiliseye gidip dua etme zamanı gelmedi sizi için. Daha çok zamanınız olacak, nasıl olsa ölmek için henüz çok gençsiniz." derdi.
Сидимо, було, день при дні у дівочій та робимо. А тихо коло тебе, як зачаровано. Тільки пані заоха або хто з дівчат на ухо за чим озветься, котора зітхне з нуду. Докучає, було, та робота, докучає, - аж пече; та що врадиш? Спасибі хоч за те, що не б'ють десять раз на день, як от по інших чуємо.	Günlerce odamızda oturup çalışırdık. Sessizlikte sanki herşey büyülenmiş gibiydi. Bu sessizlikte hanımefendi bazen öflenirdi veya kızlardan biri fısıltıyla konuşurdu bir başkası da sıkıntıdan derin bir nefes alırdı. Bazen bu iş canımızı sıkardı. O kadar ki canımız yanardı ama yapılabilicek bir şey yoktu. Gün boyunca on kere dövmemesine şükrederdik. Diğer evlerde hizmetçilere böyle davranılırmış çünkü.
А як коли, то, було, звеселіємо не знать чого. Веселенько нам, — аж серце трепече! Коли б воля, заспівав би так, щоб і на селі лунало… Не всмілимось!.. Ізглядуємось, та сміх нас так і бере. То одна моргне бровою, а друга їй одморгує; то прив'яжуть тую до стільчика косою; інша зскочить та почне вистрибувати дибки-дибки, щоб пані не почула, —крутиться, вертиться, тільки рукава май-май-май… Чого, було, не виробляємо!	Bazen de aniden neşelenirdik. O kadar mutluyduk ki kalbimiz titrerdi! Bize kalsaydı, şarkı söylerdik. Köyde her yerde sesimiz duyulsun isterdik. Ama yapamazdık!.. Birbirimize bakışıp gülüşürdük. Biri göz kırpar, diğeri de ona cevap olarak aynısını yapardı; biri saç örgüsünü sandalyeye bağlardı, diğeri de zıplardı dans edercesine ama, hanımefendi duymasın diye, sessizce dönerdi. Kolları havada hızlı hızlı uçardı… Daha çok şeyler yapardık!
У старої пані не було роду, окрім мала	Yaşlı hanımefendinin ailesinden sadece bir

собі унучечку, — у Києві обучалась у якомусь там… от коли б вимовити… інсти-ту-ті… Було частенько до старої листи шле; а стара тії листи щодня вичитує, - і попоплаче над ними, і попосміється. Коли пише унучечка, щоб уже приїздити за нею та додому забирати… Мати божа! увесь будинок зворухнувся: білити, мити, прибирати!.. Панночки сподіваємось! Панночка буде!	kız torunu vardı. O Kiev'de bir yerde…. umarım doğru söylerim… bir… üniversite-de okuyordu… Hanımefendiye ara sıra mektup yazardı. Hanım da her gün onu okur; hem ağlar hem de gülerdi. Bir mektubunda Hanımefendinin yanına gelmek onunla yaşamak istediğini yazmış… Allahım! Bütün ev uyandı sanki; boya badana, temizlik, toparlanma!.. Küçük hanımı bekliyoruz! Küçük hanım geliyor!
Стара пані немов одужала: коливає з кімнати до кімнати, виглядає у кожне віконце на шлях і нас туряє за село дивитись, чи не їде панночка. А нам того й треба. Ми за той тиждень, що її виглядали, сказать, нажилися. Шлють, то біжимо-летимо… Весело зочити степ, поля красні!. Степ зелений наче втікає в тебе перед очима далеко кудись, далеко…Любо на волі дихнути!	Yaşlı hanımefendi sanki iyileşmişti: Odadan odaya dolaşıyor, her bir pencereden yola bakıyordu. Bizi de küçük hanımın gelip gelmediğine bakmak için köyün dışındaki büyük yola gönderiyordu. Bizim için bu, çok eğlenceliydi. Onu beklediğimiz hafta çok güzel günler yaşadık. Bizi gönderirdi, biz de tarlalardan uçarak koşardık… Bozkırdan geçmek çok güzeldi, tarlalar muhteşemdi!.. Önümüzdeki yeşil bozkır sanki uzaklaşarak kaçıyordu… Özgürlükte hava almak çok büyük bir mutluluk veriyordu bize.
Квіток, було, назриваєм та позаквітчуємось, як молоді, та до самого двору тими вінками величаємось. А вступаючи в двір, схопимо з себе, позакидаємо, — та так було жалкотих вінків кидати, так жалко!	Çiçekler toplayıp genç kızlar gibi süsleniyorduk. Çiçekleri saçlarımıza takıp eve kadar gelirdik. Eve girince de onları kaldırıp atardık. O çiçekleri atmak ne kadar acıydı!

II	II
Діждали панночки, приїхала… І що ж то за хороша з лиця була! І в кого вона така вродилася! Здається, і не змалювати такої кралі!.. Стара як обійняла її, то й з рук не випускає; цілує, й милує, та любує. І по кімнатах водить, усе показує, усе розказує; а панночка тільки обертається туди-сюди та на все цікавим оком спозирає.	Küçük hanım geldi… Yüzü ne kadar da güzeldi! Kime çekmiş böyle! Anlatılması zor bir güzellikti!.. Yaşlı hanım onu kucakladı, uzun bir süre bırakmadı. Sürekli öpüyordu, ona hayranlıkla bakıyordu. Odaları gösteriyor, herşeyi gösterip anlatıyordu. Küçük hanım da her şeye dönüp merakla bakıyordu.
Посадовила її стара за стіл. І плаче, і радіє, і розпитує, і частує: "Може, тобі того з'їсти? може, того спити?" Наїдків, напитків понастановлювала; сама сіла коло неї, - не надивиться. А панночка усе прибира, наче той горобець, хутенько й чистенько. Ми з-за дверей дивимось на них і слухаємо, що то панночка говоритиме, — чи не дійдемо, які там у неї думки, яка вдача, звичай.	Yaşlı kadın onu masaya oturttu. Hem ağlıyor hem seviniyor hem soru soruyor hem de bir şeyler ikram ediyordu. ‘‘Sen bunu mu yemek istersin? Şunu mu içersin?’’ Yemekler, içecekler koydu. Kendisi de yanına oturup onu bıkmadan seyretti. Küçük hanımefendi küçücük bir bülbül gibi herşeyi hızlı ve özenle yiyordu. Biz kapının arkasında durup küçük hanımı dinliyorduk; düşüncelerini, huyunu ve alışkanlıklarını öğrenmeye çalışıyorduk.
— Яковось-то жилося тобі, серденько, самій? — питає стара. — Ти мені не кажеш нічого.	‘‘Tek başına nasıl yaşıyordun, canım?’’ diye yaşlı kadın sordu, ‘‘Hiçbir şey anlatmıyorsun.’’.
— Ай, бабусечко! Що там розказувати! Нуда така!	‘‘Ah, büyük anneciğim! Ne anlatayım? Çok sıkıldım ben!’’
— Вчили багацько?.. Чого ж вивчили тебе, кришко?	‘‘Çok mu dersin vardı?.. Neler öğrettiler sana, küçücüğüm?’’
— От захотіли що знати!.. Добре вам, бабуню, було тут жити на волі; а що я витерпіла за тим ученням!.. І не нагадуйте мені його ніколи!	‘‘Bunu bilmek ister misiniz gerçekten!.. Siz burada özgürlük içinde iyiydiniz büyük anneciğim. Ben okurken neler yaşadım!.. Onu hiç hatırlatmayın!’’

— Голубочко моя!.. Звісно вже — чужі люди: обижали тебе дуже… Чому ж ти мені зараз сього не прописала?	‘‘Kuşum benim!.. Tabii yabancı insanlar canını çok sıktılar… Neden mektuplarında bunları yazmadın?’’
— Що се ви, бабуню? Як можна?.. Зараз дознаються..	‘‘Büyük anneciğim bunu nasıl söylersiniz? Olur mu hiç?.. Eğer öğrenirlerse…’’.
— Бідолашечко моя!.. Скажи ж мені, як тебе там кривдили тії невірні душі?	‘‘Yavrucağızım! Anlat bana, kötü insanlar kalbini çok mu kırdılar?’’
— Ох, бабусечко! І морено, й мучено нас — та все дурницею. І те вчи, і друге, й десяте, й п'яте… товчи та товчи, та й товчи!.. Нащо мені те знати, як по небу зорі ходять або як люди живуть поза морями та чи в їх добре там, та чи в їх недобре там? Аби я знала, чим мені себе між людьми показати…	‘‘Ah, büyük anneciğim! Canımızı hem çakardılar hem de kırdılar ama boş ver bunları. Bunu oku, şunu oku… Hep öğren, öğren ve öğren!.. Gökyüzündeki yıldızların hareketlerini, başka ülkelerdeki insanların yaşamların…, Onların iyi veya kötü yaşamalarından bana ne? İnsanlar arasında kendimi gösterebileyim bana yeter…”
— Та нащось же учаться люди, моє золото. От і наші панночки — на що вже бідота, та й ті верещать по-французькій.	‘‘İnsan bir şey için okur ya, servetim benim. Bizimki de hanımlarımız… zengin olmamasına rağmen, Fransızca konuşurlar bile’’.
— Е, бабуню!.. — защебетала панночка. — До французької мови і до музики добре і я бралась, — до танців тож. Що треба, то треба. На се вже кожний уважає, кожен і похвалить; а все інше — тільки морока… Учись та й забудь! І тим, що учать — нуда, і тим, що вчаться — біда. Багацько часу пропало марно!	“Ah, büyük anneciğim! Fransızca, müzik ve dans derslerinde ben de başarılıydım. Onlar önemlidir. Onları herkes sever, değer verir. Diğerleri ise zahmete değmez… Öğrenip unutacaksın! Öğretenlere sıkıcı gelir, okuyanlara ise felakettir. Zamanımızın çoğu boşa gitti!’’
— Так як же оце? Погано вчать?	‘‘Nasıl yani? Kötü bir eğitim mi verdiler?’’
— Кажу ж вам, що й нудно, і погано, й марно. Вони тільки й думають, як би їм гроші виплатили, а ми думаємо, як би	‘‘Dedim ya size, hem sıkıcı hem kötü hem de boşuna. Onlar sadece para almasını düşünüyorlar; biz de en kısa zamanda bitirip özgürlüğümüze kavuşmayı

хутче нас на волю випустили… Чого ж ви задумались, бабусю?	düşünüyorduk… Büyük anneciğim, siz ne düşünüyorsunuz?''
— Та то, серденько, що гроші брали за тебе добрі, а вчили погано. Що ж, як ти далі і все позабуваєш?	''Eğitim görmen için iyi para alıp kötü eğitim vermişler. Peki, eğer herşeyi unutursan ne olacak?''
— Чи подоба ж се, бабуню? Бог із вами! Як же б то між гостями або в гостях позабувати музику, або танці, або хоч би й мову французьку?.. А про ту заморську нісенітницю, то я в одно ухо впускала, а в друге випускала, та й зовсім-таки не знаю. Цур їй!	''Olur mu, büyük anneciğim? Allah korusun! Konuklar gelince müzik, dans veya Fransızca unutulur mu?.. Ama başka ülkeler hakkındaki saçmalıkları iyi öğrenemedim, onları bilemem, gözüm de görmesin!''
— А як же часом хто в тебе спитає, як там тії зорі по небу ходять, абощо? Люди й осудять зараз: вчилася, та й не тямить!	''Eğer bir kişi yıldızların gökyüzünde nasıl hareket ettiğini veya başka bir şeyi sorarsa, ne olacak? Seni ayıplarlar. Diyecekler ki okumuş, ama bilmiyor!''
— Та що се ви, бабусю? Та се я тільки вам призналась, що не знаю, а чужі зроду того й не дошимраються, нехай хоч цілий день питають. Я зо всього викручусь, іще й їх оступачу, — он як, бабусю! Хочете, я вам заспіваю? Слухайте!	''Neler diyorsunuz, büyük anneciğim? Sadece size gerçekleri söyledim. Diğerleri isterse bütün gün beni sorgulasalar bilmediğimi anlayamazlar. Her zaman çok güzel çareler bulurum. Bir de kafalarını karıştırırım. İşte böyle, büyük anneciğim! Şarkı söylerim. İster misiniz? Dinleyin!''
І заспівала, затягла, — наче теє срібло пересипається. Стара її цілувати:	Şarkı söylemeye başladı. Sesi gümüş bir nehir gibi akıyordu. Yaşlı kadın onu öperek:
"Серденько моє! Втіхо моя!" А панночка до неї ласиться та просить:	''Bir tanem! Tesellim benim!'' dedi. Küçük hanımefendi onu kucaklayarak:
— Купіть мені, бабусечко, по новій моді убрань хороших!	''Büyük anneciğim! Bana yeni kıyafetler alır mısınız?'' diye sordu.
— Про се не турбуйся, дитя моє. Буде в тебе всього. Ти в мене будеш царівна над панночками!	Yaşlı kadın: ''Onu hiç merak etme sen bebeğim. Senin her şeyin olacak. Kızların prensesi

	olacaksın!'' dedi.
Ми, дівчата, ізглядуємось: чого там панночки нашої не навчено! А найбільш, бачця, людей туманити!	Biz birbirimize baktık. Küçük hanımımıza çok şey öğretilmişti! Ayrıca, iyi insanları kandırmayı da öğrenmişti.
III	III
— Ходім лишень, голубко, — говорить стара пані, — я хочу, щоб ти собі обрала котру дівчину. Та й веде її до нас. Ми од дверей та в куток, та купою в куточку й збилися. — Се ваша панночка, — промовляє до нас пані. — Цілуйте її в ручку. Панночка, чи глянула на нас, чи ні, простягла дві пучечки поцілувати. Стара всіх нас показує, - се Ганна, а се Варка, а се Домаха… — Боже мій! — аж крикнула панночка, разом стрепенувшись і в долоні сплеснувши: — Чи зуміє ж хто з вас мене зачесати, ушнурувати? Стоїть і руки заложила, і дивиться на нас. — Чому? — каже стара. — Зуміють, серце. А ні, то навчимо. — Як тебе зовуть? — питає мене панночка та, не слухаючи мене, до панії: — Ся буде мені! — Так і добре ж; яку схочеш, серце: нехай і ся. Гляди ж, Устино (на мене), служи добре, — панночка тебе жалуватиме.	'Hadi canım, gidelim.'' dedi yaşlı hanımefendi. ''Kızlardan birini seçmeni istiyorum." diyerek bizim yanımıza doğru geldiler. Hepimiz kapıdan kaçışıp köşeye doluştuk. ''Bu sizin küçük hanımefendiniz!'' dedi, ''Elini öpün.'' Küçük hanımefendinin bize bakıp bakmadığını anlamadım ama iki küçücük elini uzattı. Yaşlı kadın bizi göstererek: ''Bu Ganna, bu Varka, bu da Domaha…'' ''Aman Allahım!'' Küçük hanımefendi el çırparak bağırdı, '' Sizlerden biri saçımı yapabilir mi beni giydirebilir mi acaba?''. Ellerini arkasına kavuşturup bize baktı. Yaşlı kadın: ''Neden olmasın?'' dedi.'' Hayatım, yapabilirler. Yapamazlarsa öğretiriz.'' Genç kız bana dönerek: ''Adın nedir?'' diye sordu ama cevabımı dinlemeden yaşlı hanımefendiye ''Bunu alıyorum!''dedi. ''Tamam. Hayatım, istediğini seçebilirsin. Bu olsun. Bana bak Ustına, iyi çalışırsan Küçük hanım da sana iyi davranır.''.

— Ходім уже, бабуню; годі вже! — перехопила панночка; сама скривилась і перехилилась набік, і очі чогось заплющує, і з місця зривається, — от стеменний кіт, як йому з люльки в вуса пихкають…	“Haydi gidelim, büyük anneciğim, yeter artık!” dedi genç kız. Dudaklarını büktü, kıvrandı, gözlerini kapattı ve fırlayarak uzaklaştı. Sanki yüzüne pipo dumanıyla üflenmiş bir kedi gibiydi…
— Треба ж, голубко, — каже стара, — її на розум навчити: се дурні голови. Я скажу те, а ти що друге, то й вийде з неї людина.	‘‘Kuşum onlara öğretmemiz lazım.’’ dedi yaşlı kadın. ‘‘Onlar akılsızdır. Biraz ben, biraz sen bir şeyleri öğreteceğiz. Sonunda iyi bir insan çıkabilir bunlardan.’’.
— Шкода, бабуню, що спершу їх не вчено! Тепер порайся! Було яку віддати до міста.	‘‘Ne yazık ki onlar daha önce hiç eğitilmemiş! Bu iş şimdi bize kaldı! Keşke daha önce şehre eğitilmek için birini gönderseydiniz.”.
Та й говорять собі, наче про коней, абощо.	Sanki biz hayvanmışız gibi hakkımızda konuşmaya devam ettiler.
— Ой, Устечко! — журяться дівчата, — яково-то буде тобі, що вона така непривітна!	‘‘Ah Ustınacım, nasıl yapacaksın, hiç güler yüzlü değil!” dedi, diğer kızlar üzülerek.
— А що ж, — кажу, — дівчата! Журбою поле не перейдеш, та й од долі не втечеш. Яково буде — побачимо.	‘‘Yapacak bir şey yok, kızlar!’’ dedim. ‘‘Üzülerek hayat tarlasından geçilmez! Kaderimden kaçamam! Neler olacağını göreceğiz.’’.
Та й собі задумалась.	
IV	IV
Увечері кличуть: "Іди до панночки — розбирати". Ввійшла; а панночка стоїть перед дзеркалом і вже усе зриває з себе.	Akşam olunca “Küçük hanımefendiye git! Kıyafelerini çıkartmasına yardım et!” diye, çağırdılar. İçeri girdiğimde küçük hanımefendi aynanın önünde kıyafetlerini çıkartıyordu.
— Де се бігала? Швидше мене розбирай!.. Швидше: я спати хочу!	‘‘Neredesin? Kıyafetlerimi çıkart haydi! Haydi! Uyumak istiyorum.’’.
Я розбираю, а вона все покрикує на мене:	

— Та хутче ж бо, хутче! Кинулась на ліжко:	Ben çıkartırken o: ‘‘Haydi ya! Haydi!’’ diye bağırıyordu.
— Роззувай!.. А вмієш ти волосся звивати? — питає.	Yatağa uzandı: ‘‘Ayakkabılarımı da çıkart! Saç yapmayı biliyor musun?’’ diye, sordu.
— Ні, не вмію.	‘‘ Hayır, saç yapmayı bilmiyorum.’’
— Боже мій! Горе моє! Яка ж вона дурна!.. Іди собі!	‘‘ Aman allahım, başıma bela oldun sen! Ne kadar aptalsın!.. Haydi git!’’.
Дівчата вже мене дожидають:	Kızlar beni bekliyordu:
— А що, Усте? Що, сестрице? Яка вона, голубко? Що їм казати?	‘‘Nasıldı Ustına? Nasıldı, kızım? O nasıl, kuşumuz?’’
— Дурна я, — кажу, — дівчата, бо не вмію кіс ізвивати!..	Ne söyleyebilirdim onlara? ‘‘Saç yapmayı bilmediğim için aptalım ben, kızlar!’’ dedim.
V	V
Другого дня ранесенько прокинулась наша панночка. Умилась, прибралась, оббігла усі будинки, увесь двір, і в садку була. Така веселенька.	Ertesi gün küçük hanımefendimiz erkenden uyandı. Yüzünü yıkayıp hazırlandı. Bütün evi, avluyu ve bahçeyi dolaştı. Çok neşeliydi.
— Дома я! — каже. — Дома! Усе мені вільно!	‘‘Evdeyim.’’ dedi. ‘‘Evdeyim. Ah özgürlük!’’.
Цілує стару панію та раз у раз питає:	Yaşlı hanımefendiyi öperken sordu:
— Чи скоро в гості поїдемо, бабусечко? А коли гості до нас наїдуть?	‘‘Büyük anneciğim, misafirliğe ne zaman gideceğiz? Bize ne zaman konuklar gelecek?’’.
— Та нехай же я перше сама тобою натішусь, рибко, нехай на тебе надивлюся!	‘‘Önce ben seninle biraz eğleneyim canım, hayran hayran seyredeyim seni!’’.
— Та коли ж то вже я діждусь, бабуню! В мене тільки було й думки, що приїду додому — весело буде, людно, музики, танці… Бабусенько мила, люба!	‘‘Büyük anneciğim! Ne kadar bekleyeceğim! Eve geldiğimde neşe, kalabalık, müzik ve dans olacağını hayal ederdim hep. Canım büyük anneciğim,

	sevgilim!’’.
— Ну, добре, пташко! Нехай трошки приберемось, та тоді вже зараз і гостей проситиму.	‘‘Tamam, kuşum! Biraz hazırlanalım sonra konukları davet edeceğiz.”.
Почалось прибирання теє. Стара скрині з комори викочує та оксамити, рубки тонкії вибирає, та кроїть, та приміряє на панночку. Панночка аж підскакує, аж із радощів червоніє. То до одного дзеркала скочить, то у друге зазирне; склянку води візьме, то й там любує, яка вона хороша. То заплете коси, то розплітає, то стрічками перев'є, то вквітчається…	Hazırlıklar başladı. Yaşlı kadın eski sandıklarını açıyor, kadiferi çıkartıyor, ince kumaşları seçiyor, biçiyor ve genç kıza prova yaptırıyordu. Kız ise sevinçten yanakları kızararak zıplıyordu. Kendini görmek için bir aynadan diğerine koşuyordu. Bir bardak suyu alırken bile suyun içine bakıyordu, güzelliğini görmek için. Saçlarına örgüler yapıyor, çözüyor; kurdaleler ve çiçeklerle süsleniyordu.
— Ах, бабусечко, — було викрикне, — коли вже я в атласову сукню вберуся?	‘‘Ah büyükanneciğim!’’ diye bağırdı. ‘‘Ben ne zaman atlas kumaştan bir elbise giyeceğim?’’.
— Як заручишся, дитино моя, — одказує стара. — Дам тебе за князя чи за графа, за багатиря всесвітнього!	‘‘Nişanlı olduğunda bebeğim.’’ dedi, yaşlı kadın. ‘‘Prens, kont veya büyük bir bahadır [19] ile evlendireceğim seni!’’.
А панночка й голову задерла, і виступає так, наче вже вона княгиня великородна.	Genç kız burnunu havaya kaldırdı. Sanki büyük bir prenses olmuş artık.
Та тільки в них і мови було, що князі та пани вельможнії. Було, і к весіллю зовсім приберуться, і будинки поставляють кам'яні, і коней вороних позапрягають, — аж лихо! Пересипають такеньки, пересипають, — панночка й зітхне:	Hep kont ve saygıdeğer beylerden konuşurlar, hayallerinde düğüne tamamen hazırlanırlar, kocaman malikâneler inşa ederler, en güzel atları alırlardı. Boşu boşuna hayallere kapılırlardı! Genç kız:
— Що, бабуню! Тільки говоримо… І досі ще нікого в нас не було!	‘‘Büyük anneciğim! Sadece konuşuyoruz… Hâlâ hiçkimse gelmedi!’’ diye, içini çekti.
	‘‘Biraz bekler misin? Daha gelecekler; o

[19] halk öykülerinde güçlü ve yakışıklı bir erkek

— Та зажди ж бо трохи: наїде такого, що й не потовпляться.	kadar ki yer kalmayacak.’’.
VI	VI
Та й справді перхнуло до нас гостей, — як на погориджу. Одні з двора, а другі у двір. Нема нам ні сну, ні спочивку: бігаємо, вслугуємо, клопочемось з ранку до вечора. Часомтака юрма їх ужене, що дивуємось, яких-то вже між ними панів нема! Все теє регочеться, танцює, їсть, п'є; все теє гуляще, дак таке випещене! Інша добродійка у двері не втовпиться. А паничів що то в нас перевернулось! Аж роєм коло нашої панночки звиваються, — так, як ті джмелі, гудуть. Обійшла либонь вона їх усіх, — кого словами, а кого бровами: одного на здоров'я любенько питає; другому жалиться, що без його чогось Їй смутно та дивно; которого коло себе садовить, скажи, начеб свого посім'янина. Бідахи розкохались, аж зовсім подуріли, з лиця спали, схнуть. День у день наїздять до нас, одно одного попереджаючи та зизим оком накриваючи. Чи так вона всім до душі прийшла, чи не було їм тоді чого іншого розважитись, тільки так комахою й налазять і налазять. Бо, бач, чим їм у світі розважитись? Як свій молодий вік собі скрасити?.. Солодко	Gerçekten de bize ne kadar çok konuk geldi. Sanki yangın varmış gibi herkes koşarak geldi. Bir konuk giderdi diğeri gelirdi. Uykusuz kalırdık, yorulurduk. Sabahtan akşama kadar koşar, hizmet verir ve çalışırdık. Bazen o kadar çok gelirdi ki her tip adam bulunurdu aralarında! Herkes güler, dans eder, yemek yer ve içerdi. Hepsi eğlenceye çok düşkün ve kibirliydi! Kadınlar için yer kalmazdı. Evimiz baylar ile dolar boşalırdı. Sanki bir arı kovanındaymış gibi genç kızımızın başına yığılıp uğuldarlardı. Herkesle tanıştı genç hanımefendimiz. Biri ile konuşurken diğerine bakardı. Birine sevinçle soru sorarken diğerine onsuz canının sıkıldığını ve kendini farklı hissettirdiğini anlatırdı. Bir diğerini sanki akrabası gibi yanına oturturdu. Zavallılar! Aşktan deli oldular, yüzleri karardı, canları sıkıldı. Evimize her gün gelirlerdi. Birbirlerine keskin ve uyarıcı bir bakış ile bakarlardı. Kızı mı bu kadar sevdiler yoksa başka eğlence mi bulamadılar kendilerine? Sürekli geldiler, geldiler… Başka nasıl eğlensinler? Genç yaşlarını nasıl geçirsinler?.. Lezzetli yemek yemek, sarhoş olmak, misafirliğe gitmekten başka daha ne lazım?

з'їсти, п'яно спити, хороше походити, — а більше що?	
VII	VII
Потроху та помалу усе панночка на свій лад перевернула, — життя і господарство. — Покиньте ж бо, покиньте, бабуню, плести! Хіба нікому в вас діла робити? Хто приїде, а ви все за чулкою манячите, наче прислужниця, абощо. — Та нудно без роботи, дитино! — одказує стара. — Візьміть книжку почитайте. — Що я читатиму? Я вже не бачу читати. — То так погуляйте, тільки, голубочко, не плетіть! Ви мені лучче око викольте тим дротиком! — Та добре ж, добре, угамуйся! Покине плести стара й нудиться. Убрала її панночка у чіпчик з стрічками рябенькими та й посадовила на кріслечку серед кімнати. Приїдуть гості — вона напоготові, привітає їх. Стара вже світом нудить, а панночка втішається: — Як славно, бабусечко, як славно, як у нас велично та пишно!	Genç kız, yavaş yavaş, evdeki hayatı ve işleri de, kendine göre, değiştirdi. ‘‘Bırakın, büyükanneciğim, örmeyi bırakın! Sizden başka yapan var mı hiç? Sanki bir hizmetçisiniz.”. ‘‘Bebeğim, çalışmazsam, sıkılırım!” dedi, yaşlı kadın. ‘‘Bir kitap alıp okuyabilirsiniz.’’. ‘‘Nasıl okuyacağım? Ben artık hiçbir şey göremiyorum.’’. ‘‘O zaman gezebilirsiniz. Ama örmeyin kuşum! Gözleriniz kör olsa daha mı iyi?” ‘‘Ya tamam, tamam! Sakin ol!’’. Fakat örmeyi bırakınca sıkıldı yaşlı kadın. Genç kız ona rengârenk kurdeleli başlıklar giydirip odada bir koltukta oturttu. Konuk gelince yaşlı kadın hazır olcaktı hep. Onlarla selamlaşacaktı. Yaşlı kadın sıkılıyordu, genç kız ise sevinçliydi. ‘‘Ne kadar güzel, büyük anneciğim, ne kadar güzel! Evimiz ne kadar muhteşem ve heybetli!”.
VIII	VIII

Нас, дівчат, усіх гаптувати посадовила. Сама й учить та раз по раз надбіга, чи шиємо. І обідати йдемо, то вона хмуриться і свариться.	Bizi, tüm kızları, dikiş dikmeye oturttu. Bize dikiş dikmeyi öğretti. Ara sıra gelip dikişlerimizi kontrol ederdi. Öğle yemeğine gittiğimizde kızardı.
Далі вже що день, то вона сердитіша; вже й лає; часом щипне або штовхне стиха… та й сама почервоніє як жар, — засоромиться. Поки ж тільки не звичилася; а як оговталась, обжилася, то пізнали ми тоді, де воно в світі лихо живе.	Her geçen gün daha da sinirli olmaya başladı. Artık bize bağırıyordu da. Bazen de bizi cimciklerdi veya aniden dürterdi… Kendisi de kızarırdı, utanırdı. Başlangıçta öyleydi, alışana kadar… Ondan sonra ise alıştı. İşte o zaman belanın ne demek olduğunu anladık .
Прийду, було, її вбирати, то вже якої наруги я од неї не натерплюся!.. Заплітаю коси — не так! Знов розплітую та заплітаю, — знов не так! Та цілий ранок на тому пробавить. Вона мене й щипає, і штирхає, і гребінцем мене скородить, і шпильками коле, і водою зливає, - чого, чого не доказує над моєю головонькою бідною!	Onu giydirmeye gittiğimde çekmediğim ızdırap kalmazdı! Saçını yanlış örüyormuşum! Yeniden çözüp örgü yapardım. Yine de yanlıştı! Bütün sabah böyle eğlenirdi. Beni hem cimcikler hem iğne batırır hem tarak ile çizer hem firkete batırır hem de bana su atardı. En çok benimle alay ederdi!
Одного разу дожидали в нас полкових з міста. Двір замели ще звечора; у будинку прибрали, як ік великодню. Сіла панночка зачісуватись… Лишечко ж моє! Лучче б жару червоного у руку набрала, як мені довелось туманіти коло її русої коси!.. І така, і онака, і геть-пріч пішла, і знов сюди поступай; і пхати мене, і наскакувати на мене, — аж я злякалась! Та репече, та дзвякотить, та тупоче-тупоче, а далі як заплаче!.. Я в двері, а вона за мною в сад: "Я тебе на шматки розірву! Задушу	Bir gün şehirden albayları bekliyorduk. Akşamdan beri bahçeyi, evi temizledik. Paskalya'ya hazırlanıyorduk sanki. Genç hanımefendi oturdu ben de onun saçını yapacaktım… Allahım! Keşke elime yanan kömürü alsaydım saçını yapmak yerine!. Bana isimler taktı, küfretti sonunda delirdi iyice. Beni itmeye başladı, ondan çok korktum! Bağırıyor, çığlıklar atıyor, ayaklarını yere vuruyordu; sonra da ağlamaya başladı. Bahçeye doğru kaçmaya başladım, beni takip etti. ‘‘Seni parça parça edeceğim! Alçak, seni boğarak

тебе, гадино!" Оглянусь я на неї, - страшна така зробилась, що в мене й ноги захитались. Вона мене як схопить за шию обіруч!.. Руки холодні, як гадюки. Хочу скричати, — дух мені захопило, так і рухнула коло яблуні, та вже од холодної води прокинулась. Дивлюсь — дівчата коло мене скупчились, білі усі як крейда. Панночка на стільчику розкинулась, плаче; а стара над моєю головою стоїть і так то вже мене лає, така вже люта, — аж їй у роті чорно.	öldüreceğim!'' diyordu. Dönüp yüzüne baktım, yüzü çok çirkin ve korkunçtu. Ayaklarım titremeye başladı. İki eli ile boynuma yapıştı. Elleri iki yılan gibi soğuktu. Bağırmak istedim ama nefes alamadım. İşte böyle, elma ağacının altında bayıldım. Soğuk bir suyla kendime geldim. Yanımda kızlar vardı. Onlara baktım, hepsinin yüzü tebeşir gibi bembeyazdı. Genç hanımefendi ise sandalyede oturmuş ağlıyordu. Yaşlı kadın, başucuma dikilmiş bana bağırıyordu. O kadar sinirliydi ki dudakları mosmordu.
— Що ти накоїла, ледащо! Як ти сміла панночку гнівити? Я тебе на Сибірю зашлю! Я тебе з світу зжену! А панночку вмовляє: — Не плач, не плач, янголяточко моє: сліз твоїх вона не година! Ще занедужаєш, боже борони, чого! Бач, рученьки холоднісінькі. Буде-бо вже, буде! Нащо сама берешся? Мені внось, що тобі не вгодно. — А тобі, ледащице (знов свариться на мене), — а тобі буде!.. Та й не-знаю, як ще другої біди вбігла, що мене не бито. Мабуть, того, що вже дуже була я слаба, — так пані тільки ногою мене совманула та зараз і звеліла дівчатам до хати однести. Дівчата підняли мене й понесли, а в	''Ne yaptın sen, tembel! Küçük hanımı nasıl bu kadar kızdırdın? Sibirya'ya göndereceğim seni! Yeryüzünden sileceğim seni!''. Genç hanıma: "Ağlama, ağlama, meleğim benim! O gözyaşılarına değmez! Hasta olacaksın, Allah korusun! Bak, ellerin çok soğuk Yeter yeter, sakin ol canım! Neden kendin yapıyorsun? Ne istersen bana söyle'' diye teselli ediyordu. ''Sen ise tembel!" dedi, bana bağırarak " Layığını bulacaksın!''. Bu felaketten nasıl kurtulduğumu bilmiyorum. O kadar hasta ve güçsüzdüm ki… Yaşlı hanım beni ayağıyla itti ve kızlara beni eve götürmelerini emretti. Kızlar beni kaldırıp götürdüler. Evde hepsi

хаті так і впади коло мене плачучи: — Устино, серденько! Оплакана годинонька твоя!.. Мати божа! За що се над нами таке безголов'ячко?	ağlayarak yanıma oturdular. ‘‘Ustına, canım! Çok talihsizsin!.. Allahım! Neden bize böyle kötü şeyler oluyor?’’.
IX	IX
Цілу весну мене теплим молоком напували, поки я трохи оченьпала. Лежу сама, — усі на панщині, — лежу та все собі думаю: "Таке молоде, а таке немилосердне, господи!" У хаті холодок і тихо; стіни білі й німі; я сама з своєю душею. Вітерець шелесне та прихилить мені у віконце пахучий бузок. Опівдня сонячний промінь гарячий перекине через хату ясну стягу трепечущу… наче мене жаром обсипле. Душно мені, дрімота, а сну немає. І так усе сама-самісінька із своїми думками — як у світі жити! Рада, було — боже мій,як рада! — коли зашумить садок, стемніє світ і загур. чить дощ об землю!.. От, чую, щось затупоче… регіт і гоміц… у хату до мене зграя дітей усипле. Веселі, червоні; вітають мене; вприскають мене дощем Із себе; пнуться на вікно, нетерплячі, коли той дощ ущухне; співають, вигукують: Зійди, зійди, сонечко,	Bütün ilkbahar boyunca bana ılık süt verildi. Biraz iyileştim. Yalnız yatıyordum. Herkes tarlalara işe giderdi. Kendi kendine ‘‘Ne kadar genç bir hanım ama vicdanı yok Allahım!’’ diye düşünürdüm. Ev, soğuk ve sessiz; duvarlar, beyaz ve sessiz olurdu. Düşüncelerimle tek başıma kalırdım. Rüzgâr eser, leylak kokusu gelirdi. Öğleyin sıcak güneş ışığı odaya parlak bir yol çizerek dolardı Sıcaklığı beni bayıltacak gibi olurdu. Uykum gelirdi ama uyuyamazdım. Hep yalnızdım ve böyle nasıl yaşayacağımı düşünürdüm. Bahçeden bir ses gelince, gün kararınca veya toprağa düşen bir damla sesi duyulunca ne kadar mutlu olurdum, Allahım! İşte… duyuyorum… birileri koşuyor… gülüyorlar… aniden odaya çocuklar giriverirdi. Neşeli, yüzleri kızarmış. Benimle selamlaşırlardı. Hepsi yağmurdan ıslanmışlar, bana da damla damla yağmur suyu atarlardı. Pencereye yaklaşıp yağmurun bitmesini sabırsızca beklerken şarkı söylerlerdi. Çık, çık güneşim,

На попове полечко, На бабине зіллячко, На наше подвір'ячко! Скоро сонечко з-за хмари виграло, вони так і замелись із хати. А мені ще довго-довгенько оддається то у тому кутку регіт, то у тому, наче хто у дзвіночки срібні видзвонює. Увечері, смерком уже, вертаються з панщини люди, потомлені і варом соняшним, і тяжкою працею; всі мовчать — хіба який зітхне важко або заспіває сумної, сумної стиха… Часом несподівано котора дівчина вбіжить до мене з будинку. — Устино! Голубко! — А що там у вас дієть ся, сестрице? — спитаю її. — Хоч не питай, Устино, — лихо! Ганну сьогодні били, учора Параску, а завтра, мабуть, уже моя черга. Ой, матінко, коли б там не огледілись іще за мене! Ох, Усте, бідна нашаголівонька! — Про мене нічого? — Де б то нічого!.. Чому не йде до свого діла? Що вона ніжиться, мов пані з Басані? От що, коли хоч знати… Ой, забарилася ж я! Бувай здорова, Устинко! X Одного ранку лежу я та думаю, коли в	Papazın tarlasına Yaşlı kadının diktiği yeşilliklerine Bahçemize de çık! Birazdan güneş çıkardı. Onlar da evden çıkardı. Ben de uzun zaman oradan buradan gülmelerini duyardım. Sanki biri gümüş ziller çalardı. Akşamları, güneş batıktan sonra insanlar tarladan, işten dönerdi. Sıcaktan ve zor işlerden dolayı herkes yorgun ve sessizdi. Biri derin bir nefes alır veya hüzünlü mü hüzünlü bir şarkı söylerdi… Zaman zaman yanıma bir kız gelirdi: ‘‘Ustına! Kuşum!’’ ‘‘Ne oluyor, kızım?’’ diye onu sorardım. ‘‘Hiç sorma, Ustına! Felaket! Bügün Ganna’yı dövdü, dün Paraska’yı dövmüş, yarın ise sıra bende sanırım. Allahım, beni aramasın efendilerimiz! Ah Ustına, ne kadar zavallıyız!’’. ‘‘ Beni unuttular mı?’’. ‘‘Keşke! İşe neden gitmiyor? Ustına hanımefendi gibi neden dinleniyor?” böyle diyor işte, bilgin olsun… Oh! Geç kaldım ben. Görüşürüz, Ustına!’’. X Bir sabah yattığım yerde düşünüyordum.

хату вбігла Катря. — Іди, иди, хутенько иди, Усте! — Куди йти? — До панночки, до панії! Та хутенько ж бо, Усте! Послали по тебе, щоб зараз ішла. Панночка пожалувалась на тебе старій, що ти вже зовсім одужала, та не хочеш робити, служити. Іди ж бо, йди! — Як же йти, Катре, не здолію я по землі ступати! — Я тебе доведу, голубко! Зможися, щоб іще гірш тобі не було. Ходім-бо, ходімо! Ледве я доплелась до будинку. На порозі стріла панночка. — Чого се ніжишся? Чому не йдеш служити? Ледащо ти! Постривай! Я тобі таку кару вимислю, що ти й не бачила й не чула. Та кричить же то, боже! Аж задихалась, штовхає мене, за рукав смикає… Годинонько ж моя! Як вона охижіла, яке страшне зробилося в неї те личко гожеє!.. На той крик і пані не задлялась прилізти… Давай мене лаяти. Ще нахвалялась і бити. А ми, спасибі богу, того не дознавали од неї, поки не вселилась панночка. Почалися тоді в нас карності щоденні, щоденний плач. Чи хто всміхнеться (не часто всміхалися!) — панночка біжить до	Aniden Katrya odaya koşarak girdi. ‘‘Haydi, hadi, Ustına, acele et!’’ ‘‘Nereye?’’ ‘‘ Genç ve yaşlı hanımlara! Hadi ya, Ustına! Seni almayı gönderdiler beni. Hemen gelmeni söylediler. Genç hanımefendi, senin iyileştiğini ama çalışmak istemediğini söyledi. Hadi ya, acele et!’’. ‘‘ Nasıl yürüyeyim, Katrya? Ayağa kalkacak gücüm yok!’’. ‘‘Sana yardım edeceğim, kuşum! Sana daha fazla kötülük yapmasın diye, yürü haydi haydi!’’ Malikâneye kadar zor yürüdüm. Kapıda genç hanımefendi karşıladı: ‘‘Neden hâlâ dinleniyorsun? Çalışmaya neden gitmiyorsun? Tembelsin! Ben sana göstereceğim! Sana hiç görmediğin ve duymadığın bir ceza vereceğim.”. O kadar bağırıyordu ki Allahım, neredeyse boğulacaktı! Beni itiyor, kolumu sıkıştırıyordu. Nasıl vahşi oldu, güzel yüzü nasıl korkunç oldu!.. Çığlığlıklarına yaşlı hanımefendi de geldi… Beni azarlıyor, döveceğini söylüyordu. Genç kız gelmeden önce hiç dövülmeyi bilmezdik. Sonra her gün bize ceza gelmeye başladı biz de sadece ağlıyorduk. Biri gülse, ki çok nadiren olurdu, Genç Kız, Yaşlı Hanım’a: ‘‘ Büyükanneciğim! Bana saygılı olmuyorlar!’’, biri ağlasa, Genç Kız:

старої: "Бабуню, мене не шанують!" Чи хто заплаче: "Бабуню, діла не роблять, та ще й плачуть!" Та на всіх такеньки вадить та й вадить навадниця наша. А стара лютує, нас карає, - молодий вік ізгадала!	‘‘Büyükanneciğim! İş yapmıyor ve ağlıyor!’’ derdi. Hepimize ne kadar çok günah atardı. Yaşlı hanım ise bize kızar ve ceza verirdi. O da sanki gençleşmişti yeniden!
XI	XI
Тільки і дишемо, було, як наїде гостей-паничів та трохи забуде про нас панночка. Вийде до них — ляскотить попташиному, привітна, люба — і що то? — не пізнати!.. А вже як ті паничі коло неї… Той поруч із нею шиється, а той з кутка на неї очима світить; сей за нею у тропу точиться, а той знов збоку поглядом забирає. Вона ж між ними, мов тая перепеличка, звивається. — Который-то з них попадеться? — говоримо, було, дівчата… — Дознає неборак, почім ківш лиха! Спершу стара пані тішилась велико тими гостьми, а далі, як почались між ними сварки, стала думати та гадати: — не рада вже їм, да не одбити. Наїде їх силечка одна, та кожний же то домагається панноччиного привіту собі; один одного зневажає, та й сваряться і гризуться. Почала вже їх стара пані собаками (за очі) взивати. Аж так над осінь доля панноччина прийшла — і шарахнули вони усі од псі врозсип, себе	Erkek konuklar geldiği zaman genç kız bizi unuturdu. Biz de biraz nefes alırdık. Onlara gidip kuşlar gibi cıvıldardı, güleryüzlü ve güzel olurdu. Hiç tanıyamazsınız!.. Erkeklerin yanında burnu havada oturuyor, biri köşeden ona bakıyor; biri onu takip ediyor, biri yine gözünü ondan ayırmıyor. Onların arasında küçük bir bıldırcın gibi uçardı. ‘‘Hangisini yakalayacak acaba?’’ diye kızlarla merak ederdik. Kimi tutturursa zavallının felaketi olacak, hayatı kararacaktı. Önceleri yaşlı hanım konukların gelmesinden hoşlanıyordu sonra, aralarında kavgalar başlayınca, onlardan nasıl kurtulacağını düşünmeye başladı; ama nasıl? Çok kalabalıklardı ve hepsi genç kızın ilgisini bekliyordu. Birbirlerine karşı saygısızdılar, tartışıp kavga ediyorlardı. Yaşlı hanım onlardan “köpekler” diye, söz etmeye başladı. Son bahara doğru genç kızın kısmeti çıktı. Herkes ise köpek gibi

самих соромлячися.	kaçıp kendi kendinden utanırdı.
XII	XII
Спізнався з панночкою полковий лікар та й почав щодня вчащати. Такий він був тихий, звичайний, до кожного привітний, — і на панича не походив!.. А як з нею спізнався? Вжедавненько панночки приїжджі переносили, що якийто вже там лікар полковий хороший: і брови йому чорні, і уста рум'яні, і станом високий, — така вже краса, що й не сказати! Тільки що гордий дуже, — на жодну не погляне, не заговорить, хоч там як до його не заходь…	Genç hanımefendi, alay doktoru ile tanıştı. Doktor her gün ziyarete gelmeye başladı. Sakin, dürüst, herkese karşı güler yüzlü bir delikanlıydı. Sosyetedeki erkeklere benzemiyordu!.. Peki, onunla nasıl tanıştı? Hanımlar uzun zamandır iyi bir alay doktoru olduğundan söz ediyordu. Siyah kaşlı, pembe dudaklı ve uzun boyluydu. Çok yakışıklıydı, Ama kibirliydi. Hiçkimseye bakmıyor, hiç kimseyle konuşmuyordu.
Панночка, чуючи таке, було, частенько говорить старій: — Якби ви, бабусечко, того лікаря до нас завітали, — нехай побачу, який!.. А стара, було, на те: — Моя дитино, нацокотали тії верхоумки скосирні, а ти віри пойняла… Велико диво — полковий лікар! Се злидні, бідота! Що тобі з такими заходити? — Та нехай я тільки його побачу, бабуню! Чи справді він такий, як славлють. — Цур йому! Ще вв'яжеться! І так уже багато коло тебе звивається, а жоден не	Genç hanımefendi onu duyunca yaşlı kadına: ‘‘Büyükanneciğim, keşke o doktoru davet etseniz, onu görmek isterim!’’ diye söylendi. Yaşlı kadın: ‘‘Bebeğim, o dedikoduculara inandın… Büyük bir mucize sanki! O, sadece bir alay doktorudur! Kötülük bu sana, yoksulluk! Niçin tanışacaksın onunla?’’ diye cevap verdi. ‘‘Ya, olsun! Onu sadece göreceğim, büyükanneciğim! Acaba söylendiği gibi mi?’’ ‘‘Allah korusun! Ya takılırsa sana? Artık sana ilgi gösteren çok fakat kimse evlenme

сватає. Один одного перебиває та сваряться, — бодай ви виказились! От же як стара одмагалась! А внучечка як на пню стала: лікаря та й лікаря! Першого ж наїзду, як жарнув полковий начал, мусила стара ними переказувати, що лікаря до себе в гостину запрошує. Ті живо погодились: "Привеземо, привеземо", кажуть. — А коли ж ви нас одвідаєте? — питає панночка, сюди туди обертаючись та в вічі їм заглядаючи, немов як лиценя. — Чи хутко? — Коли ви такі ласкаві, то ми й позавтрьому будемо, — кажуть гості, як на ногах не підлітуючи. І поїхали, раденькі що дурненькі.	teklifi yapmadı hâlâ. Sadece birbirlerinin sözünü kesmeyi ve kavga etmeyi bilirler! Allah onların cezasını versin!’’ Yaşlı hanımefendi bir türlü izin vermiyordu! Torunu ise hep doktoru görmek istiyordu! Alaydan konukları geldiğinde, yaşlı hanım doktoru evine davet ettiğini, söylemek zorunda kaldı. Konuklar da ‘Getireceğiz! Getireceğiz!’ diyerek, hemen kabul ettiler. Onlar giderken genç kız: ‘‘Ne zaman tekrar geleceksiniz?’’ diye, sordu, tilkicik gibi buraya oraya dönerek ve gözlerine bakarak ‘‘En kısa zamanda değil mi?’’. ‘‘Böyle davet ediyorsanız hemen yarın da gelebiliriz!’’ dedi, konuklar. Az kaldı uçacaklardı mutluluktan. Mutlu ayrıldılar. Fakat hiçbirşey anlamadılar.
XIII Та вже й убралась того дня панночка хороше! А стара супиться та все бурчить: — Нащо нам та голь нещадима здалася! Панночка наче не чує того слова. Стара тільки тим виміщає, що нас душить. Коли наїхали полкові, а лікаря нема. "Дякує, - кажуть, — за ласку, та нема в його часу ані години: недужих у його багато, — лічить". — І не силуйте його, — каже стара, — нехай лічить з богом!	XIII O gün, kız iyice süslendi. Yaşlı kadın yüzünü buruşturarak: ‘‘Bize o yoksulluk lazım değil!’’ diye, homurdanırdı. Genç kız onun söylediklerini duymamazlıktan geliyordu. Yaşlı kadın da kızgınlığının acısını bizden çıkartıyordu. Alay askerleri geldiklerinde aralarında doktor yoktu. ‘‘Teşekkür ediyor.” dediler, ‘‘Ama hiç zamanı yokmuş. Çok fazla hasta var. Herkese bakıyor.’’. ‘‘Zorlanmayın onu!’’ dedi, yaşlı kadın. ‘‘ Kolay gelsin ona!’’.

Панночка тільки почервоніла і уста закусила.	Genç kız kızardı ve dudağını ısırdı sadece.
Та й було ж нам, як гостей випроводили! За все ми одтерпіли!..	Konuklar gitikten sonra çekmediğimiz kalmadı! Tüm öfkesini bizden çıkardı, sonuna kadar sabrettik.
Того ж таки тижня самого занедужала панночка. Охає і стогне, і кричить. Стара злякалась, плаче, по лікаря шле. А полковий знающий, кажуть, та й живе ближче за всіх, — по його!	Aynı hafta genç kız hasta oldu. Ofladı, inledi, bağırdı. Yaşlı hanımefendi çok korktu, ağladı. Doktoru çağırdı. “Alay doktoru ise zekidir.” diye, onu çağırdı! Genç kız da hemen özenle giyindi ve yatakta güzel güzel bekledi.
Тим часом панночка вбралась якнайкраще та й лежить у ліжку, як мальована, — дожидає.	
Приїхав він, подивився, розпитав. А вона ж то вже — і голівку хилить, і говорить, помісь співає. Побув яку годинку та й прощається: "Завтра навідаюсь".	Doktor geldi, hastaya baktı, sorular sordu. Kız gözlerini aşağıya indirrerek şarkı söylüyormuş gibi konuşuyordu. Bir saat kalıp vedalaştı doktor: ‘‘Yarın tekrar uğrayacağım!’’ dedi.
Стара пита у внучечки, внучечка задумалась, — тільки їй на питання головою киває. А як стара спитала: "Що, як лікар? Показався як?", то вона стрепенулась: "Гордий, — каже, — такий, як пан вельможний… І що він собі думає!"	Yaşlı kadın, genç kıza bir soru sorunca o düşünür, cevap yerine kafasını sallardı. “Doktor nasıldı, ne düşünüyorsun?’’ diye sorduğunda kız titredi birden. ‘‘Kibirli! Ama saygılı bir beyefendi gibi… Kendini ne zannediyor ya!’’ dedi.
Лічив-лічив той бідолаха та й закохався. Покохала його й панночка. Почули духом паничі, куди потягло, — постерегли одразу, що воно є, та й зслизли.	Kızı tedavi ederken âşık oldu gariban. Kız da onu sevdi. Diğer beyler bunu duyunca ve ne olduğunu anlayınca misafirliği bıraktılar.
Стара пані тільки що головою в мур не б'ється, та нічого не врадить: "Як ви мені, бабуню, на перешкоді станете — умру!.. І не гомоніть! Не одмовляйте!	Yaşlı kadın ne yapsa, boşunaydı. Yapacak bir şey yoktu. ‘‘Büyükanneciğim, eğer engellerseniz, öleceğim! Hiç bir şey söylemeyin! Vazgeçirmeyin! Beni bağışlayın!’’ dedi.

Змилуйтеся!" Стара й годі, тільки охає. XIV Спустіло панське подвір'я; не тупочуть коні, не торохтять коляси. І панночка тихша: не лає, не б'є, не обскаржує, - все сидить та думає. Було, скоро сонечко вийметься, лікар і котить удвуконь. Панночка вже дожидає коло вікна, гарна та убрана, і рум'яніє, як червона маківка. Він хутенько вбіжить. Яка з нас під той час мигнеться: "Здорова була, дівчино! А що панночка?" Цілий день прогостює, було. Усе коло панночки сидить, не відступає й ступня. А стара пані то з тих дверей зирк, то з других зирк, та прислухається, що вони там між собою говорять удвійзі, та вже така її досада гризе, що вони вкупці, а розлучити несила: боялася й вона унучечки. Ото вже й сватає він панночку. Плаче стара і журиться тяжко: — Я ж сподівалась тебе за князя дати, за багача, за вельможного! — Ох, боже ж мій! — крикнула панночка плачучи. — Та коли б він був багатий та вельможний, я б і гадки не мала! Давно б уже була за ним! Та коли ж таке безталання моє! Така мені доля	Yaşlı hanımefendi sustu, sadece ofladı. XIV Malikâne avlusu bomboştu. At toynağı, araba sesi yoktu. Genç kız daha da sakinleşti. Artık küfretmiyor, bizi dövmüyor, oturup düşünüyordu. Her sabah güneş doğarken iki atlı arabayla doktor gelirdi. Genç kız, pencerenin yanında onu beklerdi. Süslenirdi, yüzü haş haş çiçeği gibi kızarırdı. Doktor hemen eve girerdi. Bizden biriyle karşılaşırsa: ‘‘Merhaba, kız! Genç hanımefendi nasıl?’’ diye, sorardı. Bazen bütün gün kalırdı. Hep kızın yanında oturur bir yere gitmezdi. Yaşlı kadın ise bir bu kapıdan bir diğer kapıdan bakıp aralarında ne konuştuklarını iyiyce dinlerdi. Beraber olduklarında çok kızardı; fakat onları ayırmaya cesaret edemezdi, torunundan o da çok korkardı. Doktor evlenme teklifi yaptı. Yaşlı kadın çok ağladı, üzüldü. ‘‘Seni saygın ve zengin bir prens ile evlendirmek isterdim!’’ “Aman Allahım’’ diye, bağırdı genç kız. ‘‘Eğer zengin ve saygın biri olsaydı, hiç düşünmezdim! Daha önce evlenirdim! Becereksizim ne yapabilirim! Kötü kaderim!’’.

гірка випала!	
— Та хіба ж таки кращих за його нема? — не сміючи вже одмовляти, а тільки ніби питаючи, озветься знов стара.	‘‘Ondan daha iyisi yok mu?’’ diye, artık vazgeçiremeyeceğini anlayınca, sordu yaşlı hanım.
— Для мене немає у світі кращого, — нема й не буде! Засумувала панночка, аж змарніла і зблідла. Стара зовсім скрутилась, — не зна далі, на яку ступити. Намене на те, що не йди за його, — унучечка у гнів та у плач великий. Хоче втішити: "ось поберетесь", — унучечка свою долю проклинає:	‘‘Ondan daha iyisi yok ve olmayacak!’’ dedi. Aslında genç hanımefendi de çok üzgündü, yüzü solmuştu. Yaşlı hanım ise panikteydi, ne yaptığını bilmiyordu. ‘‘Bana göre onunla evlenme’’ dediği zaman, kız çok kızıp çok ağlıyordu. Yaşlı hanım kızı teselli ederek: ‘‘Tamam, işte evleneceksiniz.’’ demeye başladığı zaman ise kız kaderini lanetlemeye başlardı.
— Се господь мені лихо наслав, — каже, — і як тому лихові запобігти, не знаю.	‘‘Aah bana bu belayı verdi. Ondan nasıl kaçacağımı bilmiyorum.’’ derdi. .
Молодий став помічати, турбується:	Doktor da bunu fark edip: ‘‘Ne oldu? Neden mutsuzsun?’’ diye, sordu bir gün.
— Що таке? Чого смутна?	‘‘Mutsuz değilim ben…’’.
— Та я не смутная…	‘‘Söyle, bana gerçeği söyle!’’ diyerek elini öptü.
— Скажи мені усю правдоньку, скажи! — просить, у руку її цілує.	‘‘Evleneceğiz. Ondan sonra nasıl yaşayacağız? Fakir yaşayacağız!’’ diye, cevap verdi.
— Поберемось, — говорить вона йому, — а як жити з тобою будемо? Вбого!	‘‘Bunun için mi üzülüyorsun, canım? Hayatımız mutlu ve neşeli olunca zenginliğe ne gerek var ki?’’
— От що тебе журить, серденько!.. Нащо нам теє панство, багатство, коли буде наше життя красне, наша доля весела?	‘‘İşte bak, beni hiç düşünmüyorsun!’’ diye, cevap verdi ‘‘Eğer biri bize misafirliğe gelirse ve ‘İşte sefalet içinde yaşıyorlar!’ diye anlatırsa sen mutlu olabilecek misin?’’
— Бач, ти об мені й не думаєш! — одмовля йому. — А любо ж тобі буде, як приїде хто до нас та буде з нас глумитись: "от живуть-бідують!"	

Та й заплаче. — Серденько моє, що ж мені, бідному, в світі робити? Де взяти? Я зроду не жадав багатства, а тепер прагну всіх розкошів для тебе, тобі на втіху… Що ж я вдію? Рад би я, — каже, — небо прихилити, та не хилиться! І почнуть отак обоє собі журитись.	Ve genç hanım ağlamaya başladı. ‘‘Canım, ben fakirim, ne yapabilirim? Nasıl zengin olacağım? Hayatım boyunca zengin olmayı hiç istemedim, şimdi senin için dünyadaki bütün zenginlikleri almak isterim ama ne yapabilirim? Yapabileceğim bir şey olsa yaparım; ama yok!’’.
XV	XV
Любила вона його, та якось чудно любила, не по-людськи. Ото навернеться, було, хто з панночок-сусідок, допитуються: — Чи правда, що тая гординя та в тобі закохався?.. Сватає?.. Ревнивий?.. Які дари тобі дарує?.. Чи ти його поважаєш, чи він тебе слухає? — Вважайте самі, — одказує панночка всміхаючись. Та й почне перед панночками наругу на його зводити. — Слухайте, — каже до його, — їдьте до міста та купіть мені те й те, та хутенько! Поскоріться ж, щоб я не гнівалась! Він зараз їде, купує там, що казано. — Боже мій! Чого се понакуповували? Я сього не хочу! Їдьте та змініть! Мені такого не треба! От добро вишукали! Знов їде він, міняє. Або так. Хоче він води напитись, — вона: — Не пийте, не пийте!	Onu seviyordu ama bu ilginç bir aşktı, sanki insani bir aşk değildi. Bazen komşularıyla karşılaşınca: ‘‘O kibirli adamın sana aşık olduğu doğru mu?.. Evlenecek misiniz?... Kıskanç mı?.. Hediye alıyormu sana?.. Ona saygı gösteriyor musun, o seni dinliyor mu?’’ diye sorarlardı. ‘‘Kendiniz düşünün.’’ diye cevaplardı genç hanım ve delikanlıyı tek parmağıyla oynatmayı devam ederdi. Ona ‘‘Şehre gidip bana şunu ve bunu alır mısınız? Acele edin! Geç kalmayın, kızarım sonra!’’ derdi. O da hemen gidip söylenenleri alırdı. ‘‘Aman Allahım! Ne aldınız? Bunu istemiyordum! Gidip değiştirin! İstemiyorum onu! Nereden aldınız bunu ya!’’, O, yine gidip değiştirirdi. Bazen delikanlı su içmek isterdi, hemen: ‘‘ İçmeyin, içmeyin!’’ derdi.

— Чому?	‘‘ Neden?’’.
— Я не хочу! Не пийте!	‘‘ Ben istemiyorum, içmeyin!’’.
— Та коли ж я хочу пити!	‘‘ Susadıysam eğer!’’.
— А я не хочу! Чуєте? Не хочу!	‘‘ Ben içmenizi istemiyorum! Duydunuz mu? İstemiyorum!’’.
І вже так гляне чи всміхнеться, що він послухає. Коли то й розгнівається, одвертається од його, не говорить. Він уже і перепрошує, і благає — трохи не плаче.	Ona şöyle bir bakar veya gülerdi; doktor da onu dinlerdi. Bazen ona kızardı, başını çevirip hiç konuşmazdı. Genç adam özür diler, yalvarır, neredeyse ağlardı.
Панночки приїжджі дивуються:	Diğer kızlar şaşırınca: ‘‘Oh! Ondan böyle bir aşk beklenmezdi! Ne yaptın peki? Allah’a nasıl dua ettin?’’ diye, sorarlardı.
— Ото! Чи хто сподівавсь од його такого кохання! І що ти робила? Як ти бога просила?	Kızımız sadece gülümserdi.
Наша панночка тільки всміхається.	Ona ne hediye verdiğini sorduklarında onlara yaşlı hanımdan aldığı kadife ve atlas kumaşları gösterir: ‘‘Bunlar onun hediyeleri:’’ diye, övünürdü.
Питають, що він їй подарував, — вона перед ними стеле оксамити та атласи, що від старої панії має, та хвалиться:	Soylu insanların aşkı da çok ilginçtir!
— Це він мене обдарував!	Doktor, komşu hanımlara kötü kötü bakardı! Bir gitseler artık!
Чудне панське кохання!	Aynı zaman yaşlı hanımefendi, delikanlıya hep sorular sorardı ve onun hakkında araştırmalar yapardı. Onun küçük bir çiftliği olduğunu öğrendi.
А він на тих сусідочок важким духом дише: бодай їх слід запав!	‘‘ Bebeğim, çiftliği varmış!’’
Стара тим часом розпитує про його, як він собі мається, та й напитала, що в його хутір є.	‘‘Gerçekten mi?’’ diye yerinden kalkıp bağırdı kız. ‘‘Nerede? Kim söyledi?’’.
— Дитино моя! В його хутір є!	
— Справді? — покрикне панночка, зірвавшись з місця. — Де? Хто казав?	‘‘Şehrin dışında bir yerde. Teyzesinden miras kaldığını söylüyorlar. Teyzesinin çocuğu yokmuş, onu evladı gibi yetiştirmiş.’’.
— Та не дуже далеко за містом. Недавно, кажуть, од якоїсь тітки у спадку йому достався. Тітка була бездітна; він на її руках і виріс.	‘‘Allah Allah, Neden bana söylemedi?
— Ах, боже ж мій милостивий! Чому ж	

се він мені не похвалився? Мабуть, невеличкий хуторець, — нічим гаразд хвалитись. А все ж хутір! Усе ж держава! Стріла його веселенька, привітала любо, а він радіє. Не знає, що то вітають не його, — хуторець вітають!	“Küçücük bir çiftlikmiş galiba, övünecek bir şey yoktur belki. Ama yine de bir çiftliktir! Yine de bir kasabadır!’’ Onu bu sefer neşeyle karşılayıp sevinçle selam verdi. Genç adam da çok sevindi. Onunla değil de onun çiftliği ile selamlaştığını bilemezdi ama!
XVI	XVI
Об різдві їх заручили. Гостей-гостей наїхало!.. Панночка така весела, балаклива; очі блищать; водиться з ним попід руки. А він і очей з неї не зведе, — аж спотикається на ході. Гульба точилась до самого світу. Отже, скоро жених і гості з двора, панночка в плач. Плаче та на свою долю нарікає: — Що се я поробила! Що се я починила! Та яке моє життя буде вбоге! Нащо мене мати на світ породила! Горенько моє! Доля моя сирітська! Стара тим і заручинам не рада, та втішає унучечку, вмовляє: — Чого плакати, моя дитино? Годі ж бо, годі! — Чому господь не дав йому панства-багатства! — викрикне панночка та так і вмиється слізоньками, по кімнаті бігає, руки заломуючи. — Дитино моя! Серце моє! Не плач!.. Не будеш ти багатша од усіх, та й	Noel’de nişanladılar. Çok kalabalık bir nişandı. Kız çok neşeliydi, çok konuşuyordu. Gözleri parlıyor, eli ayağına karışıyordu. Adam, hep kıza bakıyordu, neredeyse yere düşecekti. Sabaha kadar kutlama yapıldı. Nişanlısı ve konuklar evden ayrıldığı zaman kız ağlamaya başladı. Ağlarken kaderini de lanetliyordu. ‘‘Ne yaptım ben! Ne yaptım ya! Ne kadar fakir olacağım! Neden bu dünyaya geldim ben? Vay benim halime! Öksüz kaderim!’’ Yaşlı hanım da üzüldü. Torununu teselli edip: ‘‘Neden ağlıyorsun, bebeğim. Yeter, ağlama artık!’’ dedi. “Allahım neden onu zengin ve saygın yapmadın?’’ diye bağırarak, ağlayarak odadan odaya koşmaya başladı. ‘‘Bebeğim! Canım! Ağlama! Belki zengin olmayacaksın ama fakir de olmayacaksın.

убогою не будеш. Усе, що я маю, все твоє.	Bende ne varsa hepsi senin olacak.’’.
Вона як кинеться до старої, обіймає, цілує:	Genç kız, yaşlı hanımefendiye koşup kucaklayıp öptü.
— Бабусечко моя, матінко! Дякую вам з душі, з серця! Аж світ мені піднявся вгору! Одродили ви мене, рідна матінко!	‘‘Büyükanneciğim benim! Gerçekten teşekkür ediyorum size! Şimdi daha kolay olacak! Bana sanki şifa verdiniz, annem benim!’’.
— Годі вже, годі, а то й я зарюмаю! Оце ж бо! — промовля стара, та й сама плаче, й сміється.	‘‘Yeter artık, yeter! Beni de ağlatacaksın! Aman Allahım!’’ diye kâh ağlayıp kâh gülmeye başladı yaşlı kadın.
— Бабусечко, голубочко! То ви з нами житимете?	‘‘Büyük anneciğim, kuşum! Bizimle mi yaşayacaksınız?’’
— Чого б то й бажати, та не випадає. Я такеньки міркую: зостанусь я — тутечки, у Дубцях, буду вам господарства доглядати, поряджати, а ти у хуторі хазяйствуй. А що ж? Чи там, чи там покинути, — і хазяйство переведеться, і впокою душі не матимеш. Панське око товар тучить, — недурно сказано.	‘‘Keşke öyle olsaydı, ama olmaz. Şöyle düşünüyorum. Ben burada Dubtsi’de kalıp ev işlerine bakacağım. Sen de o çiftliğe bakacaksın. Nasıl olur? Burası yoksa orası da boşa gider. Rahat olamazsın! Malikâne kontrol altında olmazsa gider herşey elimizden.
— Добре, добре, бабусю! Нехай так буде!.. Ах, бабусю, ви мене, кажу, на світ одродили!	‘‘Tamam, tamam, büyükanneciğim! Öyle olsun!.Ah, büyükanneciğim, siz bana ikinci bir hayat verdiniz sanki!’’
— То будь же в мене веселенька, — не плач…	‘‘Öyleyse neşeli ol, ağlama.’’.
— Не буду плакати, бабуню, не буду! Тільки що жених на поріг, панночка до його:	‘‘Ağlamam, büyükanneciğim, ağlamam!’’ Nişanlısı gelince kız yanına gitti hemen.
— Бабуня нам Дубці дає! Бабуня Дубці дає!	‘‘Büyükannem bize Dubtsi’yi verecek! Büyükannem bize Dubtsi’yi verecek!’’ dedi.
Він спокійненько собі й каже, ласкаво	Doktor güleryüzle sakince: ‘‘Sen mutluysan, ben de mutlu olurum. Ben de

їй усміхаючись: — Ти радієш, то й я рад. Я сам дуже люблю Дубці. Тут ми спізнались і покохались… Пам'ятаєш, який був тоді садок зелененький, квітчастий, — як, було, з тобою походжаємо, говоримо? А вона йому: — Садок зелененький, садок квітчастий… Ти згадай, серце, які Дубці дохідні! Молодий аж іздригнувся і дивиться на неї, - ніби його щось разом здивувало, злякало, у серце вжалило… — Що ж? — питає панночка. — Чого на мене дивишся так? Хіба я що нелюдське сказала? Хіба не хочеш зо мною хазяйнувати? І бере його за руку, сама всміхається любенько. І він усміхнувся: — Ти ж моя, — каже, — хазяєчка кохана!	Dubtsi'yi seviyorum. Burada tanıştık ve aşık olduk… O zamanki yeşil ve çiçekli bahçeyi, yürüyüşlerimizi ve konuşmalarımızı hatırlıyor musun?'' dedi. ''Yeşil bahçeyi, çiçekleri şimdi boş ver. Canım, Dubtsi'nin kazançlı bir yer olduğunu unutma!'' diye, cevap verdi. Delikanlı şaşırarak, korkarak, endişeyle ona baktı. ''Ne oldu?'' dedi, kız ''Bana neden böyle bakıyorsun? Kötü bir şey mi söyledim? Benimle eve bakmak istemez misin?'' Adamın elini tutup sevinçle gülümsedi. O da gülümseyerek ''Sen tam benim sevdiğim ev kadınısın!'' dedi.
XVII Повеселішала панночка, клопочеться своїм посагом, загадує та й опоряджає, і сама до всього береться. Навезли з міста шевців, кравців, швачок, крамарів і крамарок. Сама ганяє, жениха турляє, - купує, крає, складує… Як у казані кипіло! Було тоді нам лишко тяжке! Бо таке наше діло: хоч панам добре ведеться, хоч їм горе йметься, а нам	XVII Kız çok mutlu oldu. Çeyizini hazırlıyordu. İstek ve emirler veriyordu. Herşeyi o yönlendiriyordu. Şehirden terziler getirtildi. Kendi koşarken nişanlısını da koşturuyordu. Eşyalar alıyor, kıyafetlerdiktiriyordu… Ev kazan gibi kaynıyordu! Bizim için çok zor oluyordu. Efendiler mutlu mu üzgün mü bizim için fark etmiyordu. Onlara düğün, bize ise

певно одно: кому, каже, весілля, а курці — смерть!	ölümdü!
На весілля панів, паній понаїздило, — гуде у будинку, як у вулені. Цікаві панночки посаг розглядають, дивуються: "Ох, та яке ж оце хороше!.. Ох, і се славне!.. Он це яке!.. А се, мабуть, дуже коштовне!" Інша як побачить що, — хусточку чи сукню яку, — аж очі заплющить: так її за серце і вхопить. Так вони і липнуть до того, як мухи до меду! Ледве вже ми їх збулися.	Düğünde çok ama çok misafir geldi. Ev arı kovanı gibiydi. Hanımlar çeyize bakarken çok şaşırıyordu. ‘‘Oh, bu ne kadar güzel! O da çok iyi!.. Şuna bak!.. Bu da pek pahalı galiba!’’. Bir başörtüsüne veya bir elbiseye baktıklarında heyecandan gözlerini kapatıp, şaşırıyorlardı. Onlar hep çeyizin yanındaydı, sanki oraya yapışmışlardı! Zar zor onlardan kurtulduk.
XVIII	XVIII
За тим натовпом, клопотом та трусбю, то я не урвала й годинки з людьми попрощатись. Вже коні стоять запряжені, — тоді я побігла. Не можу й словечка вимовити, тільки обіймаю старих і малих.	Kalabalıktan, yoğunluktan kimseyle vedalaşma zamanım kalmadı. Atlı araba hazırdı. Ben hiçbir şey söylemeden acele ediyordum. Sadece yaşlı ve küçüklerle kucaklaşabildim.
Молодий приїхав за нею на четверику. Коні вороні, баскії. Правив візника плечастий, усатий, у високій шапці. З наших-таки людей, та до вельможної вподоби вивчений. Тут пани прощаються, гомонять, плачуть, а візника той сидить, як виконаний з заліза, — не обернеться, не гляне. Посідали пани у той повіз. Мене причепили позаду, на якомусь височенному причіпку.	Doktor kızı dört atlı araba ile almayı geldi. Atlar yağız ve canlıydı. Faytoncu geniş omuzlu, bıyıklıydı ve kafasında bir silindir şapka vardı. Bizim insanlarımızdan biriydi ama saygın efendilere hizmet etmeyi bilen bir faytoncuydu. Efendiler vedalaşıyor, konuşuyor, ağlıyordu. Faytoncu ise çelik gibi hiç kıpırdamadan oturuyordu. Efendiler arabaya bindi. Ben de arkadaki yüksek römorka oturdum.

— З богом, Назаре! — покрикнув пан веселенько. Тихого та ясного ранку виїздили ми з села, а мороз аж тріщить. Іній запушив верби; біліли віти і сяяли проти сонця. Дівчата висипали на улицю; кланяються мені… Швидко-швиденько бігли коні, — тільки в очах усе теє промигтіло. Нема вже села. Дорога й дорога, безлюдная доріженька попередо мною…	‘‘Haydi, Nazar!’’ diye beyefendi neşeyle bağırdı. Sakin ve açık bir sabah köyden çıktık. Soğuktu. Söğütler dalları eğilmişti yola. Beyaz budakları güneşte parlıyordu. Kızlar çıkmış el sallıyordu… Atlar hızlı hızlı koşuyordu. Yollar gözlerimden çok hızlı geçiyordu. Köy artık gözükmüyordu. Önümden hep bomboş yollar geçiyordu…
XIX	XIX
Хутко перебігли до міста; наче межи комашню впали. Ідуть і їдуть, продають, купують. Люди, пани, москалі, перекупки. А жиди довгополі, куди не глянеш, усюди вони, наче тії хрущі, шершавіють. Пан звелів коней зупинити коло заїзного двору і повів свою молоду у кімнати. Візниці грошей дав — пообідай, а про мене й байдуже. Сиджу я собі та дивлюся. Усе чуже, усе не наше! Коли хтось як гукне: "Гей, хорошая, вродливая!" Я аж здригнулась. Се візника на мене гукає. Придивляюся до його: то-то ж чорнявий, матінко! Такий чорнявий, як єсть тобі ворон. Засміявся — зубів у його незліченно, а білі ті зуби, білі, як	Şehre yaklaştık. Sanki bir arı kovanına çomak soktuk. Çok kalabalıktı. Herkes bir yere gidiyor, bir şeyler alıp satıyordu. İnsanlar, zengin baylar, moskal[20], kabzımallar vardı. Nereye baksan, her yerde sanki uzun kıyafet giymiş mayıs böcekleri gibi insan kaynıyordu. Beyefendi arabayı bir kervansarayda durdurup hanımefendiyle içeriye girdi. Arabacıya yemek yesin diye, para verdi. Beni unuttular. Oturup sağa sola bakmaya başladım. Herşey yabancıydı, memleketim değildi! Aniden: ‘‘ Hey güzel kız!’’ diye, bağırdı birisi, şaşırdım. Arabacı beni çağırıyordu. Ona baktım, Allahım, ne kadar da siyahtı! Karga gibi siyahtı. Gülerken dişleri görünüyordu. Dişleri ne kadar çoktu ve

[20] eskiden bir rus asker

сметана. — А кого вам треба? — питаю його. — Еге, кого!.. Як-то тебе звати?.. Устина, здається? Ходімо зо мною, з Назаром, пообідаймо. Дуже я змерзла, а піти, — думаю, — як його піти? Ще пані бучу зніме! — Спасибі вам, — одказую, — я не хочу їсти. Візника всміхнувся: "Як собі знаєш, дівчино!" — та й пішов.	hepsi inci gibi bembeyazdı. ‘‘Ne istiyorsunuz?’’ diye, sordum. ‘‘Nasıl yani!. Adın ne?.. Ustına galiba? Ben, Nazar. Gel öğle yemeği yiyelim.’’. Kendi kendime ‘Ben de dondum ama nasıl giderim? Hanımefendi bana kızar!’ diye, düşündüm. ‘‘Size teşekkür ederim ama aç değilim.’’ diye, cevap verdim. Arabacı gülümseyerek: ‘‘Sen bilirsin kız!’’ diye söylenerek gitti.
XX	XX
Чималу ж я годину пересиділа, коли вийшли панн. Пан тоді зирк на мене! — А що ти сидиш тут, Устинко? — питає. — Чи обідала ти? — Гей! — крикнув на хазяїна бородатого, що тут на рундуці гроші в долоні лічив, дзвякаючи. — Дайте дівці пообідати! Хазяїн гроші в кишеню та й побіг. — Що це, що це? — жахнулась пані. — Ми її ждатимемо? — А як же, серденько? — одказав пан. — Адже вона голодна та й намерзлась добре! — То що? Вони до цього звичені. Спізнимось; я боятимусь. — Бігай, дівчино, та хутенько! — каже мені пан. — Не загайсь, щоб тебе не дожидати.	Saatlerce bekledim. Neden sonra beyefendi çıkıp bana baktı: ‘‘Neden burada oturuyorsun, Ustına? Yemek yedin mi?’’ dedi. Dükkânda oturan ve para sayan sakallı sahibi: ‘‘Hey! Kıza yemek verin!’’ diye, bağırdı. Hanımefendi: ‘‘Nasıl… Nasıl?’’ diye bağırarak, ‘‘Onu bekleyecek miyiz?’’. ‘‘Tabii, canım!’’ diye cevap verdi beyefendi, ‘‘Açtır ve donmuştur burada otururken.’’ ‘‘Bize ne? O, alışıktır! Geç kalırsak ben yolda korkarım’’. Beyefendi bana: ‘‘Haydi kız, acele et! Bekletme bizi!’’ dedi. Hanımefendinin yüzü saç diplerine kadar kızardı. ‘‘Gitmeliyiz!’’ dedi.

Пані почервоніла по саме волосся.	“Canım, o aç… Bak, ne kadar üşümüş!” diye, cevap verdi, Doktor.
— Час їхати!	
— Та вона ж голодна, серце… Дивись, як змерзла!	‘‘Ben dondum, ben! Ben!’’ derken ‘ben’ kelimesine nasıl da vurgu yapıyordu.
— Я змерзла, я, я! — та так уже на те я накрикує!	Sonra bana: ‘‘Arabaya bin!’’ diye, bağırıp kendisi arabaya bindi.
— Сідай! — гримнула далі на мене і сама у повіз ускочила.	Beyefendi şaşırdı. Ne söylemesi ne yapması gerektiğini bilmiyordu. Durakaldı.
Пан здивувавсь; не знає, що його думати, що його казати, — стоїть.	Genç hanımefendi: ‘‘Ne oldu?’’ diye, sordu. Zavalı beyefendi yanına oturdu…
— Що ж? — питає пані. — Хутко? Тоді сердега сідає коло неї…	Sakallı sahip: ‘‘Kıza yemek vereyim mi?’’.
А хазяїн бородатий:	Ondan sonra efendilerim epeyce kavga ettiler. Sonrasında ise daha çok sustular.
— Дівці а б єду не прикажете?	
Довгенько гомоніли пани між собою, а ще довше після того мовчали.	
XXI	XXI
Присмерком дочапали до хутора. В хуторянських хатах де-не-де світилось. Ідемо вулицею; стали коло будинку. На рундуці купкою стоять люди із світлом, з хлібом святим. Кланяються, вітають молодих.	Akşama doğru kasabaya geldik. Bazı evlerde ışık yanıyordu. Sokaklardan geçip bir evin önünde durduk. Kapıdaki insanlar, ellerinde ışık ve kutsal ekmek, genç çifti selamlıyor ve tebrik ediyorlardı.
— Спасибі, спасибі, — дякує пан, приймаючи хліб на свої руки. — Привіз я вам панію молоду, — чи вподобаєте?	Beyefendi: ‘‘Teşekkür ederim, teşekkür ederim’’ diyerek ekmeği aldı ve‘‘Genç bir hanım getirdim. Onu sever misiniz acaba?’’ derken kendi kendine güldü, mutluydu. Böyle güzel bir kadını kim sevmez ki….
Сам сміється, радіє; кому-то вже така краля не сподобна буде!	
А пані як гляне на його, — аж іскри із очей скакнули, на лиці міниться. Люди до неї — щоб то її по-своєму вітати; а	Fakat genç hanım, ona öyle bir baktı ki gözlerinde şimşek çaktı sanki. O anda adamın yüzü değişti. İnsanlar selamlamak

вона вихопила в когось із рук свічку та в двері — стриб! Люди так і шугнули од тих дверей, нічого панові и не одмовили.	için yanına gelmişti, o da birinden mum alıp kapıdan içeri giriverdi! Kapıdan uzaklaşan insanlar beye hiçbir şey söyleyemedi.
Пан, неспокійний, смутний, пішов собі, похиливши голову.	Bey üzgün ve şaşkındı. Başını önüne eğip eve girdi. Ben de girdim. Evdeki herşeyi dikkatle gözden geçirdim. Odalar küçük ama güzel ve temizdi. Sandalyeler, masalar, hepsi yeni, hatta pırıl pırıldı. Efendilerin konuştuğunu duydum. Hanımefendi ağlayor beyefendi de onu rahatlatmaya çalışıyordu!
Ввійшла і я. Дивлюсь, роздивляюсь. Світлички невеличкі, та гарні, чистенькі. Стільчики, столики-все те новеньке, аж лощиться. Чую — говорять пани. Прислухаюсь — пані моя хлипає, а пан так-то вже її благає, так благає!	‘‘Ağlama, ağlama hayatım, canım benim! Eğer senin üzüleceğini bilseydim, insanlara öyle söylememezdim hiç!’’
— Не плач, не плач, життя моє, серце моє дороге!.. Коли б же я знав, що я тебе ображу, — звіку б не казав!	‘‘Sen, hizmetçilerine öyle öğretmişsin, onlar seninle ahbapmış gibi davranıyorlar! Çok güzel! Bana bakıp gülüyorlar! Az kalsın beni kucaklamaya başlayacaklardı. Ah! Çok mutsuzum ben!’’ sonunda da bağırarak ‘‘Buna nasıl cesaret edebilirler?’’.
— Ти, мабуть, усіх мужиків так ізучив, що вони з тобою запанібрата!.. Гарно!.. Оглядають мене, всміхаються до мене, трохи не кинулись мене обнімати… Ох, я нещаслива!.. Та як вони сміють! — викрикне наостатку.	“Canım benim! Bu insanlar iyi kalpli ve dürüst…’’
— Серце моє! Люди добрі, прості…	‘‘Hiçbir şey bilmek, duymak ve görmek istemiyorum!’’ diye, makara gibi konuştu hanım. ‘‘Benim ölmemi mi istiyorsun?’’ diye, ağlamaya başladı.
— Я не хочу нічого знати, слухати, бачити! — задріботіла пані. — Ти мене з світу хочеш оце зігнати, чи що? — вигукує ридаючи.	‘‘Yeter, canım! Hasta olacaksın yoksa… Oh! Ağlama, ağlama! İstediğin gibi olacağım. Bana şans bir verir misin?’’.
— Годі, годі, любочко! Ще занедужаєш… о, не плач-бо, не плач! Робитиму все так, як ти сама надумаєш. Подаруй мені сей случай.	‘‘Beni sevmiyorsun, bana acımıyorsun…
— Ти мене не любиш, не жалуєш… Бог	

із тобою! — Гріх тобі так говорити! Я тебе не люблю!.. Сама ти знаєш, яка твоя правда! Чую — поцілувались. — Гляди ж, — каже пані, — як ти не будеш по-моєму робити, то я вмру! — Буду, серденько, буду!	Allah seni bildiği gibi yapsın!’’ ‘‘Günahıma giriyorsun. Seni sevmiyorum, öyle mi? Gerçeği kendin de biliyorsun!’’. Sonra öpüşmelerini duydum. ‘‘Bana bak,’’ dedi hanımefendi, ‘‘istediğim gibi olmazsan, öleceğim!’’. ‘‘Olurum canım, olurum…’’.
XXII	XXII
Проходила я по всіх кімнатах — нема нікогісінько. "Се чи не од нас повтікали?" — думаю собі. Вийшла на рундук, — ніч місячна, зоряна. Стою та роздивляюсь; коли чую: "Здорова була, дівчинонько!" — як на струні брязнуло обік мене. Стрепенулась я, дивлюсь: високий парубок, ставний, поглядає, всміхається. І засоромилась, і злякалась; стою як у каменю, оніміла, та тільки дивлюсь йому в вічі. — Стоїш сама тутенька, — знов озивається парубок, — мабуть, не знаєш, куди йти? — Якби не знала, то вас би спитала, — одмовила йому, схаменувшися трохи. — Бувайте здорові! Та швиденько в двері. — Бувай здорова, серденько! — сказав мені услід.	Tüm odaları dolaştım, hiç kimse yoktu. Kendi kendime ‘Bizden mi kaçtılar acaba?’ diye, düşündüm. Kapının önüne çıktım. Ay ve yıldızlar parlıyordu. Çevreye bakarken yanımda gitar sesi gibi bir ses duydum: ‘‘Merhaba, kız!” Şaşırdım. Uzun boylu endamlı bir delikanlı bana bakıp güldü. Utandım ben hem de korktum. Öyle taş gibi durmuş gözlerine bakıyordum. ‘Tek başına duruyorsun burada, nereye gideceğini bilmiyorsun galiba?’’ ‘‘Eğer bilmeseydim, size sorardım.’’ Diye, cevapladım. Biraz sakinleşince de ‘‘İyi akşamlar!’’ dedim. Hemen içeri girdim. ‘‘İyi akşamlar, canım!’’ diye arkamdan seslendi.
XXIII	XXIII

А пани все по покоях ходять. Молода у кожний куток зазирає, що й як. Забачила зіллячко за образами:	Efendiler ise hâlâ odaları dolaşıyordu. Hanım her yere bakıp ne olduğunu öğrendi. İkonların arkasında bir iksir gördü.
— Що це таке?	‘ Bu nedir?’’
— Се баба божничок уквітчала.	‘‘Bir hanım ikonları [21]süslemiş.’’
— Що?.. То вона в тебе тут порядкує! Викинь те зілля, серце! Се вже зовсім по-мужицькій.	‘‘Ne?.. Ev işlerine o mu bakıyor? Onu at, canım! Köylülerin evi gibi süslemiş!’’.
— Добре, серденько.	‘‘Tamam, canım.’’
Тоді вона його цілує:	Sonra onu öptü.
— Голубе мій!	‘‘Kuşum benim!’’
От, находились, наговорились.	Evi epeyce dolaşıp konuştular.
— Що це, — каже пан, — що нікого нема? Куди се баба поділась?	‘‘Ne oluyor? Hiçkimse yok mu? Kadın nereye gitti?’’ diye, sordu adam.
— А бач, бач, — зацокотіла пані, — які вони в тебе порозпушувані! Схотіла, то й пішла.	‘‘Bak işte, bak!’’ diye, başladı hanımefendi ‘‘ Onlar hiç disiplinli değiller, çok gevşek davranıyorlar. Canı istediği zaman gitti!’’
— Та не де дінеться! Ось я її гукну. Та й кинувсь гукати:	‘‘Yok, nereye gitti! Şimdi onu çağırırım.’’ dedi, adam ve seslendi:
— Бабо! Бабо! Бабо! — як той хлопчик слухняний. — Зараз, серденько, баба прийде, — говорить панії, вмовляючи її.	‘‘Kadın! Kadın! Kadın!’’ Uslu bir oğlan çocuğu gibi çağırıyordu. Hanımını da ikna etmeye çalışıyordu: ‘‘Canım, şimdi kadın gelecek.’’.
— Та де вона була?	‘‘Nerede?’’
— Певно, щось робила, любко. Се моя вся прислуга.	‘‘Galiba bir işi var, sevgilim. O, benim hizmetçilerimdendir.’’.
— А де моя Устина? І вона ізучилась бігати, не питаючись? Устино! Устино!	‘‘Benim Ustına nerede? O da mı izin almadan gitmeyi öğrendi? Ustına, Ustına!’’.
Я стала перед нею.	Yanına geldim.

[21] Hristiyanlıkta kutsal bir Tanrı resmi

— Де була? — Ось у цій кімнаті. Стала я знов за дверима: знов дивлюсь і слухаю.	‘‘Neredeydin?’’ ‘‘Şu odadaydım.’’ Kapının arkasında durdum yine ve onları dinlemeye devam ettim.
XXIV	XXIV
Увійшла бабуся старесенька-старесенька, — аж до землі поникає, та вся-усенька зморщена; тільки її очі чорні іще живуть і яснiють. Увійшла, тихенько ступаючи, вклонилась панії та й питає: — А що вам треба, пане? Пані аж з місця зірвалась, що стара така сміла. — Де се ти, бабо, була? Я тебе вже сам мусив гукати, — каже пан. — Коло печі була, паночку: Ганні помагала, щоб добра вам вечеронька була. Пан бачить, що вже жінка важким духом дише, а все не важиться він бабусю налаяти; лупа очима та кашляє, та ходить, — не знає, що вже йому й робити. Пані од його одвертається. Бабуся стоїть од порога. — Що ж, вечеря готова? — питає пан уже хмурніше. — Готова, паночку, — тихо і спокійненько одказує бабуся. — Серце (до панії), може б ми повечеряли?	Çok yaşlı bir kadın odaya girdi. Yere eğilerek yürüyordu. Çok kırışmıştı. Sadece siyah gözleri canlıydı. Odaya yavaşça girdi hanımefendiye selam verip sordu: ‘‘Bey efendi, ne istiyorsunuz?’’. Yaşlı kadın o kadar cesur davranınca hanımefendi yerinden fırladı hemen. Doktor:‘‘Neredeydin, kadın? Çağırmak zorunda kaldım.’’ dedi. ‘‘Ocağın yanındaydım, efendim. Akşam yemeğiniz lezzetli olsun diye, Ganna’ya yardım ediyordum.’’. Hanımın kızgınlığından zor nefes aldığını gördü adam, ama yaşlı kadını azarlayamadı. Sadece gözlerini kapatıyor, öksürüyor ve odada yürüyordu. Ne yapacağını bilemiyordu. Hanımefendi yüzünü öbür tarafa çevirdi. Yaşlı kadın hâlâ bekliyordu. ‘‘Peki, akşam yemeği hazır mı?’’ diye, bey sordu, suratı asıktı. ‘‘Hazır, beyefendiciğim’’ diye, sakince cevapladı yaşlı kadın. ‘‘Canım, akşam yemeğimizi yiyelim mi?’’ Hanımefendi: ‘‘Akşam yemeği yemek

— Я не хочу вечеряти! — одказала пані, вибігла і дверима грюкнула. — То й я не буду вечеряти, бабусю, — каже пан смутненько вже. — То я собі піду. На добраніч вам, паночку! — Іди. Та треба глядіти, стара, щоб я не бігав за тобою сам! — загомонів був на неї, та зараз і вгамувавсь, як бабуся йому на те звичайненько одмовила: — Добре, паночку! Вклонилась і пішла собі.	istemiyorum!'' diye cevapladı. Kapıyı çarparak odadan çıktı. ''O zaman ben de yemeyeceğim, kadın.'' dedi, üzüntülü bir şekilde beyefendi. ''Ben de gideyim. İyi geceler, beyim!'' ''Git. Seni bir daha aramak zorunda kalmayayım, dikkatli ol!'' dediğinde yaşlı kadın: ''Tamam, beyciğim!''diye, cevap verince adam hemen sakinleşti. Yaşlı kadın, vedalaşıp gitti.
XXV	XXV
Ходив-ходив пан по кімнаті. Чутно йому, що пані плаче за стіною. "Боже мій! — промовив до себе, — чого вона плаче?" І так він те слово тихо, такеньки смутно промовив! Не втерпів — пішов до неї; цілує, вмовляє. Чималу годину він її благав, поки перестала. — А вечеряти не хочу, — каже панові. — Я на твої слуги — не то що — і дивитись не можу! Так із тобою поводяться, як із своїм братом… родичі та й годі!	Bey odada dolaşıp durdu. Hanımın ağlamasını duydu. Kendi kendine: ''Allahım! Neden ağlıyor?'' diye sessizce ve hüzünle sordu! Dayanamadı ve yanına gitti. Onu öpüp ağlamaması için yalvardı. Daha sonra da çoğu zaman ağlama bitinceye kadar yalvarıyordu. ''Akşam yemeğini yemek istemiyorum.'' dedi, hanım. ''Hizmetçilerini görmek istemiyorum! Sana kardeşleriymişsin gibi davranıyorlar… Resmen akraba gibisiniz!''.
XXVI	XXVI
Сиджу сама у дівочій; сумно, тиша	Tek başıma odada oturuyordum. Kederli

така… Ото життя моє буде! Всюди красне!.. "Тепереньки, — думаю собі, — наші дівчата наживуться без моєї панії! Веселенько та любенько їм укупці… А мені — чужа сторона, і душі нема живої…"	ve sessiz… Hayatım işte böyle olacak! Her yer kırmızı!.. Kendi kendime ‘Şimdi hanımım olmadan kızlar iyi yaşayacaklar! Birlikte neşeli olacaklar… Ben de yabancı bir yerdeyim, bir de hiç kimse yok…” diye, düşünüyordum.
Коли щось у віконце стук-стук!.. Так я й згоріла!.. Сама вже не знаю як, а догадалась… Сиджу, ніби не чую.	Aniden biri pencereyi vurdu! Donakaldım! Bilmiyorum nasıl; ama anladım… Hiçbir şey duymamış gibi oturdum.
Переждало трохи — знов стукає. Метнулась я та двері всі попричиняла, щоб пани не почули.	Birazdan yine çaldı. Efendiler duymasın diye hemen kapıları kapattım.
— А хто се тут? — питаю.	‘‘Kim o?’’ diye, sordum.
— Я, дівчино-горличко!	‘‘Benim kızım, kuşum!’’
— Мабуть, — кажу, — чи не помилились: не в те віконце добуваєтесь!	‘‘Belki yanlış pencereye çalıyorsunuz!’’ dedim.
— То ж бо й не в теє! Нащо ж і очі в лобі, коли не зочити кого треба!	‘‘Yok! İstediğim kişiyi göremezsem gözlerime ne ihtiyacım var?’’
— Не так-то конче й треба!.. Оце найшли розмову крізь подвійне скло!.. Гетьте! Ще пани почують! Та й одхилилась од вікна. А він таки:	‘‘Gereksiz bir şey! Pencereden konuşmak için daha iyi bir konu bulmadınız galiba!Gidin! Efendiler duymasın!’’ diyerek, pencereden uzaklaştım.
— Дівчино! Дівчино!	O: ‘‘ Kız, kız!’’.
— Чого се ти попідвіконню вкопався, Прокопе? — загомонів хтось потиху. — Он вечеря вже готова ще одколи, а вас нікого нема!	‘‘Prokop, neden burada duruyorsun?’’ diye sessizce sordu biri. ‘‘Akşam yemeği ne zamandır hazır, hiçbiriniz gelmiyor!’’.
XXVII	XXVII
Хтось уступив у сінці. Я відчинила, аж це бабуся.	Koridora biri girmiş. Ben kapıyı açtım, yaşlı kadın geldi.

— Здоровенька була, дівчино, — промовила до мене. — Просимо на вечерю, зозулько!	‘‘İyi akşamlar, kızım!’’ dedi, bana. ‘‘Akşam yemeğine bekliyoruz, kuşum!’’.
— Спасибі, бабусю!	‘‘Teşekkür ederim!’’.
— То й ходімо.	‘‘Gidelim.’’.
— Ось я панії спитаюся.	‘‘Ben hanımefendiden izin alayım.’’.
— Чого питатись, любко? То ж вечеря!	‘‘Neden soracaksın ki? Bu akşam yemeği!’’.
— Чи звелить іти.	‘‘İzin almadan gidemem.’’.
Бабуся перемовчала хвилинку та й каже:	Yaşlı kadın susup bana: ‘‘O zaman git, bebeğim. Seni burada bekliyorum.’’ dedi.
— То йди, моя дитино. Я тебе тутеньки підожду.	
Пани сидять укупці любенько, веселенько; щось межи собою розмовляють. Я ввійшла, а пані:	Efendiler oturmuş neşeyle konuşuyordu. Odaya girdim, hanımefendi: ‘‘Ne istiyorsun?’’ diye sordu.
— Чого сунешся?	‘‘Akşam yemeğine gidebilir miyim, efendim?’’ dedim.
— Пустіть, — кажу, — пані, мене повечеряти.	‘‘Git, akşam yemeğine!’’dedi.
— Іди собі — вечеряй!	
XXVIII	XXVIII
Пішла я за бабусею через двір у хату.	Yaşlı kadınla avludan geçerek bir eve girdik.
— Оце привела вам дівчину, — каже бабуся, вводячи мене в хату.	Yaşlı kadın eve girince:‘‘İşte bir kız getirdim size.’’ dedi.
А в хаті за столом сидить Назар чорнявий і молодичка гарненька, жінка Назарова. У печі палає, як у гуті. Одсвічують весело білі стіни і божничок, вишиваним рушником навішений, квітками сухими й зіллям	İçeride ise esmer Nazar ile güzel bir genç kadın, Nazar’ın eşi, masada oturuyordu. Ocaktan ateş sesi geliyordu. Ateşin ışığında beyaz duvarlar, çiçekler, iksirle ve işlemeli ruşnıkla[22] süslenmiş ikonlar

[22] geleneksel değişik motif ile işlemeli bir havlu

уквітчаний. З полиці миси, миски й мисочки, і зелені, й червоні, і жовті, наче каміння дороге, викрашаються. Усе таке веселе в тій хаті було, прибране, осяюще: і кужіль м'якого льону на жердці, і чорний кожух на кілку, і плетена колиска з дитинкою.	görünüyordu. Raftaki yeşil, kırmızı, sarı tabaklar değerli taşlar gibi parlıyordu. O evde herşey çok güzeldi, temizdi ve pırıl pırıldı. Sırıkta yumuşak keten ipliği, kazığa asılmış siyah gocuk ve içinde bebek olan bir bebek sepeti vardı.
— Просимо до гурту! — привітали мене і вклонились.	‘‘Hoş geldin!’’ dediler, benimle selamlaştılar.
— Може б, поруч зо мною така краля засідала, га? — каже Назар.	Nazar: ‘‘Bu güzel kız yanıma oturabilir mi?’’ diye sordu.
— Хіба ж ви тутечки найкращі, дядьку? — питаю. Сама озирнулась, аж той парубок уже тут, — з кутка на мене задивився, аж гаряче мені стало.	‘‘Buranın en iyisi siz misiniz, amca?’’ diye, sordum. Kafamı çevirince o delikanlının da odada olduğunu gördüm. Köşeden bana bakıyordu, beni bir sıcak basmaya başladı…
— А то ж ні? — каже Назар. — Придивись лишень до мене добре: то-то ж гарний! то-то ж хороший!	‘‘Değil miyim, peki?’’ diye, cevapladı Nazar. ‘‘Bana iyiyice bak. Çok yakışıklıyım! Çok iyiyim!’’.
— Хіба поночі! — одмовила йому весело молодичка.	Genç eşi ona: ‘‘Karanlıkta belki canım!’’ dedi.
Славна була то жіночка, — звали Катрею: білявенька собі, трошки кирпатенька, очиці голубоцвітові, ясненькі, а сама кругленька і свіжа, як яблучко. У червоному очіпку, у зеленій юпочці баєвій. Смішлива була й гордоватенька, а що вже шамкая! І говорить, і діло робить, і дитину колише; то коло стола її вишивані рукава мають, то коло печі її перстені блискотять.	Kadın, çok güzeldi. Adı Katrya. Sarışın, kalkık burunlu, açık mavi gözlü, elma gibi kalıplı ve gençti. Üzerinde kırmızı bir başlığı ve yeşil pazen eteği vardı. Komik, biraz kibirli ve hızlıydı! Hem konuşuyor hem çalışıyor hem de bebeğini sallıyordu. Kıyafetinin güzel işlenmiş kolları hep ya masanın yanında ya ocağın yanında görünüyordu.
— Ну, ну! — каже їй Назар, — коли б оце не галушки, я б тобі одказав!..	Nazar ona: “Ah... Ah!... Önüme mantıyı koymasaydın bak nasıl cevap verirdim

Тут-бо саме Катря його поставила на стіл миску з галушками. Назар моргнув на мене. — Не гріх тому добре повечеряти, хто не обідав!	sana!'' dedi. Aynı anda Katrya masaya mantı dolu bir tabak daha koydu. Nazar bana işaret ederek: ''Öğle yemeği yemeyene, iyi akşam yemeği yemek günah değildir!'' dedi.
XXIX	XXIX
Катря хоч і говорить, і жартує, а, здається, все чогось сумна і неспокійна. Бабуся, сидячи за столом тихенько й величненько, якусь думку собі думала. Тільки Назар пустує та вигадує, та регоче, поблискуючи перед каганцем зубами, а зуби, я ж кажу, як сметана! На того парубка я вже не дивилась. — А що, пташечко, — питає в мене бабуся, — при молодій панії давненько служиш? — Яка вона гарна! — закинула молодичка. — Поможеться, що гарна! — гукнув Назар, — коли дивиться так, що аж молоко кисне! Бабуся зітхнула важенько: — Годі тобі, годі, Назаре! — А наш пан такий звичайний, — заговорила молодичка, — він, мабуть, ізроду нікого не скривдив. — Дай йому, боже, і пару таку! — промовила бабуся. — Як то тепереньки нам буде! —	Katrya konuşmasına ve şaka yapmasına rağmen üzgün ve heyecanlı görünüyordu. Yaşlı kadın, masada, dimdik ve sessiz oturmuş düşünüyordu. Sadece Nazar konuşuyor, şaka yapıyor ve dişlerini göstererek gülüyordu. Dişleri dediğim gibi bembeyazdı! O delikanlıya ise hiç bakmadım artık. ''Kuşum, genç hanımefendiye uzun zamandan beri mi hizmet veriyorsun?'' diye, sordu bana yaşlı kadın. ''İnanılmaz bir güzel o!'' dedi, genç kadın. Nazar:''Güzelliği bize çok mu lâzım? Bakışından süt bile ekşir.'' dedi. Yaşlı kadın derin bir nefes alıp: ''Yeter, Nazar!'' dedi. ''Beyefendimiz çok dürüst ve iyi! Bu güne kadar hiç kimseyi kırmadı.'' dedii genç kadın. ''Allah ona kendisi gibi bir eş versin!'' dedi, yaşlı kadın.

смутненько каже молодичка. Зітхнула і задумалась. — Як то буде! — знов тихо вимовляє, дивлячись на мене, начеб випитувала очима.	‘‘Biz nasıl yaşayacağız acaba?’’ dedi genç kadın. Bir nefes alıp düşüncelere daldı. ‘‘ Nasıl olacak?’’ diye yavaşça tekrarlayıp bana bakarken gözleriyle de bana soruyormuş gibiydi sanki.
А я мовчу.	Ben de suskun oturuyordum.
— Буде, як господь дасть, голубко, — каже бабуся.	‘‘Allah ne verdiyse odur, kuşum!’’ dedi, yaşlı kadın.
— Ну, що буде, те й буде, — ми все перебудемо! — гукнув Назар. — А тепер — до галушок берітесь. А ти, Прокопе, чому не йдеш? Пані тобі в око впала?.. Чи, може, ця краля?	‘‘Ne olursa, olsun! Herşeyin altından kalkarız.’’ dedi, Nazar. ‘‘Hadi mantıyı yiyelim! Prokop, sen neden yemiyorsun? Hanımefendiyi beğendin mi?... Yoksa bu güzelliği mi sevdin?’’ derken, bana göz kırptı.
Та й моргнув на мене.	‘‘O hanımefendi, rüyama bile girmesin!’’ diye, cevapladı delikanlı. Karşıma oturdu. ‘‘ O kadar sinirli bir hanımefendi nereden geldi başımıza!’’.
— Нехай мені та пані й не сниться! — одмовив парубок, сідаючи проти мене. — Де вона й вродилась така неприязна!	Sonra genç kadın bana: ‘‘Kız, canım! Bize açık açık gerçeği anlatır mısın?’’ diye, sordu.
Тоді молодичка до мене:	Sustu. Herkes bana bakıyordu… Bir de delikanlının bakışı hep üzerimdeydi. Keşke o delikanlı odada olmasaydı, anlatacaktım; ama yanımda olunca utandım, yüzüm kızardı, az kaldı ağlayacaktım.
— Дівчино-серденько! Скажи нам усю щиру правдоньку, як душа до душі…	‘‘Kız, hanımefendi kötü mü?’’ diye, sordu Katrya.
Та й спинилась. Всі на мене дивляться пильно… І парубок очей з мене не зведе. Якби мені не той парубок, то все б нічого, а при йому соромлюся та червонію, — трохи не заплачу.	‘‘Pek iyi değil!’’ dedim.
— Дівчино! Лиха наша пані молода? — вимовить Катря.	‘‘Aman Allahım!’’ diye, bağırdı. ‘‘Hissettim, hissettim! Bebeğim!’’ diyerek, bebeğine sarıldı. ‘‘ Özgür bir
— Недобра! — кажу їй.	
— Господи милосердний! — крикнула. — Чуло моє серце, чуло!.. Дитино моя! — кинулась до колиски, схилилась над дитиною: — Чи того ж я сподівалась, йдучи вільна за панського!	

Вона вже й оком своїм нас пожерла! Та плаче ж то так, — сльоза сльозу побиває. — Не такий чорт страшний, як намальований! — каже Назар. — Чого лякатись? Треба перш роздивитись. А вона плаче, а вона тужить, наче вже й справді її дитину пані своїм оком пожерла. — Годі, голубко! — вмовляє Катрю бабуся. — Чого нам дуже тривожитись? Хіба над нами нема господа милосердного? Парубок ані пари з уст; тільки куди я не гляну, усе на його погляд очима спаду. XXX Повечерявши, поблагословившись, біжу назад у будинок, а за мною: — На добраніч, дівчино! — На добраніч вам! — одказала та й ускочила в сіни. Увійшла в дівочу, — серце в мене б'ється-б'ється!.. Думаю та й думаю… що, як він вдивився в мене очима!.. І пані моя теж мені на думку навертається: ледве у двір ступила, вже всіх засмутила… І чого той парубок чіпляється?.. Бодай же його, який хороший!.. Місяць стоїть проти мене уповні…	insandım ben, beyfendinin hizmetçisiyle evlenirken böyle bir kaderi beklemiyordum! Bu hanımefendi bakışı ile bizi öldürdü!’’. Çok ağlıyordu. ‘‘Şeytan anlatıldığı kadar korkunç değildir!” dedi, Nazar. ‘‘Niçin korkacağız? Önce onu izleyelim.”. O da ağladı, hüzünlendi. Sanki hanımefendi gözü ile bebeğini yemiş, gibiydi. ‘‘Yeter, kuşum!’’ dedi, Katrya’ya yaşlı kadın. ‘‘Niye telaşlanacağız? Yukarıda Allah var.”. Delikanlı sessizce oturuyordu. Fakat ne zaman baksam hep onun bakışlarını üzerimde yakalıyordum. XXX Akşam yemeğini yedikten ve vedalaştıktan sonra eve geri dönüyordum. Aniden arkamdan: ‘‘İyi geceler, kız!’’ dedi, bir ses. “Size de iyi geceler!’’ diye, cevaplayıp eve, odama girdim. Kalbim telaşla titriyordu! Hep onu düşünüyordum, hiç aklımdan çıkmıyordu… Bana nasıl da bakıyordu! “Hanımefendi de aklıma geldi. Bu eve adımını atar atmaz herkesi üzdü… Bu delikanlı peki neden bana takılıyor?.. Ne kadar da yakışıklı! Bir ay gibi karşımda duruyordu.…

Ой місяцю-місяченьку, Не світи нікому!.. Пісня так і підмиває мою душу… Сама не знаю, чого душа моя бажає: чи щоб він знову озвався під віконцем, чи щоб не приходив…	Ayım, ayım! Benden başkasına ışık verme! şarkısı aklıma geldi. Ne istediğimi anlayamıyordum. Bu delikanlının tekrar penceremi çalmasını mı yoksa hiç gelmemesini mi?
XXXI	XXXI
Минає день, тиждень, місяць, і півроку збігло за водою. Здається, що в хуторі тихо і мирно; цвіте хутір і зеленіє. Коли б же поглянув хто, що там коїлось, що там діялось! Люди прокидались і лягали плачучи, проклинаючи. Усе пригнула по-своєму молода пані, усім роботу тяжку, усім лихо пекуче ізнайшла. Каліки нещасливі, діти-кришеняточка, й ті в неї не гуляли. Діти сади замітали, індиків пасли; каліки на городі сиділи, горобців, птаство полошили, да все ж то те якось уміла пані приправляти доріканням та гордуванням, що справді здавалось усяке діло каторгою. Стоока наче вона була, все бачила, всюди, як та ящірка, по хутору звивалась, і бог її знає, що їй таке було: тільки погляне, то наче за серце тебе рукою здавить. А пани-сусіди нашу панїю похвалюють-величають: ото хазяйлива! Ото розумна! Дарма що молоденька, — добре б нам усім у неї вчитись!	Bir gün geçti, bir hafta, bir ay ve sonra yarım yıl geçti. Küçük çiftlik hep sakindi. Çevresi çiçekli ve yeşillikti Ama gerçekte ne olup bittiğini biri görseydi! İnsanlar sabahtan akşama kadar ağlıyor ve lanet ediyordu. Genç hanımefendi ne isterse yapıyordu. Herkese zor işler veriyordu. Engelli olanları, küçücük bebekleri bile çalıştırıyordu. Çocuklar avluyu temizleyor, tarlada hindilere bakıyordu; engelliler ise bostanda otururup, yeşillikleri yemesinler, diye serçeleri ve diğer kuşları kovalıyordu. Ama herşeye rağmen genç hanımefendi sitem ediyordu, laf sokuyordu ve her bir işi ızdıraba çeviriyordu Sanki yüz tane gözü varmış gibi, herşeyi görüyordu. Avluda bir kertenkele gibi hızlı hızlı dolaşıyordu. Onda ne olduğunu sadece Allah bilirdi; ama bir baksa insanın kalbi sıkışıyordu. Komşu efendiler ise genç hanımefendiyi hep övüyordu:” O kadar güzel ve zeki bir hanım ki, genç olmasına rağmen, ondan örnek alınması gerekir.” diyorlardı.

Спершу люди на пана вповалн, та незабаром зреклися надії й думки. Він був добрий душею й милостивий пан, та плохий зовсім, — ніщо з його. Опитувавсь він жінку вмовляти, та не така-то вона. Далі вже і наменути на сю річ боявся, — мов не бачить нічого, не чує. Не було в його ні духу, ні сили. Сказано: добрий пан — не б'є, не лає, та нічим і не дбає. Як почне пані обмирати та стогнати, та в крик викрикувати, то він руки й ноги її вицілує, і плаче, і сам людей лає: "А щоб вас! А бодай вас!.. От уморять мені друга!"	Evdeki insanlar önce umutlarını beyefendiye bağladı ama daha sonra umutları tükendi. Beyefendi iyi kalpli ve merhametliydi; fakat karaktersizdi. İlk başlarda eşini değiştirmeye çalıştı ama bu kadın değişecek gibi değildi. Biraz zaman geçtikten sonra o da sesini çıkartmamaya başladı. Sanki hiçbir şeyi görmüyor ve duymuyordu. Karaktersiz ve güçsüzdü. Şu sözde olduğu gibi: “İyi bir efendi hiç vurmaz, paylamaz; ama umursamaz da.” Hanımefendi bağırmaya başlayınca beyefendi ellerini ayaklarını öper, ağlar ve insanları, “Size lanet olsun! Eşimi yoruyorsunuz!’ diye azarlardı.
— Не буде з його нічого, — каже Назар. — Я одразу побачив, що квач, ще тоді, як він Устину обідом нагодував… Якби таку жінку та мені — я б її у комашню втручив, — нехайби пихкала!	‘‘Beyden bir iş çıkmayacak!” dedi, Nazar.”. Daha Ustına’ya öğle yemeği ısmarlamaya kalktığında karaktersiz olduğunu anladım… Benim eşim böyle olsaydı, ona haddini bildirirdim!’’.
Та й зарегоче на всю хату. Такий уже чоловік був той Назар: усе йому жарти. Здається, хоч його на огні печи, він жартуватиме.	Böyle şeyler söyleyip gülüyordu. Nazar hep şaka yapardı. Onu kızgın ateşte yaksalar bile yine şaka yapardı.
А що Катря сліз вилила, то де вже тії й сльози брались. Візьме свою дитину на руки та плаче-плаче! А далі й заридає уголос.	Katrya çok ağlıyordu. Bebeğini kucaklayıp kucaklayıp ağlıyordu! Sonraları bağıra bağıra ağlamaya başladı.
І Прокіп дуже зажурився. Усе щось собі думає і зо мною вже не пожартує.	Prokip çok üzgündü. Hep düşüncelere dalıyordu, benimle şaka yapmaz olmuştu artık.
— Оце ж бо які ви смутні! — кажу йому одного разу (се було ввечері, присмерком). — Чого ви такі смутнії?	Bir akşam ona: ‘‘Ne kadar üzgünsünüz! Neden böylesiniz?’’ diye, sordum.

А він мене за руку, — пригорнув і поцілував. поки я схаменулась, його вже й немає.	Elimden tutup beni öptü… Kendime geldiğimde o çoktan kaçmıştı…
XXXII	XXXII
Усі люди пов'яли, змарніли; тільки бабуся велична, як і була. Як не лає, як не кричить на неї пані, — бабуся не лякається, не метушиться: іде тихо, говорить спокійно, дивиться ясно своїми очима ясними. І незчуєшся, було, як до неї пригорнешся та й заплачеш, — от як дитина до матері своєї рідної горнеться.	Herkes üzgün ve somurtkandı. Sadece yaşlı kadın her zamanki gibi haşmetliydi. Genç hanımefendinin ona paylamasına, bağırmasına rağmen hiç korkmuyor, hiç telaşlanmıyor, hep yavaş yavaş yürüyor ve konuşuyordu, bakışları hep sakindi. Biz, çocukların annesini kucakladığı gibi onu kucaklayıp ağlıyorduk.
— Не плач, моя дитино, не плач! — промовить бабуся стиха, ласкаво. — Нехай недобрі плачуть, а ти перетривай ї усе, витерпи бідочку!.. Хіба ж таки й перетерпіти не можна?	‘‘Ağlama, bebeğim, ağlama!’’ derdi, yaşlı kadın sessizce ve şefkatle ‘‘Kötü olan insan ağlasın, sen de dayan biraz, bela geçsin! Buna dayanılmaz mı hiç?’’.
Господи! Як же смутно й сумно жилося! Не чути сміху, не чути гласу людського. У двір душа жива не навідається, — хіба за ділом, — та так боязко оглядується, так поспішається вже, наче йому з пущі вихопитись од звіра лютого йдеться.	Aman Allahım! Ne kadar da kötü ve hüzünlü bir hayatımız vardı! İnsanlar hiç konuşmaz hiç gülmez olmuştu, hep sessizlik vardı. Avluya hiç kimse gitmezdi. Sadece işi olan giderdi; ama çok dikkatle ve telaşla gider gelirdi, sanki vahşi bir hayvandan sakınması gerekiyormuş gibi…
Спізнилась якось, вечерявши, та й біжу хутенько. "І чому хоч Прокіп не прийшов вечеряти!" — думаю. Коли він так і вродився перед очима моїми! Переймає мене і оббігти не пускає.	Bir kere akşam yemeğine geç kaldım. Koşarken kendi kendime ‘Prokip, akşam yemeğine geldi mi acaba?’ diye düşünüyordum. Aniden önüme çıktı! Yolumu kesti.
— Устино, скажи мені правдоньку: чи	‘‘Ustına, bana gerçekten söyler misin?

ти мене любиш? Утекла б я од його, так ноги мене не несуть. Стою, горю… Він тоді мене за руку!.. Обіймає, пригортає, та все питає: "Чи люби ш?" Такий чудний!..	Beni seviyor musun?'' diye, sordu. Ondan kaçacaktım, ama bacaklarım tutmadı sanki. Yüzüm kızardı, yanıyordum… Ellerimden tuttu. Beni kucaklayıp: ''Seviyor musun?'' diye sordu. Çok tuhaftı!..
Посідали, поговорили, покохались, — усе лихо забулось. Весела душа моя, і світ мені милий, і таке в світі гарне все, таке красне!.. Чого вже, коли й пані постерегла: "Що це тобі? — каже. — Чого це так розчервонілась, наче хто вибив? Чи, може, що вкрала?!"	Oturup konuştuk, birbirimize aşık olmuştuk. Dertlerimiz sanki kayboldu gitti. Artık gönlüm neşeli, dünya sevimli, her şey çok güzel ve parlaktı! Daha iyi olamazdı. Bu değişimi hanımefendi de fark edip bana: ''Sana ne oldu? Neden kızardın böyle? Sana biri mi vurdu yoksa bir şey mi çaldın?'' diye, sordu.
XXXIII	XXXIII
Боже мій милий! Як то вже я того вечора захисного, темного дожидаю!.. Звелить пані на вечерю йти — Прокіп мене дожидає. Перейме та постоїмо удвійзі, погорюємо обойко… Бо денної пори, хоч і стрінемось, — тільки зглянемось, словечка не перемовимо, розійдемось.	Aman Allahım! Karanlık akşamları ne kadar çok bekliyordum artık! Hanımefendi akşam yemeğine gitmeme izin veriyordu. Prokip beni beklerdi. Konuşurduk, dertlerimizi paylaşırdık… Eğer sabahları karşılaşırsak, sessizce bakışıp geçerdik.
— На лихо ви покохались! — каже було Катря.	''Felaket ki aşık oldunuz!'' dedi, Katrya.
— З біса розумна ти, моя люба! — кепкує з неї Назар. — Коли б тепер ти вдруге мене полюбила, то б і лапки полизала єси!	Nazar:''Ne kadar zekisin, sevgilim!'' diye, şaka yapmaya başladı: ''Bana tekrar aşık olsaydın, yine her şeyi yapabilir miydin?''.
— Кохання в мене на умі!.. Мені й вони двойко серце сушать, як подумаю-	''Ama hâlâ seviyorum seni! Fakat bu ikisini düşününce canım sıkılıyor…''dedi,

погадаю… — Чого се ви дівчину сушите та лякаєте? — озветься бабуся. — Коли вже покохала, нехай кохає: то їй судьба така судилася. XXXIV А пані куди далі, то все злісливша, усе лютіша: аби я трохи спізнилась, забарилась: "Де була?", та й стріне мене на панському порозі лиха година. Перво тугою тужила я тяжко, а там усе мені стало не вдивовижу, усяка ганьба байдуже. Сказано: встань, лихо, та й не ляж!.. Було, поки лає, коренить — несила моя, сльози ринуть, а наплачуся добре, утрусь, — така собі веселенька, жартую, пустую!.. І коса заплетена дрібненько, і сорочка на мені біла, — нікому, було, й не хвалюся. Що мені поможуть? Тільки своє лихо тяжке згадають!.. А Прокіп наче ніч темна ходить, і вже тоді ні до їдла, ні питва, ні до розмови. Господи милий! Своє лихо, чуже лихо, — не знать, що й робити, що починати. У Катрі дитинка занедужала: а тут обід панам звари, вечерю звари та город скопай, обсій, — та ще пані гримає: "Нічого не робиш, ледащо! Дурно хліб мій їси! Ось я тебе навчу робити!"	Katrya. ‘‘Kızı neden ezip korkutuyorsunuz?’’ dedi, yaşlı kadın. ‘‘Eğer seviyorsa, sevsin. Kaderi böyle demektir.’’. XXXIV Hanımefendi her geçen gün daha kızgın ve kötü oluyordu. Eğer biraz geç kalsam, bana: ‘‘ Neredeydin?’’ diye bağırmaya başlıyordu. Önceleri çok dertliydim ama sonra hiçbirşeye şaşırmaz, herhangi bir rezaleti fark etmez oldum. Dedikleri gibi, bela uyanınca bir daha yatmazmış! Beni azarladığı zaman dayanamayıp çok ağlardım. Doya doya ağladıktan sonra yine neşeliydim, şaka yapardım! Saçımı çok güzel örerdim, bembeyaz bir bluz giyerdim. Üzüldüğümü hiçkimseye göstermezdim. Nasıl yardım etsinler bana? Onlar sadece kendi dertlerini anlatırlardı bana... Prokip ise, gece gibi, kara kara düşünüyordu; yüzünden belliydi. Yemez, içmez, konuşmaz oldu. Ah Allahım! Ben dertliyim, herkes dertli. Ne yapsak, nereden başlasak bilemiyorduk. Katrya’nın bebeği hasta oldu. Efendilere öğle yemeği ve akşam yemeği yapması bir de bostanda çalışması gerekiyordu. Hanımefendi ‘Hiçbir şey yapmıyorsun, tembelsin! Boşuna

Цілу ніч Катря не спить над дитиною. На день благословиться, — до роботи. Бабуся тоді пильнує малої, розважає Катрю; то дитинку до неї винесе, то сама вийде та розкаже: "стихла мала!" або "спить мала!" І такеньки, наче благодать божа, допомагає, невтомлива, невсипуща.	ekmeğimi yiyorsun! Ben sana göstereceğim!' diye, bağırıyordu. Katrya bütün gece bebeğin yanında uykusuz kalırdı. Sabah erkenden de çalışmaya başlardı. O zaman yaşlı kadın bebeğine bakardı. Katrya'ya bebeği ile gelirdi veya evden çıkar "Sustu!' veya ' Uyuyor.' derdi. Melek gibiydi, hep yardım eder, yorulmaz ve hiç uyumazdı.
— Чого се ви, Катре, так наддаєтесь, без спочинку? — кажу їй.	Ona: ''Katrya, neden hiç dinlenmeden çalışıyorsunuz?'' diye, sordum.
— Робитиму, робитиму, поки сили. (А очі в неї так і горять позападавши). Може, вгоджу, може, вмилосерджу!	''Gücüm oldukça çalışacağım, çalışacağım. (Gözleri parlardı). Belki bana bir lütüfta bulunacak!''.
Отже, не вгодила й не вмилосердила. Робила й не спала, поки аж нечувственний сон її обняв коло колиски. Прокинеться, — до дитини, а дитинка вже на божій дорозі. Тільки глянула на його бідолашна мати, тільки вхопила його до серця, — воно й переставилось.	İşte bu olmadı. Uykusuz o kadar çalıştı ki bir gün, bir an bebeğinin yanında uyuyakaldı. Uyandığında telaşla bebeğine baktı. Bebek ölmüştü. Zavallı genç anne sadece onu kucaklayabildi.
І побивалася ж Катря, і мучилась, і раділа:	Katrya çok üzüldü, çok acı çekti; fakat sevindi de:
— Нехай же моє дитя, моє кохане-дороге, буде янголятком божим, — лиха не знатиме моє ріднесеньке! — А далі й заголосить: — А хто ж до мене рученята простягне? Хто мене звеселить у світі?.. Дитино моя! Покинула мене, моя донечко!	''Bebeğim, sevgili bebeğim, Allahın meleği olsun! Dert nedir, hiç bilmesin! Bana kim ellerini uzatır artık? Bu dünyada kim beni eğlendirir? Bebeğim benim! Kızım, terk etti beni!'' diyordu.
Назар — ніби й нічого, розважає свою Катрю, молодим її віком заспокоює, а в самого вже пом'якшав гучний голос, —	Nazar sanki daha iyiydi ve Katrya'yı neşelendirmeye çalışıyordu. Ama kendi üzüntüsünü saklamaya çalıştığı belli oluyordu.

потай усіх сумує. По тій печалі зовсім захиріла, занепала Катря. Не то щоб робити, вже й по світу ходить не здужає. А пані все-таки: — Чому не робиш діла? Я тобі те! Я тобі друге! — Тепер я вже не боюсь вас! — одказала Катря. — Хоч мене живцем із'їжте тепер! Дала ж їй себе знати пані!.. — Прокопе! — кажу я. — Що оце з нами буде! — Устино-серце! Зв'язала єси мені руки!.. XXXV Прогнала пані Катрю з двора на панщину: не вважила й на її чоловіка-візнику. Пан, нишком од панії, дав їй карбованця [18]грошей, та не взяла Катря; він положив їй на плече, — скинула з себе, наче жабу, ті гроші. Як упав же той карбованець на муріг, — і заліг там, аж зчорнів; ніхто не доторкнувся. Та вже сама пані, походжаючи по двору, вздріла і зняла. — Се, певно, ти гроші сієш? — каже на пана. — Ой, боже мій, боже мій! Пан на те нічого не одказав, тільки	Bu dertten dolayı Katrya çok soldu, zayıfladı. Değil çalışmak yürüyemiyordu bile. Genç hanımefendi ise: ‘‘Neden çalışmıyorsun? Sana bunu söylüyorum! Şunu söylüyorum!’’ derdi. Bir gün ‘‘Sizden kormuyorum artık!’’ diye, cevapladı Katrya. ‘‘Artık beni yiyebilirsiniz bile!”. Genç hanımefendi ona çok çektirdi. ‘‘Prokip!’’ dedim. ‘‘Biz ne olacağız?’’. ‘‘Ustına, canım! Elim kolum bağlı!” dedi. XXXV Genç hanımefendi, Katrya’yı tarlada çalışmaya gönderdi. Beyefendi hanımdan gizlice Katrya’ya para veriyordu, ama Katrya hiç almadı. Bir gün parayı omzuna koydu, ama Katrya onu, kurbağaymış gibi, iğrenerek attı. O para düştükten sonra yerde karardı gitti; ama ona hiç kimse dokunmadı. Sonra bir gün hanımefendi avluda dolaşırken onu görüp aldı. Beye: ‘‘Galiba parayı düşüren sensin?’’ diye, sordu. ‘‘Aman Allahım! Aman!’’.

[18] Ukrayna’da 1918 – 1920 yıllar arasında kullanılmış eski bir döviz adı

зчервонів дуже. А Катря не схотіла на світі жити. Щось їй приключилось після тої наруги. Бігала по гаях, по болотах, шукаючи своєї дитини, а далі якось і втопилась бідолашна. Пан дуже зажурився; а пані: — Чого тобі смутитись не знать чим? Хіба ж ти не помітив по ній, що вона й здавну навіжена була! І очі якісь страшні, і заговорить, то все не путнє… — І справді, — вхопився пан за те слово, — не повно в неї ума було! Навіжена та й навіжена… Нащо й краще! Порадились поміж собою такеньки та й спокійненькі собі…	Beyefendi hiçbir şey söylemedi sadece yüzü kızardı. Katrya ise daha fazla yaşamak istemedi. Bu işkencelerden sonra ona bir şeyler oldu. Ağaçlıkta, bataklıklarda koşarak bebeğini arıyordu. Orada da boğularak öldü zavallı. Beyefendi üzüldü, ama hanımefendi: ‘‘Neden boşuna üzülüyorsun? Daha önceden deli olduğunu fark etmedin mi hiç? Gözleri korkunçtu, mantıksız mantıksız konuşuyordu’’ dedi. ‘‘Haklısın!’’ diye cevapladı beyefendi. ‘‘Deliymiş!’’. Deliymiş… Güzel bir bahane buldular! Aralarında anlaşıp sakinleştiler…
XXXVI	XXXVI
Згодили якось москаля з міста за куховара. То ж бо й був чудний! Як зварить панам їсти, сам пообідає, то ляже на лаві та все свище, та свище, та свище, та раптом як співоне! — дзвінко-тоненько, помісь півень кукурікає. Сьому байдуже було наше лихо; тільки, було, спитає: "Сьогодні бито? — та й додасть: — Іначий і не можна: на те служба!" Назар уже не той став, уже й він якось поник, а все жартує: — Коли б мені хоч один день хто послужив, довіку б згадував!	Şehirden aşçı olarak çalışacak bir moskal aldılar! Efendilere yemeği pişirdikten sonra kendisi yer ve sedire uzanıp ıslık çalardı hep. Sonra da şarkı söylerdi! Horoz gibi bağırarak söylerdi. Bizim dertlerimiz umrunda değildi. Sadece: ‘‘Bugün biri dövüldü mü?’’ diye sorardı ve ‘‘Yapacak bir şey yok. Bu işler işte böyledir!’’ diye eklerdi. Nazar da değişti, o da çok soldu. Ama yine de şaka yapmaya çalışıyordu. ‘‘Keşke ben de bir gün birini çalıştırsam, bunu hayatım boyunca hiç unutmazdım!’’ derdi.

Пані того куховара дуже хвалить, що такий, мовляв, чоловік він хороший, так мене поважає! А він, було, як стоїть перед панією, то мов стріла вистромиться, руки спустить, очі второпигь на неї: "Ловив я рябе порося; втекло рябе порося у бур'яни; то я до чорного поросяти; вловив чорне порося, ошпарив чорне порося, спік чорне порося…" Такеньки усе чисто одбубонів і дожидає, що пані йому одкаже; сам тільки очима луп-луп!..	Hanımefendi aşçıyı çok överdi. İyi bir insan olduğunu ve ona hep saygılı davrandığını söylerdi. O da bazen hanımefendinin önünde dimdik dururdu, ellerini aşağa indirirdi, ona bakarak: ‘‘Tam pembe bir domuz yakalıyordum ama kaçtı. Siyah bir domuz yakaladım, haşladım ve pişirdim’’ der ve hanımefendinin cevabını beklerdi. Sürekli olarak gözlerini kırpıştırırdı.
А пані йому раз по раз:	Hanımefendi ona: ‘‘Tamam, tamam! Her şey çok güzel! Ama bana bak, tembellik etme, benim hizmetçilerim hep tembeller sen onlara uyma.’’ derdi.
— Добре! Добре! Усе добре!.. Тільки ти гляди в мене, — не розледащій між моїми вовкодухами.	
— Ніколи того не всмію, ваше високоблагородіе! Вклониться їй низько, вправо, вліво ногами човг! Та і з хати, та на лаву — і знов свище.	‘‘Ekselensım, hiç öyle yapar mıyım!’’ der, sonra vedalaşıp giderdi! Sedire uzanıp yine ıslık çalardı.
— Бодай вас! — кажу йому якось. — Коли вже ви перестанете того свисту! Тут горе, тут напасть, муки живії, а ви…	Bir gün ona: ‘‘Yeter artık!’’ dedim. ‘‘Islık çalmayı ne zaman keseceksiniz? Çevreniz dert, kötülük ve işkence dolu ama siz ıslık çalıyorsunuz!”.
— Не горюй, не горюй, дівко! На те вона служба називається. Он бач, скільки в мене зубів зосталось… На службі втеряв!.. Був у нас копитан… ух!	‘‘Üzülme, üzülme, kız! İşte hizmet etmek böyledir. Kaç dişim kaldı bir bak… Çalışırken onları kaybettim! Bir efendimiz vardı… Ahh…” Sen ne sandın? Bu dünyada nasıl yaşıyoruz? Nasıl çalışıyoruz? Nasıl hizmet veriyoruz? Seni dövseler, parçalasalar, bağırsalar da sen dur ve kıpırdama ki Allah sana yardım
Та тільки ухнув.	
— А ти що думала? Як у світі жити? Як служити? Як вислужитись? Тебе б'ють, тебе рвуть, морочать тебе, порочать, а	

ти стій, не моргни!.. І! Крий, боже! Зговоривши теє, знов свистіти! А Прокіп з серця аж люльку об землю гепнув. — Воли в ярмі, та й ті ревуть, а то щоб душа християнська всяку догану, всяку кривду терпіла і не озвалась! — гримнув на москаля, аж той свистати перестав. Дивиться на його, як козел на нові ворота. — Не така в мене вдача! — каже Прокіп. — Я так: або вирятуйся, або пропади! — А в мене така знов удача: утечи! — зареготав Назар. — Мандрівочка-рідна тіточка. — Піймають! — скрикнув москаль, схопившись. — Піймають — пропав! Що там у кого було на серці, а всі засміялись. — Не кожний копитан швидкий удасться, — каже Назар, — інший побіжить, та й спіткнеться. А ти ось що лучче скажи: куди втікати?.. Од якої втік, таку й здибав. Із дранки та вберешся в переперанку… Та все пани, та все дуки… — заспівав, як у дзвін ударив.	etsin!'' diye, yine ıslık çalmaya devam etti. Prokip dayanamayıp piposunu yere attı. ''Boyunduruklu öküzlerin bile sesi çıkar. Hıristiyan bir ruh bu işkenceyi nasıl çeksin ve sesini çıkarmasın?'' diye moskala öyle bir bağırdı ki o ıslık çalmayı bıraktı. Prokip'e şaşkın şaşkın bakıyordu. ''Ben öyle değilim!'' dedi, Prokip. ''Ya kurtulurum ya ölürüm!''. ''Ben kaçarım! Benim huyum böyle.'' diye güldü Nazar. ''Kaçmayı tercih ederim.''. ''Yakalarlar!'' diye, bağırdı moskal. ''Yakalarlarsa, yanarsın!''. Hepsinin düşünceleri farklıydı; ama hepsi birden gülmeye başladı. ''Her sahip o kadar hızlı değil.'' dedi, Nazar. ''Birileri koşarken düşer de. Ama bana söyler misin? Nereye kaçabilirim? Kötülükten kaçarken ya daha da kötüsünü bulursam?".
Та все пани, та все дуки… — заспівав, як у дзвін ударив.	'Hep efendiler, hep zenginler.' diye, şarkı söylemeye başladı.
XXXVII	XXXVII
У рік стара пані вмерла. Не хотілось дуже їй умирати! Усе молитви, святе письмо читала, по церквах молебні	Bir sene sonra yaşlı hanımefendi öldü. Ölmeyi hiç istemedi ama! Hep dua eder, kutsal kitabı okur, kiliseye gider ve sayısız

правила; свічки перед богами невгасимі палали. Якось дівчинка не допильнувала, та погасла свічечка, — веліла дівчинку ту висікти: "Ти, грішнице, і моєму спасінню шкодиш!"	mum yakardı. Bir gün mumlardan biri söndü ama bir hizmetçi kız onu görmedi. Yaşlı hanımefendi: ‘‘Günahkârsın ve kurtulmama engel oluyorsun!’’ diye, söylendi ve kızı dövmeleri için emir verdi.
XXXVIII	XXXVIII
Наша пані журилась і плакала за старою дуже. — Вже тепереньки сама я в світі зосталась! Обдеруть мене тепереньки, як тую липку! Моє око всього не догледить; а на тебе, — каже панові, — яка мені надія? Ти мені не придбаєш, хіба рознесеш і те, що маємо. Ти й не думаєш, що хутко вже нам бог дитину дасть. Для дитини, коли не для мене, схаменись, мій друже! Хазяйнуй, доглядай усього, а найперва річ — не псуй мені людей. — Що се ти, любко, бог з тобою! Отеє знов усім турбуєшся! Та я все зроблю, що хочеш, усе! Такеньки, було, вмовляє її. Одного разу хотів він її розважити та й каже: — Годі тобі, голубко, клопотатись. Ось послухай лишень, що я тобі скажу: я вже кума пригласив. — Кого ж ти просив? — перехопила його пані. — Свого товариша. Такий славний чоловік, добрий.	Genç hanımefendi, yaşlı hanımefendinin ölümüne üzüldü ve çok ağladı. ‘‘Artık bu dünyada tek başıma kaldım ben! Herkes beni incitebilir artık! Tek başıma herşeye bakamam. Sana da…’’ Beyefendiye: “Hiç umudum yok. Bana hiçbir şey kazandıramazsın sen, üstelik sahip olduğumuz şeyleri de dağıtıyorsun. Yakında bir çocuğumuz olacak diye, hiç düşünmüyorsun. Benim için değil çocuk için daha ciddi ol, dostum! Herşeye iyi bak. Sahiplen ve insanları bu kadar çok şımartma!’’ dedi. Adam: ‘‘Sevgilim, ne diyorsun sen ama! Allah korusun! Herşeye iyi bakıyorsun! Her istediğini yapacağım!’’ diye onu ikna etmeye çalıştı. Bir gün onu eğlendirmek istedi, ona: ‘‘ Kuşum, yeter artık herşeyi merak etme, düşünme! Bir dinle beni! Vaftiz babası davet ettim’’ dedi. ‘‘Kimi davet ettin?’’ diye, sordu. ‘‘Bir dostumu davet ettim. İyi kalpli ve güzel bir insandır!’’.

— Боже мій! Я одразу догадалась!.. Запросив якесь убожество!.. Та я не хочу сього й чути! Не буде сього! Не буде!	‘‘Allahım! Hemen anladım! Sen kesinlikle bir kaknem davet etmişsindir! Onu dinlemeyi hiç istemiyorum! Olmaz, kesinlikle olmaz!’’ diye, ağlamaya başladı.
А сама у плач ревний.	
— Серденько, не плач! — благає пан, — серденько, занедужаєш!. Не буде того кума; я його перепрошу, та й кінець. Скажи тільки мені, кого ти хочеш, того й завітаю.	‘‘Canım, ağlama!’’ diye yalvarmaya başladı yine beyefendi. “Canım, hasta olacaksın! O kişi gelmeyecek. Hemen iptal edeceğim. Kimi istiyorsan söyle, onu davet edeceğim.’’.
— Полковника треба прохати, — от кого!	‘‘Bir albay davet etmemiz lazım işte!’’.
— Полковника, то й полковника. Завтра й поїду до його. Ну, вибач мені, любонько, що я тебе засмутив!	‘‘Tamam! Bir albay olsun! Yarın gideceğim. Seni üzdüğüm için beni affet, canım!’’.
— Ото-то й єсть, що ти мене зовсім не жалуєш: усе мене журиш!	‘‘İşte böyle ol! Bana hiç acımıyorsun, hep beni üzüyorsun!’’
— Голубко моя! — промовив пан стиха, — пожалуй і ти мене. Ти, знай, сердишся, кричиш, сваришся; а я сподівався…	‘‘Kuşum benim!’’ dedi, sessizce ‘‘Sen de biraz bana acı! Bana kızıyorsun, bağırıyorsun. Benimle kavga ediyorsun ama hâlâ umudum var…’’.
Та як заридає!	Adam aniden ağlamaya başladı.
Пані до його:	Hanımefendi şaşırarak: ‘‘Ne oldu sana, ne oldu?’’ diye, sordu.
— Чого се ти, чого?	
За руки його хоче брати; а він затулився обома та ридає-ридає!.. Ледве вже його розговорила, і цілувала вже, і обнімала, насилу стишився.	Ellerinden tutacaktı ama o, elleriyle yüzünü kapattı, çok ağlıyordu!.. Hanımı onu öptü, kucakladı. Beyefendi zar zor sakinleşti.
— Та скажи ж мені, чого се ти заплакав? Ну, скажи! — просить його.	‘‘Niye ağladığını bana anlatır mısın, lütfen.’’ diye, sordu.
— І сам не знаю, моя любо, — одказує пан, ніби всміхаючись, — так чогось… Нездужаю трохи. Ти об сьому не думай,	‘‘Kendim de bilmiyorum, sevgilim!’’ diye sanki biraz gülümsemeye çalışarak cevapladı beyefendi. ‘‘İşte birden

а насмійсь мені, що я, наче маленький, розплакався. А сам зітхнув. — Ти, може, думаєш, що я вже тебе не люблю? — говорить пані. — Ні, любиш. — Люблю та ще й як!.. А вкупці не можна раз у раз сидіти: треба господарювати, моє серце! Та й поцілувала його. Уранці поїхав пан і полковника завітав у куми.	ağladım… Hasta olacağım galiba. Bunu düşünme sen. Küçük bir çocuk gibi ağladığıma gül.’’. Derin bir nefes aldı. ‘‘Seni artık sevmediğimi düşünüyorsun galiba?’’ dedi, hanımefendi. ‘‘Hayır, seviyorsun.’’. ‘‘Çok seviyorum. Ama boş boş oturmamamız ve ev işlerine bakmamız lazım, canım!’’. Onu öptü. Sabah olunca beyefendi gidip eve bir albay getirdi.
XXXIX	XXXIX
Народився син у панії. Що тих гостей наїхало на хрестини! Обід справили бучний. Кум-полковник вкотив у двір сивими кіньми, побрязкуючи, подзвякуючи бубонцями. Сам огрядний, кругловидий, червоний, усе вуса закручує правицею, а лівою шаблю придержує та плечима все напинається вгору. Я рада, що мені трошки вільніше, — вибігла до Прокопа, — стою, розмовляю з ним коло рундука. Коли де не взявся пан, — веселий такий, як ще був за свого женихання з панією. — Чого се ви тут стоїте обойко? Що розмовляєте? — сміється. А Прокіп йому:	Hanımefendi bir erkek çocuk doğurdu. Vaftiz töreni çok kalabalıktı! Çok büyük bir yemek verildi. Vaftiz babası albayın kır atlı arabası avluya çıngırdayarak girdi. Albay, tombul ve yuvarlak yüzlü, kırmızı, yanaklıydı. Sağ eliyle hep bıyığını buruyordu; sol elinde kılıcını tutuyordu, omuzları yukarıya kalkıktı. Biraz serbest kalınca sevinçle Prokop’un yanına gittim. Kapının önünde konuşuyorduk. Aniden beyefendi geldi. Hanımefendi ile ilk tanıştıkları zamanlarındaki gibi mutluydu. ‘‘İkiniz burada neden duruyorsunuz? Neler konuşuyorsunuz?’’ diyerek, güldü. Prokip ona: ‘‘ Beyefendim, bu kızı

— Пане, оддайте за мене дівчину!	evlendirin benimle.’’ dedi.
— Добре, бери. Прокопе! Я не бороню. Повінчайтесь, та й живіть собі любенько.	‘‘Tabii, Prokip! İzin veriyorum. Evlenip birlikte mutlu yaşayın.” dedi. Peki Hanımefendi ne der?’’ diye sordu Prokip.
— А пані? — каже Прокіп.	Beyefendi bir nefes alıp düşündü.
Пан зітхнув і задумався, а далі й каже:	‘‘Benimle gelin! Kızın elinden tut, Prokip!’’ dedi ve eve girdi. Prokip
— Ідіть за мною! Візьми її за руку, Прокопе!	elimden tuttu, birlikte yürüdük.
	‘‘Sevgilim!’’ dedi beyefendi. ‘‘Evlenmek
Сам пішов у кімнати, а Прокіп веде мене за ним, стискаючи мою руку.	isteyen gençleri getirdim sana. İzin verir misin?’’.
— Любо! — сказав пан, — я оце до тебе молодих привів. Чи вподобаєш?	Odada o kadar misafir, o kadar kalabalık arasında albay hindi gibi dolaşıp homur homur konuşuyordu. Bizimki koltukta
А тут у кімнаті панів, паній!.. І полковник поміж усіма, неначе той індик переяславський, походжає та все потроху пирхає.	oturuyordu. Bize bakmak için kafasını çevirdi. Yüzündeki tebessüm birden soğudu. Beyefendiye kızgınlıkla bakarken:
Наша сидить у кріслечку. Зирнула на нас і одвернулась. Усміх веселий	‘‘Neler oluyor?’’ diye, sordu.
простиг, гнівно на пана згляне й питає:	Prokip selam verip ricasını dile getirmeye başladı.
— Що се таке?	‘‘Ben izin verdim artık.’’ dedi, beyefendi.
Прокіп кланяється, просить.	‘‘ Sen de izin ver, sevgilim. Allah bize
— Я вже позволив, — каже пан, — не борони й ти, моя кохана. Дав нам господь щастя, — нехай і вони щасливі будуть!	mutluluk verdi, onlara da versin!’’.
Пані все мовчить та уста гризе. А полковник і вирветься, й загуде, як на трубі:	Hanımefendi susuyor ve dudaklarını ısırıyordu. Albay ise birden trompet gibi sesiyle: ‘‘Evet! Evet! İkisi çok güzel! Onları evlendirmemiz lazım, dostum benim.’’ dedi.
— До пари, бісові діти, до пари! Обоє хороші! Треба їх звінчати, кумо моя мила. Хочеш заміж, дівко? — питає мене, та що хоче моргнути, то й очі	‘‘Evlenmek ister misin, kız?’’ diye sordu. Gözünü kırpmak istedi ama kapattı. Artık

заплющить: не моргне, вже несила — випив повно.	kırpamadı, o kadar sarhoştu.
Усі пани за ним підхопили:	Herkes onunla birlikte: ‘‘Evlendirin onları! Evlendirin! Dostunuz albay da çiftin evlenmesi gerektiğini söyledi, duydunuz.’’ dediler.
— Одружіть їх, одружіть! Чуєте: кум ваш, полковник, говорить, що до пари…	
Тоді вже й пані:	Sonra hanımefendi de: ‘‘Tamam!’’ dedi.
— Та нехай собі!	Her şey çok hızlı oldu. Biz de acele edip çok hızlı evlendik. Hanımefendi karar değiştirmesin, diye.
Ми й незчулися, як за поріг переступили. Кинулись духом і, не справивши нічогісінько, похапцем звінчалися, щоб ще не розлучила нас пані.	Beyefendiye çok kızgındı:
Дуже вона гнівалась на пана:	‘‘Ne yaptın sen ya!’’ diye payladı. ‘‘Seni hiç afetmeyeceğim! Ne yaptın ya!’’
— Як ти мене підвів! — дорікає. — Я сього не можу тобі подарувати, як ти мене підвів!	
— А тобі, — свариться на мене, — тобі буде!	‘‘Sen!’’ diye bana da söylendi ‘‘Sana da göstereceğim!’’.
"Нехай уже буде що буде, — думаю, — та вже ми побралися!" Велико тішить мене, що тепер озватись до його можна при людях, глянути на його, що вже — мій!	Kendi kendime “Ne olursa, olsun! Artık evlendik!” diye, düşündüm. Mutluydum çünkü. Artık onunla konuşabilirdim, ona bakabilirdim. Artık o benimdi!
XL	XL
Я зосталась при панії, як і була. Ще гірш надо мною коверзує вона, ще гірш варить з мене воду та все примовляє:	Hâlâ hanımefendiye çalışıyordum. Bana daha çok kızıyor, daha çok azarlıyordu: ‘‘İşte evli olmak nasılmış? Daha mı iyi?’’ diye, sorardı hep.
— А що? Яково тобі у замужжі? Покращало?	
Як не заговорить чоловік, як не	Kocam yanımda olmadığı zaman, bana

пожалує, то часом так прийде, що приміг би — крізь землю пішов. А зійдуся з ним, — весело й любо; усе лихо забуду. Тільки чоловік мій куди далі, то все хмурніший ходить, аж мені серце болить. — Чи ти вже мене не любиш, Прокопе? Він пригорне мене та подивиться в вічі так-то любо, що чую, наче в мене крила виростають. — А чого ж усе смутний, Прокопе?.. От ми вже тепереньки вкупці навіки. — О, моє серденько! Тяжко було без тебе, а з тобою ще тяжче… Яково-то сподіватись щогодинки в бога — догани тобі та муки!.. А боронити — несила… Важко, Усте! — Як-небудь і зо мною біду перебудемо, Прокопе. Як на мене, то все удвійзі легш. — А може, й справді так, рибонько! Та й усміхнеться і пожалує мене. Так-то вже я радію, як розговорю його, розважу!	acımadığı zaman hayatım kararırdı ve yok olmak isterdim. Onunla birlikte olduğum zaman ise sevinçli ve mutlu olurdum, derdimi tamamen unuturdum. Ama her geçen gün kocam daha asık suratlı oluyordu. ‘‘Prokip, beni artık sevmiyor musun?’’. Beni kucaklayıp bana öyle bakardı ki kanatlandığımı hissederdim, uçacak gibiydim. ‘‘Prokip, peki neden hep asık suratlısın? İşte birlikteyiz ve sonuna kadar birlikte yaşayacağız.’’. ‘‘Canım benim! Sensiz çok zordu ama seninle daha da zor oldu… Her dakika başına bir şey gelecek diye korkuyorum. Hep ızdırap çekiyorsun, aşağılanıyorsun. Ben de seni savunamıyorum… Çok zor, Ustına!’’. ‘‘İkimiz birlikte kötülükleri aşarız, Prokip. Bana göre herşey iki kat daha kolay oldu.’’. ‘‘Belki haklısın, balığım!’’. Bana acıyla gülümsedi. Onunla konuşup eğlenebiliyorsam ne mutluydu bana!
XLI	XLI
Жили ми такеньки з бідою та з журбою до осені. Тут і зчинилось… Одного дня трусили в садку яблука в коші, а чоловік мій струшує та все з	Güze kadar kör topal geçti günler. Aniden başımıza bir bela geldi… Bir gün bahçede elma topluyorduk. Kocam elma ağacının dallarının arasından

яблуні на мене поглядає то з-за тії гілки, то з-за тії. Трохи вже й притомилась бабуся, — сіла одпочити.	hep bana bakıyordu. Bir ara yaşlı kadın yorulup dinlenmek için oturdu.
— От уже й літечко красне минулося! — промовила, — сонечко ще світить, та вже не гріє.	‘‘Güzel yaz günleri geçti artık! Güneş aydınlatıyor ama artık ısıtmıyor.’’ diye, söylenerek etrafına bakınıyordu.
Сеє кажучи, роздивляється навкруги.	‘‘Ustına, kuşum! Sanki orman tarafında bize bakan çocuklar var, değil mi?’’.
— Устино-голубко! Адже ото неначе дітвора з-за ліси визирає? — питає мене.	Ben de o tarafa baktım. Duvarın arkasında çocuklar vardı.
Я гляну — аж справді коло тину купка діток.	‘‘Çocuklarım! Neden geldiniz, kuşlarım?’’ diye, sordu yaşlı kadın.
— А що, дітки? — питає бабуся, — Чого прийшли, мої соколята?	Küçükler susuyordu ama gözleri elma sepetlerindeydi.
Малі мовчать та тільки оком закидають у коші з яблуками.	Çocuklara: ‘‘Buraya gelin! Hepinize birer elma vereceğim!’’ dedi, yaşlı kadın.
— Ходіть лишень ближче, хлопченята: я по яблучку вам дам! — каже на їх бабуся.	Çocuklar hemen bahçeye girdiler. Yaşlı kadının etrafını serçeler gibi çevirdiler. Yaşlı kadın onlara elmaları verdi. Aniden yanımızda bir ses duyuldu. Hanımefendi: ‘‘Ne oluyor?’’ diye, bağırıyordu.
Дітвора так і сипнула в сад. Обступили стару, як горобці горобину, а стара обділя їх, а стара обділя… Загуготіло, загомоніло коло нас: звісно, діти. Коли се зненацька як гримне пані:	Çocuklar korktular. Kimisi ağlamaya başladı kimisi kaçıverdi. Benim de kalbim hızlı hızlı çarpmaya başladı. Yaşlı kadın sakince: ‘‘ Çocuklara birer tane elma verdim.’’ dedi.
— А то що?	Hanımefendi: ‘‘Sen mi verdin? Bunu nasıl yaparsın?’’ diye bağırdı. Sinirinden titriyordu. Sen! Köylü kadın! Cahil! Malımı mı çalıyorsun?.. Hırsız!’’.
Перелякались діти. Которі в плач, а хто в ноги, — тільки залопотіло. І в мене серце заколотилось. Бабуся спокійненько одповіщає:	
— Се, — каже, — я по яблучку діткам дала.	
— Ти дала? Ти сміла? — заверещить пані(сама аж труситься). — Ти,	

мужичко, моє добро крадеш!.. Злодійко!	‘‘Ben mi hırsızım?’’ dedi, yaşlı kadın. Yüzü soldu, gözleri parladı ve gözyaşları dökülmeye başladı.
— Я — злодійка!? — вимовила стара… Зблідла, як хустка, і очі їй засяли, і сльози покотились.	
— Більш красти не будеш! — кричить пані. — Я тебе давненько пристерігаю, — аж от коли піймалась… Панські яблука роздавати!	Hanımefendi: ‘‘Ama bundan sonra çalamazsın!’’ diye, bağırdı. ‘‘Seni hep takip ediyordum. Şimdi yakaladım işte! Efendinin elmalarını dağıtıyorsun!’’.
— Не крала я зроду-віку мого, пані, — одмовляє стара вже спокійно, тільки голос її дзвенить. — Пан ніколи не боронив, сам дітей обділяв. Бог для всіх родить. Подивіться, чи для вашої ж душі мало?	‘‘Ben hayatım boyunca hiçbir şey çalmadım.’’ Diye, sakin olmaya çalışarak cevap verdi yaşlı kadın. Sesi titriyordu. ‘‘Beyefendi de hiçbir zaman buna karşı olmadı. Kendisi de çocuklara elma dağıtırdı. Allah herkese verir. Size yetmez mi?’’.
— Мовчи! — писнула пані, наскакуючи.	
Хруснули віти. З-за зеленого листя визирає мій чоловік, та такий у його погляд страшний! Я тільки очима його благаю.	Hanımefendi sinirle:‘‘ Sus!’’ dedi. Yeşil yaprakların arasından kocam bize bakıyordu, bakışı çok korkunçtu! Ona gözlerimle sanki susmasını rica ediyordum.
— Злодійка! Злодійка! — картає пані бабусю, вкогтившись їй у плече, і соває стару, і штовхає.	Hanımefendi: ‘‘Hırsızsın! Hırsızsın!’’ diye, omuzuna yapıştığı yaşlı kadını itelerek suçluyordu.
— Не по правді мене обмовляєте! Я не злодійка, пані! Я вік ізвікувала чесно, пані!	‘‘Bana günah atıyorsunuz! Hırsız değilim, hanımefendi! Benim dürüst bir hayatım var, hanımefendi!’’.
— Ти ще зо мною заходиш?	‘‘Sen bir de benimle tartışıyor musun!’’.
Та зо всього маху, як сокирою, стару по обличчю!	Yaşlı kadının yüzüne tüm gücüyle vurdu.
Захиталась стара: я кинулась до неї; пані — до мене; мій чоловік — до панії.	Yaşlı kadına üzerine kendimi attım. Hanımefendi bana; kocam hanımefendiye
— Спасибі, моя дитино, — промовляє	

до мене бабуся, — Не турбуйся, не гніви панії.	doğru koştu.
А пані вже вчепилась у мої коси.	‘‘Kızım, teşekkür ediyorum!’’ dedi, bana yaşlı kadın. ‘‘Beni merak etme! Hanımefendiyi de kızdırma.’’.
— Годі, пані, годі! — гримнув чоловік, схопивши її за обидві руки. — Цього вже не буде! Годі!	Hanımefendi saçıma yapışmıştı.
А пані у гніву, у диві великому, тільки викрикує:	Kocam: ‘‘Yeter, hanımefendi, yeter!’’ diyerek, iki elini tutup bağırdı. ‘‘ Böyle olmaz, yeter!’’
— Що? Як? Га?	Kızgın hanımefendi şaşırdı: ‘‘ Ne?... Nasıl?... Aaa?...’’.
Схаменувшись трохи, до Прокопа. А той своє:	Biraz kendine gelince Prokip’e döndü. Prokip: : ‘‘Yok, yeter artık!’’ diye, devam etti.
— Ні, годі!	
Тоді вона у крик. Назбігалися люди, дивляться. Пан що було в його духу пригнався.	O zaman Hanımefendi bağırmaya başladı. Her taraftan koşa koşa insanlar geldi, bize bakıyorlardı. Beyefendi de koşarak geldi.
— Що се?	‘‘Neler oluyor burada?’’.
Мій чоловік випустив тоді панію з рук.	Kocam, hanımefendiyi bıraktı.
— От твої щирії душі! — ледве промовила пані. — Дякую тобі!.. Та чого ж ти мовчиш? — скрикнула ще голосніш. — Мені мало рук не вломили, а ти мовчиш!	Hanımefendi zorlukla:‘‘İşte bunlar, senin dürüst canların!’’ dedi. ‘‘Sana teşekkür ediyorum! Neden susuyorsun?’’ diye, daha yüksek sesle bağırarak, ‘‘ Az kaldı ellerimi kıracaktı. Sen ise susuyorsun!’’.
— Що се поробилось? — питає пан на всі сторони у великій тривозі.	‘‘Ne oldu?’’ beyefendi herkese telaşla soruyordu.
Пані й почала: і обікрала її стара, і всі хотіли її душі, — такого вже наковчила!	Hanımefendi başladı anlatmaya: Yaşlı kadın ondan çalıyor, herkes onu öldürmek istiyor… ve daha çok şeyi ekleyerek anlattı. Ağlıyor, bağırıyor ve kınıyordu…
Сама і хлипає, і кричить, і клене, що вже і пан розлютувався. Як кинеться до мого чоловіка.	Beyefendi. kocama yaklaştı:
— Розбишака!	‘‘Haydutsun sen!’’.
— Не підходьте, пане, не підходьте! — озвався мій понуро.	‘‘Yaklaşmayın, beyefendi, yaklaşmayın!’’
— Е, бачу, — каже пан, — тобі тут	

місця мало. Постой же: розбишатимешся у москалях — скільки хотя! Пані аж верещить — У москалі його, у москалі!.. Тепер і прийом у городі; зараз і вези його! — Візьміть його! — крикнув пан на людей. — Зв'яжіть йому руки! Прокіп не пручався, сам руки простиг, ще й всміхнувся. А Назар під той гук до мене: — Чого злякалась? Чого плачеш? Гірше не буде!.. От чи буде краще, — не знаю…	dedi, kocam ciddi ciddi. Beyefendi: ‘‘Burası sana dar geldi! O zaman askerler arasında istediğin gibi davranırsın!’’ dedi. Hanımefendi: ‘‘Onu götür! Askeriyeye ver! Şehirde şimdi alım vardır. Hemen onu götür!’’ diye, keskin çığlıklar atıyordu. ‘‘Onu alın!’’ beyefendi insanlara emir verdi. ‘‘ Ellerini bağlayın!’’ Prokip itiraz etmeyip ellerini uzattı ve gülümsedi. Nazar yanıma geldi: ‘‘ Neden korkuyorsun? Neden ağlıyorsun? Daha kötüsü olmaz! Daha iyisi olup olmadığını ise bilmiyorum.’’ dedi.
XLII Повели Прокопа в хату. Сторожа стоїть коло дверей. На дворі візок запрягають, Назар запрягає коні під пана. Довго думав мій чоловік, — далі каже: — Устино! Сядь коло мене! — Що ти починив, мій голубе! Що ти сподіяв! — говорю йому. — А що я сподіяв? Будеш вільна, — от що! Будеш вільна, Устино! — Воля, — кажу, — та без тебе! Так мені гірко стало!.. — Воля! — покрикне він, — воля!.. Та на волі і лихо і напасть — ніщо не страшне. На волі я гори потоплю! Акріпаку хоч як щаститься, усе добро на лихо стане.	XLII Prokip’i eve götürdüler. Bakıcı bir araba hazırlıyordu. Nazar da beyefendinin arabasını hazırlıyordu. Kocam uzun uzun düşündükten sonra: ‘‘Ustına, yanıma otur.’’ dedi. ‘‘Ne yaptın, kuşum! Ne yaptın!’’ dedim, ona. ‘‘Ne yaptım peki? Özgür olacaksın demektir bu! Özgür olacaksın, Ustına!’’. ‘‘Özgürlük, ama sensiz!’’ dedim. O kadar acı ki… ‘‘Özgürlük!’’ diye, bağırdı. ‘‘Özgürlük! Özgürlükte ne felaket ne de bela, hiçbir şey böyle korkunç değildir! Özgür olunca her şeyi yapabilirim! Ama köleye şans gelse bile derde dönüşür.’’.

Аж ось заторохтів на дворі візок. Повели Прокопа. Я, в чім була, схопилась до його на візок. Стара мене благословляє і його: — Нехай вам мати божа допомагає, діти! — А сльози тихі так і біжать з очей ласкавих. Помчали нас. Як то ще пані не схаменулась про мене, наставляючи на дорогу пана: не пустила б! Їдем мовчки, побравшись за руки. Я не плачу, не журюся, тільки серце моє колотиться, серце моє трепечеться… Під'їжджаємо до міста. Пан закурів коло нас і випередив. В'їхали в місто. Хутко проторохтіли улицями. Коло високого будинку стали. Випустив Прокіп мою руку: — Усте, не журися. Повели його до прийому. Я на рундуці сіла, як на гробовищі. — Не вдавайсь у тугу, — каже Назар. — Біс біду перебуде: одна мине — десять буде. А сам почав уже сивим волосом, як сніжком, присипатись; розважає мене, а самого, видно вже, що ніхто не розважить. Коли виводять мого чоловіка… Боже мій, світе мій! Серце в мене замерло; а він веселий, як на Великдень… XLIII	Araba hazırdı. Prokip'i bindirdiler. Ben de kıyafetimi değiştirmeden arabaya, yanına atladım. Yaşlı kadın bize: ‘‘Allah sizi korusun, çocuklarım!’’ diyerek, hayır duasını yaptı. Güzel gözlerinden gözyaşları dökülüyordu. Bizi götürdüler. İyi ki hanımefendi beyefendiye talimatları verirken beni unuttu, yoksa gitmeme izin vermezdi. Susarak ve elele tutuşarak oturuyorduk. Ağlamıyor, üzülmüyordum, ama kalbim titriyordu, çarpıyordu… Şehre yaklaşıyorduk. Beyefendi tozu toprağı kaldırarak önümüze geçti. Şehre girdik. Sokaklardan hızlı hızlı geçtik. Yüksek bir binanın önünde durduk. Prokip elimi bırakıp: ‘‘Ustına, üzülme!’’ dedi. Onu askeriyeyegötürdüler. Mezarlıkta gibi kapı önünde oturdum. ‘‘Üzülme!’’ dedi, Nazar. ‘‘Bu felaket de geçer. Zaten biri geçer yerine on tane gelir. Onun saçları beyazlamaya başlamıştı bile. Beni eğlendirmeye çalışıyordu fakat onu artık hiç kimse eğlendiremezdi. Kocamı çıkarttılar… Allahım! Kalbim duracaktı sanki. O da Paskalya tatilindeymiş gibi neşeliydi… XLIII

Зосталась я з чоловіком у місті. Перебігла година тая швидко, як свята іскра спахнула, та довіку не забуду!	Şehirde kocamla kaldım. Zaman çok hızlı geçti; ama o günleri hayatım boyunca hiç unutadım.
Зараз мого чоловіка приручили дядькові, москалеві істньому, ізучатись військової науки. Дядько був станом високий, очі чорні; волосся і вус, як щетина, пужаться; ходить прямо; говорить гучно; поводиться гордо.	Kocamı askerliği öğrenmesi için hemen bir efendinin yanına verdiler. Efendi uzunboylu, karagözlü, kır saçlı ve bıyıklıydı. Düzgün yürür, yüksek sesle konuşurdu. Kibirliydi.
От ми йому кланяємось, а він нічого; тільки понуро оглядає Прокопа. Дає йому Прокіп гроші:	Onunla ilk selamlaştığımız zaman bize cevap bile vermedi. Prokip'e baktı. Prokip ona para verdi: ‘‘Çok fazla değil, efendim, özür dilerim ama bir köle çok fazla kazanamaz.’’ dedi.
— Вибачайте, дядьку, що мало: кріпак не багацько розгорює.	Efendi öksürüp tükürdü.
Дядько кашлянув, плюнув:	‘‘Gidelim!’’.
— Ходім!	Bana: ‘‘Hadi biraz şehirde dolaşalım, karıcığım!’’ dedi, Prokip. Dolaştık.
— Ходім на місто, дружино моя, погуляймо! — каже мені Прокіп. Та й пішли. Ходимо улицями і заулками, гуляємо собі, а він питає:	Sokaklarda, sokak aralarında dolaşırken bana: ‘‘Ustına, artık özgür olduğunu hissediyor musun? ’’ diye, sordu.
— А що, Устино, чи ти чуєшся, що вже ти вільна душа?	Gözlerime bakarak güldü.
Та й сміється, заглядаючи мені в вічі.	Telaşlı olmama, üzgün olmama rağmen güldüm ve sanki mutlu oldum.
Хоч як було мені невпокійно, хоч як тужило моє серденько, а й я всміхнулась і ніби чогось раділа.	
Набрела я й хатку таку, що наймалась, а грошей нема. Та й добути звідки? Продати нічого. Я поїхала — нічого не взяла. Та й не великі скарби були там у мене: кілька сорочок, та спідниць дві, та ще там якась юпочка та кожушаночка.	Kiralık bir ev buldum ama param yoktu. Nereden alacağım? Satacağım bir şey yok. Evden elim boş çıktım. Fazla malım yoktu zaten. Birkaç bluz, iki tane etek, bir kaftan ve bir gocuğum vardı. O gün onları toplamak için uygun bir zaman değildi. Sonra ise hanımefendi vermezdi. Ben de

Не до того мені було тоді, щоб те забирати, а послі вже пані не оддала. От я й надумала собі: "Піду я поденно робити!"Порадились із Прокопом та й вдались до хазяйки, що хату наймала. Своє лихо оповістили, питаємо, чи буде її рада на те, щоб ми поденно за хату їй сплачували. — Добре, — каже, — будуть гроші, оддаватимете поденно, а не будуть, то я й підожду вам. Ми й перебрались до неї в хату.	“günlük çalışmaya gideyim.” diye, düşündüm. Prokip ile konuştuktan sonra evi kiraya veren kadına gittik. Ona başımıza gelenleri anlattık. Ev için günlük ödeme yapıp yapamayacağımızı sorduk. ‘‘Tamam!’’ dedi. ‘‘Paranız olduğu zaman, günlük ödersiniz. Paranız olmadığında da borcunuz olur.’’. Eve taşındık.
XLIV	XLIV
Хазяйка наша була удовиця старенька, привітна й ласкава, а що говірка! Розказує та й розказує, та все про своє лихо, що весь рід їх звівся, що сама вона в світі зосталась, як билина в полі. Зітхає раз у раз, частенько, було, й сплакне. Та й за нами чимало вона сліз вилила: як, було, сидимо з чоловіком укупці та говоримо, вона й почне плакати та примовляти, що — ось ми молоденькі, ось ми і хороші — нівроку: жити б та жити та людей собою веселити… Прикладає та й плаче. Ми вже її вмовляємо! Хіба тоді ущухне, як надійде дядько та гримне на неї: знов баба кисне! А вона його боялась дуже, що такий він: ані до його заговорити, ані його	Ev sahibimiz güler yüzlü, şefkatli ve çok konuşkan dul bir kadındı! Hep konuşur hep konuşurdu ve hep kendi derdini anlatırdı. Bütün akrabaları ölmüştü, tek o kalmıştı. Bazen hasretlerini çeker ağlardı. Bize de üzülüp ağlardı. Kocamla ikimiz oturup konuşurken o ağlayıverirdi biz genciz, iyiyiz diye; yaşayıp insanlara mutluluk vermemiz lazım diye…. Onu sakinleştirmeye çalışırdık hep! Efendi gelip ona bağırınca “Yine ağlıyorsun kadın!” diye, biraz sakinleşirdi. Efendiden çok korkardı. Onunla ne konuşulurdu ne de ona soru sorulurdu. ‘‘Ne biçim bir adamdır bu!’’ derdi, bazen kadın. ‘‘Ne kadar korkunç ve şefkatsiz.

спитати. — Що се за чоловік у світі! — каже, було, стара. — Який же він грізний та неласкавий — нехай бог боронить! Чи він ніколи роду не мав, чи що такеє? Бог його знає! Рано-ранісінько схоплюся; біжу на поденщину. Повертаюся пізно. В руці в мене зароблені гроші. Весело поспішаюсь додому. Ще на дорозі стріне мене чоловік; любо та міцно стисне за руку і спитає тихенько: — Чи добре натомилась, Усте?	Allah korusun! Hiç akrabası var mıdır? Allah bilir!’’. Sabah erkenden uyanıp gündeliğe giderdim. Eve geç gelirdim. Elimde kazandığım para olurdu. Eve sevine sevine gelirdim. Kocam yolda beni karşılar elimi sevinçle ve güçlüce sıkardı, bana sessizce: ‘‘Çok mu yoruldun, Ustına?’’ diye, sorardı.
XLV	XLV
От якось сидимо ввечері: москаль на лаві з люлькою, хазяйка коло віконця, а ми з Прокопом оддалік. Сидимо мовчки всі; коли у двері хтось — стук-стук; а далі: — Здорові були! — гукнуло щось за дверима. Се ж Назар! Увійшов і стоїть перед нами, стелю підпираючи: люлька в зубах; і сивизна, ти б казав, у густі кучері поховалась. — Хазяйці і всім нехай бог помагає! — Спасибі! Милості вашої просимо! — вітає його стара. — Звідки се ти взявся, Назаре? — питає Прокіп. — От наче з землі вийшов! — Я звідти, — каже, — звідки добрі	Bir akşam beraber oturuyorduk. Efendi piposuyla sedirde, ev sahibi pencerenin yanında, Prokiple ben onlardan uzak bir köşede oturuyorduk. Sessizce oturuyorduk. Aniden kapı çalındı. Sonra kapının arkasından bir ses : ‘‘İyi akşamlar!’’ dedi. Nazar’dı gelen! İçeriye girdi ve önümüzde durdu. Uzun boyluydu, kıvırcık saçları arasından beyazlamış saçları görünüyordu, ağzında bir pipo vardı: “Herkese iyi akşamlar!’’ dedi. ‘‘Teşekkür ederiz! Buyurun!’’ dedi, yaşlı kadın. ‘‘ Nazar, neden geldin?’’ diye, sordu

люди мандрівки виглядають. Дядько поворушивсь, — поглядає на двері. — А чого се крутишся, пане москалю? Однії віри, — не цурайся. Дядько все дивиться на вікна, на двері. — Оввa, який же баский! Чи не вітра в полі хочеш піймати?.. Да ти й сам, бачу, степовик… От же й не пробуй — не піймаєш. А лучче дай мені люльки запалити… Як же вам ведеться тут? — питає нас. — Почому в місті молодиці моторні та гарні? — моргає на мене. — А в вас там як? — питаю в його. — Як?! На вибір дають, на людськую волю: хоч утопись, хоч так загинь. — Ох, мені лишечко! Годино моя! — зажурилась хазяйка. Дядько тільки вуса покрутнув. — А стара? — питаю. — Живе. Стара все перетерпить. Кланяється вам. Питаю за себе, що там пані казала. — Еге! Було за вас обох панові на горішки: "Через твій, — каже, — розпуск двох робітників утеряли! Хто ж дурнем зостався?" — се все пані; а я скажу: дурень не дурень, а, стоячи перед нею, на розумного й трошки не походив. Хазяйка тим часом вечеряти просить. А Назар достав із-за пазухи пляшку горілки і поставив на столі.	Prokip. ‘‘ Neden aniden geldin?’’. ‘‘İyi insanların kaçmak istedikleri yerden geliyorum.’’ dedi. Efendi kapıya bakıyordu. ‘‘Moskal efendi, niye bakıyorsun? Aynıyız, kibirlenme.’’ dedi. Efendi yine pencerelere, kapıya bakıyordu. ‘‘Ah! Ne kadar da kibirlisin! Yoksa bozkırda gezen rüzgarı yakalamayı mı düşünüyorsun? Sen de bozkır insanısın diye, düşünüyorum. Hiç deneme bile… Bulamazsın. Ateş verirsen, daha iyi olur… Nasılsınız?’’ diye, sordu bize. ‘‘Genç ve güzel kadın, şehirde ne yapıyorsun?’’ diye, bana gözü kırptı. ‘‘Siz nasılsınız?’’ diye, sordum ona. ‘‘Nasıl yani? Bizde de özgürlük var. İstersen boğulabilirsin istersen ölebilirsin.” dedi. ‘‘Allahım! Yazık!’’ dedi, ev sahibi. Efendi, bıyığını burdu. ‘‘Peki yaşlı kadın nasıl?’’ diye, sordum. ‘‘ Hayatta. O herşeyin altından kalkar. Selamı var.’’ dedi. hanımefendinin benim hakkımda neler söylediğini sordum. ‘‘Ooo! Sizin için hanımefendi beyefendiyi öyle bir haşladı ki! ‘’Disiplin sağlayamadığın için iki hizmetçiyi kaybettik! Bu durumda kim aptal?’ diye, bağırdı beyefendiye. Ben bilemem tabi beyefendi aptal mı değil mi; fakat

— Вип'ємо, — каже, — по повній, бо наш вік недовгий!.. Бувайте здорові, в кого чорні брови!	hanımefendinin karşısında dururken hiç akıllı bir badama benzemiyordu.'' dedi.
А дядько:	Ev sahibi onu akşam yemeğine davet etti.
— Що се, — каже, — за горілка? Лучче води напитись, як такої горілки!	Nazar icebinden bir gorilka şişesi çıkarıp masaya koydu.
— Коли хто схоче, то нап'ється й води, — озвався Назар.	''Haydi içelim!'' dedi. '' İyice içelim, çünkü hayat çok kısa!.. Sağlığınıza!''.
— Горілочка, здається, добра, — каже хазяйка.	Efendi: '' Bu nasıl gorilka[23]? Su bile ondan daha iyidir!'' dedi.
— Бодай тому шинкареві таке життя добре! — одгримнувсь дядько. А проте випив іще, іще й іще. Вип'є і сплюне, налає і знов вип'є.	''İsteyen su içebilir.'' dedi, Nazar.
	''Bence vodka daha iyi.'' dedi, ev sahibi.
	''Bunu satan meyhanecinin hayatı da bu gorilka gibi iyi olsun!'' diye, cevapladı efendi. Ama böyle söylemesine rağmen içti, çok içti. İçip tükürdü, sonra yeniden içti.
Стара дивується та головою хитає, а далі вже не стерпіла:	Yaşlı kadın şaşırdı, başını salladı. Sonra dayanamayıp: ''Neden o çok içiyorsunuz?'' diye, sordu.
— Що ж ви так її гудите?	''Bu senin işin değil, kadın!'' diye, bağırdı efendi. ''Arkadaş hatırına herşey içilir!''.
— Не твоє діло, бабо! — гукнув дядько. — Для приятелів п'ємо всяку.	''Afiyet olsun öyleyse!''.
— Та на здоров'ячко ж!	'' Bizim Rus iyi kalpliliğini herkes bilsin!'' diye, Nazar ekledi. Hem akşam yemeği yiyor hem de konuşuyorduk. Efendi içmeye devam ediyordu. Yüzü kararmıştı, masaya eğildi. Bana ve kocama bakıp: ''Oh! Gençsiniz! Gençsiniz ama beraber fazla yaşayamayacaksınız… Yeter artık, üzülmeyin!.. Biraz yaşadınız, zevk aldınız ya, bu yeter size. Bebekliğinden
— Знайте нашу московську добрість! — додав Назар. Вечеряємо, говоримо; а дядько п'є та й п'є, та й п'є. Зблід на лиці й на стіл схилився. Дивиться на нас із чоловіком та й каже:	
— Ой ви, молодята, молодята! Недовго житимете вкупці… Та годі, не журіться!.. Пожили, порозкошували — і буде з вас. Бува й таке, що з сповиточку ласки-добра не знаєш, — вік звікуєш під палкою… Отак живи!.. Без роду, без	

[23] votka

плем'я, без привіту, без совіту, — на всіх розкошах! А стара тоді до його: — А де ж ваш рід, дядечку? Звідки ви самі? — З кантоністів! — одказав похмуро москаль. — З тих, коли чули, що нас у холеру поменшало. Роду нема, не знав і не знаю. — А матуся ваша? — Казав: не знаю!.. Чого дурпо розпитувати? — Отакеньки і я тепер безрідна! — каже хазяйка хлипаючи. — Іще й вона між люди! — гукнув москаль. — Що твоє лихо!.. Плюнуть! Он лихо, то лихо: що нікого тобі згадати, ніхто й тебе не згадає; нікуди піти й ніде зостатись. Усі тобі чужі, і все, усе чуже: і хата, і люди, і одежа… Степовик! — мовляв (до Назара)… — Так, брате! Мене з стенів узято… Ну, і славні, мабуть, тії степи були!.. Дай, бабо, горілки! Вип'ємо до дна, бо на дні молодії дні! А в самого сльози котяться-котяться. І сміється він разом, і горілку п'є… Далі вже як упав па лаву, так і заснув. — Ну, по сій же мові та будьмо здорові! — каже Назар. — Прощай,	beri hiç iyilik bilmeyenler görmeyenler vardır. Hep sopayla okşarlar seni… İşte böyle yaşıyorsun!.. Soysuz, akrabasız, iyiliksiz, desteksiz. Böyle bir ihtişamdır bu!'' dedi. ''Soyunuz nerede, efendi? Nereden geldiniz?'' diye, sordu yaşlı kadın. ''Kantonistim[24]! '' diye, cevapladı. ''Belki duymuşsunuzdur, koleradan azaldık. Akrabalarım yok, hiç birini tanımadım.'' ''Anneniz kimdi, peki?'' ''Söyledim ya. Bilmiyorum! Niye boşuna soruyorsunuz?'' ''Benim de öyle, soyum yok!'' dedi, ağlayarak ev sahibi. ''O da ekliyor bir şey!'' diye, bağırdı moskal. ''Derdin ne? Boşver! Hiç kimseyi hatırlamazsan veya seni hiç kimse hatırlamazsa, derttir. Gidebileceğin ve kalabileceğin yer yoksa, derttir. Herkes ve herşey, ev, insan ve kıyafet sana yabancı gelir. Bozkır insanısın!'' dedi, Nazar'a. '' Kardeşim! Bozkırlardan ben de alınmıştım… O bozkırlar galiba çok güzelmiş!.. Vodkayı ver bana, kadın! Sonuna kadar içelim! Gençliğimiz onun dibindedir!''. Hem ağlıyor hem gülüyor hem de içiyordu… Sonra da sedire uzanıp sızdı. ''İşte! Kendinize iyi bakın!'' dedi, Nazar. '' Görüşmek üzere, kardeşim Prokip. Bir

[24] düşük unvanlı askerin 18 yaşını aşmamış oğlu. Askeri kökenli nedeniyle Rusya Silahlı Kuvvetlerine girmeli olan bir oğlan.

Прокопе-брате!.. Та ось трохи не забув. Приніс я тобі грошенят крихту: п'ять карбованців. Поживай здоров!	şey söylemeyi unuttum. Sana biraz para getirdim. beş karbovanets. Kendine iyi bak!’’.
— Спасибі, брате! Не знаю, коли вже я приможуся тобі вернути.	‘‘Teşekkür ederim sana, kardeşim! Borcumu sana ne zaman ödeyebileceğimi bilemiyorum ama.’’.
— Гай-га! Аби живі були! Се не панські гроші — братерські: ними не зажуришся. Я собі зароблю: тепер я вільний хоч на півроку; з собаками не піймають.	‘‘Boş ver! Yeter ki hayatta olun! Bu, efendilerin değil kardeşlerin parasıdır. Kaybolmazsın onlarla. Ben de kazanacağım. En az yarım yıl boyunca özgürüm artık, köpeklerle arasalar bulamazlar beni.”.
Та й пішов, попрощавшись. Тільки його й бачили.	Vedalaşıp gitti.
XLVI	XLVI
Господи милий! Яке ж то життя тоді наше було! Хоч і з бідою, хоч і з лихом, а таке ж то любе, таке благодатне! Легко зітхнути, весело глянути й думати: що зароблю, то все на себе; що й посиджу і поговорю, — нікого не боюся; робитиму чи ні, — ніхто мене не присилує, ніхто не займе. Чуюся на душі й на тілі, що й я живу.	Aman Allahım! Hayatımız çok zordu! Ama felaket ve dert çok olmasına rağmen mutlu ve huzurluyduk. Özgürce nefes alıyor, bakıyor ve düşünüyorduk. Kazandığım parayı kendimize harcayabilirdik. Korkmadan konuşabilirdim. Çalışıp çalışmayacağıma kendim karar verebiliyordum. Beni hiç kimse zorlayamazdı. Yaşadığımı hissediyordum artık.
Коли так навесні чутка: москалі виходять у похід!	İlkbaharda moskallerin sefere çıkacaklarına dair bir haber geldi!
— Неправда сьому! — вмовляю себе; а серце моє одразу почуло, що правда. А тут і наказ: у похід, у похід лагодитись!	Kendimi ‘‘Gerçek değildir!’’ diye, kandırmaya çalıştım. Ama kalbim, gerçek olduğunu hissetti. Sefere hazırlama emri geldi.
Прокіп мене розважає, доводить мені, що се лихо дочасне, що повернусь,	Prokip, beni eğlendirmeye çalışıyor; bu

каже, — будемо вільні. — Так, так! — кажу, — так, мій голубе! А серце моє болить, сльози ринуть. Вже й день походу намічений. Пішли ми в хутір попрощатись. Панів не було дома; тільки бабуся сама на господарстві. Бабусечко ж моя люба! А я її здалеку на подвір'ї пізнала, а пізнавши, заплакала. Душею живою вона тільки жива була. Прибіжу до неї, обіймаю, як матір рідну. — Чого ти плачеш, моя голубко? — питає мене стиха. — Оце ви тут зостаєтесь, у сьому пеклі! — Та вже ж тут, пташко. Тут я родилась, тут я хрестилась, тут сиротіла… тут і вмру, моя дитино. — Та до смерті терпітимете? — І терпітиму, пташко. Поблагословила вона нас, як дітей рідних, обділила, чим мала. Попрощалися ми, пішли… Та й не раз, не два обертались, дивились. На порозі стоїть бабуся; навкруги тиша; скрізь ясно; з поля вітерець віє; з гаїв холодок дише; десь-то вода гучить; а високо над усім грає-сіяє вишнє проміняєте сонечко…	seferin geçici olduğunu ve o geri döndüğünde daha da özgür olacağımızı, söylüyordu. ‘‘Tamam, tamam!’’ dedim. ‘‘Tamam, kuşum!’’. Kalbim acıyordu, ağlıyordum. Tarih belli oldu bile. Çiftliğe vedalaşmak için gittik. Efendiler evde değildi. Sadece yaşlı kadın vardı. Benim sevdiğim yaşlı kadıncığım! Onu uzaktan görünce ağlamaya başladım. O kadar yaşlandı ki… Yanına gidip annemi kucaklar gibi kucakladım onu. ‘‘Kuşum, neden ağlıyorsun?’’ diye, sessizce sordu. ‘‘Siz işte burada, bu cehennemde, kalıyorsunuz!’’. ‘‘Buradayım, kuşum. Burası benim doğduğum, vaftiz olduğum ve öksüz kaldığım yer… Ben burada da öleceğim, bebeğim.’’. ‘‘Ölünceye kadar sabredecek misiniz?’’. ‘‘Sabredeceğim, kuşum.’’. Bize çocuklarına yapar gibi hayır duası yaptı, ikramlar yaptı. Onunla vedalaşıp ayrıldık. Arkamıza bir değil birkaç kere dönüp baktık. Yaşlı kadın, kapının önünde öylece duruyordu. Etraf çok sessizdi. Hava çok açıktı. Tarlalardan rüzgâr esiyordu. Bozkırdan serinlik geliyordu. Bir yerden su sesi geliyordu. En üstte de güneş sanki ışıklarla oynuyordu…

XLVII	XLVII
Провела я чоловіка аж до Києва. У Києві служити зосталась, а він з військом кудись далеко на Литву пішов. — Не суши себе слізьми, серденько! — приказував. — Я вернусь… сподіваюся. Сподівайся й ти. Дожидай мене! Дожидаю… Що яка ти, служба, довга! Уже сім год, як він пішов. Чи то ж побачу коли?.. У своєму селі не була. Перечула через люди, що всі живі. Ведеться так, як і перш велося. Бабуся живе, терпить, а про Назара нема й чутки. Служу, наймаюся, заробляю. Що наша копійка? Кров'ю обкипіла! Та інколи й мені так легко, так-то вже весело стане, як подумаю, що аби схотіла, — зараз і покинути ту службу вільно. Подумаю такеньки — і року добуду. Якось розважить мене, підможе мене та думка, що вільно мені, що не зв'язані руки мої."Це лихо дочасне, не вічне!" — думаю. То як же мені свого чоловіка забути хоч на хвилинку? Він мене з пекла, з кормиги визволив!.. Та мене й бог забуде! Він чоловік мій, і добродій мій. Поздоров його, мати божа: я вільна! І ходжу, і говорю, і дивлюсь — байдуже мені, що й є ті пани у світі!	Kiev’e kadar kocamla gittik. Ben, Kiev’de çalışmak için kaldım. Kocamın ordusu, uzaklara Litvanya’yada bir yerlere gitti. ‘‘Ağlama, canım!’’ diye, emir verdi. ‘‘ Döneceğim… Döneceğime inanıyorum… Sen de inan ve beni bekle!’’. Hâlâ onu bekliyorum… Sefer ne kadar da uzun! Gittiğinden bu yana yedi yıl geçti. Onu bir daha görebilir miyim?.. Memleketime bir daha hiç dönemedim. Herkesin sağ olduğunu duydum. Her şey eskisi gibi. Yaşlı kadın sabrederek yaşıyor. Nazar hakkında hiç bilgi yok. Ben günlük çalışıp para kazanıyorum. Çok zorluklarla para kazanıyorum. Fakat istediğim zaman işten ayrılabileceğimi düşündüğümde seviniyorum. Böyle düşünürken bir yıl daha geçti. Ellerim bağlanmamış ve özgür olduğum için mutluyum. “Bu bela da geçicidir!” diye, düşünüyorum. Kocamı nasıl unuturum? Beni felaketten cehennemden o kurtardı! Olmaz! Onu unutursam Allahım da beni unutur! O benim kocam ve erdemdir. Alah onu korusun! Özgürüm ben! Özgür dolaşabilir, konuşabilir ve bakabilirim. Artık bana ne efendilerden!